

เสียงหัวใจ ยามค่ำคืน

นวนิยาย

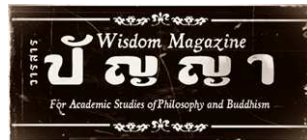

สมภาร พรหมตา

โครงการ 'หนังสือไฟฟ้า'
วารสารปัญญา เล่มที่ ๙
เผยแพร่ครั้งแรก มกราคม ๒๕๕๔

ชื่อหนังสือ : เสียงหวิดร้องยามค่ำคืน
ชื่อผู้แต่ง : สมภาร พรมทา

สำนักพิมพ์วารสารปัญญา
โครงการ 'หนังสือไฟฟ้า'
อันดับที่ ๙

พิมพ์เผยแพร่ครั้งแรก
มกราคม ๒๕๕๔

ปก : ภาพถ่ายต้นแบบไม่ทราบชื่อผู้ถ่าย
จาก : 7art-screensavers.com
ตกแต่งให้เป็นภาพพิมพ์ไม้โดย :
สมภาร พรมทา

ทำรูปประกอบ ออกแบบปก และจัดเล่มโดย :
สมภาร พรมทา

คำนำ

เหตุการณ์และสถานที่ในนวนิยายนี้เป็นเรื่องสมมติ ตัวละครในแง่บุคคลในจินตนาการก็เป็นเรื่องสมมติ การสมมติมีสองแบบ แบบหนึ่งสมมติโดยไม่โยงไปหาเวลาและสถานที่จริงในโลก อีกแบบหนึ่งสมมติโดยอิงอาศัยเวลาและสถานที่จริงในโลก ในนวนิยายนี้ผมสมมติแบบหลัง กระนั้นบุคคลและสถานที่ที่กล่าวถึงก็เป็นเรื่องสมมติ เพราะไม่เคยเกิดเรื่องราวตามที่เขียนในโลกใบนี้ จะอย่างไรก็ตาม สาระของความเป็นตัวละครที่แตกต่างกันออกไปนั้นผมเชื่อว่ามิจริง โลกนั้นมีเปลือกหุ้มหลายชั้น ชีวิตคนเราก็เช่นกัน เมื่อลอกเอาเปลือกหุ้มบางชั้นออก (ซึ่งอาจต้องการหลายชั้น) เราจึงจะเห็นความจริงบางอย่างที่เราไม่เคยคิดถึงหรือคาดว่าจะมี ผมไม่ประสงค์จะกระตุ้นให้เกิดความหวาดกลัว ตื่นตระหนก สมเพชเวทนา หรือผิดหวังกับโลกและชีวิตผ่านนวนิยายนี้ แต่หากท่านผู้ใดจะเกิดอาการเช่นนั้น ผมก็ช่วยไม่ได้จริงๆ สิ่งที่ผมทำได้ในฐานะคนเขียนนวนิยายเรื่องนี้คือคำเตือนล่วงหน้าว่า ท่านที่ใจไม่แข็งอย่าได้อ่านหนังสือนี้ ท่านที่เห็นว่าโลกนั้นสวยงามอยู่แล้วก็ไม่มี ความจำเป็นต้องอ่าน หนังสือนี้สำหรับคนที่เชื่อว่าความจริงกับความเจ็บปวดมักมาคู่กัน ยิ่งจริงมากเท่าใด ก็ยิ่งเจ็บปวดมากเท่านั้น

พระเจ้าอาจจะมิจริงหรือไม่ผมไม่ทราบ แต่ถ้าพระเจ้ามีจริง ผมก็ไม่
เข้าใจว่าทำไมพระเจ้าจึงสร้างโลกและมนุษย์ให้เป็นเช่นนี้ แต่ก็อีก
นั่นแหละ สำหรับผม ความจริงของชีวิตและโลกเป็นเรื่องที่เราต้อง
ยอมรับอย่างหน้าชื่น แม้ชีวิตจะเป็นอย่างไรที่เป็น ผมก็ไม่เคยผิดหวัง
กับมัน.. เราต้องอยู่กับมันไปจนตาย.. ไม่ว่าจะชอบหรือไม่ก็ตาม
และนี่ก็คือเหตุผลว่าทำไมผมจึงไม่ผิดหวังกับการที่ชีวิตเป็นอย่างนี้
เราไม่ได้สร้างตัวเรา ไม่ได้ออกแบบตัวเรา หากแต่ใครหรืออะไรก็ไม่
รู้ “เลือกและบงการ” ให้เราเป็นอย่างนี้ ว่าไปแล้วเสรีภาพของชีวิต
ไม่มี คำนี้เป็นคำปลอบใจตนเองของนักปรัชญาไม่กี่คนในโลกนี้
เท่านั้น ☺

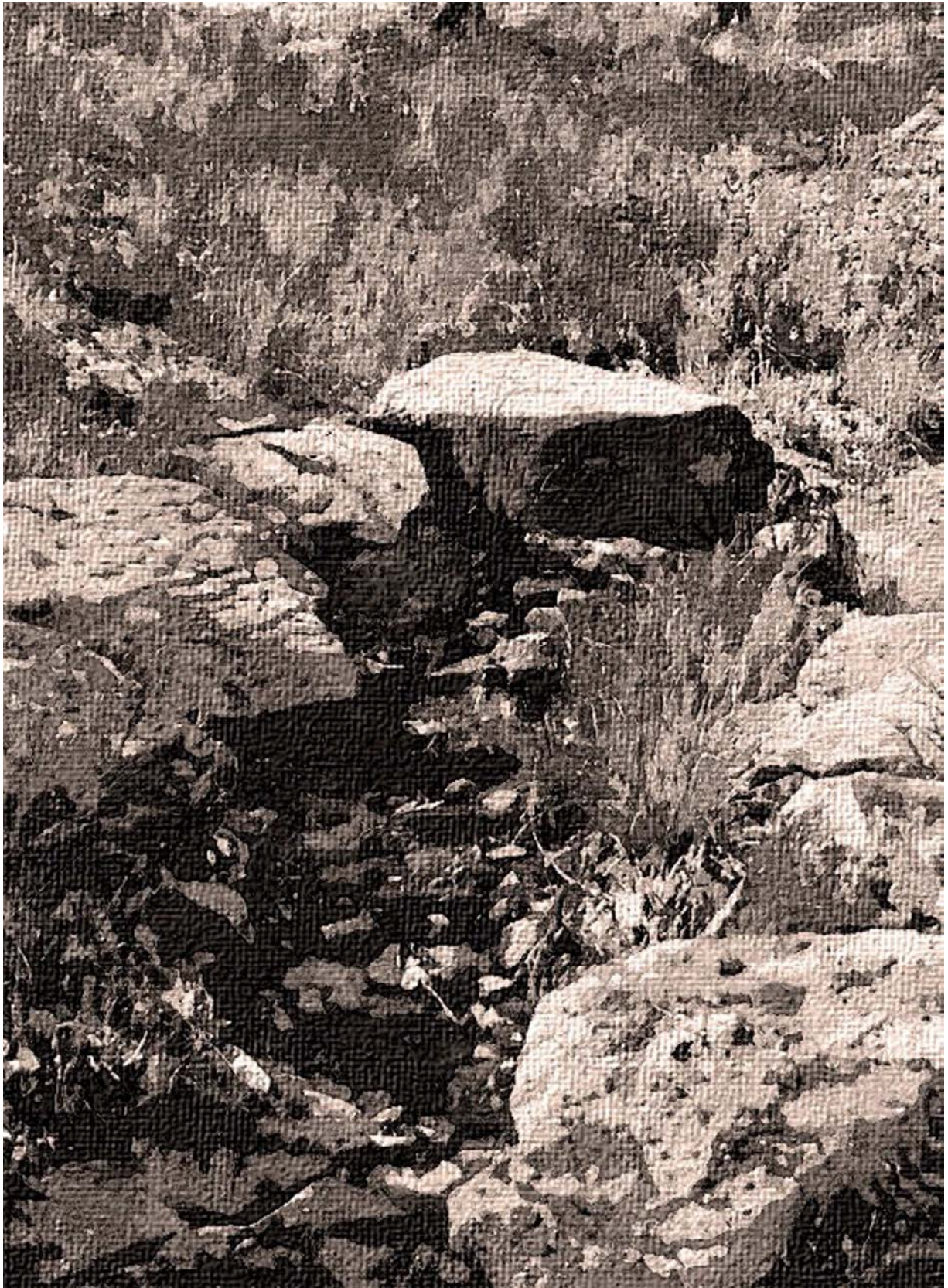
สมภาร พรมทา

ภาควิชาปรัชญา คณะอักษรศาสตร์

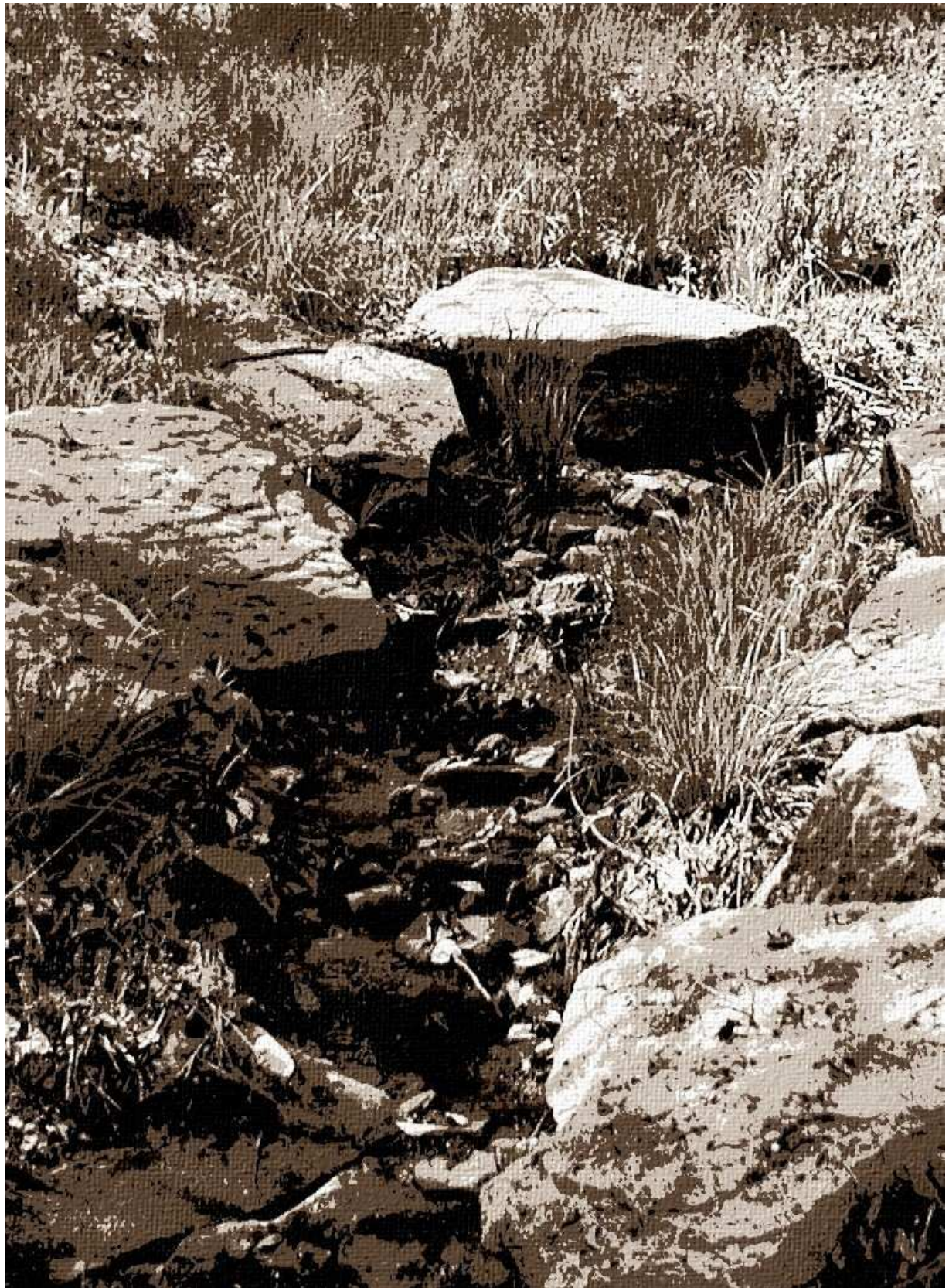
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มกราคม ๒๕๕๔

“ตื่นดีกดาวดวงยิ่งดกตื่น
กระแสดมเย็นชื่นจากภูผา
สดับเสียงเสมือนภูตจำนรรจา
หวัดร้องโหยหาผู้จากไป
เสียงนั้นรันทตสลดเศร้า
คนรักของข้าเจ้าไปอยู่ไหน
อีกกี่ปีกี่เดือนกี่ขวบวัย
น้ำตาจากดวงใจจะเหือดลง”

ภาคที่หนึ่ง
ล้างชอกเหตุ

-๑-

ผมไม่ชอบไปงานศพ ดูเหมือนว่าตลอดชีวิตที่ผ่านมาจะเคยไป
สักสองสามงานเท่านั้นเอง ที่ไปก็เพราะความจำเป็นบังคับ เช่นครั้ง
หนึ่งแม่ของอาจารย์ที่ภาควิชาเดียวกันเสียชีวิต ทางภาควิชาเป็นเจ้าภาพ
แล้วตอนนั้นผมเป็นหัวหน้าภาคก็เลยจำเป็นต้องไป แต่สำหรับงาน
ศพที่กำลังดำเนินไปอยู่ในเวลาค่าของวันนี้ ทุกอย่างกลับตรงกัน
ข้ามกัน.. *ผมอยากไป แต่บังคับใจไม่ให้ไป..* ขณะนี้ผมกำลังนั่งคิด
โน่นคิดนี่อยู่บนเก้าอี้เอนไม้ต้นตะขบภายในเขตบ้าน (ที่ตรงนี้จะ
เรียกว่ามุมโปรดของผมก็ได้ หลายปีก่อนตอนที่ผมเริ่มสร้างบ้าน
หลังนี้ ผมกับภรรยาตั้งใจปลูกต้นตะขบเอาไว้สองต้น เพื่อให้มัน
ออกลูกเป็นอาหารนก เราชอบนก และเห็นร่วมกันว่าบ้านที่สร้างนี้
จะเผื่อบริเวณเอาไว้กว้างๆสำหรับนกที่จะแวะเวียนมาอาศัยด้วย
เพราะเหตุนี้บ้านของเราจึงหลังเล็ก พออยู่สามคนพ่อแม่ลูกได้
พอดีๆเท่านั้น นอกจากต้นตะขบสองต้นนี้ก็มีต้นไม้ใหญ่อีกหลาย
ต้นที่ปลูกเพื่อไว้รอบๆบ้านเพื่อเอาเงาและเป็นที่อาศัยของนก เวลา

นี่ต้นตะขบสองต้นนี่โตขึ้นมากจนสูงเกือบจะเลยหลังคาบ้าน กิ่งก้านของมันแผ่ออกไปเป็นบริเวณกว้าง ได้ร่มเงาดีทีเดียว ผมเอาเก้าอี้และโต๊ะสนามที่ทำจากปีกไม้หนาๆ ไปตั้งไว้ใต้ต้นตะขบต้นหนึ่ง วันเสาร์และอาทิตย์ผมจะมานั่งทำงานที่นี่ เมื่อยหรือเบื่อก็เอนตัวนอนที่เก้าอี้เอนที่ทำจากไม้ฝีมือช่างชาวบ้านแถวอยุธยาซึ่งตั้งไว้ข้างๆ โต๊ะและเก้าอี้สนามนั้น) ตะวันคล้อยเกือบจะตกดินแล้ว ที่วัดเขาคงเผาศพกันแล้ว แยกคงทยอยกลับจะหมดแล้ว ผมนึกภาพงานศพไม่ออก ไม่รู้ว่าจะมีคนไปร่วมงานมากน้อยเพียงใด อันที่จริงคนตายแม้จะเคยเป็นคนมีชื่อเสียง แต่ก็คงไม่มีคนไปร่วมงานมากนัก เพราะชื่อเสียงนั้นคนตายเคยมีก่อนตายหลายสิบปี และเป็นชื่อเสียงในทางหนึ่ง ซึ่งผมเองก็ไม่รู้จะเรียกว่าในทางใด คนที่เป็นข่าวทางหน้าหนังสือพิมพ์อยู่เสมอ นั้นจะเรียกว่ามีชื่อเสียงก็คงได้ แต่อย่างที่เราทราบ บางคนที่มีชื่อเสียงในแนวนี้เป็นคนที่ชาวบ้านพูดถึงอย่างที่เขาเรียกว่า “เป็นขี้ปากชาวบ้าน” คนตายก็เป็นอย่างนั้น เธอเคยเป็นดาราเก่า สมัยนั้นเคยปรากฏตัวเป็นข่าวทางหน้าหนังสือพิมพ์อยู่เสมอ ดารานั้นเมื่อตกอับบางคนก็ตายไปพร้อมกับชีวิตที่เดียวดายอย่างไม่น่าเชื่อ แต่เธอคนนี้คงไม่ถึงขนาดนั้น เพราะหลังจากเลิกอาชีพดารานั้นแล้ว (เพราะความรุ่งโรยของสังขาร ความเป็นดาราของเธอขึ้นอยู่กับเรือนร่างหน้าตามากกว่าความสามารถด้านศิลปะการแสดง) เธอก็ทำธุรกิจบางอย่าง (ว่ากันว่าเปิดร้านอาหารอิตาเลียนแถวสีลมหรืออย่างไรแหละ ธุรกิจไปได้ดีพอควรและอยู่ได้หลายปี ตอนที่เธอตายนี้ร้านนี้ก็ยังคงอยู่) ซึ่งน่าจะมีคนเกี่ยวข้อบ้างไม่มากนักน้อย (เช่นลูกจ้างหรือคนติดต่อดีๆ ขายกัน) คนพวกนี้ที่สนิทสนมกันก็คงพอมีอยู่บ้าง และเมื่อ

คนเราตาย ก็คนที่สนิทสนมกันนี้แหละที่จะไปร่วมงานศพเรา (ซึ่งตอนนั้นถ้าเราเป็นผู้ตายเราก็ไม่รู้อะไรแล้ว)

อันที่จริง งานศพวันนี้ว่าไปแล้วก็เป็นงานพิเศษ แปลกไปกว่างานศพทั่วไป คือจริงๆแล้วมีคนตายสองคน คนหนึ่งเป็นแม่ อีกคนเป็นลูกชาย และคนที่เป็นลูกชายนั้นเป็นพระ ที่น่าเศร้าไปกว่านั้นคือ เวลานี้ครอบครัวนี้เหลือลูกสาวเพียงคนเดียว เธอเป็นพี่สาวของพระที่มรณภาพในเวลาไล่เลี่ยกับแม่ ปกติผมนั้นเนื่องจากเคยบวชเรียนมาเป็นสิบๆปีก่อนจะลาสิกขามาเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัย จึงคุ้นเคยกับเรื่องความตายของคนอย่างที่เราเรียกได้ว่าเห็นเป็นเรื่องธรรมดาๆ วัดนั้นในด้านหนึ่งก็ทำหน้าที่เป็นจุดสุดท้ายของชีวิตคนสมัยที่เป็นพระนั้น ผมเคยเห็นคนตายสารพัดสารพันประเภท บางคนรวยและมีอิทธิพลมากมายในชีวิต แต่ในวันที่เขากลายสภาพเป็นศพตัวแข็งๆ (เพราะถูกแช่เย็นไว้ในโลงสแตนเลส) ความรวยและอิทธิพลที่เคยมีมานั้นก็ละลายหายไปกับสายลม.. ก็เท่านั้น.. ผมรู้สึกกับคนตายบางคนที่เคยเป็นผู้ยิ่งใหญ่เช่นนี้จริงๆ

แต่ก็มีเหมือนกันที่ความตายของใครบางคนก็ทำให้ผมสะเทือนใจ สะเทือนใจของแต่ละคนอาจไม่เหมือนกัน สำหรับผม สะเทือนใจหมายถึงมันบีบคั้นความรู้สึกอยู่ลึกๆ ทำให้ใจหม่นหมอง ไม่ร้องไห้ ไม่มีน้ำตา แต่มันทำให้ใจห่อเหี่ยว รู้สึกเหมือนอยากตะโกนถามใครหรืออะไรสักอย่างว่าทำไมชีวิตจึงต้องเป็นเช่นนี้ด้วย เชื่อไหมครับว่า ความตายที่ทำให้เราสะเทือนใจได้นั้นไม่จำเป็นจะต้องเกิดกับคนที่เป็นพ่อแม่พี่น้องหรือลูกหลานเราเท่านั้น เกิดกับคนอื่นก็ได้ และบางทีคนอื่นในที่นี้ก็อาจไม่ได้เป็นคนก็ยังสามารถเป็นสัตว์เลี้ยง หรือสัตว์ที่เราไม่ได้เลี้ยง แต่โชคชะตาลิขิตให้มันจรมาข้อง

แวะกับชีวิตเรา มันมาตายต่อหน้าเรา แล้วความตายของมันก็บีบ
คั้นใจเรา (อย่างล่าสุด วันหนึ่งมีนกเขาชวาถูกใครไม่รู้ยิงปีกหักร่อน
มาตกที่บ้านผม หมาที่บ้านไล่จับ ภรรยาผมไปกันมันออกมา หายา
มารักษาแผลมัน ชังไว้ในกรง ให้น้ำให้อาหาร กะว่ามันหายก็จะ
ปล่อยไป มันทนอยู่ได้สามสี่วัน แล้วคืนหนึ่งขณะที่มันนอน ผม
เห็นตัวมันสั่นไปทั้งตัว มันคราง สายตาของมันมองมาที่ผมและ
ภรรยา เมื่อผมปล่อยมันกลับเข้ากรง มันก็ยังครางอยู่อย่างนั้น ตื่น
เช้า ภรรยาก็บอกว่ามันตายแล้ว คำพูดสั้นๆของภรรยา ก่อนที่ผมจะ
ขับรถออกมาจากบ้านเพื่อมาทำงานนั้น กวนความรู้สึกเล็กๆของผม
มาตลอดทาง.. ความเจ็บปวดก่อนที่คนเราหรือสัตว์จะตายนั้นเป็น
อย่างไรหนอ ผมเคยได้ยินมาว่าสัตว์โดยส่วนใหญ่ทนทานต่อความ
เจ็บปวดอันเกิดจากบาดแผลได้มากกว่าคน ซึ่งก็แปลว่าหากเป็นจริง
ตามนั้น นกเขาชวาตัวนั้นก็คงทรมานมากกว่าตอนที่มันจะตาย.. แล้ว
ผมก็นึกโกรธคนที่ยิงมัน แต่เมื่อมานึกถึงอดีตของตนเองสมัยเป็น
เด็กบ้านนอก ผมก็ทำอย่างนี้มาเหมือนกัน.. เสร็จแล้วความคิด
ก็วนเวียนมาที่ตนเอง รู้สึกโกรธตนและโกรธผู้ใหญ่ที่ไม่ได้รู้จัก
สอนผมบ้าง ปล่อยให้ผมฆ่าสัตว์ตัดชีวิตมามากอย่างนั้นได้อย่างไร)

ฟ้าด้านตะวันตกเริ่มเป็นสีแดงเข้ม มีเมฆฝนหมู่ใหญ่บดบังดวง
อาทิตย์ กลุ่มเมฆดำทะมึนที่พัดผ่านท้องฟ้าสีแดงเข้มนั้นให้
ความรู้สึกแปลกๆ เม็ดฝนสีฟ้าเม็ดหล่นลงมากระทบใบหน้าผม ผม
ลุกจากเก้าอี้เอน เกือบหนังสือและถ้วยกาแฟเดินเข้าบ้าน ภรรยา
กำลังทำอาหารเย็นที่ในครัว ส่วนลูกสาวกำลังซ้อมเปียโน (เธอ
กำลังเตรียมสอบเกรดแปด) ลักפקฝนก็ตกลงมาหนักพอสมควร
ฟ้าด้านตะวันตกยังเป็นสีแดงอยู่ แม้จะมีมืดไปมากแล้ว มีเสียงฟ้า

ร้องจิ้งจ่าอยู่ไกลๆ ก่อนจะขึ้นบันไดไปชั้นบนเพื่อไปยังห้องทำงาน ผมชะงักเหมือนนึกอะไรได้ ผมเดินไปที่ครัว ถามภรรยาว่าเบอร์โทรศัพท์ของเด็กสาวคนหนึ่งที่โทร.มาหาผมบ่อยๆในช่วงเดือนที่แล้วยังเก็บอยู่ในเครื่องหรือไม่ (ผมไม่ใช่มือถือ เพราะไม่ชอบให้คนกววน แต่ถ้ามีคนถามว่าจะติดต่อผมในเรื่องงานได้อย่างไร ผมก็จะให้เขาโทร.เข้าเครื่องของภรรยา มีอะไรก็ฝากบอกภรรยาผมไว้) เธอวางตะหลิวที่กำลังเขี่ยปลาทอดลงในกระทะ บอกว่าน่าจะยังอยู่ แล้วทำท่าจะเดินเข้ามาในบ้านเพื่อหาโทรศัพท์ ผมบอกเธอว่า ไม่ต้องแล้วละ ถามเฉยๆ (ตอนแรกดูเหมือนผมคิดว่าควรโทร.ไปหาเธอ—ลูกสาวของผู้ตายหรือพี่สาวของพระที่มรณภาพ แต่ก็กลับความคิดกะทันหัน) แล้วผมก็เดินขึ้นไปชั้นบน เข้าไปห้องทำงาน เปิดโน้ตบุ๊ก แล้วนั่งลงที่โต๊ะทำงาน

ห้องทำงานผมเป็นห้องโล่ง หมายถึงมีหน้าต่างรอบด้าน ในห้องเต็มไปด้วยหนังสือและเอกสาร มีพุกแบบพื้นบ้านอีสานและหมอนกับผ้าห่มชุดหนึ่งวางอยู่ที่พื้นห้องใกล้ๆชั้นหนังสือ บางคืนถ้าทำงานดึกแล้วผมไม่อยากจะรบกวนภรรยาที่เขาเข้านอนไปก่อนแล้ว (เช่นเข้าห้องก็ต้องเปิดไฟ รบกวนคนนอน) ผมก็จะปูพุกแล้วนอนในห้องนั้น ลมฝนพัดผ่านหน้าต่างด้านทิศเหนือเบาๆ เสียงจิ้งจ่าของฟ้ายังได้ยินอยู่เป็นระยะ ผมนั่งอยู่ที่เก้าอี้พักหนึ่ง คิดว่าอาจจะต้องเขียนหนังสือบ้าง แต่พอเปิดไฟลังานที่เขียนค้างอยู่แล้วก็ไม่มีอารมณ์ที่จะเขียนต่อ ผมเลยลงมาที่พื้น ปูพุกลงครึ่งหนึ่งแล้วนอน เอนหลังเอาหัวพิงพุกส่วนที่พับไว้ต่างหมอน คิดโน่นคิดนี่ไปเรื่อย.. ภาพคนสองคนผุดซ้อนขึ้นมาในหัว ภาพแรกเป็นผู้หญิงวัย ๔๕-๔๖ เป็นคนที่มีรูปปรากฏทางสื่ออยู่บ่อยๆ เธอจัดได้ว่าเป็นคนสวยคน

หนึ่ง หน้าตานั้นสวยอย่างคนเหนือ ลอยกลับไปก่อนหน้านั้นราว ยี่สิบปี เธอเป็นคนที่สังคมไทยโดยทั่วไปรู้จัก เธอเป็นดารานางแบบ ไม่ได้เป็นนางเอกหนัง แต่เป็นดารานางแบบที่ชาวบ้านเรียกว่า “ดาวยั่ว” คือเป็นตัวโกงในเรื่อง อัจฉริยาและกลิ่นแก๊สนางเอก ใช้เสน่ห์ในทางกามเพื่อครอบงำพระเอก แน่่อนว่าดารานางแบบนี้ ย่อมเป็นที่หมายตาในทางข่าวของพวกหนังสือพิมพ์ตลอดจน นิตยสารบันเทิงที่เล่นข่าว (ในทางเสียหาย) ของเหล่าดารานางแบบทั้งหลาย เธอจึงเป็นข่าวอยู่เนืองๆ และมักเป็นข่าวในทางไม่ดี (เช่นมีคน เขียนว่าเธอกำลังไปเกาะเศรษฐีบางคนอยู่เป็นต้น) ผมนั้นไม่เคย สนใจเรื่องส่วนตัวของดารานาง แต่เมื่อชีวิตต้องมาเกี่ยวข้องกับเธอคน นี้ ก็ทำให้ทราบว่า เธอเคยแต่งงานแต่แล้วก็หย่า ตอนที่แต่งงานเธอ อายุเพิ่งจะย่างเข้ายี่สิบเอง เป็นเวลาที่เพิ่งจะผ่านช่วงของการเข้ามา ล่วงการบันเทิงเพียงปีสองปีเท่านั้น ก่อนหย่าก็มีข่าวว่าเธอทะเลาะ กับสามีและถูกสามีทำร้ายอยู่บ่อยๆ (เท็จจริงไม่ทราบ ฝ่ายสามีก็ ปฏิเสธข่าวนี้อีก) เธอมีลูกกับเขาสองคน ชายหนึ่งหญิงหนึ่ง ลูก สาวก็คือเด็กสาวที่ผมคิดจะโทรศัพท์ไปหาเมื่อสักครู่ เป็นลูกคน แรก ส่วนลูกชายก็คือพระที่มรณภาพและศพถูกเผาในงานเดียวกับ เธอผู้เป็นแม่ในวันนี้เอง ภาพอีกภาพนั้นเป็นภาพของเด็กหนุ่ม หน้าตาดี ดูเหมือนหน้าตาจะได้แม่มามากที่สุดทีเดียว ยิ่งดวงตานั้นบอก ได้เลยว่าคือดวงตาคู่เดียวกับที่ผมเห็นในแม่ของเขา—ดวงตาของความ เหวง เศร้าอยู่ลึกๆ ไม่ซึ้นบาน ไม่มีชีวิต ไม่เคยหัวเราะไปกับ ปากที่กำลังหัวเราะ ผมพบเด็กหนุ่มคนนี้ครั้งแรกในห้องเรียนวิชา “พุทธปรัชญา” ที่ผมสอน ดูเหมือนจะเป็นเทอมปลาย ของปีใดปี หนึ่ง เมื่อประมาณสองปีที่แล้ว เขาเป็นนิสิตคณะวิศวกรรมศาสตร์

วิชานี้มีเด็กลงเรียนราวสิบกว่าคน มาจากหลายๆคณะในมหาวิทยาลัย บางปีเมื่อผ่านไปสักเดือนหนึ่ง ก็จะมีเด็กจากบางคณะหายหน้าไป เพราะอะไรผมก็ไม่ทราบ พวกเขาถอนตัวจากวิชานี้ นิสิตที่เหลือ (ซึ่งต่อมาผมกับพวกเขาที่คุ้นเคยกันมากขึ้น เนื่องจากห้องนั้นเล็ก) มักมาจากคณะแพทยศาสตร์หรือไม่ก็วิศวกรรมศาสตร์ เด็กสายวิทยาศาสตร์นั้นรับสิ่งที่ผมสอนได้มากกว่าเด็กสายครุศาสตร์ (ซึ่งมักรวมอยู่ในกลุ่มที่ถอนตัวไปตามที่พูดข้างต้น อาจเพราะผิดหวังที่ผมไม่มีสูตรสำเร็จในทางหลักธรรม คำสอนให้แก่พวกเขาก็เป็นได้) แรกที่เรียนอยู่กับผมนั้น เขาไม่พูด แม้ผมจะพยายามชวนคุย เขาก็ไม่พูด นอกจากนั้น เขายังไม่ได้แสดงอาการให้เห็นว่ามีเพื่อน หรืออยากจะมีเพื่อน เวลาพัก เด็กๆในห้องที่มาจากต่างคณะกันนั้นจะจับกลุ่มคุยกันบ้าง กินขนมกันบ้าง ผมเห็นเขาคนนี้นั่งอยู่คนเดียว ปลายๆห้อง นั่งเงียบๆ ไม่ได้อ่านหนังสือหรือจดบันทึกอะไร นั่งอยู่อย่างนั้นเป็นเวลานานๆ (ที่ผมรู้ก็เพราะในบางวันในช่วงพักหากมีงานด่วนบางอย่างผมจะเอามาั่งทำในห้องนั้นโดยไม่ลุกออกไปข้างนอก ปล่อยให้เด็กๆเดินเข้าออกห้อง มีแต่เขาคนเดียวที่มักนั่งอยู่ในห้องนั้น ซึ่งบางวันผมก็สงสัยว่าเขาไม่รู้สึกปวดปัสสาวะบ้างหรือไร) เขาเคยหายไปจากชั้นเรียนติดต่อกันสองครั้ง ซึ่งผมก็ไม่เคยถาม ผมไม่เคยถามนิสิตในเรื่องแบบนี้เพราะถือว่าเขาเป็นผู้ใหญ่แล้ว การมาหรือไม่มาฟังผมบรรยายย่อมเป็นดุลยพินิจของพวกเขาที่เป็นผู้ใหญ่แล้ว สรุปคือเขาเข้าเรียนบ้าง ไม่เข้าบ้าง เคยตอบคำถามที่ผมถามเพียงครั้งสองครั้ง (ถ้าไม่อยากตอบหรือตอบไม่ได้เขาจะนั่งนิ่งๆ ซึ่งถ้าเป็นอย่างนั้นผมจะรีบหันไปหาคนอื่นทันที) ผลสอบวิชาของผมเขาได้ C ซึ่ง

สำหรับผมถือว่าไม่เลวเลย (วิชานี้ nantinyaจะมีเด็กได้ A ลักคน แม้ในหมู่เด็กจากคณะแพทยศาสตร์ก็ตาม)

แล้ววันหนึ่งสิ่งที่ผมไม่คาดหมายว่าจะเกิดก็เกิด เขามาเดินเตร่ๆ ที่หน้าห้องทำงานของผมในเทอมแรกของปีถัดไป เขาน่าจะมาอยู่ตรงนั้นนานแล้ว แต่ผมมัวแต่ก้มหน้าทำงานจึงไม่ได้มอง ห้องทำงานผมนั้นเป็นกระจก ใครเดินมาที่หน้าห้องจะมองเห็นทุกอย่างในห้องผมหมด (เช่นในบางวันผมก็แอบงีบหลับอยู่บนเก้าอี้ผ้าใบในห้อง ที่จริงไม่ควรเรียกว่าแอบ เพราะหลับอย่างเปิดเผยเช่นนั้น ใครเดินผ่านมาก็ย่อมจะเห็น) เมื่อเงยหน้าพบ ผมก็ก๊วกมือเรียกให้เขาเข้ามาในห้อง ท่าทางเขาประหม่า หน้าแดง ดูเหมือนมือจะสั่นๆ ด้วย เวลาเดินเขามักเดินหลังงอๆ นิดหน่อย ผมเองก็เคยสงสัยว่า เขาจะรู้ตัวหรือไม่ว่าเขาเดินหลังงอ ที่จริงเขาเป็นคนหน้าตาดี แต่ผอมไปหน่อย ถ้าอ้วนขึ้นกว่านี้นิดหนึ่งและเดินตัวตรงๆ เขาเป็นพระเอกหนังได้สบายๆ

—มืออะไรให้ผมช่วยเธอครับ (ผมถาม)

—ผมมีเรื่อง.. คือ.. มีเรื่องแบบว่าอยากรบกวนอาจารย์นิดหนึ่งครับ (เสียงเขาสั่นๆ ผมเลยบอกเขาวนังตามสบาย มืออะไรค่อยๆ เล่าให้ผมฟังก็ได้)

ตอนแรกผมคิดว่าเขาคงมาถามเรื่องวิชาที่ผมจะเปิดสอนในเทอมนั้น ซึ่งเป็นไปได้ว่าเขาอาจจะมาลงเรียนกับผมอีก แต่แล้วก็ไม่ใช่

—อาจารย์รู้จักวัดป่าในทางภาคอีสานบ้างหรือเปล่าครับ (เขาถาม ถูสองมือที่วางอยู่บนตักไปมาอย่างไม่รู้ตัว)

—อ้อ แน่นอน ผมเป็นคนภาคอีสาน เคยบวชอยู่นานด้วย ผม

รู้จักวัดพวกนี้เป็นอย่างดี แต่ที่ถามนี้คุณอยากรู้ไปทำไมเหอ (คราวนี้ผมถามบ้าง)

เขาตอบผมว่า “อยากไปบวช” และที่เลือกวัดป่าทางอีสานก็เพราะเขาทราบมาว่าเวลานี้หากจะหาวัดและพระอาจารย์ที่ดีก็ต้องไปทางภาคอีสาน ผมชวนเขาคุยว่า “คุณเองก็กำลังเรียนอยู่ไม่ใช่เหอ ทำไมคิดจะไปบวช บวชนั้นบวชเมื่อไหร่ก็ได้ แต่การเรียนหนังสือในมหาวิทยาลัยเป็นของที่ต้องเสาะแสวงให้ลุล่วงก่อน จะไม่ดีกว่าเหอที่ให้เรียนจบก่อนค่อยไปบวช” เขาถามผมกลับมาประโยคหนึ่งว่า “อาจารย์คิดว่าชีวิตเรสำคัญน้อยกว่าปริญญาบัตรอย่างนั้นหรือครับ” คำถามนี้ว่าไปแล้วก็ตรงกับสิ่งที่ผมคิดอยู่ตลอดจะมีอะไรในโลกนี้ที่สำคัญเท่ากับชีวิตของคน (ครั้งหนึ่ง ผมจอดรถซื้อกับข้าวที่ข้างทางแถวคลองสี่ ทางจะไปนครนายก บ้านผมอยู่คลองห้า รถนั้นจอดเรียบร้อย ห่างจากเส้นเหลืองขอบถนนเป็นเมตร แต่มีมอเตอร์ไซค์คันหนึ่งวิ่งมาชนท้ายแล้วแลไปครูดข้างรถเบียดกระชกข้างแตกกระจาย รถมอเตอร์ไซค์เสียหลักล้มคว่ำ ผมรีบวิ่งไปดูเด็กวัยรุ่นที่มากับมอเตอร์ไซค์สองคน เพื่อดูว่าพวกเขาบาดเจ็บไหม มีคนสะกิดหลังผมบอกว่า “พี่ ดูรถพี่ซิ เย็นเลย” ผมบอกเขาโดยไม่หันไปมองว่า “ไม่เป็นไรเหอ รถนะซ่อมได้หรือเปลี่ยนใหม่ได้ คนชิซ่อมยากกว่า หรือซ่อมไม่ได้เลย”) แต่ผมไม่คิดว่าจะมาจากปากของเด็กที่กำลังเรียนอยู่ปีสอง ผมบอกเขาไปว่าวันหลังแวะมาคุยใหม่ได้ไหม บังเอิญผมมีงานด่วนต้องทำให้เสร็จภายในวันนี้ เขาทำท่าจะเดินออกไป “อ้อ.. เอาจี๊ ไม่รู้ผมจะว่างอีกเมื่อไหร่ คินนี้คุณโทรศัพท์ไปหาผมที่บ้านหน่อยซิ” (ผมพูดพร้อมจดเบอร์บ้านลงกระดาษส่งให้ เขารับแล้วเดินออกไปจากห้อง หลัง

ของเขาก็ยังงอเหมือนเดิม

คืนนั้นและคืนต่อมา เขาก็ไม่เคยโทรศัพท์ไปหาผม ผ่านไปหลายวันผมก็ลืมเรื่องของเขาไปตามธรรมชาติ สมองคนเรามีเนื้อที่จำกัด ระบบร่างกายของเราจะจัดสรรเองว่าอะไรสมควรเก็บไว้ในความทรงจำ และอะไรสมควรลบทิ้งไป เพื่อให้มีที่ว่างสำหรับเก็บสิ่งที่สมควรเก็บ

-๒-

ผมลืมเรื่องเด็กหนุ่มจากคณะวิศวกรรมศาสตร์คนนี้อย่างไรไปนานเท่าใดไม่ทราบ แต่แล้ววันหนึ่งผมก็ได้รับโทรศัพท์ภายใน ทางนั้นบอกว่าเป็นรองคณบดีฝ่ายกิจการนิสิตของคณะวิศวกรรมศาสตร์ ท่านรองคณบดีถามว่าผมพอมีเวลาไหมตอนบ่ายพรุ่งนี้ ผมตอบว่าว่าง แล้วถามท่านไปว่ามีอะไรเหรอครับ ท่านบอกว่าอยากเชิญผมมาประชุมสักหน่อย ผมงง นึกไม่ออกว่าตนเองมีกิจอะไรที่จะต้องไปประชุมกับคณะวิศวกรรมศาสตร์ ท่านรองบอกว่า อาจารย์จำเด็กจากคณะเราที่ไปหาอาจารย์ได้ไหม ผมบอกว่าจำได้ ท่านบอกว่าทางเรามีเรื่องอยากขอคำปรึกษาจากอาจารย์เกี่ยวกับเด็กคนหนึ่งในบางเรื่องโดยเฉพาะทางด้านที่เกี่ยวกับพุทธศาสนา บ่ายวันรุ่งขึ้นผมไปตามนัด ในห้องนั้นมีคนนั่งอยู่ก่อนหน้าที่ผมจะไปอยู่สองคน เป็นผู้ชายทั้งคู่ เมื่อผมเดินเข้าไป หนึ่งในนั้นก็ลุกขึ้นยืนแล้วไหวผม “เชิญครับอาจารย์” แล้วท่านก็แนะนำตัวว่า “ผมเป็นรองคณบดีที่โทร.ไปหาอาจารย์เมื่อวาน ส่วนนี้คุณหมอ..” (ท่านระบุชื่อ แต่ต่อมาผมก็ลืมชื่อท่าน จำได้เพียงว่ามาจากภาควิชาจิตเวชศาสตร์ มหาวิทยาลัยเดียวกันของเรา)

บนโต๊ะประชุมวันนั้น มีเอกสารจำนวนหนึ่งวางซ้อนกันอยู่ตรงหน้าอาจารย์ที่มาจากคณะแพทย์ ท่านรองคณบดีชวนผมคุยเรื่องต่างๆที่ไม่เกี่ยวกับเรื่องที่เรานัดกันมาประชุมวันนี้ พร้อมกับกินกาแฟ ตอนหนึ่งท่านพูดกับผมว่า “ทราบว่าอาจารย์บวชนาน น่าจะดูหมอได้ จะลองดูลายมือผมหน่อยไหมครับ” ผมตอบว่า “ดูไม่เป็นครับ” ท่าทางท่านประหลาดใจ ส่วนผมนั้นไม่ประหลาดใจ เพราะเคยพบว่ามีคนคาดหวังเช่นนี้กับผมมาหลายคนแล้ว พวกเขาจินตนาการว่าคนเคยบวชจะต้องดูหมอเป็น หรือไม่ก็ต้องมีความสามารถในทางไสยศาสตร์บ้างไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง

—เราเริ่มเรื่องกันเลยนะครับ (ท่านรองเริ่มต้นการประชุมเมื่อเรากินกาแฟและของว่างกันเสร็จแล้ว)

—ผมขอสรุปเรื่องให้ท่านอาจารย์สมภารฟังสั้นๆอย่างนี้ครับ เมื่อสักสองหรือสามเดือนที่แล้ว นิสิตของเราคนหนึ่งขณะนั่งเรียนอยู่ในห้องก็กรีดร้องขึ้นมาเสียงดังแล้ววิ่งเอาศีรษะไปชนผนังห้องเรียนอย่างแรง ศีรษะแตก ถูกนำส่งโรงพยาบาล เรื่องบาดแผลทางกายนั้นไม่เป็นปัญหาครับ แต่ที่เป็นปัญหาในความเห็นของแพทย์ที่ดูแลเรื่องนี้ ซึ่งก็คือท่านอาจารย์หมอ (ผายมือไปทางอาจารย์ที่นั่งอยู่ตรงกันข้ามกับผม) สิ่งที่เราเป็นห่วงคือสภาพจิตใจของเขา เวลานี้เด็กคนนี้ก็ยังคงอยู่ในระหว่างพักรักษาตัวที่โรงพยาบาล แต่อาการก็ดีขึ้นมากแล้ว อาจารย์หมอช่วยเล่าอะไรให้ท่านอาจารย์สมภารฟังหน่อยดีไหมครับ

—เรื่องมันเป็นอย่างนี้ครับท่านอาจารย์ ช่วงแรกๆที่ผมไปดูแลอาการของเขานั้น เขาไม่ยอมพูดอะไรกับผมเลย ซึ่งอาการเช่นนี้ในทางจิตวิทยาเราไม่ถือว่าเป็นเรื่องแปลก คนไข้ทางจิตนั้นมักไม่

ยอมให้ใครเข้าไปในโลกทางจิตของเขาง่ายๆ เป็นหน้าที่ของหมอที่จะต้องพยายาม “เจาะ” เกาะกำแพงที่คนไข้สร้างเอาไว้ให้ทะลุให้ได้ ไม่อย่างนั้นการรักษา ก็เป็นไปได้ แต่ปัญหาคือ เกาะกำแพงของคนไข้บางคนนั้นหนาไม่มาก เราก็เจาะเข้าไปไม่ยากเย็น แต่บางคนนั้นกำแพงที่วั้นั้นแน่นหนา มาก นอกจากจะแน่นหนา คนไข้บางคนก็ฉลาดมากๆ ก็อาจสร้างกำแพงหลอกทำให้ดูเหมือนว่าหมอสามารถเจาะเข้าไปได้ และเห็นความจริงบางอย่างที่ซ่อนอยู่ข้างใน ซึ่งทั้งหมดเป็นข้อมูลปลอม หรือความจริงลวงที่คนไข้สร้างขึ้นเพื่อหลอกหมอ คนไข้พวกนี้เท่าที่ทราบมักเป็นอาชญากรที่มันสมองฉลาดและซับซ้อนมากๆ แต่สำหรับเด็กคนนี้ ผมเชื่อว่าลึกๆ เขาเป็นคนฉลาด แต่ชื่อ ดั้งนั้นหากว่าเขาไม่ยอมให้ผมเข้าไปข้างในกำแพงชีวิตเขา เขาก็จะแสดงอาการตรงๆ เช่นไม่พูด ไม่มีปฏิกิริยาตอบสนองต่อการกระตุ้นของผม แต่หลายครั้งจากการพูดคุย ผมคิดว่าในวันเช่นนั้นดูเหมือนเขาจะเชื่อว่าผมปรารถนาดีต่อเขา เขาเลยเล่าบางสิ่งบางอย่างที่ฝังอยู่ในใจของเขาให้ฟัง ข้อมูลพวกนี้สำหรับผมถือว่าเป็นประโยชน์มาก เพราะหากเขาปล่อยออกมา มากพอสมควร เราก็จะปะติดปะต่อชิ้นส่วนที่ถูกปล่อยออกมา เหล่านั้นให้กลายเป็นภาพบางภาพ ที่ดูแล้วเข้าใจว่ามันคืออะไร และที่สำคัญมันสร้างความทุกข์ให้แก่เขาอย่างไร

—คุณหมอมองเห็นภาพนั้นบ้างหรือยังครับ (ผมถาม)

—ผมคิดว่าภาพบางภาพเริ่มปรากฏให้เห็นเป็นเค้าเป็นโครงแล้ว แต่ทั้งนี้ผมต้องการเวลาสำหรับตรวจสอบให้แน่ใจก่อน

—คืออย่างนี้ครับ ท่านอาจารย์สมภาร (ท่านรองแพรก) ถ้าท่านอาจารย์ทราบว่าในวันที่เกิดเหตุ มีอะไรเกิดกับเด็กของเราคนนี้ อาจ

ช่วยให้อาจารย์เข้าใจเรื่องที่คุณหมอมองจะเล่าต่อไปได้มากขึ้น เรื่องนี้ เขาเป็นคนสารภาพกับคุณหมอเอง ไซ้ไหมครับ (คุณหมอตอบ “ลูกต้องครับ”) เรื่องมีว่า วันนั้นเขามาเรียนตามปกติ ยังไม่ถึง ชั่วโมงเรียนเขาเลยเข้าไปนั่งใช้อินเตอร์เน็ตในห้องคอมพิวเตอร์ ของคณะ เขานั่งเล่นเน็ตไปอย่างไม่คิดว่าจะสำรวจหาอะไรเป็นพิเศษ แต่แล้วเขาก็พบว่าในเว็บบอร์ดแห่งหนึ่ง มีคนโพสต์ข้อความ เข้ามาว่า “ใครมีรูปเก่าๆของพรเพ็ญก็เอามาอวดกันบ้างซิ” ข้อความนั้นคงโพสต์ไว้หลายวันแล้ว จึงมีคนเอารูปของดาราคณนั้นมา ลงไว้ อาจารย์ครับ พรเพ็ญนั่นคือแม่ของนิสิตคนนี้ สมัยก่อนนั้น เธอเคยถ่ายภาพเปลือย เป็นที่ฮือฮาในวงการ เวลานี้รูปเก่าๆของ เธอก็ยังมีการเผยแพร่อยู่ในเน็ต อาจารย์ก็ลองนึกดูนะครับว่าเด็ก จะรู้สึกอย่างไรที่มีคนเอารูปแม่ของตนในสภาพเช่นนั้นมาโพสต์ลง อินเทอร์เน็ต แค่รูปก็ทำร้ายจิตใจของเด็กมากแล้ว ที่เขาทนไม่ได้ก็คือข้อความที่บรรดานักเล่นเน็ตที่หื่นและหยาบคายเข้ามาวิจารณ์ ภาพแม่ของเขานั้น อันนี้เขารับไม่ได้จริงๆ เขาบอกคุณหมอว่า อย่างไรนะครับ

—เขาพูดกับผมว่า “พวกมันเขียนกันในเว็บบอร์ดว่า ‘อยาก เอา’ แม่ผมเต็มที บางคนบอกว่า มัน ‘เสียน้ำ’ ไปกับรูปแม่ผมเป็น ปืบแล้วมั้ง”

เมื่อเรื่องเล่าดำเนินมาถึงตรงนี้ ผมก็ได้แต่นั่งอึ้ง ในอินเทอร์เน็ต นั้นเราจะเห็น “ธาตุแท้” ของความเป็นมนุษย์ได้อย่างหมดจดไร้สิ่ง ปกปิด ความหยาบคายอย่างที่เด็กเล่าเห็นได้ตลอดเวลา เพียงแต่ เข้าไปอยู่ในโลก “สนธยา” ที่เรียกว่าอินเทอร์เน็ต เราก็จะเห็นมัน มากมายมหาศาลเต็มไปหมด

—เมื่อเขาเล่าอย่างนี้ (คุณหมอบุ๊ต่อ) ผมก็เริ่มคลำทางใน เบื้องต้นด้วยการสันนิษฐานว่าปัญหาทางจิตของเขาน่าจะเกี่ยวข้องกับแม่ของเขาไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง เชื้อไหมครับ ในบางวันที่เราคุยกัน แล้วผมวกเข้ามาที่เรื่องแม่ของเขา ในทำนอง.. คือผมถามเขาว่า เขาคิดอย่างไรกับแม่ของเขา เชื้อไหมครับ เขาถามผมกลับว่า “คุณหมอบุ๊ต้องเคยเห็นรูปโป๊ของแม่ผม คุณหมอบุ๊เคยมีอารมณ์กับแม่ผมไหม”

—แล้วคุณหมอบุ๊ตอบว่าอย่างไร (ผมถาม)

—อันนี้เราตอบไม่ได้หรอกครับ ผมยอมรับกับอาจารย์ว่าคนรุ่นเราเคยเห็นรูปของคุณพรเพ็ญทั้งนั้นแหละ ท่านอาจารย์สมภารก็ต้องเห็น เห็นแล้วก็ต้องเกิดอารมณ์ ก็เราเป็นคนนี้ครับ แต่ปัญหามันไม่ได้อยู่ที่ว่าเห็นแล้วเกิดหรือไม่เกิดอารมณ์ ปัญหาคือ.. (นั่งอยู่นาน ทำทางคิดหนัก แต่คิดไม่ออก)

อาการของคุณหมอบุ๊ตอนนี้ผมเข้าใจว่าคงเป็นการระบายความอัดอั้นในใจตามธรรมชาติ ไข่ครับ—คุณหมอบุ๊เป็นคน หมอรักษาคนบ้าก็คือคน และในฐานะคน หมอบุ๊ก็สามารถเป็นบ้าได้อย่างเท่าเทียมกับเราท่านคนอื่นๆ คำถามของเด็กคำถามนี้เหมือนหมัดเด็ดตรงเข้า แสกหน้าของหมอบุ๊ หมอบุ๊ไม่ทันระวังก็เลยเป๋ เมื่อเป๋ก็รู้สึกเสียฟอร์ม เมื่อเสียฟอร์มก็หงุดหงิดอยู่ลึกๆ ได้ช่องเหมาะอย่างวันนี้ก็ได้เวลา ระเบิดออกมา แม้จะระเบิดอย่างนี้มาก็ตาม

—ทำไมคุณหมอบุ๊ไม่ตอบตรงๆครับว่า “มีอารมณ์” เด็กอาจจะเชื่อใจหมอบุ๊มากกว่านี้หากหมอบุ๊ตอบตามความเป็นจริง ผมไม่คิดว่าเขาจะคาดหวังว่าอาจารย์หมอบุ๊เป็นพระอรหันต์ (ผมแทรก)

—ไข่ครับ อันนี้เป็นความผิดพลาดของผมเอง ที่จริงผมควร

บอกเขาไปอย่างนั้น หากว่าเขาไม่เข้าใจหรือโกรธผม ผมก็พอมีช่องทางที่จะอธิบาย การที่เรารู้สึกเช่นนั้นในแง่หนึ่งต้องยอมรับว่าไม่เกี่ยวกับการดูถูกดูแคลนว่าเจ้าของรูปเป็นแค่วัตถุบำบัดความใคร่ มันเป็นเพียงรีเฟล็กซ์ทางกาย เหมือนเห็นคนบีบมะนาวก็น้ำลายสอ ท่านอาจารย์ทราบไหมครับว่าผู้หญิงที่ถูกข่มขืนนั้นทุกคนมีความรู้สึกร่วมด้วยทั้งนั้นในช่วงของการ ‘สอดใส่’ คือรู้สึกเสียว ตำราญหรืออะไรก็ตามแต่จะเรียก แต่ทั้งหมดนี้มันเป็นรีเฟล็กซ์ทางร่างกาย ไม่เกี่ยวกับใจ ผมหมายความว่า เมื่อผ่านช่วงเวลาของการถูกข่มขืนมาแล้ว เมื่อสติอยู่กับตัวแล้ว ผู้หญิงจะรู้สึกโกรธแค้นที่ถูกกระทำอย่างนั้น นึกอย่างนี้ก็ได้รับท่านอาจารย์ ผู้หญิงคนหนึ่งเอาปืนจี้หัวเรา ให้เรานอนคว่ำหน้าลงที่พื้น เธอเอาเท้าเหยียบต้นคอเราเพื่อแสดงความเหยียดหยาม ขณะที่เธอขยี้เท้าลงไปที่ดินคอเรานั้น เรากลับรู้สึกสบาย เพราะมันเป็นการนวดต้นคออย่างหนึ่ง การที่เรารู้สึกสบายนั้นเป็นคนละเรื่องกับการที่เราสามารถเอาผิดทางกฎหมายกับคนที่ทำกับเราอย่างนี้ เพราะเมื่อเหตุการณ์นั้นผ่านไป แล้ว เราจะรู้สึกว่าตนถูกล่วงละเมิด สองเหตุการณ์นี้ต้องแยกจากกัน

เราคุยกันโดยใช้เวลานานกว่าที่ผมคิด ตอนท้ายๆเมื่อเห็นว่าประเด็นเกี่ยวกับเด็กคนนั้นในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผมไม่ชัด ผมก็เลยถามท่านรองว่า “ตกลงที่ชวนผมมาคุยวันนี้จะให้ผมทำอะไรเกี่ยวกับเด็กคนนั้น” ท่านรองก็อธิบายว่า เวลานี้อาการป่วยของเด็กยังบอกไม่ได้ว่าดีขึ้นหรือเลวลง แต่เนื่องจากวันหนึ่ง เด็กคุยกับคุณหมอว่าสนใจในทางพุทธศาสนา และเล่าว่าเคยมาเรียนวิชาเกี่ยวกับพุทธศาสนากับผม นอกจากนั้นเด็กยังเปรยๆว่าหากมี

โอกาสก็อยากบวชเพื่อทำใจให้สงบ คุณหมอมที่ดูแลไข้ (ซึ่งก็คือท่านที่กำลังนั่งอยู่ตรงหน้าผมนี่แหละ) เห็นว่า พุทธศาสนาน่าจะมีวิธีเยียวยาความเจ็บป่วยทางใจของคนเราได้ลึกซึ้งกว่าที่ทางการแพทย์จะทำได้ (ผมถามว่าทำไมหมอมจึงคิดอย่างนั้น ท่านก็บอกว่าทางแพทย์นั้นเข้าใจว่าจิตใจของคนก็คือพฤติกรรมหรือการแสดงออกของสมอง สมองเป็นสสาร วิธีการในการรักษาความเจ็บป่วยทางจิตตามคติที่ว่านี่จึงเน้นไปที่การให้ยาเพื่อเยียวยาหรือปรับสภาพของสมอง บวกกับคำแนะนำในเรื่องการ “ทำใจ” เท่าที่ทำได้ ซึ่งอย่างหลังนี้ท่านเห็นว่าอย่างไรหมอมก็ทำได้จำกัดกว่าพระ คนใช้ศรัทธาพระมากกว่าหมอม—ผมเห็นด้วยว่าคนยอมศรัทธาพระมากกว่าหมอม แต่สงสัยเรื่องสมองกับจิตใจ ดูเหมือนคุณหมอมเชื่อว่าพุทธศาสนาสอนว่าใจอย่างหนึ่งสมองก็อีกอย่าง ซึ่งตรงนี้ผมไม่แน่ใจ แต่ก็ไม่ได้พูดอะไรกับหมอมเพราะเห็นว่าเส้นทางปรัชญาที่ลึกเกินกว่าจะเอามาคุยกัน ณ ที่ตรงนั้น) การพูดคุยกันจบลงด้วยการที่ท่านรองบอกผมว่า ระหว่างนี้จะให้เด็กคนนั้นพักรักษาตัวอยู่ในโรงพยาบาล หมอมจะเน้นส่วนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่แพทย์เชื่อว่าอยู่ในข่ายของสิ่งที่ตนทำได้ เมื่ออาการของเด็กดีขึ้นแล้ว หากเขายังสนใจพุทธศาสนา หรือถึงขั้นว่าอยากบวช ทางนี้ก็จะแนะนำให้เด็กไปหาผม ผมรับปากว่ายินดี ตอนนั้นไม่คิดว่าเด็กคนนี้จะกลับมาหาผม บางครั้งเราก็รับปากกับคนอื่นในบางเรื่องได้ไม่ยาก เพราะคาดว่าอย่างไรเรื่องนั้นก็ไม่มีทางมาถึงมือเราเพื่อขอความช่วยเหลือ

ก็เดือนผ่านไปผมก็ไม่ได้นับ วันหนึ่งเด็กหนุ่มคนนั้นก็ไปปรากฏตนที่หน้าห้องทำงานผม เมื่อผมเรียกให้เข้าไปข้างใน เขาก็นั่งนิ่งอยู่ระยะหนึ่ง ผมสังเกตเห็นดูเหมือนเขายังมีนๆอยู่ สายตาเหม่อลอย..

อันที่จริงไม่ถึงกับเหม่อลอย แต่เป็นสายตาที่ว่างเปล่า เหมือนกับว่า สายตาคู่นั้นถูกตัดเส้นประสาทส่วนที่โยงไปหาสมองทิ้ง ตาของคน ที่มีความคิดกับคนที่ไม่มีความคิดนั้นเราดูออกว่าต่างกัน (ขออภัยที่ ผมพูดถึงเรื่องสมอง ผมนั้นแม้จะเป็นคนสอนวิชาทางพุทธ แต่ผมก็ เชื่อของผมว่าสมองนั้นเป็นสิ่งที่ชาวพุทธจะมองข้ามไม่ได้ การสอน เรื่องจิตล้วนๆโดยไม่ใส่ใจว่าความก้าวหน้าทางด้านการวิจัยเกี่ยวกับ สมองเป็นอย่างไรนั้นอาจนำไปสู่ความมั่งงายได้ เช่นงมฉายว่าจิต เป็นสิ่งมหัศจรรย์ เดินทางข้ามอวกาศได้โดยไม่กินเวลา หรือเจาะ เข้าไปยังจิตดวงอื่นๆที่ต่ำกว่าเพื่อล้วงความลับว่าจิตนั้นกำลังคิด อะไร หรือหากว่าจิตอื่นนั้นคุณภาพเท่ากันหรือสูงกว่าก็อาจใช้จิตคุย กันอย่างตำนานพระกรรมฐานในนิตยสารประเภท “โลกทิพย์”) ผม ถามว่า “สบายดีมั๊ย” เขาพยักหน้า ไม่ตอบ ยิ้มน้อยๆ (แต่ดวงตา ทั้งคู่ไม่ยิ้มด้วย) ผมนั้นหากเห็นว่าคนที่มาหาเป็นคนปากหนัก หรือ ประหม่า ก็จะหาทางชวนคุย เพื่อให้ทั้งสองฝ่ายไม่เกิดอาการอึดอัด หลังจากที่ผมทำเช่นนั้นอยู่พักใหญ่ เขาก็เริ่มคุยบ้าง

—อาจารย์ยังจำเรื่องที่ผมถามเกี่ยวกับวัดป่าทางอีสานได้ นะครับ (เขาพูด)

—จำได้ ยังสนใจจะไปบวชอยู่หรือเปล่า

—ครับ

เนื่องจากการบวชสำหรับผมไม่ใช่เรื่องที่ควรทำเล่นๆอย่างไม่มี คำอธิบายหรือเหตุผลที่รับฟังได้ ผมเลยพูดกับเขาว่า คิดอะไรจึงจะ ไปบวช แล้วผมก็บอกว่าการบวชเป็นพระนั้นในแง่หนึ่งจะว่าง่ายก็ ง่ายนะ คิดให้ดีก่อน แล้วทางบ้านว่าอย่างไรบ้าง เขาบอกว่ายัง ไม่ได้คุยกับใครเลย ผมบอกว่าเรื่องบวชนี้ต้องคุยกับพ่อแม่ก่อนนะ

เพราะพระวินัยท่านบัญญัติว่าลูกจะบวชได้ก็ต่อเมื่อพ่อแม่อนุญาต

—ผมไม่มีพ่อครับ (เขาพูด สีหน้าเฉือนๆ)

ผมเลยนึกขึ้นมาได้ว่า แม่ของเขาหลังจากหย่ากับสามีคนแรก แล้วก็มิข่าวว่าไปเกี่ยวข้งกับผู้ชายประเภทรวยหรือไฮโซอยู่เสมอ แต่ก็ไม่ปรากฏว่าเธอได้แต่งงานใหม่ เมื่อเห็นว่าเรื่องพ่อทำให้การสนทนาชะงัก ผมก็เลยชวนเขาคุยไปทางอื่น ผมเล่าให้เขาฟังว่าผมนั้นมีประสบการณ์ในการบวชอยู่ ๑๑ ปี บวชเป็นเณร ๙ ปี และบวชพระอีก ๒ ปี วัดที่ผมบวชในตอนแรกนั้นเป็นวัดประจำหมู่บ้าน เป็นวัดเล็กๆมีพระเณร ๑๐ กว่ารูป ทางภาคอีสานนั้นหมู่บ้านหนึ่งมักมีวัดสองประเภทคือวัดบ้านกับวัดป่า วัดบ้านมีไว้สำหรับคนที่บวชเพื่อเรียนหนังสือ ส่วนวัดป่ามีไว้เพื่อคนที่บวชแล้วอยากทำกรรมฐาน (คือไม่เรียนปริยัติธรรม ไม่ต้องการเป็นมหาเปรียญ แต่อยากปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน) อย่างเดียว ปกติคนบวชจะรู้ว่าตนเองต้องการอะไร วัดสองแบบนี้จึงแยกประเภทของพระเณร ออกเป็นสองแบบโดยอัตโนมัติ จะอย่างไรก็ตาม บางท่านตอนแรกอาจบวชที่วัดบ้านก่อน เพราะคิดว่าอยากเรียนหนังสือ แต่พอเรียนได้สักพักก็เห็นว่าไม่มีประโยชน์ คนเช่นนี้ก็จะหันไปปฏิบัติธรรม แล้วแปลงเป็นพระป่าไป (แปลงในที่นี้หมายถึงไปขอเข้าร่วมเป็นพวกพระป่าด้วยวาจาเท่านั้นแหละ ไม่ถึงขั้นจะต้องไปบวชใหม่หรือทำสังฆกรรมอะไรเพิ่ม) หลวงตามหาบัวนั้นแรกๆท่านก็บวชที่วัดบ้าน เรียนปริยัติธรรมจนได้เป็นมหา ต่อมาจึงมาแปลงเป็นสายพระป่าอย่างที่เป็นอย่างนี้ แล้วผมก็บอกเขาเกี่ยวกับบรรยากาศชีวิตพระเณรอีสานว่าเป็นอย่างไร สำหรับคนที่ต้องถื่น การบวชไม่เป็นปัญหา เพราะเราเคยชินกับวัฒนธรรมและสภาพทางภูมิศาสตร์ของพื้นที่

ผมยกตัวอย่างหน้าหนาว ภาคอีสานจะหนาวมาก คนกรุงเทพฯอย่าง เขาไม่เคยเจอความหนาวเช่นนี้แน่นอน หนาวถึงขนาดว่านอนไม่หลับในตอนกลางคืน ต่อให้ห่มผ้าหนาๆแล้วก็ตาม นอกจากนั้น พวกเราต้องตื่นแต่ตี ๓ ครึ่งก็ตื่นแล้วเพื่อมา กวาดลานวัดและเช็ดกุศาลาและกุฏิ การกวาดลานวัดของทาง อีสานนั้นเป็นงานเหน็ดเหนื่อย เพราะลานวัดเป็นดินทราย ก่อน กวาดจะต้องไปหาบน้ำจากหนองน้ำหรือบ่อบาดาล (ถ้าวัดนั้นมี บ้าง วัดเจาะบ่อบาดาลได้ แต่ใช้ไม่ได้ เพราะน้ำเค็ม หรือไม่ก็เป็นน้ำ ใสๆผมก็ไม่ทราบ ทราบแต่ว่าต่อให้ถูสบู่เวลาอาบน้ำชนิดนี้สบู่ก็ไม่ เป็นฟอง) เพื่อเอามาราดพื้นดินก่อน กันฝุ่นฟุ้งกระจายเวลากวาด แค่หาบน้ำเดินกลับไปกลับมาหลายเที่ยวก็แย่แล้ว แต่พวกเราก็ทำ กันเป็นปกติ ไม่รู้สึกว่าเป็นทุกข์ เพราะชีวิตเราก่อนบวชก็ทำงาน ประเภทใช้แรงเหมือนวัวเหมือนควายอย่างนี้อยู่แล้ว พระเถร อีสานสมัยก่อนนั้นไม่นิยมนั่งรถ (ส่วนหนึ่งเพราะไม่มีเงินจ่าย ที่ไม่มีเงินจ่ายก็เพราะไม่มีใครถวาย ที่ไม่มีใครถวายก็เพราะญาติโยมใน หมู่บ้านจน) ใช้วิธีเดินเอา คนอีสานเป็นคนเดินทน สมัยที่เป็นเถร ในหมู่บ้านนั้นผมเป็นคน que เดินมาก เพราะอาจารย์ชอบใช้ให้ไปส่ง จดหมายข้ามหมู่บ้าน บางที่ข้ามตำบล ระยะทางไปกลับเป็น ๒๐ กิโลเมตร จะอย่างไรก็ตาม สิ่งทีกล่าวมานี้ต่อมาผมก็พบว่า เป็น ประโยชน์กับตัวเองไม่น้อยเมื่อเข้ามาเรียนหนังสือที่กรุงเทพฯ อาจารย์ผมฝากมาอยู่วัดมหาธาตุเพื่อเรียนมหาวิทยาลัยสงฆ์ ปี แรกๆผมต้องไปเรียนที่วัดสระเกศ ลองขึ้นรถเมล์แล้วพบว่าลำบาก มาก คนขึ้นรถเมล์บ้านเรานั้นคงมีความทุกข์หรือความเครียดในใจ มาก พวกเขาจึงไม่มีกระจิตกระใจที่จะจอดรอพระเถรที่ต้องเดิน

สงบเสงี่ยมขึ้นรถ ผมเคยเห็นหลวงพ่อกิ่งหนึ่งยืนรอรถเมล์นาน พอๆกับผมนี้แหละ แต่คนละสาย พอรถเมล์คันนั้นมาจอด ท่านก็เดินจะไปขึ้น รถเมล์ก็ว่างๆ แต่คนขับก็ขับกระชากรถออกไปตอนที่ท่านเอื้อมมือไปเหนี่ยวราวข้างประตู แรงรถทำให้ท่านหัวคะมำ ไม่ถึงกับล้ม แต่เซหลุนๆไปเป็นเมตรสองเมตร น่าสังเวชใจจริงๆ ประสบการณ์นี้ทำให้สองปีแรกผมใช้วิธีเดินจากวัดมหาธาตุมาเรียนที่วัดสระเกศ เลิกเรียนแล้วก็เดินกลับ สมัยหนึ่งตอนที่เรียนปริญญาโทที่จุฬา ผมเช่าบ้านอยู่ในสลัมหลังวัดมะกอก ย่านอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ เคยเบื่อกที่จะแย่งชิงเพื่อนสรรพสัตว์ขึ้นรถเมล์ ผมก็เดินจากอนุสาวรีย์ชัยมาเรียนที่จุฬาเหมือนกัน.. ผมพูดอะไรไปมากเหมือนกัน บางเรื่องก็ไม่เกี่ยวกับประเด็นที่เกี่ยวกับความคิดที่จะบวชของเขา แต่ทั้งหมดนั้นผมเล่าเพื่อให้ข้อมูลว่า (๑) ชีวิตพระเณรในความเป็นจริงนั้นไม่ได้โรแมนติคอย่างที่เขาอาจจะคิดนะ พระเณรนั้นก็คือ “คน” ประเภทหนึ่ง ย่อมมีดีมีชั่ว มีโลกโกรธหลง มีเรื่องวิวาทขัดแย้งกันได้ (ผมพูดกับเขาด้วยว่าเณรวัยรุ่นที่อายุจวนบวชพระในวัดบางวัดในกรุงเทพนั้นบางคนทำตัวเป็นจิ๊กโก๋ประจำวัด เวลาเณรประเภทนี้ห่มจีวรแล้วเดินไปนอกวัด จะห่มแบบหนึ่งที่จิ๊กโก๋จากวัดอื่นเมื่อเห็นแล้วจะรู้สึกว่าคุณทำ ที่เณรเป็นจิ๊กโก๋ได้ก็เพราะเณรเป็นคน ดีหน่อยตรงที่อย่างไรเสียคนเหล่านี้ก็ยังรู้สึกว่าตนมิใช่ชาวบ้าน อาจเขม่นกันบ้างก็ไม่ถึงขั้นยกพวกตีกันอย่างวัยรุ่นนอกวัด) (๒) จะอย่างไรก็ตาม ผมยอมรับว่าวัดเป็นสถานที่ที่น่าอยู่ โดยภาพรวม หากใครก็ตามคาดหวังจะใช้ชีวิตอันสงบ ที่ที่เขาควรไปก็คือวัด แม้ว่าวัดจะมีปัญหาบ้างตามที่เล่ามา ที่สำคัญคือ หากเราไปบวชโดยไม่คาดหวังอะไรมาก คือไม่คาดหวังว่าพระเณรในวัดจะต้อง

เป็นคนดีพร้อม ประโยชน์ที่เราจะได้จากวัดในรูปของชีวิตที่สงบนั้น ผมเชื่อว่ามียุ่ก่อนข้างมาก (วัดโดยทั่วไปในกรุงเทพและต่างจังหวัดเวลานี้ที่อินเทอร์เน็ตเข้าถึง พระเณรมักดูหนังโป้หรือรูปโป้กันแพร่หลาย ผมบอกเขาว่าหากไปบวชแล้วเจอเรื่องนี้เข้า—ซึ่งผมมั่นใจว่าเขาต้องเจอแน่ ก็ไม่ควรผิดหวัง เหตุผลก็ตามที่กล่าวข้างต้น)

ท่าทางเขาคิดมาก เข้าใจว่าเขาคงจินตนาการว่าวัดเป็นสถานที่อันบริสุทธิ์ สะอาด สงบ ซึ่งจินตนาการเช่นนี้ว่าไปแล้วก็มีอยู่ในคนทั่วไปที่ยินมองวัดอยู่ห่างๆ ไม่ได้มีโอกาสเข้าไปใช้ชีวิตอยู่ในนั้นนานพอ เมื่อเห็นว่าเขานั่งนิ่งนานเกินไป ผมก็เลยถามเขาว่า “อย่างนี้แล้วยังจะคิดไปบวชหรือไม่” เขาไม่ตอบคำถามนั้น แต่ถามผมว่า

—ถ้าวัดเป็นอย่างที่อาจารย์ว่า ศาสนาก็ไม่มีความหมายซีครับ

—ความหมายของศาสนาที่คุณว่านั้นเป็นอย่างไร

—อาจารย์นึกถึงประวัติของพระพุทธเจ้าซีครับ ท่านเป็นเจ้าชายเสวยสุขสารพัด วันหนึ่งท่านมองเห็นความจริงของชีวิต รู้ว่าความสุขในวังนั้นไม่ได้มีความหมายอะไรเลย ท่านจึงออกบวช มาเป็นคนเร่ร่อน ยังชีพด้วยของที่คนเขาให้ ไม่มีเงินติดตัว ไม่มีหลักประกันว่าพรุ่งนี้จะมีอาหารกิน ทรงทำอย่างนั้นทำไม ก็เพื่อหาความจริง ทรงพบแล้วเอามาบอกเรา เวลานี้พระเณรท่านไม่สนใจว่าพระพุทธเจ้าทรงเหนื่อยยากเพียงใดกว่าจะตรัสรู้ ท่านไม่คิดเรื่องพวกนี้หรือครับ

—แล้วยังไง

—ผมหมายความว่าพระเณรเวลานี้ไม่เห็นคุณค่าของศาสนา ไม่เห็นคุณค่าของนิพพาน

—เอาล่ะ ผมคิดว่าผมพอจะเข้าใจ คุณคาดหวังว่าพระณเรศมัยนี้จะเป็นหรือควรจะเป็นอย่างสมัยพุทธกาล ความคาดหวังนี้ผมถือว่าเป็นสิ่งดี ศาสนาในความหมายที่งดงามและบริสุทธิ์เช่นนั้นเท่านั้นแหละที่คนเขาคาดหวังว่าจะช่วยดับทุกข์ให้แก่ชีวิตที่เจ็บหนักจาก “ข้างนอก” แล้วประสงค์จะเข้าไป “ข้างใน” เพื่อเยียวยาชีวิต ผมไม่อยากทำลายความคาดหวังของคุณ ที่ผมพูดมานั้นก็เป็นเพียงข้อมูลส่วนหนึ่งเกี่ยวกับ “ข้อเท็จจริง” ของชีวิตในวัด เป็นไปได้ที่คุณอาจจะพบวัดที่ไม่เป็นอย่างนั้น ซึ่งผมเอาใจช่วยอยากให้ คุณเจอ ที่จริง สมัยก่อนนั้นผมก็เคยไปพักอยู่ที่สวนโมกข์ของท่าน พุทธทาสอยู่ระยะหนึ่ง สมัยเรียนจบมหาวิทยาลัยสงฆ์ใหม่ๆ ผมไปขออนุญาตท่านอยู่เพื่อคิดทบทวนว่าชีวิตตนจะไปทางไหน เนื่องจากมีความขัดแย้งอยู่สองสามอย่างในชีวิตผมระหว่างนั้น สวนโมกข์โดยรวมก็เป็นวัดที่ดี แต่ไม่ได้แปลว่าพระณเรศที่นี้จะอยู่เหนือความเป็นคน ท่านก็ยังคงเป็นคน แน่นนอน เมื่อเป็นคนก็ย่อมจะมีปัญหาอย่างมนุษย์โดยทั่วไป พระณเรศที่สวนโมกข์บางรูปก็มีปัญหากับรูปอื่น แม้ท่านพุทธทาสเองคนใกล้ชิดท่านก็พูดกับผมว่าในบางวันท่านก็โกรธพระณเรศ พุดง่าย ๆ คือท่านก็ยังคงเป็นมนุษย์อยู่ ความโกรธอันเป็นธรรมชาติของมนุษย์จึงปรากฏในตัวท่านได้ แต่ผมก็ยอมรับได้ เพราะเรื่องที่ท่านโกรธเป็นเรื่องมีเหตุให้สมควรโกรธ สำนักสวนโมกข์นั้นคืออย่างที่เราไม่ประคองเชื่อว่าอาจารย์เราหลุดพ้นแล้ว ผิดกับสำนักวัดป่าสายอีสานบางสำนักที่ลูกศิษย์มักเล่าลือกันมาเป็นทอดๆ ว่าอาจารย์สายตนเป็นพระอรหันต์ มีอำนาจปาฏิหาริย์ มรณภาพแล้วกระดุกท่านกลายเป็นพระธาตุ พระป่าบางองค์ที่ลูกศิษย์เชื่อว่าท่านเป็นอรหันต์นั้นเนื่องจากอยู่ในเขตจังหวัด

ของผมเอง ผมเคยพบท่านสมัยเป็นเณร เคยไปที่กุฏิท่าน เห็นท่าน
สะสมข้าวของจำพวกถังสังฆทานและผ้าไตรที่โยมถวายไว้มากมาย
จนล้นห้อง ไม่นานมานี้ท่านมรณภาพ ก็มีคนเล่าลือว่ากระดูกท่าน
กลายเป็นพระธาตุ เท็จจริงผมไม่ทราบ แต่สมบัติส่วนตัวที่ท่าน
สะสมเอาไว้ฉันยังติดตามผมอยู่เวลานี้ ผมมีเรื่องอยากเตือนคุณนิต
หนึ่ง อย่าเข้าหาศาสนาอย่างศรัทธาเต็มเหนี่ยว เพื่อใจให้กับความ
ผิดหวังบ้างนะ

เราคุยกันนานพอสมควร แล้วเขาก็ลาจากไป เขาไม่พูดเรื่องจะ
ไปบวชที่วัดป่าในทางอีสาน ผมเองก็ไม่ถาม ใจหนึ่งฉันคิดว่าเขา
คงผิดหวังที่มาหาผมซึ่งเป็นอาจารย์สอนพุทธศาสนา แต่กลับเล่า
อะไรต่อมิอะไรที่ไม่ได้ช่วยเร่งเร้าความคิดที่จะบวชอุทิศตนให้แก่
พระศาสนาเลยแม้แต่น้อย ผมเองก็เคยถูกวิจารณ์จากคนประเภทที่
เป็นนักธรรมะจัดๆว่า ผมดูจะไม่เชื่อในเรื่องนรก สวรรค์ ชาติน้ำ
นิพพานแบบที่เข้าถึงได้ในชาตินี้ ผมน้อมรับคำวิจารณ์นั้น และ
ลึกๆผมเองก็สงสัยอะไรมากมายในพระไตรปิฎก แต่ทั้งนี้ที่กล่าวมา
นี้ต้องแยกออกจากความรู้สึกเล็กๆที่ผมมีต่อพระพุทธเจ้า ผมเคารพ
รักพระพุทธเจ้า เชื่ออย่างสนิทใจว่าทรงมีอะไรหลายอย่างที่ผมไม่มี
เพราะเชื่ออย่างนี้ผมจึงอาศัยคำแนะนำของท่านเป็นเครื่องนำทาง
เวลาที่ประสบปัญหาบางอย่างในชีวิต แต่หลายเรื่องผมคิดว่าผม
ตัดสินใจเองได้ ผมจะใช้คำสอนของศาสนาก็ต่อเมื่อเห็นว่าเกิน
ปัญญาของตนเท่านั้น และไม่ใช่ว่าเฉพาะพระพุทธเจ้าเท่านั้น พระ
ศาสดาในศาสนาอื่นเช่นพระเยซูผมก็ฟังท่านในบางเรื่อง ท่านพุทธ-
ทาสที่แม้ผมจะไม่เชื่อว่าท่านเป็นพระอริยะก็มีหลายสิ่งในตัวท่านที่
ผมเห็นว่าอยู่เหนือผมโดยสิ้นเชิง ผมจึงฟังพาท่านในบางโอกาส มี

สิ่งหนึ่งที่ผมไม่เคยเคลิบเคลิ้มไปด้วยเวลาที่อ่านก็คือตำนานทางศาสนาชนิดที่โรมานติก พระอาจารย์สายกรรมฐานบ้านเรานั้นมักมีคนเขียนประวัติให้อย่างเลอเลิศ คนเขียนมักเล่าว่าตลอดชีวิตท่านท่านได้เดินธุดงค์ไปตามป่าเขาเพื่อแสวงหาความวิเวกและปฏิบัติธรรม และในระหว่างที่ท่านพำนักอยู่ตามป่าเขา ถ้า หมู่บ้าน ท่านได้เผชิญสิ่งน่ากลัวเช่น เสือ ผีसाง เป็นต้นมากมาย คนเขียนบอกอยู่แทบทุกหน้าว่าท่านปฏิบัติธรรมอยู่ตลอดเวลา แต่ไม่เคยเขียนบอกว่าคุณทำอะไร ที่เรียกว่าปฏิบัติธรรมนั้นท่านทำอย่างไร เวลาเขียนว่าแต่ละถิ่นที่ท่านผ่านไปนั้นน่ากลัวมากมายเพียงใด คนเขียนก็ลืมเหตุผลง่าย ๆ ที่ว่า พระท่านอย่างไรก็ต้องฉันอาหาร อาหารจะได้อะไรก็ต้องจากคน ก็แปลว่าที่ที่ท่านผ่านไปนั้นจะต้องอยู่ในย่านที่คนอาศัยอยู่ ดังนั้นหากที่เหล่านั้นจะน่ากลัวมากมายขนาดนั้น แล้วคนเหล่านั้นที่มาถวายบิณฑบาตท่านจะอยู่ได้อย่างไร เด็กหนุ่มที่มาพบผมนั้นจากการพูดคุยทำให้ทราบว่า จินตนาการเกี่ยวกับพุทธศาสนาของเขาถูกสร้างโดยวรรณกรรมโรมานติกพวกนี้ ใจหนึ่งนั้นผมเองก็หวังเขา แต่ใจหนึ่งก็คิดว่าชีวิตใครก็ชีวิตมัน เราหวังโยคนทั้งโลกไม่ได้หรอก ลึกลับนั้นผมเป็นคนใจอ่อน อาจจะเป็นเพราะเคยบวชก็เป็นได้ (คนเคยบวชนานๆนั้นส่วนหนึ่งผมสังเกตเห็นมักจะเป็นคนใจอ่อน แม้บางทีจะปากร้าย อย่างอาจารย์เสฐียรพงษ์ วรรณปกนั้น หลายคนอาจรู้สึกว่าคุณปากร้าย เวลาที่เขียนหนังสือวิจารณ์พระหรือวัดที่ท่านเห็นว่าทำไมถูกพระธรรมวินัยเช่นวัดพระธรรมกาย แต่ลึกลับท่านเป็นคนใจดีโดยเฉพาะกับลูกศิษย์หรือคนที่อ้างตัวว่าเป็นศิษย์เคยบวชและเรียนหนังสือกับท่าน เพราะใจดี ท่านจึงถูกหลอกยืมเงินโดยคนที่เคยบวชพวกนี้แล้วหายไปเลยหลายรายแล้ว

และน่าจะมียีกต่อไปเพราะท่านไม่เคยเซ็ด) เอาเข้าจริง เมื่ออยู่คนเดียวเจียบๆ เช่นตอนกลางคืนตอนเข้านอน ภาพเด็กหนุ่มคนนั้นก็แวะเวียนมาทักทายอยู่หลายครั้ง และเมื่อเป็นอย่างนั้น ก่อนหลับผมมักคิดวนเวียนอยู่ว่าปานนี้เขาจะเป็นอย่างไรบ้างหนอ

-๓-

สิ่งที่เกิดกับชีวิตเราในแต่ละวันนั้นเรามักเข้าใจว่าเกิดเองโดยไม่มีใครหรืออะไรมาบังการให้เป็นอย่างนั้น เช่นสมมติว่าวันนี้เราเดินพลาดหกล้มข้อเท้าแพลง เราก็มักจะเข้าใจว่ามันเป็นอุบัติเหตุในความหมายว่าไม่มีการวางแผนเอาไว้ล่วงหน้า ถ้าการวางแผนเอาไว้ล่วงหน้านั้นเกี่ยวข้องกับเราคนเดียวเท่านั้น เราก็พูดได้ว่าเราไม่ได้วางแผนที่จะเดินหกล้มแล้วข้อเท้าแพลง แต่ปัญหาอยู่ที่ว่า ในเหตุการณ์ใดๆก็ตามแต่ที่เกิดกับเรานั้น ใช่หรือที่ว่าเราคนเดียวเท่านั้นที่จะเป็นผู้วางแผนได้ หรือว่าอาจมีคนอื่นหรือสิ่งอื่นที่เราไม่รู้จักและไม่มีทางรู้จักเข้ามาร่วมวางแผนด้วย กรรมตามความเชื่อของชาวพุทธไม่น้อยเป็นอำนาจลึกลับที่วางแผนว่าชีวิตของคนแต่ละคนที่ทำกรรมมาต่างกันจะถูกจัดสรรให้รับผลอย่างไร ในแง่นี้เป็นไปได้ที่การเดินหกล้มอย่างที่กล่าวเราไม่ได้วางแผน แต่กรรมเป็นคนวางแผนแทน ผมไม่เชื่อเรื่องกรรมในความหมายข้างต้น เมื่อไม่เชื่อก็เลยอธิบายว่าอะไรก็ตามแต่ที่เกิดกับผมอาจเป็นเรื่องบังเอิญหรือไม่บังเอิญ ถ้าเป็นเรื่องบังเอิญ ผมก็ไม่เรียกร้องว่าใครจะต้องมารับผิดชอบเรื่องนั้นแม้มันจะสร้างความทุกข์ให้แก่ชีวิตผมก็ตาม อย่างวันหนึ่ง ตื่นนอนขึ้นผมปวดหัวมากและเป็นไข้ กินยาก็ไม่หาย ไปหาหมอจึงทราบว่ามันเกี่ยวกับไข้เลย คือจริงๆผมไม่ได้

เป็นไข้ แต่รากฟันอักเสบ เมื่อรักษารากฟันเรียบร้อยแล้วอาการนั้นก็ไม่มีปรากฏอีก (ผมถึงเข้าใจว่าทำไมก่อนหน้านี้เป็นไข้อยู่ ที่จริงปัญหามาจากรากฟัน) การที่รากฟันเกิดอักเสบขึ้นมาผมถือว่าเป็นอุบัติเหตุ จึงไม่เรียกร้องว่าใครจะต้องมารับผิดชอบ คือไม่คิดโกรธเคืองผีตางเทวดาหรือเจ้ากรรมนายเวร (อย่างที่เขาพูดกัน—ผมไม่เคยเชื่อเรื่องเจ้ากรรมนายเวรบ้าอะไรนี่เลย) ที่มากลั่นแกล้งผม ในขณะเดียวกัน ก็ไม่นึกสมน้ำหน้าตนที่อาจเคยทำกรรมอะไรสักอย่างมาในชาติที่แล้ว ชาตินี้เลยต้องถูกเอาคืนบ้าง(เช่นหักฟันหมาหรือแมว—แต่จะหักไปทำอะไรผมไม่แน่ใจ นักพยากรณ์กรรมที่กำลังเฟื่องฟูในบ้านเราเวลานี้มักสร้างนิทานทำนองนี้เพื่อบอกคนที่กำลังประสบความหายนะว่าเพราะคุณเคยทำกับคนอื่นเขาอย่างนี้ในชาติก่อน จึงต้องรับเคราะห์แบบเดียวกันเป็นการทดแทน คนที่ขาหักเพราะรถชนก็ถูกสร้างนิทานว่าเคยหักขาเขาในชาติก่อน ผมสงสัยว่าคนเราจะหักขาคนอื่นไปทำอะไร เป็นไปได้ที่จะเป็นอุบัติเหตุเช่นกลิ้งหินลงจากเขาแล้วมาทับขาเขา แต่ถ้าเป็นอย่างนั้นก็สมควรเป็นกรรม เพราะไม่มีเจตนา สรุปคือนิทานพวกนี้หากฟังอย่างพิถีพิถันจะเห็นว่าไม่สมเหตุสมผลเอาเสียเลย)

แต่เรื่องบางเรื่องที่เกิดกับเรานั้นเห็นชัดว่าไม่ได้เป็นอุบัติเหตุ เนื่องจากมีคนจงใจทำให้มันเกิดขึ้นโดยวางแผนไตร่ตรองไว้ก่อน เรื่องเช่นนี้ผมก็มีหลักคิดว่าเป็นไปได้ที่เราสมควรได้รับมัน หรือไม่ก็เป็นไปได้ที่เราไม่สมควรได้รับ ถ้าเป็นอย่างแรกก็แล้วไป เพราะถือว่าเราสมควรได้รับเราก็ต้องรับ แต่ถ้าเป็นอย่างหลัง ผมจะหาคนรับผิดชอบ และผมก็เชื่อด้วยว่าศาสนาพุทธของเราก็สอนให้เราหาคนรับผิดชอบในเรื่องทำนองนี้ ไม่ควรที่จะปลอบใจตนว่า “อย่าเลย

เรารับๆไปเถอะ เพราะต่อสู้ออกไปก็ไม่ว่าจะชนะหรือไม่ เป็นทุกข์เปล่าๆ” ถ้าชีวิตเราแย่และเห็นชัดว่าที่แย่เพราะเรามีนักการเมืองเลวๆ เราก็ต้องโวยวายและหาวิธีขจัดคนพวกนี้ออกไปไม่ให้มีอำนาจ นี่เป็นตัวอย่างของสิ่งที่เกิดกับเราและมิได้เป็นอุบัติเหตุ และเราก็ไม่ควรได้รับด้วย ดังนั้นเราจึงมีความชอบธรรมที่จะเรียกหาคนรับผิดชอบ ผมเชื่อว่านี่เป็นหลักคิดแบบพุทธ

แต่ที่กล่าวมาข้างต้นนั้นผมมีข้อยกเว้น เรื่องต่อไปนี่ผมเชื่อว่าเป็นอุบัติเหตุที่เกิดกับชีวิตผม แต่ผมคิดว่าสมควรที่ผมจะต้องรับผิดชอบ แม้ผมจะไม่ใช่ตัวการที่ทำให้เกิดเหตุการณ์นี้ก็ตาม สายวันนั้น ผมนั่งอยู่ในห้องทำงานที่มหาวิทยาลัย ไม่มีสอน ผมนั่งเขียนบทความสำหรับเสนอในการเสวนาทางวิชาการที่จะจัดในเดือนหน้า เจ้าหน้าที่ธุรการภาคเอาซองจดหมายจำนวนหนึ่งมาให้ (เธอเอาเข้ามาส่งอย่างนี้ทุกวัน โดยเฉลี่ยจะมีคนส่งจดหมายหรือเอกสารมาให้ผมวันละเกิน ๑๐ ฉบับ) ผมกำลังเคาะแป้นโน้ตบุ๊กอยู่อย่างต่อเนื่อง เพราะความคิดกำลังแล่น หยุดไม่ได้ จึงบอกเธอว่าวางไว้แถวนั้นแหละ (ผมหมายถึงแถวชั้นหนังสือที่มีที่ว่างพอให้วางได้) จากนั้นผมก็เขียนงานต่อไปอีกเป็นหลายชั่วโมงต่อเนื่องไปจนเลิกงาน และลืมเรื่องเอกสารพวกนั้นไป วันต่อมาเอกสารใหม่ที่เธอเอามาส่งก็กองทับเอกสารเก่า ผมไม่ได้ดูจดหมายและเอกสารเหล่านี้อยู่จนหมดสติไป เพราะกำลังง่วนอยู่กับการเขียนบทความที่วุ่นวายนั้น เมื่อกลับมาทำงานในเช้าวันจันทร์ ผมจึงเอามาดู ก็พบว่าในจำนวนนั้นมีจดหมายฉบับหนึ่ง จำหน้าถึงผมด้วยลายมือ ของจดหมายดูพองๆ แสดงว่าในนั้นคงมีกระดาษบรรจุอยู่หลายแผ่น ไม่บอกว่าใครส่งมา แล้วผมก็เปิดดู

เขียนจากวัดแห่งหนึ่งริมแม่น้ำโขง
จังหวัดหนองคาย

เรียน ท่านอาจารย์สมภาร พรหมทา ที่นับถือ

ไม่ทราบว่าอาจารย์ยังจำผมได้หรือไม่ ผมคือนิลิตที่เคยไปปรึกษา
อาจารย์เรื่องการบวช ตอนนี่ผมได้มาบวชเป็นพระแล้ว จำพรรษาที่วัด
แห่งหนึ่งในเขตจังหวัดหนองคาย เป็นวัดเล็กๆ ตั้งอยู่ริมแม่น้ำโขง
ท่านอาจารย์คงทราบว่าแถวนี้มีตำนานเรื่องบั้งไฟพญานาคเป็นที่ขึ้นชื่อ
ผมเพิ่งมาจำพรรษา อีกสองเดือนข้างหน้าจึงจะออกพรรษา ไม่ทราบว่า
จะได้เห็นบั้งไฟพญานาคอย่างที่เขาเล่าลือหรือไม่ ที่ทำน้ำหน้าวัดของ
เรานี้ ปีที่แล้วมีชาวบ้านบอกว่าพญานาคทำนจุดบั้งไฟตั้งเกือบ ๓๐ ลูก
ผมเองก็ตื่นตื่นที่จะได้เห็นเพราะเคยได้ยินมานานแล้วเรื่องตำนานบั้ง
ไฟพญานาค เรื่องการมาบวชที่นั่นนั้นแรกทีเดียวผมก็ไม่คาดคิด ผมคุย
กับแม่ว่าอยากบวช ไม่อยากเรียนแล้ว แรกๆแม่ก็ไม่อยากให้บวช ที่
จริงจะว่าไม่อยากก็ไม่เชิง แม่คงเสียดายที่กำลังเรียนอยู่มหาวิทยาลัย
ที่มีชื่อเสียง จะไม่เอาเสียแล้วก็น่าเสียดาย ตอนที่ผมสอบเข้าได้นั้น
แม่ไปเที่ยวอวดใครต่อใครไว้มาก แม่อาจไม่อยากเสียหน้ามั้ง แต่ก่อน
หน้านี้แม่คงสังเกตเห็นว่าผมชอบอ่านหนังสือธรรมะ สนใจศาสนา จึงไม่
แปลกใจที่ผมขอบวช อีกอย่างหนึ่ง หลังจากออกจากโรงพยาบาล
มาแล้ว แม่คงสังเกตเห็นว่าผมเปลี่ยนไปมาก อันที่จริงผมกับแม่ไม่ค่อยได้
พูดกันมาก แม่ไม่ค่อยมีเวลาให้ผมเพราะต้องไปดูแลร้านอาหารที่สี่ลม
ที่บ้านจึงไม่ค่อยมีคนอยู่ พี่สาวก็กำลังเรียนมหาวิทยาลัยอยู่ปีสุดท้าย
มีเพื่อนเยอะ กว่าที่จะกลับบ้านก็ค่ำมืด มีผมอยู่บ้านคนเดียว ผมก็ได้
แต่อ่านหนังสือธรรมะ แล้วก็คิดมาก เรื่องนั้นเรื่องนี้

ที่สุด วันหนึ่งแม่ก็มาบอกผมว่า แม่ครัวที่ร้านอาหารของแม่เป็นคน
หนองคาย รู้จักวัดที่นี่ ที่จริงวัดที่ผมอยู่เวลานี้ก็เป็นวัดประจำหมู่บ้าน
ของแม่ครัวคนนี่เอง แม่คิดว่าอาจจะมาบวชที่นี่ก็ได้ ก่อนจะตัดสินใจ

บวช ผมกับแม่และแม่ครัวคนนั้นก็ได้เดินทางมาดูสถานที่ ผมชอบ เพราะเป็นวัดเล็กๆ สงบ และเป็นวัดป่าด้วย

ตอนนี้ในช่วงเข้าพรรษา ริมแม่น้ำโขงบรรยากาศสวยงามมาก อยากให้อาจารย์มาเห็น ฝั่งตรงข้ามคือประเทศลาว มองเห็นกันอยู่ ลิบๆ ฝนตกติดต่อกันมาหลายวันแล้ว กลางคืนผมนอนเปิดหน้าต่าง (แปลกพระเถรที่นี้ท่านนอนปิดหน้าต่าง เพื่อกันยุง) กางมุ้ง ลมฝน อ่อนๆโชยกลิ่นแม่น้ำและกลิ่นหญ้ากลิ่นดิน ผสมผสานเข้ามาให้ได้ กลิ่น ผมอยากบอกอาจารย์ว่า ผมพบความสงบที่หวังแล้ว ที่นี้น่าอยู่จริงๆครับ ในบางคืนที่เงียบสงัดมากๆ ผมยังได้ยินเสียงสายน้ำจาก แม่น้ำโขงไหลเบาๆเลยครับ

พระธีรพล ธีรพล

หมายเหตุ—ฉายาของผมอาจารย์ว่าดีใหม่ ท่านที่บวชให้ผมท่านบอกว่าเอาชื่อมาตั้งเป็นฉายาเลย ง่ายดี ฉายานี้แปลว่าอะไรครับ

ผมอ่านจดหมายจบ ความรู้สึกแรกๆที่มีต่อสิ่งที่อ่านก็คือดีใจ ลึกๆกับพระ ปกติผมไม่ค่อยชอบตอบจดหมาย แต่วันนั้นผมแวะไป เอากระดาษมาจากสำนักงานภาคและซองจดหมาย (เป็นของหลวง แต่ผมคิดว่านี่ไม่ใช่เรื่องส่วนตัว เลยเอามาใช้) มาเขียน เสร็จแล้วก็พับใส่ซอง ฝากเจ้าหน้าที่ภาคช่วยแวะไปรษณีย์ ซื่อแถมบัพแล้ว ฝากส่งให้ด้วย ต่อไปนี้คือจดหมายตอบจากผม

ภาควิชาปรัชญา คณะอักษรศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นมัสการท่านธีรพล

ก่อนอื่น ขอแนะนำหลวงพี่อย่าได้เรียกตัวเองว่า “ผม” เวลาสนทนากับญาติโยม ให้เรียกว่า “อาตมา” ผมนั้นเวลาเขียนจดหมายถึงพระ มักเรียกท่านว่า “หลวงพ่อ” หรือ “หลวงพี่” เพราะรู้สึกว่าเป็นที่กัน

มากกว่าที่จะเรียกอย่างเป็นทางการว่า “ท่าน” ก็ขออนุญาตใช้กฎที่ตั้งขึ้นเองกับหลวงพี่ด้วยนะครับ ผมดีใจด้วยที่ทำยที่สุดท่านก็ตัดสินใจได้ด้วยตนเอง หนองคายนั้นได้ชื่อว่าเป็นดินแดนที่ต่างประเทศแนะนำให้คนแก่ของเขาที่รู้สึกว่าเป็นทุกข์กับการใช้ชีวิตในบ้านเกิดเมืองนอนทนให้ย้ายมาพำนักอยู่ เขากล่าวว่าคนอีสานนั้นเป็นมิตรกับคนต่างชาติเป็นคนซื่อ อยู่กับคนที่เป็มิตรและซื่อใสเช่นนี้ย่อมต้องมีความสุขทั้งหมดนี้เราต้องขอบคุณพระพุทธศาสนาที่ได้สร้างสมอุปนิสัยของชาวบ้านให้เป็นอย่างนั้น ที่จริง ผมเองก็เป็นคนชนบท รู้ว่าคนชนบทอีสานเป็นอย่างนี้เป็นส่วนใหญ่ ท่านไปอยู่ในถิ่นฐานที่คนเป็นมิตรและซื่อใสเช่นนี้ผมว่าจะช่วยให้ชีวิตสมณะของท่านก้าวหน้าไปตามทิศทางที่หวังได้ง่ายขึ้น ผมหวังท่านบ้างก็ตรงที่เรื่องอาหารการขบฉัน เพราะท่านเป็นคนกรุง ไปอยู่อย่างนั้น กินข้าวเหนียวจิ้มปลาร้า อาจต้องการการปรับตัวสักระยะ อันที่จริง เรื่องนี้ผมเองก็ไม่ควรหวัง ลูกศิษย์หลวงพ่อชาที่เป็นฝรั่งนั้นยิ่งมาจากวัฒนธรรมที่ห่างไกลจากเรามาก แต่ที่สุดท่านเหล่านี้ก็สามารถใช้ชีวิตกลมกลืนกับวัฒนธรรมอีสาน ฉันท้าวเหนียวปลาร้าได้อย่างไม่ขัดเขิน หลายท่านพูดภาษาอีสานได้ไพเราะมาก ฝากท่านให้ช่วยทำความเข้าใจวัฒนธรรมของชาวบ้านด้วยนะครับ หัดพูดภาษาอีสานด้วยก็จะดี สำหรับฉายาของท่านนั้นแปลว่าผู้มีปัญญาเป็นพลัง ธีรนั้นปกติแปลว่านักปราชญ์ ในที่นี้เราแปลว่าปัญญาก็ได้

นมัสการมาด้วยความนับถือ

สมภาร พรมทา

เมื่อผมส่งจดหมายฉบับนั้นไปแล้ว อีกราวเดือนหนึ่งผมก็ได้รับจดหมายตอบมาจากพระธีรพล ในจดหมายนั้นท่านได้เล่าถึงชีวิตความเป็นอยู่ของพระเณรในวัดรวมทั้งตัวท่านเองด้วย ซึ่งโดยภาพรวมเป็นภาพที่ดี วัดที่ท่านจำพรรษาอยู่นี้แม้ไม่ถึงกับว่าเป็นวัด

กรรมฐาน แต่ก็มีพระอาวุโสบางรูปที่จำพรรษาอยู่ด้วยเป็นพระ
วิปัสสนา พระวิปัสสนาเหล่านี้มักจำพรรษาอยู่ตามหมู่บ้านประมาณ
๒-๓ พรรษา จากนั้นท่านก็อำลาจากไป การท่องเที่ยวไปของพระ
เหล่านี้คนทั่วไปมักเรียกว่าการธุดงค์ ซึ่งจริงๆแล้วเป็นการใช้คำที่ไม่
ถูกต้อง ธุดงค์ในความหมายดั้งเดิมของพุทธศาสนานั้นหมายถึงการ
ทำตัวให้เข้มงวดกว่าปกติ ทั้งนี้ก็ด้วยจุดประสงค์บางอย่าง เช่น
ปกติพระนั้นตั้งแต่สมัยพุทธกาลแล้วจะอยู่ในอารามที่มีคนสร้าง
ถวาย (โดยมากจะเป็นเศรษฐีหรือไม่ก็พระราชาหรือเจ้าเมือง ในแง่
นี้พุทธศาสนากับคนรายนั้นจึงมีความสัมพันธ์กันมานานแล้ว—
ความรวยไม่ใช่สิ่งชั่วร้ายในตัวเองสำหรับพุทธศาสนา ความรวยที่
ได้มาอย่างไม่ชอบและเมื่อรวยแล้วก็ไม่รู้จักใช้ให้เกิดประโยชน์แก่
ผู้อื่นต่างหากที่พุทธศาสนาตำหนิ) และในอารามนั้นก็ย่อมจะมีที่พัก
สำหรับพระสงฆ์ ที่พักเหล่านี้ส่วนใหญ่ทำเป็นสิ่งปลูกสร้างง่ายๆ
เล็กๆ เรียกกันว่า “กุฏิ” ซึ่งแปลตามตัวอักษรว่ากระท่อม กระท่อม
เหล่านี้แม้ไม่หรูหราอย่างที่พักสงฆ์สมัยนี้ (ผมหมายถึงวัดบางแห่ง
ในเมืองใหญ่เท่านั้น) แต่ก็อำนวยความสะดวกแก่ชีวิตพระสงฆ์
ได้มากทีเดียว อย่างน้อยเวลานอนแล้วฝนตกก็ไม่ต้องเปียกฝน
หากมียุ้งฉางก็ปิดประตูหน้าต่างเสียแต่กลางวัน หลังคาที่มุงด้วย
หญ้าแฝกและฝาผนังที่ทำด้วยใบไม้หรือไม้ไผ่สานก็ย่อมจะช่วยให้
การถ่ายเทอากาศเป็นไปด้วยดี พระท่านย่อมนอนหลับเป็นสุขตาม
สมควรแก่สภาพภายในกระท่อมเล็กๆเหล่านี้ ปัญหาที่ว่าพระบาง
รูปรู้สึกว่ามันมี “สันดาน” ที่ไม่ดีมาตั้งแต่เป็นคฤหัสถ์ เช่นเห็น
แก่ความสุขจากการนอนมาก ทำให้การขัดเกลาตนเพื่อหยั่งเห็น
ทุกข์เป็นไปได้ยาก (คือหลวงพี่ประเภทนี้เมื่อหัวถึงหมอนก็นอน

หลับเป็นตาย เวลาเข้ามีใครมาปลุกก็ไม่อยากตื่น นี่คือสันดาน คำว่าสันดานในภาษาบาลีนั้นไม่ใช่คำหยาบ คำนี้ท่านใช้เพื่อหมายถึงธรรมชาติภายในของคนผู้นั้นอย่างที่ฝรั่งเรียกว่า Intrinsic Nature of the Person) ท่านเลยตัดสติใจสั่งสอนตนด้วยการถือธุดงค์วัตรข้อหนึ่งที่เรียกว่ารุกขมูลวัตรอันหมายถึงการไม่ยอมนอนในกุฏิในเวลากลางคืน แต่จะมานอนใต้ต้นไม้แทน เพื่อให้ยุ่งกััด ให้เสียงแมลงกลางคืนรบกวน จิตใจจะได้อดทน และเมื่อการนอนในสภาพเช่นนั้นไม่อาจหาความเพลิดเพลินได้ การจะหาความสุขจากการหลับนอนก็เป็นไปไม่ได้ การนอนในสภาพเช่นนั้นหากคนปฏิบัติเป็นคนมีความคิดก็อาจได้ความคิดที่ดีๆ เช่น บนโลกนี้มีแต่คนเท่านั้นแหละที่เป็นสัตว์ซึ่งแสวงหาความสุขจากการนอน เราสร้างบ้านเรือนและเครื่องนอนเช่นเตียง พูก หมอน ผ้าห่ม เครื่องปรับอากาศ เป็นต้นเพื่อตอบสนองให้เกิดความสุขจากการนอน จนสิ่งเหล่านี้กลายเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งไปแล้ว ห้องนอนฝรั่งนั้นปรุงแต่งเพื่อให้เกิดความสุขมาก ถ้าคิดได้อย่างนี้ เราอาจรู้สึกละอายใจที่พบว่าสัตว์อื่นๆนั้นนอนกันง่ายๆ นกต้องการเพียงกิ่งไม้สำหรับนอน เมื่อฝนตก มันก็เปียก แต่เมื่อฝนหยุด ปัญหาที่จบ มันก็นอนต่อไป การปฏิบัติธรรมในพุทธศาสนานั้นเป็นเรื่องของการฝึกความคิด จะได้เป็นคนฉลาด การถือธุดงค์ก็เพื่อให้เกิดปัญญาในท้ายที่สุด พระสมณีนีบางรูปที่เรียกกันว่าพระธุดงค์นั้นท่องเที่ยวไปพร้อมเครื่องนอนอย่างดี อย่างนี้ไม่ควรเรียกว่าพระธุดงค์ แต่ควรเรียกว่าพระนักทัศนจักรเสียมมากกว่า เหมือนพวกเราที่ไปตั้งเต็นท์ตามภูเขาหรือริมทะเล ซึ่งไม่ได้เป็นไปเพื่อฝึกปรือจิตใจแต่อย่างใด หากแต่เป็นการบันเทิงเสียมมากกว่า ในจดหมายนั้น พระเล่าให้ผม

ฟังว่าหลวงตาองค์หนึ่งธุดงค์ผ่านมาแล้วจำพรรษาอยู่ในวัดด้วยกัน (กุฏิท่านอยู่ใกล้กับกุฏิพระธีรพล ที่นี่ท่านสร้างกุฏิหลังเล็ก สำหรับพระหนึ่งรูป ส่วนสามเณรไปรวมกันอยู่ที่กุฏิหลังใหญ่ที่สร้างไว้สองหลัง กุฏิพระนั้นมีประมาณสิบกว่าหลัง ท่านเจ้าอาวาสเองก็อยู่กุฏิเล็กด้วยเช่นกัน) หลวงตาองค์นี้เป็นคนเจียมๆ ไม่พูดจากับใคร และวันๆมักปิดประตูกุฏิอยู่เจียมๆคนเดียว

ค่าวันหนึ่ง หลังจากทำวัตรเย็นแล้ว อาตมากับพระเณรก็ลงมาจากศาลาการเปรียญซึ่งใช้เป็นสถานที่สวดมนต์ทำวัตรเช้าเย็น (ที่นี่ไม่มีโบสถ์ มีก็แต่‘สิม’เก่าซึ่งร้างมานานใช้งานไม่ได้แล้ว วัดทางภาคอีสานนั้นท่านอาจารย์ก็รู้ว่าไม่มากที่มีโบสถ์ เพราะการสร้างโบสถ์ต้องใช้เงินมากซึ่งก็แปลว่าที่ไหนสร้างโบสถ์ญาติโยมในท้องถิ่นนั้นก็เดือดร้อน) อาตมาเดินตามหลังหลวงตา เราเดินไปทางเดียวกันเพราะกุฏิอยู่ทางเดียวกัน อาตมาเดินตามหลังท่านไป ห่างกันประมาณเมตรเศษๆ แล้วหลวงตาก็สะดุดอะไรไม่ทราบ ทำให้ท่านเซจะล้ม อาตมาจึงผวาเข้าไปประคองท่าน แต่ก็ไม่ทัน ท่านล้มลง เมื่ออาตมาช่วยประคองท่านลุกขึ้น จึงทราบที่ท่านเจ็บเท้า ต้องเดินกะเผลกๆ อย่างช้าๆไปตามทางกว่าจะถึงกุฏิ โดยมีอาตมาช่วยประคองแขนข้างหนึ่งของท่าน เมื่อพาท่านขึ้นกุฏิไปแล้ว ท่านก็บอกว่าไม่เป็นไร คุณกลับไปเถอะ อาตมาถามว่า หลวงตายังเจ็บเท้าอยู่หรือไม่ ท่านบอกว่าเจ็บแต่ไม่เป็นไรหรอก พรุ่งนี้ก็คงหาย อาตมาจึงกลับลงมา ตอนเช้าเมื่อพวกเราออกไปบิณฑบาต ปรากฏว่าหลวงตายังไม่ลงมาจากกุฏิ ท่านเจ้าอาวาสบอกให้อาตมาไปดู เมื่อขึ้นไปก็พบหลวงตานั่งอยู่ที่ชานกุฏิใกล้ๆบันได บาดรก็เตรียมไว้แล้ว จีวรท่านก็ห่มเตรียมจะออกบิณฑบาตแล้ว แต่คงมีอะไรขัดข้อง จากที่ท่านบอก อาตมาทราบว่าเท้าของท่านเจ็บมากจนเดินไม่ได้ อาตมาจึงบอกท่านว่าหลวงตาไม่ต้องบิณฑบาตหรอกเช้านี้ พวกเราจะบิณฑบาตแทน เมื่อกลับมาจากบิณฑบาต

ท่านเจ้าอาวาสก็บอกอาตมาว่า คุณเอาอาหารไปฉันทับหลวงตาที่กุฏิ ท่านก็แล้วกัน อาตมาจึงหิ้วปืนโตมาเถาหนึ่ง แยกจากหอนั้นมายังกุฏิของหลวงตา ท่านยังนั่งอยู่ที่เดิม อาตมาถามว่าทำเป็นอย่างไรบ้าง ท่านก็ยิ้มๆ บอกว่าเจ็บอยู่ อาตมาจัดแจงอาหารจากปืนโต เอาข้าวเหนียวออกมาจากบาตรแบ่งเป็นสองส่วน ครึ่งหนึ่งใส่ลงไปฝึบาตรสำหรับตนเอง ที่เหลือในบาตรก็ยื่นไปถวายท่าน เช้าวันนั้นเราฉันทัวด้วยกันแต่ก็ไม่ได้พูดอะไรกัน เพราะไม่รู้จะพูดกันเรื่องอะไร อีกอย่างขณะนั้นข้าว หลวงตาท่านไม่ยอมเงยหน้าจากบาตรและปืนโตเลย เมื่ออาตมาเล่าเรื่องนี้ให้เณรบางองค์ฟังก็ทราบว่าคุณพระกรรมฐานมักจะเป็นอย่างนี้คือฉันอาหารอย่างสำรวม ไม่คุยกัน ไม่เงยหน้ามองใครหรืออะไร บางองค์ที่ถือเคร่งก็เอาอาหารทุกอย่างที่ได้มาไม่ว่าคาวหรือหวานเทลงไปในบาตร คนให้เข้ากับข้าวเหนียวแล้วก็ฉัน เณรเล่าว่าสมัยหนึ่งมีพระกรรมฐานองค์หนึ่งจุดธูปมาจำพรรษาที่นี่ ท่านองค์นี้ฉันแบบที่ว่า บางวันท่านเทน้ำพริกปลาร้า (ที่ชาวอีสานเรียกว่าป่นปลา) ผสมกับโอวัลตินที่โยมชงถวายแยกใส่ถุงพลาสติกมาลงไปในบาตร กวนให้เข้ากับข้าวเหนียวแล้วก็ฉัน รสชาติเป็นอย่างไรเณรบอกว่าไม่อยากจะคิด อาตมาทราบจากคำอธิบายของเณรว่าที่พระกรรมฐานท่านทำอย่างนี้ก็เพื่อฝึกตนให้ไม่ติดในรสชาติของอาหาร

วันต่อมา อาตมาก็ต้องไปฉันทอาหารกับหลวงตา เพราะท่านยังเดินไม่ได้ เป็นอย่างนี้อยู่เกือบสิบวัน วันหลังๆเมื่อฉันเสร็จแล้ว ระหว่างที่กำลังล้างบาตรและปืนโตอยู่ด้านล่าง หลวงตาที่นั่งดูดยาสูดอยู่ข้างบน ก็พูดกับอาตมาว่า คุณไม่ใช่คนอีสาน (อาตมายังพูดภาษากลาง—ซึ่งคนอีสานเรียกว่าภาษาไทยอยู่ หลวงตาจึงรู้ว่าเป็นคนจากที่อื่น) คุณมาจากไหนหรือ อาตมาก็บอกว่ากรุงเทพฯ แล้วอาตมาก็ถามว่าหลวงตาเคยไปกรุงเทพฯไหม ท่านตอบว่าไม่เคย นั่นเป็นจุดเริ่มต้นของความสัมพันธ์ที่อาตมามีกับหลวงตารูปนี้ ในวันต่อๆมา เราคุยกันมากขึ้น เมื่อเริ่มสนิทกัน อาตมาจึงถามท่านเรื่องการจุดธูปไปตามสถานที่ต่างๆ

ท่านเล่าว่าตอนนี้ท่านอายุ ๖๔ แล้ว (คนชนบทนั้นโดยรวมดูแก่กว่าอายุ ที่กรุงเทพฯคนอายุขนาดหลวงตานี้บางคนยังดูหนุ่มอยู่เลย) ท่านบวชเมื่อ ๑๐ กว่าปีก่อน ก่อนบวชท่านมีภรรยา ท่านกับภรรยาทำนา วันหนึ่งภรรยาท่านก็ล้มป่วยด้วยโรคที่ชาวบ้านเขาเรียกกันว่าผีในท้อง (ซึ่งท่านเจ้าอาวาสบอกอาตมาในเวลาต่อมาว่าโรคนี้อาจเป็นมะเร็งชนิดหนึ่ง เข้าใจว่าเป็นมะเร็งตับ) ภรรยาท่านทรุดลงในเวลาอันรวดเร็วแล้วก็ตาย ท่านมีลูกสามคน ตอนนั้นลูกโตหมดแล้ว ท่านไม่มีจิตใจที่จะทำนาต่อเลยมาบวช โดยบวชกับอาจารย์ที่เป็นพระกรรมฐานรูปหนึ่ง เมื่อบวชแล้วก็รอนแรมไปตามที่ต่างๆตามอาจารย์ พระกรรมฐานนั้นจะทำวิปัสสนา ท่านเรียนวิปัสสนาจากอาจารย์ ซึ่งตอนนี้ท่านมรณภาพแล้ว วันนั้นอาตมาได้ถามท่านว่า หลวงตาจะสอนกรรมฐานให้ผมบ้างได้ไหม ท่านบอกว่าได้แล้วก็บอกอาตมาว่าเอาไว้ออกพรรษาแล้วถ้าอาตมาพร้อม ท่านจะพาเดินธุดงค์ชั่วคราว คือไปสักห้าหกเดือนก็วกกลับมาจำพรรษาที่เดิม ท่านบอกว่าการทำวิปัสสนาแบบอยู่กับที่ได้ผลช้า ต้องไปรอนแรมจึงจะได้ผลดี แต่เมื่ออาตมาเอาเรื่องนี้ไปเรียนท่านเจ้าอาวาส ท่านไม่เห็นด้วย ท่านบอกว่าอาตมาเพิ่งบวช เป็นพระนวกะ บทสวดมนต์ทำวัตรเช้าเย็นก็ยังท่องได้ไม่ครบ ตำราเบื้องต้นในทางพระวินัยเช่นนวโกวาทก็ยังไม่ได้อ่านแล้วเรียน ท่านไม่ปล่อยให้ไปอย่างนั้นแน่ เพราะหากปล่อย ท่านก็ผิด คือผิดหลักอุปัชฌาย์วัตรตามพระวินัยที่ท่านอาจารย์ก็คงทราบดี พระอุปัชฌาย์จะต้องรับผิดชอบสอนลูกศิษย์เป็นเวลาอย่างน้อย ๕ ปี จึงจะอนุญาตให้ศิษย์ไปไหนตามลำพังได้

แรกๆอาตมาก็เสียใจอยู่เหมือนกัน เพราะสนใจเรื่องชีวิตพระกรรมฐานมานานแล้วตั้งแต่สมัยที่ยังเรียนอยู่ที่จุฬา เมื่อไปไม่ได้ หลวงตาก็บอกว่าไม่เป็นไร ออกพรรษาแล้วท่านจะไม่ไปไหน แต่จะอยู่ที่นี้เพื่อสอนกรรมฐานให้แก่อาตมา เมื่อได้ยินเช่นนี้อาตมาก็ค่อยขึ้นบ้านขึ้นมาหน่อยหนึ่ง อีกอย่าง วัดเราก็เป็นวัดป่า พื้นที่ส่วนใหญ่ก็เป็นป่า

เหมาะแก่การทำวิปัสสนาอยู่แล้ว

จดหมายของพระข้างต้นนั้นผมอ่านแล้วก็ลึ้งเลใจ ที่ลึ้งเลใจ เพราะสมัยก่อนที่ผมยังบวชอยู่ที่วัดมหาธาตุ ท่าพระจันทร์นั้น ผมอยู่คณะ ๕ ซึ่งเป็นคณะสอนวิปัสสนา ท่านเจ้าคณะสมัยโน้นคือ ท่านเจ้าคุณโชดกเป็นพระอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิปัสสนา ประวัติท่านเจ้าคุณโชดกนั้นน่าสนใจ ในปีที่ท่านสอบเปรียญเก้าประโยคได้นั้น ทั้งประเทศมีท่านสอบได้เพียงองค์เดียว ต่อมาหลวงพ่อกิมลธรรมเจ้าอาวาสวัดมหาธาตุได้ส่งท่านไปเรียนวิปัสสนากรรมฐานที่ประเทศพม่า ที่หลวงพ่อกิมลธรรมทำเช่นนี้ผมเดาว่าท่านคงเห็นว่าท่านมหาโชดกนั้นเหมาะแก่งานนี้เพราะเป็นพระที่ฉลาดในทางปริยัติ การปฏิบัติวิปัสสนาในบ้านเรานั้นเท่าที่เป็นมามากดำเนินการโดยพระที่ภูมิทางปริยัติไม่เข้มแข็ง พระป่าสายอีสานอย่างท่านอาจารย์มั่นนั้นไม่ได้เรียนทางปริยัติ หลวงตามหาบัวแม้จะได้เรียนปริยัติบ้างแต่ก็ไม่แน่น เมื่อเขียนประวัติท่านอาจารย์มั่นจึงมีหลายเรื่องที่ขัดแย้งกับหลักการทางปริยัติที่คณะสงฆ์ไทย พม่า และลังกาถือร่วมกันว่าเป็นความรู้มาตรฐาน การที่พระวิปัสสนาในบ้านเราไม่ค่อยมีภูมิในทางปริยัตินี้ทางคณะสงฆ์เองก็เป็นห่วง แต่ไม่มีใครคิดแก้ปัญหา หลวงพ่อกิมลธรรมท่านน่าจะคิดถึงปัญหานี้และเห็นว่าสมควรได้รับการแก้ไข อีกอย่างหนึ่ง การส่งพระมหาโชดกไปเรียนวิปัสสนานั้นในแง่หนึ่งก็เป็นการแสดงความอ่อนน้อมถ่อมตนของพระสายปริยัติว่าแม้สำเร็จเป็นเปรียญชั้นเอกอยู่แล้วก็ไม่ได้หมายความว่าเราจะรู้พระพุทธศาสนาดี การไปเรียนวิปัสสนาเพื่อเป็นการต่อยอดปริยัตินั้นย่อมเป็นการดำเนินไปตามหลักการเรื่องคันถธุระและวิปัสสนาธุระที่เชื่อกันอยู่ในวงการคณะสงฆ์ในประเทศเถรวาท คือเรียนหลัก

วิชาให้รู้ดีก่อนว่าจริงๆนั้นพระพุทธเจ้าท่านสอนว่าอย่างไร จากนั้นจึงไปลงมือฝึกวิปัสสนากรรมฐาน อย่างนี้จะทำให้การทำวิปัสสนากรรมฐานไม่เป็นไปอย่างหลงมกมาย ท่านมหาโชดกเรียนวิปัสสนาจบแล้วก็กลับมาที่วัดมหาธาตุ หลวงพ่อพิมลธรรมก็ตั้งให้ท่านเป็นพระอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิปัสสนาของวัดมหาธาตุ ปรากฏว่าการสอนวิปัสสนาของวัดดำเนินไปอย่างก้าวหน้า แต่หลวงพ่อพิมลธรรมไปมีปัญหาเกี่ยวกับสังฆนายกในสมัยนั้น ต่อมาเมื่อสังฆนายกได้เป็นพระสังฆราชก็หาทางเล่นงานท่านโดยร่วมมือกับจอมพลสฤษดิ์ที่สุดหลวงพ่อพิมลธรรมก็ถูกจับเข้าคุก ถูกถอดจากเจ้าอาวาส แต่ทั้งหมดก็ไม่กระทบต่อท่านเจ้าคุณโชดก ท่านยังสอนวิปัสสนาในฐานะอาจารย์ใหญ่ของวัดมาตลอด คณะสงฆ์ก็ยังให้การสนับสนุนท่านเป็นอย่างดี

ก่อนหน้าที่ผมจะมาอยู่กับท่านเจ้าคุณโชดกนั้น วันหนึ่งท่านถูกพระที่มาปฏิบัติวิปัสสนาทำร้าย บาดเจ็บสาหัส เเท่าที่ทราบ พระรูปนี้มาจากต่างจังหวัด มีอาการทางจิตมาก่อน การทำกรรมฐานนั้นในแต่ละวันในช่วงค่ำประมาณ ๑ ชั่วโมง จะเป็นช่วงเวลาของการที่อาจารย์กับศิษย์จะสนทนากัน เราเรียกการคุยกันนี้ว่าการ “สอบอารมณ์” คืออาจารย์จะถามเป็นรายบุคคลว่านั่งกรรมฐานแล้วเป็นอย่างไร เห็นอะไร ผมเองเมื่อมาอยู่ที่นี้ใหม่ๆ เป็นกฏของสำนักว่าจะต้องเข้ากรรมฐานอย่างน้อย ๑ เดือน ผมก็เคยทำกรรมฐานและอยู่ในกระบวนการสอบอารมณ์โดยท่านเจ้าคุณโชดก ในการสอบอารมณ์นั้น บางครั้งอาจารย์จะคาดคั้นถามคำถามบางอย่างเพื่อให้ศิษย์ “คาย” สิ่งที่มีน้อดอันอยู่ในใจออกมา วันนั้นท่านก็ทำเช่นนั้นกับพระรูปนั้น ปรากฏว่าพระทนความกดดันไม่ได้ อยู่ๆก็ลุกขึ้นแล้ว

ตรงเข้าทำร้ายท่านอย่างรุนแรง ตอนที่ผมพบท่านเจ้าคุณโชดกครั้งแรกที่วัดมหาธาตุ ขณะที่เข้าไปกราบท่านในฐานะคนที่มาอยู่ใหม่ ผมสังเกตเห็นที่ศีรษะท่านมีรอยแผลเป็นทางยาวและรอยเย็บ ขนาดเจ็บมากทีเดียว และความบาดเจ็บนี้ก็คงกระทบไปถึงเนื้อในสมองด้วย (อันนี้เป็นข้อสังเกตของผมนเอง หลังจากที่มาอยู่กับท่านนานพอสมควร ผมสังเกตเห็นว่าอารมณ์ของท่านในบางวันนั้นไม่นิ่ง แต่ผมก็ไม่ผิดหวัง หลายคนอาจผิดหวังเพราะคาดว่าพระวิปัสสนาจารย์จะต้องนิ่ง สำหรับผม พระวิปัสสนาก็คือมนุษย์ มนุษย์ย่อมมีสมอง เมื่อสมองถูกกระทบจนบาดเจ็บสาหัส เป็นไปไม่ได้เลยที่จะไม่กระทบต่อ “จิต” ของเขา เพราะจิตเชื่อมโยงกับสมองอย่างแยกไม่ออก)

ประสบการณ์ในการได้อยู่ในสำนักสอนกรรมฐาน (ที่หลายคนเชื่อว่าเป็นสำนักที่มาตรฐานสำนักหนึ่งของประเทศ และเป็นสำนักเดียวที่ครูสอนมีฐานทางปริยัติธรรมที่เข้มแข็งมาก) ทำให้ผมเห็นอะไรหลายอย่างที่ต่อมาก็รบกวนจิตใจผมในฐานะที่มันยังเป็นปริศนาอยู่ เวลานี้ผมเองก็ยังพยายามศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเพื่อตอบคำถามว่าปรากฏการณ์เหล่านี้มีคำอธิบายว่าอย่างไร ประการแรก ผมพบว่าในบรรดาคนทำกรรมฐาน ผู้หญิงจะมีแนวโน้มที่จะ “เห็น” อะไรในสมาธิมากกว่าผู้ชาย เวลาสอบอารมณ์ในตอนค่านั้น พวกอุบาสิกทั้งหลายจะมีเรื่องเล่าให้พระอาจารย์ฟังมากมายว่า เห็นโน้นเห็นนี่ ส่วนพวกอุบาสกและพระเณรที่เป็นผู้ชายจะไม่ค่อยเล่าว่าเห็นอะไร เรื่องนี้ทำให้ผมอดที่จะเชื่อมโยงไปหาปรากฏการณ์บางอย่างที่น่าสนใจในสังคมเราเช่น คนทำงานในฐานะเจ้าหน้าที่ประจำของวัดพระธรรมกายนั้นส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง ในการชุมนุม

ของพันธมิตรเพื่อต่อต้านคุณทักษิณ ชินวัตรนั้นมีการสำรวจโดยพันธมิตรเองว่าเป็นเพศหญิงราวร้อยละ ๘๐ นี่แปลว่าผู้หญิง “อ่อนไหว” ต่อเรื่องศาสนาและเรื่องการเมืองที่มีความเป็นศาสนา มากกว่าผู้ชาย และความอ่อนไหวนี้ก็เกี่ยวโยงไปหาการมีจิตใจที่พร้อมจะเชื่อ “คน” หรือ “บางสิ่ง” ที่มีลักษณะพิเศษบางอย่าง การเมืองของพันธมิตรนั้นส่วนหนึ่งแยกไม่ออกจากคุณสนธิ ลิ้มทองกุล ที่แสดงตนว่าเชื่อมั่นในอิทธิปาฏิหาริย์ เวทมนตร์ และไสยศาสตร์ ว่าไปแล้วบทบาทของคุณสนธิบนเวทีพันธมิตรนั้นต่างจากแกนนำคนอื่นมากตรงที่คุณสนธิแสดงตนว่าเป็น “ศาสดา” เชื่อไหมครับว่า ศาสดาในโลกปัจจุบันทั้งที่ไปจากตะวันออกอันได้แก่พวกฤษีจากอินเดียหรือศาสดาของตะวันตกเองที่เป็นผู้นำในศาสนาคริสต์บางนิกาย คนแวดล้อมส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง และคนเหล่านี้จำนวนมากยอมทิ้งทุกอย่างเพื่อศาสดาของตน

ประการต่อมา ในการทำกรรมฐานนั้น มักมีคนจำนวนหนึ่งแสดงอาการ “เพี้ยน” ทางจิตออกมา เช่นอยู่ๆก็หัวเราะออกมาเสียงดัง หรือไม่ก็ร้องไห้ฟูมฟาย ผมเคยเห็นอุบาสิกาจำนวนหนึ่งเมื่อนั่งสมาธิไปถึงขั้นหนึ่งแล้วก็ร้องไห้ไม่ยอมหยุด แม้ในเวลาสอบอารมณ์ก็ยังร้องให้อยู่ ร้องไห้แบบสะอึกสะอื้น และพูดจาไม่ได้ เป็นอย่างนั้นต่อเนื่องไปหลายวัน และส่วนใหญ่ จะติดอยู่ในอารมณ์นั้น จนทำกรรมฐานต่อไม่ได้ ต้องออกจากสำนักไป ผมไม่ทราบว่าคุณเหล่านี้เมื่อกลับไปบ้านแล้วพวกเขาจะเป็นอย่างไร ถ้าย้อนเวลากลับไปได้ ผมอยากติดตามไปศึกษาว่าคนที่จิตใจถูกเปิดจนพบอะไรบางอย่างที่พวกเราไม่ทราบว่าเป็นอะไรแล้วทุกอย่างก็ติดค้างอยู่ตรงนั้น ไปข้างหน้าก็ไม่ได้ ถอยกลับก็ไม่ได้ ต้องร้องไห้อย่าง

นำสมเพชเวทนาอยู่อย่างนั้น—พวกเขาจะมีวิธีจัดการกับตนเองอย่างไร หรือหากเจ้าตัวจัดการตนเองไม่ได้ ญาติพี่น้องมีวิธีจัดการอย่างไร

ต่อมา มีญาติพี่น้องพาคนบางคนที่ไปทำกรรมฐานมาจากสำนักอื่นแล้วเกิดอาการเพี้ยน พวกเขาพาคนเหล่านี้มาหาท่านเจ้าคุณโชดกเพื่อให้ท่านช่วย “นำพวกเขากลับมา” ทราบไหมครับว่า ท่านปฏิเสธที่จะรับ ท่านบอกว่า คนเหล่านี้ควรไปที่โรงพยาบาลทางจิตมากกว่าที่จะมาสำนักวิปัสสนา ผมสงสัยว่าประสบการณ์ที่เคยถูกทำร้ายโดยคน “ประเภทนี้” ทำให้ท่านต้องป้องกันตัวไว้ก่อนหรือไม่ ท่านเจ้าคุณอาจเริ่มมองเห็นความจริงบางอย่างว่า จิตใจของคนชนิดที่จะได้ประโยชน์จากวิปัสสนานั้นจะต้องเป็นจิตใจในระดับ “ปกติ” ส่วนจิตใจที่ “เกินปกติ” จะเพราะถูกกระทำในทางใดทางหนึ่งจนไม่อาจกลับคืนสู่ภาวะปกติได้ จิตใจเช่นนี้ย่อมอยู่พ้นอำนาจของวิปัสสนากรรมฐานในพุทธศาสนาที่จะช่วยได้ พุทธศาสนาก็เหมือนเครื่องมืออื่นๆในโลก ย่อมมีข้อจำกัด ใช้งานได้ในขอบเขตที่จำกัดอย่างใดอย่างหนึ่งเท่านั้น

ผมนั้นแม้จะบวชเป็นเณรแล้วในตอนนั้น แต่วิสัยเดิมเป็นคนที่สนใจวิทยาศาสตร์ ผมอ่านหนังสือธรรมะพอๆกับที่อ่านตำราทางวิทยาศาสตร์ อาจจะเป็นเพราะอิทธิพลของวิทยาศาสตร์ก็ได้ที่ทำให้ผมทำกรรมฐานแล้วล้มเหลว (จะเรียกว่าอย่างนั้นก็ได้) ในช่วงของการถูกบังคับให้ทำวิปัสสนากรรมฐานนั้น แต่ละวัน ผมจะนั่งนิ่งๆ ทำใจให้จดจ่ออยู่กับลมหายใจเข้าออกแล้วภาวนาว่า “ยุบหนอ พองหนอ” (นี่คือวิธีการทำวิปัสสนาของสำนักวัดมหาธาตุ—ซึ่งภายหลังเมื่อเรียนปริยัติมากๆ อ่านพระไตรปิฎกมากๆ ผมก็ทราบ

ว่าเป็นวิธีที่พระพุทธเจ้าทรงเรียกว่า “อานาปานสติ” นั่นเอง ท่านพุทธทาสก็สอนแบบนี้ เพียงแต่ท่านไม่กำหนดให้ภาวนาว่ายุบหนอ พองหนอ เท่านั้น ยุบ-พองในที่นี้หมายถึงอาการกระเพื่อมของท้อง เวลาหายใจเข้า-ออก ลมหายใจนั้นสังเกตุยาก ท่านจึงสอนให้ใช้อาการพอง-ยุบของท้องแทนเวลาสังเกตุ ท่านพุทธทาสสอนให้สังเกตุที่ปลายจมูก หรือไม่ก็สังเกตุช่วงเวลาด้าน-ยาวของการหายใจ) สิ่งที่ผมพบคือ ผมสามารถทำใจให้จดจ่ออยู่กับเรื่องนี้ได้เป็นเวลานานๆ ต่อเนื่องกัน (คือระหว่างนั้นใจก็จดจ่ออยู่กับอาการพอง-ยุบของท้อง ทำให้ไม่รับรู้อะไรอื่นนอกจากนี้) แต่ทั้งหมดก็เท่านั้น.. *ไม่มีอะไรก้าวหน้ามากไปกว่านี้..* ท่านเจ้าคุณบอกในเวลาสอบอารมณ์ว่า ถ้าใครทำถูกวิธี ก็จะเกิดสมาธิที่เรียกว่าสมาธิ ๓ ชั้นคือ ขณิกสมาธิก่อน จากนั้นก็อุปปจารสมาธิ แล้วก็อัปปนาสมาธิ ตอนนั้นถึงผมจะเป็นฌเณร แต่ก็เป็นเปรียญ ๖ ประโยคแล้ว จึงเข้าใจความหมายของสมาธิสามชั้นที่ท่านเจ้าคุณเทศนาให้พวกเราฟัง แต่นั่นก็เป็นความเข้าใจตามหลักปริยัติ สมาธิตัวสุดท้ายนั้นเป็นสมาธิขั้นสูงสุด ใครบรรลุสมาธิขั้นนี้กายกับจิตของเขาจะตัดขาดจากกัน หมายความว่าจิตจะเข้าสู่สภาวะที่ดำรงอย่างสูงสุด และลือคตัวเองเอาไว้ในนั้น ปกติกายกับจิตของคนเราเชื่อมต่อกัน เช่นหูได้ยินเสียงก็รายงานไปยังจิต แม้ในเวลาหลับ ระบบความสัมพันธ์ของกายและจิตก็ยังทำงานอยู่ แต่อยู่ใน Mode ที่เรียกว่า Standby เมื่อมีเสียงดังมากๆ ในเวลาที่เรหลับสนิท เราก็พร้อมจะถูกลุกให้ตื่น แต่จิตที่อยู่ในสภาวะของอัปปนาสมาธิจะอยู่ใน Mode ที่เรียกว่า ‘Hibernation’ หรือ ‘Shutdown’ คือหากเป็นอัปปนาระดับต้นก็สามารถปลุกได้ผ่านทางกาย (Hibernation Mode) แต่ก็ยากอยู่

สักหน่อย แต่ถ้าระดับสูงสุด จะปลุกผ่านทางกายไม่ได้ (Shutdown Mode) ต้องให้จิตปลุกตนเอง โดยการตั้งเวลาเอาไว้ก่อนหน้าที่จะเข้าสมาธิ มีเรื่องเล่าเป็นตัวอย่างในคัมภีร์ว่า พระบางรูปเข้าสมาธิแบบนี้อยู่ในดงหญ้า ท่านตั้งเวลาเอาไว้ ๗ วัน ระหว่างนั้นชาวบ้านเขาเผาหญ้าโดยไม่ทราบว่าท่านอยู่ในนั้น ผลคือพระตาย ไฟไม่สามารถปลุกท่านได้ ท่านจะตื่นขึ้นมาเองเมื่อครบ ๗ วัน

ท่านเจ้าคุณถามผมว่า

— เณรสมภาร ไม่เห็นอะไรกับเขาบ้างหรือ

ผมเรียนท่านว่า “ไม่ครับ” ท่านหัวเราะ แล้วก็หันไปคุยกับคนอื่น พวกเขาบอกกันว่า มีเรื่องเห็นมากมาย ที่น่าสังเกตคือ สีหน้าของท่านเจ้าคุณเวลาที่มองไปยังคนที่บอกว่าเห็นอะไรมากมายนั้นผมสังเกตว่าไม่เหมือนกับที่ท่านมองผม ผมคิดว่าสายตาที่ท่านมองผมนั้นเป็นสายตาของความเข้าใจ ดูเหมือนมันจะแปลว่า “ไม่เป็นไรนะ เณร ดีแล้วที่ไม่เห็นอะไร แสดงว่าเธอมีภูมิคุ้มกันจิตดี” (ผมอาจเข้าใจผิดก็ได้) แต่เวลาที่ท่านมองพวกผู้หญิง สายตาเหมือนส่องแววว่าเป็นห่วง หรือไม่ก็ระอา ท่านบอกคนเหล่านี้อยู่เสมอว่า “ที่เห็นนั้นจริงตามที่เห็นนะ แต่จริงๆมันเป็นแค่นิมิต” ดูเหมือนผู้ฟังจะไม่เข้าใจ จิตใจของคนนั้นมีความสามารถพิเศษคือสามารถ “เห็น” สิ่งที่ไม่จริงได้ จำเรื่องศาสตราจารย์ชื่อ John Nash ในหนังเรื่อง “*A Beautiful Mind*” ได้ใช่ไหมครับ ท่านผู้นี้มีตัวตนจริง ได้รางวัลโนเบลสาขาเศรษฐศาสตร์ ท่านป่วยด้วยโรคทางจิต (สมอง) อย่างหนึ่งทำให้เห็นภาพหลอน แต่ท่านมีหลักคิดที่จะบอกตนว่า “นั่นไม่จริงนะ เป็นเพียงภาพหลอนนะ” สมองนั้นทำให้ท่านเห็นภาพหลอนเหล่านี้ผ่านดวงตา (หรือจริงๆแล้วดวงตาอาจไม่เกี่ยว เวลาที่

เราฝันเราก็เห็นอะไรโดยไม่ผ่านดวงตา) สิ่งนี้ไต่ออกไปจากชีวิตไม่ได้ ท่านต้องเห็นมันอยู่อย่างนั้นจนตาย แต่สมองส่วนหนึ่งของท่านก็ยังทำงานได้ มันให้หลักคิดแก่ท่านว่า “คนอื่นไม่เห็น ‘คนอื่น’ มีจำนวนมากกว่า ‘เรา’ ดังนั้นเป็นไปได้ที่สิ่งที่เราเห็นไม่จริง” ในโลกของปรัชญานั้น เราเรียนวิชาหนึ่งที่เรียกกันว่า Philosophy of Mind ตามหลักวิชานี้ เราไม่อาจสรุปได้ว่าอะไรคือความจริงแท้เกี่ยวกับจิตมนุษย์ จริงๆแล้วศาสตราจารย์ Nash อาจเห็นของจริงก็ได้ พวกเราต่างหากที่เป็นคนผิดปกติ แต่ถ้าเอาเกณฑ์ว่าคนส่วนใหญ่เป็นอย่างไร นั้นน่าจะเป็นสภาพที่ปกติ เราก็ต้องยอมรับว่า สมองมนุษย์ที่ผิดปกตินั้นทำให้เกิดการเห็น การได้ยิน หรือการรับรู้อื่นๆที่แปลกไปกว่าคนธรรมดาทั่วไป คนบางคนได้ยินเสียงพระเจ้า กระซิบที่ข้างหูบอกให้ไปฆ่าคนบางคน เรื่องเช่นนี้มีให้เห็นเสมอในประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติ

ที่น่าสนใจคือ วิปัสสนาของพุทธศาสนาตามหลักการที่ถือกันว่ามาตรฐาน (เช่นตามที่ท่านเขียนอธิบายไว้ในคัมภีร์ “วิสุทธิมรรค”) ท่านเตือนให้ระวังเรื่องนิमित หมายความว่าจิตของคนเรานั้นหากไปทำอะไรกับมันในทำนองกดดันเช่นบังคับให้มันจดจ่ออยู่กับอะไรบางอย่างนานเกินไป มันจะสามารถเห็นหรือได้ยินสิ่งที่ไม่มีจริง (คือไม่มีสิ่งนั้นจริงๆในโลก) แต่เจ้าตัวได้เห็นหรือได้ยินจริงๆ กล่าวให้ง่ายคือ ท่านเตือนว่าในสมาธินั้น จะมี “การเห็น” หรือ “การได้ยิน” บางอย่าง โดยที่สิ่งที่เห็นหรือได้ยินนั้นไม่มีจริง ท่านเจ้าคุณโชดกเคยเล่าว่า สมัยหนึ่งหลวงพ่อวัดปากน้ำมาทำกรรมฐานกับท่าน หลวงพ่อวัดปากน้ำในตอนนั้นประกาศตนว่าเป็นผู้ค้นพบ “วิชชาธรรมกาย” แล้ว ท่านได้ทดลองมาเข้าวิปัสสนากับท่านเจ้า

คุณโชดก ในระหว่างทำสมาธิ หลวงพ่อสดเล่าว่าท่านเห็นอะไรมากมายไปหมด ในการสอบอารมณ์ ท่านเจ้าคุณโชดกได้เตือนท่านว่า “สิ่งที่หลวงพ่อเห็นนั่นมันไม่จริงนะ” นี่คือตำนานที่ผมเองก็ยังคงสงสัยอยู่ว่าในท้ายที่สุดหลวงพ่อวัดปากน้ำท่านคิดอย่างไร แต่สำหรับท่านเจ้าคุณโชดก ภายหลังจากที่เห็นในสมาธิแบบของหลวงพ่อสดนั้นเป็นนิมิต คือเมื่อทำสมาธิในแนวนี้ คนจะเห็นว่าในตัวเองมีกายต่างๆซ่อนอยู่มากมาย ในความเป็นจริง จะมีกายที่ว่านี้หรือไม่เราไม่ทราบ ก็เหมือนเรื่องศาสตราจารย์ Nash ที่เห็นอะไรซึ่งคนทั่วไปไม่เห็น เราบอกไม่ได้ว่าใครกันแน่ที่เห็นความจริง หลวงพ่อวัดปากน้ำอาจเห็นความจริงก็ได้ ส่วนท่านเจ้าคุณโชดกและท่านผู้แต่งคัมภีร์ในสายเถรวาทไม่เห็นความจริง แต่ถ้าเอาจำนวนคนเข้าวัดฝ่ายเถรวาททั่วไปที่เรียกว่ากระแสหลักจะบอกว่า สิ่งที่หลวงพ่อวัดปากน้ำเห็นเป็นนิมิตอย่างหนึ่ง และนิมิตนั้นในบางกรณีทำร้ายชีวิตเราได้

แม้ว่าเวลาจะล่วงเลยมานาน และแม้ว่าความสนใจที่จะทำความเข้าใจจิตใจของมนุษย์ของผมจะยังดำเนินไปเสมอ แต่ก็ต้องสารภาพว่าผมยังเข้าใจเรื่องนี้ไม่มาก แต่ผมก็เริ่มมีหลักสำหรับบอกว่าคนเราควรเข้าไปเกี่ยวข้องกับจิตใจของตนเพียงไหนและอย่างไร หลักการอันหนึ่งของผมเวลานี้คือ

—อย่าไปยุ่งกับจิตถ้าไม่จำเป็น

ผมเชื่อว่าผู้ที่สร้างเรามานั้นฉลาดกว่าเรา เราไม่รู้ว่าพระเจ้าหรือธรรมชาติสร้างเรา แต่ไม่ว่าใครหรืออะไรจะเป็นผู้สร้างเรา ดูจากผลงานที่เขาสร้างเรามานั้นต้องยอมรับว่าเขาฉลาดกว่าเรา การที่เรามีสองตานั้นเราไม่ได้เลือก แต่เขาเลือกให้เรา แล้วเราก็เข้าใจว่าการ

เลือกนี้ฉลาด เพราะหากตาข้างหนึ่งชำรุดหรือถูกทำลายก็ยังมีเหลือ อีกข้างไว้ใช้งาน การมีสองแขน สองขา มีผมบนหัว เส้นผมไม่ได้ไป ออกที่กลางหลัง มีกะโหลกศีรษะที่แข็งแรงห่อหุ้มก่อนเนื้อสมองที่เป็นวุ้นเหลวๆ เป็นต้น ก็นับว่าเป็นสิ่งที่ลงตัวพอเหมาะพอดี ที่สำคัญไปกว่านั้นคือ คนเราเกิดมาเหมือนกับสิ่งมีชีวิตอื่น (หรืออาจรวมสิ่งที่ไม่มชีวิตรด้วยก็ได้) คือต้องแก่ เจ็บ และตาย ไม่วันใดก็วันหนึ่ง สภาพเหล่านี้เขาก็เลือกให้เราเช่นกัน และเราก็เข้าใจว่าทำไมเขาจึงเลือกให้เราเป็นเพียง “สิ่งชั่วคราว” ไม่ได้เป็นอมตะ หากสิ่งมีชีวิตทุกอย่างเป็นอมตะ ชีวิตใหม่ก็เกิดไม่ได้ และหากว่าสิ่งมีชีวิตที่เกิดมาแล้วนั้นเป็นอมตะ หากวันใดที่พวกมันเกิดปัญหาบางอย่างในทางจิตใจ ไม่อยากอยู่ในโลกนี้แล้ว ก็ไม่มีช่องทางที่มันจะหลบไปไหนได้ นึกภาพว่าคนเราเป็นอมตะ ตายไม่ได้ วันหนึ่งบางคนเกิดความเครียดจัด อยากตาย แต่ฆ่าตัวตายไม่ได้ นี่กลับจะเป็นเสมือนนรก ความตายแม้ดูผิวเผินเป็นสิ่งที่ใครๆไม่ชอบ แต่ผมกลับเห็นว่าสิ่งนี้กลับทำให้เรารู้สึกว่าชีวิตมีค่า มีค่าเพราะเรามีเวลาในชีวิตเพียงจำนวนหนึ่งเท่านั้น ดังนั้นเราจะต้องดูแลชีวิตให้ดี อนึ่ง ความตายเล็กๆทำให้เรารู้สึกว่าเรามีเสรีภาพเต็มที่ ซาร์ต—นักปรัชญาฝรั่งเศส—เคยกล่าวว่า การที่เราถูกสร้างมาให้ตายได้นั้น แสดงว่าเรามีเสรีภาพเต็มที่ ไม่มีใครบังคับเราได้ ผู้ปกครองเผด็จการขนาดไหนก็บังคับเราไม่ได้หากเราไม่ยินยอม เพราะเราสามารถฆ่าตัวตายเพื่อปฏิเสธการถูกปกครองที่เราไม่ปรารถนาได้เสมอ ผมเคยอ่านเรื่องราวของนรกในพุทธศาสนา พบว่าสัตว์นรกนั้นอายุยืนกว่ามนุษย์มาก ที่สัตว์นรกอายุยืนก็เพราะเขาต้องการลงโทษมัน มีนรกอยู่ขุมหนึ่งชื่อโลกันตนรก เป็นนรกที่เล่ากันว่าอยู่สุดขอบโลก

จึงมืดที่สุดเพราะบริเวณขอบจักรวาลนั้นแสงสว่างไปไม่ถึง สัตว์นรกทั้งหลายอาศัยอยู่ในบริเวณที่เป็นถ้ำ พวกมันมีสภาพเหมือนตัวแวมไพร์ในหนังฝรั่ง (คัมภีร์เล่าว่าสัตว์นรกเหล่านี้มีรูปร่างคล้ายค้างคาวขนาดใหญ่) เกาะอยู่ตามผนังถ้ำ หิวโหย และหวาดกลัว เมื่อพวกมันคลานไปตามผนังถ้ำแล้วพบกัน ความหิวโหยจะทำให้พวกมันกระโจนเข้าหากันเพื่อฉีกเนื้ออีกฝ่ายกิน แล้วทั้งสองตัวก็จะฉีกเนื้อกันกิน ต่างเจ็บปวดทรมาน จากนั้นก็จะร่วงลงไปด้านล่างที่เป็นทะเล (เราอาจนึกถึงดวงดาวดวงหนึ่งแบบโลกเราที่ ลอยอยู่กลางอวกาศที่มีมืดมืด อยู่สุดขอบจักรวาล ห่างไกลจากกาแล็กซีที่มีดาวฤกษ์และแสงสว่าง ดาวที่ว่านี้ถูกเจาะเป็นถ้ำหรือรู พรุนเต็มไปหมด แวมไพร์พวกนี้อาศัยอยู่ในรูเหล่านี้ ใจกลางของดาวดวงนี้เป็นที่ว่างขนาดใหญ่ บรรจุด้วยน้ำทะเลประเภทหนึ่งที่คัมภีร์เรียกว่า “ทะเลน้ำกรด” รูที่พวกแวมไพร์ทั้งหลายอาศัยอยู่ล้วนเชื่อมต่อไปที่ใจกลางของดวงดาวที่ว่านี้ เมื่อแวมไพร์ตัวใดทนความหิวโหยไม่ได้ ก็จะหมดแรง ไม่อาจเกาะอยู่ตามผนังถ้ำ ถูกแรงโน้มถ่วงดึงดูดให้ลอยละลือลงไปยังทะเลน้ำกรดที่ว่านี้ หรือไม่พวกที่คลานมาพบกัน ก็จะทะยานเข้าฉีกเนื้อกันกินแล้วก็ร่วงลงไปตามรูนั้นสู่ทะเลกรด) ทะเลนั้นออกแบบไว้เพื่อให้ร่างที่ฉีกขาดโทรมด้วยเลือดเหล่านี้ได้สัมผัสกับน้ำชนิดหนึ่งที่จะกัดเซาะแผลให้เจ็บแสบที่สุด ร่างที่เป็นเสมือนเศษเนื้อเหล่านี้จะร้องครางทुरนทुरายอยู่เป็นเวลานานที่สุดพวกมันก็จะตาย แต่ความตายในโลกันตนรกรูนั้นถูกออกแบบให้สั้นแสนสั้นเสมือนช่วงเวลาที่เราจะพริบตาเท่านั้น แล้วร่างที่เป็นเสมือนเศษเนื้อเหล่านี้ก็จะถูกอำนาจกรรมรวบรวมเข้าเป็นร่างใหม่ แล้วร่างนั้นก็ฟื้นขึ้นจากความตาย แวมไพร์เหล่านี้จะรีบตะกาย

คลานขึ้นมาจากทะเลกรด เพราะความเจ็บปวด คลานขึ้นมาตามผนังถ้ำ ท่ามกลางความมืดมิดที่ท่านบอกว่าไม่มีแม้แต่แสงของแสงเพียงเท่าแสงหิ่งห้อย พวกมันหิวโหย หวาดกลัว ทุกข์ทรมาน อัดอั้นตันใจ อยากฆ่าตัวตาย แต่ทำไม่ได้ แล้วพวกมันก็จะคลานมาพบกัน กระโจนเข้าฉีกเนื้อของกันและกันกิน ขณะที่ปากของตัวหนึ่งเคี้ยวกินแขนของอีกฝ่าย ฝ่ายโน้นก็อาจกำลังขย้ำกินลำไส้ของอีกฝ่าย อย่างหิวกระหายระคนด้วยความเจ็บปวด แล้วพวกมันก็จะร่วงลงไปข้างล่างเพื่อจะได้ลิ้มรสของทะเลกรดอีกครั้ง.. เป็นอย่างนี้วันแล้ววันเล่า.. ชั่วโมงชั่วโมง.. เป็นเวลาหลายล้าน.. ล้าน.. ล้าน.. ปี จนกว่าจะหมดกรรม

จินตนาการเกี่ยวกับนรกในศาสนานั้นเป็นเรื่องน่าสนใจ แต่ผมจะไม่พูดถึงรายละเอียดเหล่านี้ เมื่อเทียบกับสัตว์นรกตามที่คัมภีร์พุทธศาสนาตลอดจนศาสนาอื่นๆกล่าวไว้ ชีวิตมนุษย์ต้องนับว่าดีกว่ามาก และที่ดีกว่านั้นก็เพราะเราเป็นเพียงสิ่งชั่วคราว ไม่ได้เป็นอมตะ (นรกในศาสนาคริสต์นั้นอยู่แล้วอยู่เลย ชีวิตของสัตว์นรกตามคตินี้ก็คือชีวิตที่เป็นอมตะ จะอย่างไรก็ตาม สวรรค์ก็เป็นอมตะเช่นกัน เพราะเหตุนี้ผมจึงสงสัยว่าสวรรค์กับนรกในศาสนาคริสต์อาจไม่ต่างกัน—เพราะเป็นที่กักขังวิญญาณของมนุษย์เอาไว้ไม่ให้เป็นอิสระเหมือนกัน ต่างเพียงนรกกักขังวิญญาณไว้ในความเจ็บปวด แต่สวรรค์กักขังไว้ในความสุขสำราญ ถ้าเมื่อวันหนึ่งเราเบิอสวรรค์ขึ้นมาละ เราก็หนีไม่ได้ นั่นแหละคือความทุกข์ที่ผมจินตนาการเห็น)

ย้อนกลับมาที่เรื่องจิตใจของมนุษย์อีกครั้งหนึ่ง ผู้ที่สร้างเรามา นั้นตั้งโปรแกรมเอาไว้กลางๆว่าจิตใจของเราจะทำงานของมันอย่าง

เราเห็นนี้ คือเมื่อกระทบความทุกข์ เราจะมึนวิธีจัดการกับมัน เช่นถ้ามีคนมาตำเรา เราจะตอบโต้ ความโกรธเป็นธรรมชาติอย่างหนึ่งของจิตมนุษย์ ผู้ที่สร้างเรามาเขาสร้างเราด้วยความโกรธเพื่อให้เราได้ใช้งานในฐานะเครื่องมือปลดปล่อยเราจากความทุกข์อันเกิดจากการที่คนอื่นมาทำอะไรบางอย่างกับเรา สามภรรยาที่เป็นคนบ้านนอกหรือชาวบ้านในสลัมในเมือง เมื่อมีปัญหากระทบกระทั่งกันก็ลงไม้ลงมือกันเพราะความโกรธ เมื่อหายโกรธแล้วก็ดีกัน อาจเจ็บตัวบ้าง แต่ไม่เจ็บใจ คนที่มีการศึกษานั้นเมื่อโกรธกันแล้วถูกการศึกษาอบรมว่า “อย่าใช้กำลัง ไม่อย่างนั้นเราจะเท่ากับสัตว์เดรัจฉาน” ก็พยายามระงับความโกรธนั้นไว้ เมื่อพยายามระงับหลายต่อหลายครั้งเข้าก็กลายเป็นความเก็บกด เมื่อเก็บกดก็ระเบิดได้ในวันใดวันหนึ่ง การระเบิดนั้นมักรุนแรงเกินกว่าจะเยียวยาหรือประนีประนอม นี่คือเหตุผลว่าทำไมคนเรียนหนังสือมากหย่ากันง่ายกว่าคนที่เรียนหนังสือน้อย คนเรียนหนังสือมากเข้าใจว่าสัญญาตฤณญาณในการใช้กำลังเป็นสิ่งที่ไม่ดี ซึ่งในแง่หนึ่งก็ถูก แต่ถูกตามวิธีคิดของมนุษย์ที่เชื่อมั่นในการศึกษาและวัฒนธรรม ซึ่งไม่จำเป็นว่าจะต้องถูกตามที่ “เขา” ซึ่งสร้างเรามาได้กำหนดไว้ ในประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติ นั้น เราฆ่ากันอย่างที่เรียกว่าล้างโลกมาอย่างน้อยก็สองครั้ง สงครามโลกสองครั้งนั้นเกิดในสมัยที่การศึกษาของมนุษย์ก้าวหน้ามากแล้ว แต่ที่สุดการศึกษาก็ช่วยเราไม่ได้มากนัก ก่อนหน้านั้นเราทำสงครามกันมาตลอด สงครามก็คือการที่เรา (ชนชาติหนึ่ง) อยากรได้อะไรบางอย่างจากเขา (อีกชนชาติหนึ่ง) เราก็ใช้อำนาจที่เหนือกว่าเข้าไปบีบบังคับเอา ชาวอังกฤษและฮอลันดานั้นเดินเรือไปรอบโลกเพื่อเสาะหาว่าบ้านใครมีทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์ พบแล้วก็เอา

เรือปืนไปปิดน่านน้ำเขา แล้วเข้าไปขอเอาตื้อๆว่าเราอยากได้สิ่งนี้สิ่งนั้น โดยก่อนหน้านั้นอาจยิงปืนใหญ่เข้าไปในบ้านเขา ทำให้คนล้มตายไปจำนวนหนึ่งเพื่อขู่ให้กลัว ทั้งหมดนี้การศึกษาสมัยนี้บอกตื้อๆของเราว่าเป็นสิ่งที่น่าอัปยศอดสู แต่ก็แปลกกว่าท่ามกลางบรรยากาศของการศึกษาอบรมเยาวชนของเราเช่นนี้ สงครามก็พร้อมจะเกิดได้ทุกเมื่อในโลก ผมเห็นว่าตื้อๆนั้นเราไม่เคยเป็นอิสระจากธรรมชาติที่ “เขา” ซึ่งเป็นผู้ปั้นแต่งเรากำหนดเอาไว้ การฆ่ากันตายมากๆเสียบ้างในแง่หนึ่งก็เป็นการสร้างความสมดุล เวลาที่บ้านเราก็มีปัญหาความขัดแย้งเรื่องเลือดเหลือง-เลือดแดง ผมเคยคิดว่าเรื่องนี้จะจบเอง อีกไม่นาน.. เมื่อเราฆ่ากันตายมากพอ.. ปัญหาคือ เราที่เข้าใจเรื่องนี้ไม่ควรเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของการฆ่ากันในนามของอุดมการณ์หรืออะไรก็ตามแต่ นั่น ปล่อยให้บางคนเขาฆ่ากันไป..

ผมกล่าวถึงเรื่องความโกรธข้างต้นก็เพื่อยกเป็นตัวอย่างว่าธรรมชาติสร้างเรามาให้มีอารมณ์หลายชนิด อารมณ์เหล่านี้ศาสนาหรือการศึกษามักบอกว่า เป็นสิ่งที่ไม่ดี สมควรได้รับการขัดเกลาหรือไม่ก็ระงับยับยั้ง ผมเห็นด้วยว่าการแสดงอารมณ์อย่างไม่มี ความพอเหมาะพอดีนั้นก็ เป็นเรื่องสุดโต่งไปทางหนึ่ง แต่การไม่แสดงอารมณ์เลยก็อาจมองได้เช่นกันว่าเป็นเรื่องสุดโต่งไปอีกทางหนึ่ง จะอย่างไรก็ตาม การแสดงอารมณ์ของมนุษย์นั้นมีช่องทางมากกว่าสัตว์เดรัจฉาน งานศิลปะวรรณคดีนั้นผมเห็นว่าเป็นช่องทางหนึ่งที่เราสามารถใช้แสดงอารมณ์ได้ ศิลปินก็คือคนที่รู้ว่า จะแปรอารมณ์โลก โกรธ เกลียด เป็นต้น ของตนและของเพื่อนร่วมโลกให้เป็นของที่ไม่เป็นพิษเป็นภัยได้อย่างไร ถ้าเขาทำงานดีพอ

คนอื่นๆก็อาจใช้สิ่งที่เขาสร้างขึ้นนั้นเป็นตัวละลายอารมณ์ที่ค้างคาในใจออกมาได้ สังเกตไหมครับว่าหนังที่ได้รางวัลออสการ์นั้นไม่มีหนังตลก หรือโรแมนติก หนังที่ได้รางวัลจะเป็นหนังชีวิตที่หนักๆ เสมอ เพราะอะไร ก็เพราะว่าเราทุกคน (รวมทั้งกรรมการตัดสินรางวัลออสการ์ด้วย) รู้อยู่ลึกๆว่า เมื่อผ่านการร้องไห้อย่างหนักหน่วงแล้ว จิตใจของเราจะถูกชะล้าง เหมือนพื้นดินที่สกปรกด้วยฝุ่นในหน้าแล้ง เมื่อพายุฝนแรกแห่งสันตฤดูกระโชกผ่านอย่างรุนแรง หลังจากนั้น.. เมื่อฟ้าที่มีดครึ้มกลายเป็นสีน้ำเงินสด เมื่อแสงแดดอ่อนสาดส่องมายังพื้นโลกอีกครั้ง เราจะสัมผัสได้ถึงความสุขชื่น สะอาดสะอ้าน งานโรแมนติกหรือตลกนั้นไม่อาจชะล้างดวงใจของมนุษย์ได้—เพลโตเองก็กล่าวเอาไว้เป็นสองพันกว่าปีแล้ว

สรุปคือผมเห็นว่าจิตใจของมนุษย์ถูกสร้างมาให้มีกลไกในการปกป้องดูแลตัวมันเองอยู่แล้ว กลไกง่าย ๆ ที่สุดก็คือการได้แสดงอารมณ์ตอบโต้เหตุการณ์ต่างๆ ถ้าใช้อย่างพอเหมาะพอดี เราก็จะได้รับการปกป้อง แต่ถ้าใช้เกินพอดี เราก็จะบาดเจ็บ ซึ่งนั่นจะเป็นบทเรียนว่าครั้งต่อไปเราต้องรู้จักปรับตัว หรือไม่หากใช้เกินพอดีมากๆ เราก็อาจจะตายไปเลย ซึ่งก็เป็นการยุติปัญหาอีกแบบหนึ่ง.. คนที่สร้างเรามาเขาไม่มัวมามองเราเป็นคนอื่นๆไป เขามองเราอย่างรวมๆ แล้วก็ตั้งโปรแกรมไว้กลางๆว่า ใครที่ทำตัวเกินหรือพร่องไปกว่ามาตรฐานกลางๆที่ตั้งไว้ก็จะถูกขจัดทิ้งไปเองตามธรรมชาติ ผมยังเคยคิดในบางวันว่า บ้านเรานั้นเมื่อถึงปีใหม่หรือวันสงกรานต์ จะมีคนวิ่งไปหาความตายจำนวนหนึ่ง.. คงที่มาทุกปี.. คนเหล่านี้ว่าไปแล้วก็คือคนประเภทที่ไม่เข้าใจโปรแกรมที่ธรรมชาติวางไว้ นั่น เมื่อ

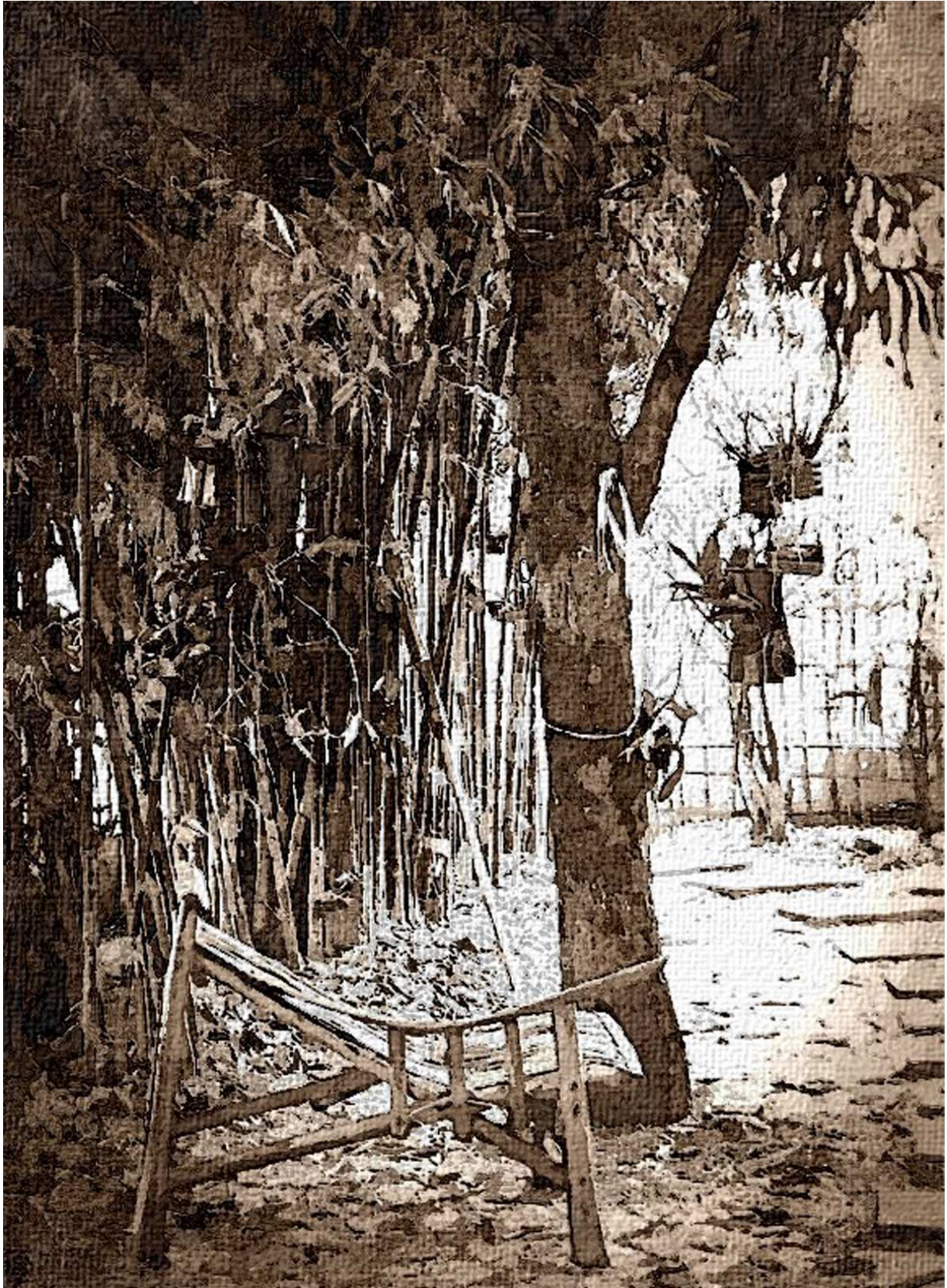
ไม่เข้าใจ.. ก็สมควรแล้วที่จะต้องตาย.. เหล่านั้นเขามีไว้ให้กินแล้ว
คุยกับเพื่อนในวงเหล้าเพื่อการสังสรรค์และมิตรภาพ เมามากก็
นอน ไม่ได้มีไว้ให้กินเพื่อบึงมอเตอร์ไซค์ออกไปอวดสาวๆบนท้อง
ถนนอย่างโง่ๆเช่นนั้น ซากศพที่ถูกกดเป็นเศษเนื้อพร้อมกับซาก
มอเตอร์ไซค์บนถนนหลวงในวันปีใหม่หรือวันสงกรานต์นั้นบอก
อะไรเราได้มาก.. สิ่งสร้างที่โง่มจะถูกลบไปตามธรรมชาติ ในอดีต
นั้นคนที่ตายไปก่อนคนอื่นคือคนที่กล้ามากๆ หรือไม่ก็ซี้ซลาดมากๆ
ในวันนี้ก็จะเป็นอย่างนั้น ในอนาคตก็จะเป็นอย่างนั้น

ผมยังเชื่อด้วยว่า กลไกการจัดการกับตนของจิตเรานั้นในชั้นที่
ลึกลงไปจะต้องมีอยู่อีกหลายชั้น เวลานี้เราอาจจะยังรู้ไม่มากนัก
เกี่ยวกับกลไกเหล่านี้ แต่ผมก็เชื่อของผมอย่างหนึ่งว่า การถูกทำให้
ลึมนั้นเป็นกลไกอย่างหนึ่ง เมื่อเช้าของสามวันที่แล้วผมก็ไม่ออก
ว่าผมกินข้าวเข้ากับอะไร นี่เป็นตัวอย่างของกระบวนการในการลบ
สิ่งที่ไม่จำเป็นออกไปจากใจของเรา ความทรงจำของคนเรานั้น
บางอย่างอาจอยู่ได้นานเป็นสิบหรือหลายสิบปี ผมเชื่อว่ากลไกการ
พยายามลบสิ่งเหล่านี้น่าจะทำงานตามหน้าที่ของมันอย่างสุดเหวี่ยง
แต่ที่มันยังดื้อด้านดำรงอยู่ในหัวของเรา ก็เพราะเราเป็นผู้เหนี่ยวดึง
มันเอาไว้ ในแง่นี้คนที่มีความทรงจำในเรื่องใดก็ตามแต่นานเป็น
พิเศษ (ซึ่งผมเชื่อว่าสิ่งที่เราจำได้มักเป็นทุกข์มากกว่าสุข) ย่อม
สมควรถามตนเองเหมือนกันว่า

—มึงเหนี่ยวดึงอดีตที่วันนี้ไว้ทำไม มึงเป็นบ้าหรือ

พระที่เขียนจดหมายมาหาผมนั้นผมเชื่อว่าเวลานี้กลไกการ
ทำงานเพื่อปกป้องจิตใจของท่านกำลังทำงานของมัน และดู
เหมือนว่าจะได้ผล (หรือไม่ก็กำลังได้ผล) แต่ทั้งนี้เจ้าตัวจะต้องไม่

เข้าไปแทรกแซงมัน การทำกรรมฐานนั้น (จากประสบการณ์ในอดีต ตามที่ผมเล่าข้างต้น แม้จะเป็นประสบการณ์ที่ได้เห็นผู้อื่นก็ตาม) ผมไม่แน่ใจว่าจะเป็น “การแสหาเรื่อง” ในทางจิตหรือไม่ ทำไมผม จึงพูดอย่างนั้น ก็เพราะว่าคนปกติดีๆหลายคนที่ผมรู้จักนั้นต่อมาได้ กลายเป็นสิ่งชั่วร้ายในทางจิตวิญญาณไปก็เพราะสิ่งนี้แหละ ๐

ภาคที่สอง
จาไปกสิณ

-๑-

ความห่วงใยที่ฉันมีต่อพระภิกษุหนุ่มนั้น เนื่องจากเป็นความรู้สึกที่อยู่ลึกๆข้างใน และเวลานั้นก็ยังไม่มียะไรบ่งชี้ว่าฉันมีหลักฐานอะไรบางอย่างสำหรับบอกท่านว่าท่านไม่ควรที่จะไปทำวิปัสสนากรรมฐาน ฉันจึงเก็บมันเอาไว้ภายในใจ คิดเพียงว่าหากท่านยังติดต่อกับฉันอยู่และหากว่ามีอะไรที่ผิดปกติ ฉันก็จะแจ้งให้ท่านทราบ จะอย่างไรก็ตาม ในเบื้องต้น ฉันได้เขียนจดหมายตอบท่านไปว่า การทำวิปัสสนากรรมฐานนั้นน่าจะเป็นเรื่องดีหากหมายถึงการมีเวลาให้กับตนเองเพื่อตรวจสอบจิตใจของตนว่ามีอะไรที่ต้องปรับปรุงแก้ไขหรือไม่ นอกจากนั้นฉันก็เรียนท่านว่าอันที่จริงการทำวิปัสสนากรรมฐานนั้นควรถือว่าเป็นกิจเพียงส่วนหนึ่งของชีวิตเท่านั้น ฉันตีความว่าการทำจิตภาวนาเป็นเรื่องส่วนบุคคล แต่เนื่องจากว่าชีวิตคนเราไม่ได้เกี่ยวข้องกับตนเองเท่านั้น แต่เราต้องเกี่ยวข้องกับผู้อื่นด้วย เวลาในชีวิตส่วนหนึ่งจึงควรเป็นไปเพื่อประโยชน์ของสังคมด้วย การทำจิตภาวนาแบบแยกตนเองโดด

เดียวจากผู้คน ไม่สนใจผู้คน อาจเป็นไปได้ว่าผู้ที่ทำเช่นนั้นได้พบความสุขสงบทางใจ แต่นั่นจะมีความหมายอะไรนักเชียวหากว่าคนอื่นไม่ได้รับผลจากจิตภาวนานั้น ผมยกตัวอย่างให้พระฟังว่า สามเณรที่ไปทำจิตภาวนานั้นควรเข้าใจว่าผลส่วนหนึ่งของจิตภาวนาที่เขากระทำนั้นจะต้องเอื้อมายังภรรยาและลูกของเขาที่บ้านด้วย การทำจิตภาวนาแบบที่ตัดตนจากครอบครัวและบางครั้งถึงขั้นทำลายสัมพันธภาพอันดีงามระหว่างครอบครัวเป็นสิ่งที่ควรตำหนิ มีคนที่ผมรู้จักและสนิทกันพอเล่าให้ฟังว่า ภรรยาของเขาไปทำกรรมฐานที่สำนักแห่งหนึ่งแถวชลบุรี แรกๆนั้นเธอก็เพียงแต่เปลี่ยนไปบ้าง เช่นไม่ยอมให้สามเณรยุ่งเกี่ยวในทางกามารมณ์เหมือนก่อนหน้านั้น เรื่องนี้สามเณรเองก็พอรับได้ ด้วยทำใจว่าอาจเป็นช่วงที่จิตใจของภรรยายังตีמד้าอยู่กับบรรพชธรรม เขายินดีจะเสียสละความต้องการอันนี้เพื่อภรรยา แต่ต่อมาเขาก็เริ่มรับไม่ได้กับสิ่งที่ภรรยาทำ เช่นวันหนึ่งเมื่อเขากลับมาจากที่ทำงาน ถึงบ้านประมาณ ๓ ทุ่ม ปกติหากเขากลับบ้านดึกเช่นนี้ภรรยาจะจัดอาหารไว้ที่โต๊ะกินข้าว ส่วนเธอและลูกก็กินกันก่อน ซึ่งเขาก็ไม่เคยว่าอะไร ไม่จำเป็นต้องกินพร้อมหน้ากันก็ได้ แต่คืนนั้นโต๊ะอาหารว่างเปล่า เขาต้องไปค้นตู้เย็นเพื่อดูว่าจะพอมีอะไรกินบ้าง ก็พบว่ามีเพียงขนมปังกับน้ำอัดลมเท่านั้น เขาเองรู้สึกเคือง เพราะเห็นว่าตนเป็นคนทำงานเพื่อหาเงินเข้าครอบครัว ภรรยาซึ่งเป็นแม่บ้านอยู่บ้านเฉยๆนั้นควรรับผิดชอบในเรื่องอาหารการกินของเขาและลูก แต่คิดอีกทีเขาก็นึกขึ้นมาได้ว่าวันนี้ภรรยาอาจไม่สบายก็ได้ เมื่อกินขนมปังกับน้ำอัดลมแทนข้าวเย็นแล้วเขาก็ขึ้นไปข้างบน เข้าไปห้องนอน ภรรยาคงหลับไปแล้ว เพราะไฟในห้องปิด เขาไม่อยากรบกวน

ภรรยาจึงเดินคลำทางไปที่ห้องน้ำ แง้มประตูห้องน้ำนิดหน่อยแล้วเปิดไฟข้างในเพื่อให้แสงไฟจากในห้องน้ำส่องสว่างเข้ามาพอให้เห็นทางจะได้ไม่รบกวนภรรยา เมื่อแสงไฟสว่างขึ้น เขาเดินไปที่ตู้ใส่เสื้อผ้าเพื่อจะเปลี่ยนเสื้อผ้าแล้วอาบน้ำ ทันใดนั้น เขาก็เห็นอะไรสักอย่างหนึ่งยืนอยู่ที่มุมห้องตรงข้างตู้เสื้อผ้า มองเห็นไม่ชัด ด้วยความสงสัยเขาเลยตัดสินใจเปิดไฟในห้องให้สว่างขึ้น ปรากฏว่าสิ่งที่เห็นนั้นเป็นโครงกระดูกมนุษย์ทั้งตัวแขวนอยู่กับเสาที่ทำมาเพื่อแขวนโครงกระดูกที่วานี้โดยเฉพาะ เป็นโครงกระดูกมนุษย์จริงๆ เขาสังหรณ์ใจว่าเรื่องนี้น่าจะเกี่ยวข้องกับภรรยาแน่ๆ พอดีเธอจ้วเจียขึ้น เขากล่าวว่า “นี่อะไร” เธอบอกว่าพระอาจารย์ที่วัดให้ยืมเพื่อเอามาทำกรรมฐาน ความโกรธดันขึ้นมาในอก แต่เขาพยายามระงับไว้ คิณนั้นเขาไม่อาบน้ำเพราะเซ็ง หอบหมอนกับผ้าห่มลงไปข้างล่างนอนที่โซฟา ภรรยาไม่พูดอะไรสักคำ ซึ่งทำให้เขาแค้นหนักยิ่งขึ้นไปอีก วันต่อๆมา ภรรยาของเขาแสดงอาการเหมือนว่าตัดขาดจากคนรอบข้าง ไม่สนใจว่าเขาและลูกจะเป็นอยู่อย่างไร บ้านช่องเริ่มสกปรก เวลากินข้าวเข้าด้วยกัน บางทีเธอก็เงิบๆไม่พูดจา บางวันที่เป็นวันหยุด เขาได้ยินภรรยาพูดกับลูกสาวบนโต๊ะกินข้าวว่าโตขึ้นลูกอย่าแต่งงานนะ กามเป็นเรื่องสกปรก ผู้ชายคือศัตรูของความบริสุทธิ์ วันหนึ่ง เขาค้นพบว่าในกระเป๋าเสื้อผ้าที่เธอบรรจุชุดขาวเพื่อไปปฏิบัติธรรมนั้นมีอัลบั้มรูปที่หน้าปกบอกว่าเป็นสมบัติของสำนักปฏิบัติธรรมที่วานี้ เป็นอัลบั้มขนาดใหญ่ ภายในบรรจุภาพที่ทางสำนักเรียกว่า “ภาพเพื่อการเจริญอสุภกรรมฐาน” ทั้งหมดเป็นภาพศพคนตายในสภาพต่างๆ จำนวนหนึ่งนั้นน่าจะถ่ายจากโรงพยาบาลเพราะเป็นภาพการชำแหละศพ นอกนั้นก็เป็

ที่ถ่ายจากสถานที่เกิดอุบัติเหตุต่างๆ เช่นทางรถยนต์ ทางน้ำ สภาพศพมีทุกประเภท เขาดูไปได้พักหนึ่งก็ปิดเล่ม เพราะรู้สึกเหมือนจะอาเจียน ผมเล่าเรื่องนี้ให้พระฟังก็เพื่อเตือนว่า การทำจิตภาวนาแบบไม่คิดถึงคนอื่นนั้นอาจเป็นอันตรายทั้งแก่ตนและเป็นการทำร้ายคนที่เรา (เคย) รัก (ครั้งหนึ่ง) อย่างไม่ได้ตั้งใจด้วย ผมเองไม่ตำหนิภรรยาของเขาเพราะสมัยที่บวชนั้นผมพบคนแบบนี้มามาก เหมือนกับว่าเดิมนั้นคนเหล่านี้มีปมปัญหาทางใจบางอย่างมาก่อน ปมเหล่านั้นเมื่อถูกแก้ออกโดยการทำวิปัสสนาจะโดยบังเอิญหรืออะไรก็ตามที แล้วเจ้าตัวไม่มีอำนาจทางใจพอที่จะเข้าใจและควบคุมมัน ผลก็เลยออกมาเป็นอย่างนั้น เหมือนกับว่าวันหนึ่งเรากลืนแคปซูลยาพิษลงไปในกระเพาะโดยไม่รู้ตัว มันถูกออกแบบมาให้เกาะอยู่ที่ผนังกระเพาะอาหารของเรา แคปซูลนั้นผนึกมาอย่างดี ยาพิษก็สงบอยู่อย่างนั้น ต่อมาวันหนึ่งเราก็ไปทำอะไรสักอย่างที่ส่งผลให้แคปซูลนั้นรั่วไหล ยาพิษก็แตกกระจายออกมาจากแคปซูลที่เคยผนึกสนิทแล้วดูดซึมเข้าสู่เซลล์ สู่เส้นเลือด และสู่สรรพางค์กายของเรา เราก็ตกอยู่ภายใต้อำนาจของยาพิษนั้น กลายเป็นคนที่ตัดขาดจากโลก ไม่สนใจสามี ไม่สนใจภรรยา ไม่สนใจลูก ไม่สนใจใครหรืออะไรทั้งสิ้น ในหัวมีเพียงภาพหลอนอันเกิดจากยาพิษแห่งวิปัสสนากรรมฐานกระซิบบอกให้ทำนั่นทำนี่ที่คนปกติทั่วไปไม่มีใครเขาทำกัน (เช่น จ้องดูภาพซากศพที่น่าเกลียดน่าสะอิดสะเอียนแล้วภาวนาว่า “ชีวิตนี้มันน่าเกลียดน่าขยะแขยงอย่างนี้เอง!” ซ้ำไปซ้ำมาอยู่อย่างนั้น—ถ้านักปฏิบัติธรรมบางแห่งถึงกับพิมพ์ภาพศพเหล่านี้เป็นโปสเตอร์สี่สีขนาดหน้าหนังสือพิมพ์เต็มหน้าเพื่อแจกจ่ายให้สานุศิษย์เอาไปเจริญอสุภกรรมฐาน)

เรื่องราวเกี่ยวกับครอบครัวที่กล่าวมานี้เราพอมองออกว่าอนาคตของพวกเขาจะจบลงอย่างไร ความแตกร้างเช่นนี้คงหวังจะเยียวยาให้กลับเป็นดังเดิมได้ยาก (จากประสบการณ์ ผมพบว่าคนที่เข้าหาศาสนาในระดับที่รุนแรงเช่นนี้ชีวิตมักจบด้วยสภาพที่น่าเศร้า หลายคนต้องไปอยู่ในโรงพยาบาลบ้า) ศาสนานั้นเป็นเรื่องแปลกประหลาด ด้านหนึ่งศาสนามีพลังในการชักนำคนเราที่เคยใช้ชีวิตอย่างไม่มีคุณค่าให้กลับมาเป็นคนที่รู้ว่าอะไรคือคุณค่าของการที่ได้เกิดมาเป็นคน มหาตมา คานธีนั้นเรียนจบกฎหมาย เคยทำงานเป็นทนายความ หากว่าคานธีไม่คิดอะไรในชีวิต ทำงานในฐานะทนายความไปเรื่อยๆ ท่านก็อาจเป็นคนที่สามารถสร้างเนื้อสร้างตัวให้ร่ำรวยขึ้นมาได้ ซึ่งหากเป็นอย่างนั้นโลกก็จะไม่รู้จักคานธีเหมือนกับที่ไม่รู้จักทนายความจำนวนมากในโลกนี้ที่เกิดมาแล้วก็ตายไปเช่นเดียวกับคนอื่นๆ โลกเรานั้นจดจำคนบางคนเท่านั้นไว้ และคนที่โลกจดจำมักไม่ใช่คนรวย เพราะการสร้างสมทรัพย์ให้แก่ตนและครอบครัวนั้นเป็นสัญชาตญาณของคนทุกคน ทุกคนอยากรวย และขวนขวายเพื่อให้ตนรวยทั้งสิ้น ต่างเพียงว่าบางคนเท่านั้นที่ประสบความสำเร็จ เมื่อการเป็นคนรวยมาจากสัญชาตญาณที่มนุษย์ทุกคนมีส่วนร่วมก็ย่อมเป็นธรรมดาที่เราจะไม่สรรเสริญใครอันเนื่องมาจากสัญชาตญาณที่ว่านี้ แต่เมื่อคานธีหันเข้าหาศาสนา ท่านเรียนรู้ว่าไม่มีอะไรยิ่งใหญ่ในชีวิตเราเท่ากับตัวชีวิตเอง และชีวิตที่ว่านี้ยิ่งใหญ่เองไม่ได้ ความยิ่งใหญ่ของชีวิตจะปรากฏเมื่อเราเอาตัวของเราเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของศาสนาที่ยิ่งใหญ่ ศาสนานั้นเหมือนห้วงมหาสมุทร พระพุทธเจ้าก็ตรัสไว้เช่นนั้น ส่วนพวกเราที่เป็นคนธรรมดา มีเกิดมีตาย ร่างกายไม่เป็นอมตะ ก็เปรียบได้กับ

หยาดฝนแต่ละเม็ด หยาดฝนนั้นเมื่อหล่นลงไปยังท้องสมุทรก็กลายเป็นห้วงสมุทร ที่หยาดฝนกลายเป็นห้วงมหรณพอันยิ่งใหญ่ได้ก็ด้วยการหลอมละลายตน ศาสนานั้นสอนให้เราหลอมละลายตน แต่ไม่ใช่เพื่อตัวเอง หากแต่เพื่อส่วนรวม คานธีนั้นชีวิตมีค่ามากกว่ามหาราชาและมหาเศรษฐีที่เคยมีชีวิตมาในอดีตและจะมีต่อไปในอนาคต เพราะคานธีได้หลอมตัวเองเข้าเป็นห้วงมหรณพอันกว้างใหญ่ที่มนุษยชาติจะสามารถอาบและดื่มกินได้ไม่สิ้นสุด ราชาหรือมหาเศรษฐีนั้นต่อให้ยิ่งใหญ่อย่างไรก็ยิ่งใหญ่เฉพาะตน ความยิ่งใหญ่นั้นไม่แผ่ไปยังมหาชน สุดท้ายความยิ่งใหญ่นั้นก็เพียงมายาภาพ เพราะความเป็นอมตะเป็นภาวะของการที่สิ่งหนึ่งถูกฝังอยู่ในความทรงจำของคนหลายคน คุณจะ เป็นอมตะได้อย่างไรในเมื่อคุณเสพสุขหรือรวยอยู่คนเดียว ไม่มีใครเขาจดจำคุณหรอก

แต่ในด้านหนึ่ง ศาสนาก็อาจทำร้ายชีวิตเราได้ หากการเข้าหาและสัมผัสศาสนานั้นเป็นไปอย่างไม่เหมาะสม พระพุทธเจ้าอีกนั่นแหละที่ตรัสว่า ศาสนานั้นในแง่หนึ่งก็เหมือนใบหญ้าคา ใบหญ้านั้นมีประโยชน์หลายอย่างเช่นใช้มุงหลังคาบ้านได้ ปัญหาอยู่ที่ทำอย่างไรเราจึงจะถอนหญ้าคาขึ้นมาใช้โดยที่มันไม่บาดมือ พระพุทธเจ้าตรัสว่า การถอนหญ้าคาอย่างไม่ถูกวิธีนั้นเปรียบไปแล้วก็เหมือนการเข้าหาศาสนาอย่างไม่ถูกหลัก ภรรยาของชายคนหนึ่งที่ผมเล่าข้างต้นนั้นนอกจากไม่ได้ประโยชน์จากหญ้าคาเพราะเธอถอนมาไม่ได้ แม้แต่กำเดียว มือไม้ของเธอยังชุ่มโชกไปด้วยเลือดอันเนื่องมาจากการถูกใบหญ้าคาที่คมกริบบาด ผมเขียนจดหมายถึงพระ เรียนท่านว่าชีวิตทางศาสนาของท่านควรเป็นไปเพื่อคนอื่น มังานมากมายที่

พระสามารถทำได้เพื่อประโยชน์ของชาวบ้าน การเพียรพยายาม เพื่อให้ตนเท่านั้นหลุดพ้นจากก่อให้เกิดการหมกมุ่น เมื่อหมกมุ่นก็อาจง่ายที่จะดำดิ่งไปหาด้านที่เป็นความมืดของศาสนา

มีเรื่องอยู่เรื่องหนึ่งที่ผมคิดอยู่ตลอดเกี่ยวกับศาสนา คือ ทำไมศาสนาจึงไม่เกิดในประเทศไทยและอีกหลายประเทศในโลก ดินแดนที่ให้กำเนิดศาสนานั้นมักมีลักษณะพิเศษคล้ายๆกันคือเป็นดินแดนที่ชีวิตของผู้คนลำบากยากแค้น อาจจะเพราะเหตุที่ศาสนาสร้างขึ้นในดินแดนแห่งทุกข์ เมื่อศาสนาแผ่ขยายออกมาจากดินแดนนั้นสู่ดินแดนใหม่ ผู้คนในดินแดนใหม่ที่เข้าหาศาสนาจึงมักไม่ใช่คนที่ชีวิตเป็นปกติสุข คนที่เข้าหาศาสนานั้นแทบไม่มีเลยที่เป็นคนมีชีวิตที่ปกติ ทุกคนมักผ่านความทุกข์ตรมมาไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง เช่น ลูกตาย เมียตาย ฝั้วตาย หย่าร้าง ล้มเหลวในชีวิตการทำงาน เป็นนักการเมืองแล้วถูกหักหลังจนแทบเอาตัวไม่รอด เป็นดาราเคยมีชื่อเสียง ภายหลังชีวิตหักเห ไม่มีคนสนใจ ตกงาน หรือไม่ก็อาจเป็นคนที่ภายนอกดูเหมือนชีวิตประสบความสำเร็จ แต่ภายในใจกลับว่าเหว โดดเดี่ยว มีเพื่อนฝูงแต่ก็ยังไม่รู้สึกโดดเดี่ยว มีครอบครัวแต่ก็ยังไม่รู้สึกโดดเดี่ยว คนเหล่านี้ต่างหากที่ต้องการศาสนา นี่แปลว่าอะไร แปลว่าศาสนาเป็นของสำหรับคนทุกข์เท่านั้นใช่ไหม—อันนี้ผมไม่แน่ใจ แต่สิ่งหนึ่งที่ผมคิดออกเวลานี้คือ ปรักษณานั้นคนที่เข้าหาส่วนใหญ่เป็นคนปกติ อันที่จริงคนทุกข์น้อย คนนักที่จะเข้าหาปรักษณา ทำไมจึงเป็นเช่นนี้ อันนี้ผมว่าน่าสนใจ ปรักษณากับศาสนานั้นเหมือนกันอย่างหนึ่งคือเล่นกับความคิดลึกๆของมนุษย์ ต่างกันเพียงแต่ว่าปรักษณาไม่เคยสัญญาว่าจะให้ความหวังแก่ใคร แต่ศาสนานั้นมักให้ความหวัง ผมเองก็สังเกตเห็น

เหมือนกันว่าคนไทยหรือคนต่างประเทศที่สนใจพุทธศาสนา แต่คนเหล่านี้ไม่ได้ผ่านชีวิตที่เป็นทุกข์มาก่อน ความสนใจนั้นมักเป็นไปในเชิงปรัชญา คือสนใจคำสอนของพระพุทธเจ้าในแง่ที่เป็นระบบ ปรัชญาระบบหนึ่ง ผมเองว่าไปแล้วก็สนใจพระพุทธศาสนาในแง่นี้ ซึ่งเรื่องนี้อาจเกี่ยวข้องข้องกับการที่ชีวิตผมไม่ได้ผ่านความทุกข์มาอย่าง โศกโชนก็เป็นได้

วันออกพรรษา

เรียนท่านอาจารย์สมภาร

ขอบคุณที่ท่านอาจารย์เป็นห่วง อาตมาจะพยายามระลึกสิ่งที่ท่านอาจารย์ชี้แนะ น่าเสียดายที่วันออกพรรษาอาตมาเกิดป่วยกะทันหัน เป็นไข้ จะเพราะอากาศเปลี่ยนหรือเปล่าไม่ทราบ ทำให้ไม่สามารถไปนั่งดูบั้งไฟพญานาคที่ทำหน้าวัดได้ หลวงตา (ที่ท่านจะสอนกรรมฐานให้อาตมา) นั้นท่านไปนั่งดูกับพระเณรในวัด (ยกเว้นหลวงพ่อเจ้าอาวาส เล่ากันว่าท่านไม่เคยไปดู ปีก่อนๆท่านก็ไม่เคยไปดู ท่านบอกว่าสำหรับท่าน บั้งไฟพญานาคจะมีหรือไม่มี จะจริงหรือไม่จริง พระพุทธศาสนาของพระพุทธเจ้าก็จริงอยู่เสมอ ท่านยังบอกด้วยว่าหลายปีมานี้ การประโคมข่าวเรื่องบั้งไฟพญานาคทำให้เกิดธุรกิจท่องเที่ยวที่ทำลายความเงียบสงบของจังหวัดหนองคายไปมาก คนที่มารอดูบั้งไฟก็มารอดูเพื่อสนองความตื่นเต้นของตน ไม่ได้ดูเพื่อให้เกิดคติธรรม และจำนวนไม่น้อยก็ตีความเป็นเรื่องหวายเบอร์ไป การชมบั้งไฟพญานาคเลยกลายเป็นเรื่องส่งเสริมความมั่งงายและความโลกของคน—ซึ่งอันนี้อาตมาก็เห็นด้วย อาจเป็นเพราะความคิดของหลวงพ่อเจ้าอาวาสนี่ก็ได้ที่ทำให้อาตมาไม่ค่อยเสียใจที่ป่วยทำให้ไปนั่งชมบั้งไฟพญานาคในปีนี้ได้ แต่ไม่เป็นไร ปีหน้าฟ้าใหม่ก็ยังมี) หลวงตาบอกว่าปีนี้พญานาคจุดบั้งไฟน้อยกว่าปีที่แล้ว ท่านนับดูเห็นว่าน้อยกว่าปีที่แล้วประมาณ ๕-๖ ลูกหรืออย่างไรนี้แหละ (พูดเรื่องหลวงพ่อเจ้า

อาวาส อาตมามีเรื่องจะเรียนท่านอาจารย์ว่า หลวงพ่อเจ้าอาวาสคุยกับ อาตมาว่ารู้จักท่านอาจารย์สมภาร เดิมนั้นท่านเคยอยู่กรุงเทพฯ เป็น เปรียญ ๖ ประโยค และจบมหาวิทยาลัยสงฆ์ด้วย อายุท่านน่าจะ ไล่เรียงกับท่านอาจารย์ เมื่อเรียนจบแล้วท่านมาช่วยสอนหนังสือที่ วิทยาลัยสงฆ์ที่หนองคายอยู่สองสามปี ก่อนจะลาออกมาอยู่ที่นี้ ท่าน บอกว่าชอบอ่านหนังสือของท่านอาจารย์ เมื่อทราบที่อาตมาเขียน จดหมายติดต่อกับท่านอาจารย์อยู่ ท่านก็บอกว่าดีแล้ว มีอะไรปรึกษา ท่านอาจารย์สมภารได้)

เรื่องที่ท่านอาจารย์แนะอาตมาเกี่ยวกับการใช้แรงงานกายนั้นอาตมา เริ่มเข้าใจแล้วว่าทำไมท่านอาจารย์จึงได้แนะนำอย่างนี้ เมื่อสัปดาห์ ก่อน หลวงพ่อเจ้าอาวาสพาพวกเราพระเณรในวัดทั้งหมด ยกเว้น หลวงตาชราสองสามรูป ไปขึ้นเขา ระยะทางจากวัดของเราไปยังเขา ลูกนั้นไปกลับประมาณ ๒๐ กิโลเมตรเห็นจะได้ ท่านบอกพวกเราว่า “วันนี้จะพาไปตัดไม้ไผ่มาทำตาด ไปขึ้นข้างกัน” ท่านอาจารย์คงทราบ ดี “ข้าง” นั้นเป็นภาษาอีสานหมายถึงภูเขาเล็กๆเตี้ยๆ มีไม้ไผ่ประเภท ต้นเล็กๆขึ้นอยู่มากมาย ไม้ไผ่เหล่านี้ชาวบ้านจะกินหน่อของมัน เป็น หน่อเล็กๆ หรือไม้ก็กินแขนงของมัน เขาเรียกไม้โจด ไม้พวกนี้วัดใน ภาคอีสานมักตัดมาทำเป็นไม้กวาดสำหรับกวาดลานวัด ตัดมาเป็นกำ ยาวสักสองเมตร มัดเข้าด้วยกันขนาดกำรอบพอดี “ตาด” ที่ว่านั้นก็ คือภาษาอีสานสำหรับใช้เรียกไม้กวาดที่ว่านี้ แรกที่เดินกันไป อาตมาก็ สนุก เพราะต้องผ่านทุ่งนาของชาวบ้าน ได้เห็นทุ่งข้าวที่กำลังเริ่มออก รวง น้ำในทุ่งข้าวเริ่มงวดชาวบ้านจึงจับปลาประเภทตัวเล็กตัวน้อยที่ ติดอยู่ตามท้องนาที่แห้งขอด (ซึ่งอาตมาได้ยินชาวบ้านเขาเรียกว่า “ปลาช่อน” ซึ่งหมายถึงปลาที่ติดอยู่กับโคลนหรือตมเนื่องจากน้ำใน นามันงวด)เอามาหมกถวายพระเณร คนกรุงเทพฯอย่างอาตมาไม่มี โอกาสได้ออกมายืนอยู่กลางแจ้ง กลางลม กลางทุ่งข้าว กลางกลิ่น ดินกลิ่นโคลนเช่นนี้ ว่าไปแล้วก็น่าเสียดาย อาตมาเห็นเด็กๆข้างวัดวัน

เสาร์อาทิตย์ไม่ได้ไปโรงเรียนก็มาช่วยพ่อแม่เลี้ยงควาย แล้วนี่ๆก็เห็นว่าชีวิตเช่นนี้ดีกว่าชีวิตเด็กเมืองกรุงอย่างอาตมาเป็นไหนๆ แน่นนอนว่า เด็กกรุงเทพกินอาหารดีกว่าเด็กบ้านนอก อยู่ใกล้หมอมากกว่า (อาตมาเคยเล่าให้หลวงพี่บางรูปฟังว่าอาตมาตั้งแต่มาอยู่ที่นี้ไม่เคยไปหาหมอฟันเลย เป็นห่วงสุขภาพฟันเหมือนกัน เพราะเคยตรวจฟันอยู่ทุกปี หลวงพี่อุทานว่า “หมอรักษาแซ่วะกะมิดี” ท่านบอกว่าหมอรักษาฟันก็มีด้วยเหรอ) นี่เป็นตัวอย่างของความแตกต่างระหว่างคนเมืองกับคนบ้านนอก เด็กบ้านนอกนั้นไม่เคยได้กินอาหารอย่างที่วิชาสุขศึกษาบอก ไม่เคยไปหาหมอฟัน ไม่มีของเล่นที่สามารถซื้อหาได้จากห้าง แต่อาตมากลับเห็นว่าสิ่งที่พวกเขามี แล้วเด็กเมืองอย่างอาตมาไม่มี ก็คือชีวิตจริงๆ ชีวิตเมืองสะดวกก็จริง แต่เป็นชีวิตเทียม อาตมาเริ่มเข้าใจแล้วว่าชีวิตกับธรรมชาตินั้นเกี่ยวข้องกันอย่างลึกซึ้ง ทำให้นึกถึงข้อสังเกตของท่านพุทธทาสที่ว่าการบรรลุธรรมกับป่าต้องเกี่ยวข้องกันไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง ดูเหมือนท่านจะบอกว่ากลางเมืองใหญ่ที่เต็มไปด้วยสิ่งสร้างโดยมือของมนุษย์เช่นตึกสูง ถนนคอนกรีต ยวดยานที่วิ่งไปมาบนท้องถนนเกือบตลอด ๒๔ ชั่วโมง แสงไฟยามค่ำคืนที่ทำให้เมืองใหญ่เหมือนจะไม่มีเวลากลางคืนท่ามกลางสิ่งเหล่านี้ ยากที่นิพพานจะปรากฏ

เมื่อเดินทางได้ประมาณครึ่งทาง อาตมาจึงเข้าใจว่าตนเองนั้นต่างจากพระเณรที่เป็นคนท้องถื่นมาก ท่านเหล่านั้นเดินเร็ว สม่่าเสมอ ไม่แสดงอาการเหน็ดเหนื่อย แต่เมื่อเห็นว่าอาตมาเริ่มล้า หลวงพ่อเจ้าอาวาสก็สั่งให้พวกเราพักได้ร่มไม้ต้นหนึ่ง เป็นต้นหาด ใบบดกหนา (หลวงพ่อบอกท่านชี้แล้วเรียกชื่อต้นไม้ให้นั้นให้อาตมาฟัง—สังเกตดูหลวงพ่อบอกท่านเมตตาอาตมามาก มีอะไรพอจะบอกได้สอนได้ ท่านจะทำทันทีที่อาตมาเรียนรู้ภาษาอีสานได้ค่อนข้างไวส่วนหนึ่งก็เพราะท่านนี้แหละที่บอกที่สอน) พระเณรอีสานนั้นไปไหนไม่พกขวดน้ำหรือกระติกน้ำไปด้วย อาตมาบอกเณรที่มาด้วยว่าหิวน้ำ เณรลุกขึ้นเดินไปที่เถียงนา

(เพิงเล็ก ๆ ที่ชาวบ้านสร้างง่าย ๆ ไว้หลบแดดยามกินข้าว หรือไม่ก็ผูกเปลให้ลูกนอนเวลาทำงานในนา—คำนี้หลวงพ่อก็เป็นคนสอนอีกนั่นแหละ) หลังหนึ่ง ที่เห็นอยู่ลิบ ๆ ลักพักหนึ่ง ก็กลับมาพร้อมด้วยขันน้ำพลาสติกสีหม่น ๆ ใบหนึ่ง ในนั้นมีน้ำขุ่น ๆ อยู่ค่อนข้าง เณรบอกว่าจะเข้าหน้าแล้งแล้ว บ่อน้ำของชาวบ้านจะแห้งขอด น้ำก็เลยขุ่นอย่างที่เห็น อาตมากินไม่ลง เพราะไม่เคยกิน บอกเณรไปว่าไม่หิวแล้วล่ะ เณรน้อยเลยดื่มแทน แล้วเดินเร็ว ๆ เอาขันน้ำไปคืนโยม จากนั้นพวกเรา ก็เดินทางต่อ

แม้ว่าทางจะไกล และตอนที่เดินทางก็เป็นช่วงเที่ยง คือฉันเพลแล้ว ล้างปิ่นโตแล้ว ท่านก็สั่งให้พวกเราออกเดินทาง ดวงตะวันส่องแสงจ้า อยู่บนหัว แต่อตมาก็ไม่รู้สึกว่าเหนื่อยมาก อาจเพราะช่วงนั้นจะเริ่มเข้าหน้าหนาวแล้ว มีลมกระโชกพัดอยู่ตลอดเวลา ปกติลมแบบนี้หากพวกเราครองจีวรอย่าง ที่ออกเดินบิณฑบาต ก็จะเดินลำบาก แต่การออกจากวัดแล้วเดินลัดทุ่งลัดป่าเช่นนี้ไม่จำเป็นต้องครองจีวร เราสวมสรงกับอังสะเท่านั้นก็พอ จึงเดินได้คล่องตัว หลวงพี่บางรูปเอาผ้าอาบน้ำฝน โปกหัวเพื่อกันแดด ดูเป็นชาวบ้าน ๆ ดี เมื่อมาถึง “ข้าว” แล้ว พักแป็บหนึ่ง เพื่อให้หายเหนื่อย พวกเราก็ลงมือตัดต้นไผ่ ใจดเหล่านั้น กองรวมกันแล้วมัดเป็นมัด ๆ เมื่อเห็นว่าได้มากพอสมควรแล้ว หลวงพ่อก็สั่งให้หยุด เขาเล็กๆ ทางภาคอีสานนั้น มักมีบริเวณที่เป็นลานหินขนาดใหญ่ สลับกับโขดหินหรือก้อนหินที่โผล่พื้นดินมาเป็นหย่อม ๆ หน้าฝนระหว่างป่าหินเหล่านี้จะมีดอกไม้ป่า และไม้หัว เช่น ดอกกระเจียว ออกงามบานเต็มไปหมด ลานหินที่แผ่เป็นบริเวณกว้างๆ นั้น บางลานอยู่ใต้ต้นไม้ที่เป็นเงาดกหนา หย่อมเหมาะแก่การนอนพักผ่อน เป็นอย่างยิ่ง ช่วงนั้นเป็นเวลาประมาณบ่ายสามโมง (อาตมากะเอาจากแดด ที่บ้านนอก เราไม่ใช้นาฬิกา ดูเหมือนที่วัดจะมีอยู่เรือนสอง เรือนที่ศาลาการเปรียญกับกุฏิหลวงพ่ोज้าอาวาสเท่านั้น ที่กุฏิอาตมาก็ไม่มี แรกๆไม่ชินเลย แต่ต่อมาก็ชิน) หลวงพ่อเห็นว่ายังพอมีเวลาเลย

อนุญาตให้พวกเราใครอยากจะได้เดินเล่นก็ได้ หรือใครอยากจะได้จับบนลานหินรุ่มๆนั้นก็ได้อ่านเองก็เอาผ้าอาบน้ำฝนที่คาดเอวมาด้วยมาขยำต่างหมอน แล้วเอนตัวนอนพักบนลานหินใต้ร่มไม้แห่งหนึ่ง

พวกสามเณรพากันเดินเสียงไปทางด้านหลังของเขา หลวงพี่บางองค์ก็นอนพัก แต่หลวงพี่องค์หนึ่งเดินมาหาอาตมาแล้วบอกว่าจะไปดู “รูปญานาค” อาตมาตอนแรกก็ไม่เข้าใจ แต่เห็นว่าท่านเดินมาฉวยข้อมือให้ลูกเดินตามไปก็เลยตามเลย ท่านพาอาตมาเดินไปทางทิศเหนือของเขา ห่างจากจุดที่เราพักกันอยู่ประมาณ ๒๐๐ เมตร บริเวณนั้นเป็นจุดที่สูงที่สุดของเขา ท่านพาอาตมาเดินขึ้นไปข้างบนเมื่อเห็นว่าสูงพอแล้วท่านก็ชี้มือไปข้างล่างแล้วบอกว่าเห็นแม่น้ำโขงไหม อาตมามองตามก็เห็นแม่น้ำโขงอยู่ด้านล่าง แสดงว่าเขาลูกนี้ก็เหมือนกับวัดของเราคืออยู่เลยแม่น้ำโขง แสดงว่าทางเดินที่เราเดินผ่านมานั้นเราเดินเลยแม่น้ำมา แต่ป่าไม้มันบังไว้จึงมองไม่เห็น แล้วหลวงพี่รูปนั้นก็พาอาตมาเดินลงมา ท่านพาเดินเลี้ยวเลาะไปตามซอกหิน จนอาตมางจำทางไม่ถูก ลักพักหนึ่งเราสองคนก็มายืนอยู่ที่ลานหินกว้างแห่งหนึ่ง เป็นลานหินทรายสีน้ำตาลเข้มออกไปทางดำๆ ตรงกลางลานนั้นมีโพรงขนาดใหญ่ เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ ๑ เมตร ท่านก็ชักมือเรียกอาตมาไปยืนดูที่ปากโพรง อาตมาก็ลงไปก็ไม่เห็นอะไรเพราะความมืด หลวงพี่บอกให้อาตมาหาค้อนหินแล้วนั้นมาล็กค้อน อาตมาเลือกได้สองสามก้อนขนาดเท่ากำปั้น ท่านบอกให้อาตมาหย่อนลงไปโพรงนั้น อาตมาก็หย่อนลงไปลูกหนึ่ง เมื่อปล่อยหินก้อนนั้นลงไป ประมาณ ๑-๒ วินาทีก็ได้ยินเสียงหินนั้นไปกระทบหินด้วยกันด้านล่าง แล้วมีเสียงหินนั้นกระเด็นกระดอนไปมา (เข้าใจว่าคงกระทบผนังโพรงแล้วกระดอนไปมา) แล้วก็ยังมีเสียงก้อนหินนั้นหล่นลงน้ำ เสียงใส กังวานชัดเจนมาก หลวงพี่รูปนั้นก็บอกให้อาตมาปล่อยลงไปอีก ผลก็เหมือนเดิม แสดงว่าใต้ที่ที่เรายืนอยู่นั้นมีแหล่งน้ำ หลวงพี่บอกว่า ข้างล่างนั้นเป็นเวียงน้ำ (ท่านใช้คำว่าอย่างนั้น)

ต่อเชื่อมไปยังแม่น้ำโขง พญานาคมาวางไข่ในถ้ำแบบนี้ ไม่วางไข่ในแม่น้ำ (อาตมาก็เพิ่งทราบว่าตามความเชื่อของคนอีสาน นาคเป็นงูชนิดหนึ่ง เป็นงูใหญ่ และมีความเป็นเดรัจฉานกับเทพอยู่อย่างละครึ่ง ในแง่ที่เป็นเดรัจฉาน นาคออกลูกเป็นไข่เหมือนงูทั่วไป แต่ในแง่ที่เป็นเทพ ในคืนเดือนเพ็ญ ๑๕ ค่ำและคืนเดือนแรม ๑๕ ค่ำ นาคจะแปลงกายเป็นคนได้ถ้าต้องการ)

อาตมายืนดูโพรงหินอยู่สักพัก ก็ได้ยินเสียงท่านเจ้าอาวาสตะโกนมา แต่ไกลให้พวกเราเตรียมตัวกลับได้ พวกเราจึงกลับมายังจุดพัก จากนั้นก็ช่วยกันแบกต้นไม้ที่ตัดมัดรวมกันไว้ขึ้นป่า (หลวงพ่อบ้านเจ้าอาวาสก็แบกด้วย ส่วนอาตมานั้นท่านให้แบกไม่มาก เพราะรู้ว่าเป็นคนเมือง ไม่คุ้นเคยกับงานที่ต้องใช้แรงแบบนี้ หลวงพี่บางรูปที่ท่านกำยำมากก็นั้นอาสาแบกคนเดียวจำนวนมาก) แล้วเดินทางกลับวัด มาถึงวัดก็คำพอดี หลวงพ่อสั่งให้พวกเราไปอาบน้ำ เพื่อสวดมนต์ทำวัตรเย็น (ตอนแรกอาตมาคิดว่าท่านจะงด พระบ้านนอกนั้นท่านอดทนและตรงต่อหน้าที่มาก)

สมัยที่ยังไม่บวชนั้นอาตมาเคยสงสัยเหมือนกันว่าพระเณรนั้นวันหนึ่งท่านทำอะไรบ้าง ตอนนั้นก็นึกไปว่าพระเณรคงไม่ค่อยมีงานอะไรให้ทำ วันหนึ่งๆก็คงมีเวลาว่างมาก และเวลาที่ว่างมากๆเช่นนี้ก็อาจใช้ทำสมาธิภาวนา แต่พอมาบวชแล้วจึงทราบว่า อย่างน้อยที่สุดพระเณรในวัดที่อาตมาจำพรรษาอยู่นี้มีงานต้องทำตลอดเวลา ปกติเราตื่นนอนกันตีสี่ (มียกเว้นหลวงพี่รูปหนึ่งที่ท่านทำหน้าที่ตื่นก่อนคนอื่นเพื่อตีระฆังปลุกพวกเรา คาดว่าท่านคงตื่นประมาณตีสามครึ่ง) เมื่อตื่นแล้วก็แบ่งงานกันทำ จำนวนหนึ่งทำหน้าที่ปิดดูศาลาการเปรียญ (อาตมาอยู่ในกลุ่มนี้ การปิดดูศาลานี้ไม่ใช่ทำสักแต่ทำ แต่พวกเราทำกันอย่างจริงจังๆ พื้นศาลาของอีสานนั้นปูด้วยไม้เนื้อแข็งอย่างดี เราจะใช้ขี้ผึ้งต้มจนเหลวแล้วละลายผสมกับน้ำมันก๊าดเป็นน้ำมันเคลือบพื้นศาลา เมื่อเคลือบแล้วแรกๆพื้นไม้นั้นจะเหนียว นิ่งไม่สลาย เราจะใช้ลูก

มะพร้าวแห้งตัดขวางเป็นสองซีก เฉาะเอากะลาด้านในให้ร่นเข้าไปสัก เซ็นติเมตร ใช้ลูกมะพร้าวที่วานี้คว่ำหน้าลงแล้วถูศาลา การถูแบบนี้ คนถู่จะใช้เท้าข้างหนึ่งเหยียบบนลูกมะพร้าว แล้วใช้เท้าข้างนั้นแหละ เลื่อนลูกมะพร้าวไปข้างหน้าและหลัง ซึ่งทั้งนี้ต้องมีการเดินด้วยปลายเท้าอีกข้างให้ได้จังหวะเพื่อให้เท้าข้างที่เหยียบบนลูกมะพร้าวเลื่อนไป มาอย่างได้จังหวะและด้วยแรงกดที่เหมาะสม เณรที่ถู่พื้นศาลาเก่งๆ หลายรูปนั้นกระโดดอย่างนักเต้นบัลเลต์เลยทีเดียว ส่วนอาตมายัง เก๋ๆกึ่งๆอยู่จนวันนี้ คงต้องการเวลาสักพัก รู้อย่างเดียวว่าการถูศาลา แบบนี้เหนื่อยจริงๆ เราใช้เวลาประมาณครึ่งชั่วโมงก็เสร็จงาน ส่วนอีก พวกจะกวาดลานวัด เป็นอย่างที่ท่านอาจารย์ว่าจริงๆคือไม่ง่าย เพราะ ต้องไปหาบน้ำจากบ่อบาดาลมารดพื้นทรายให้หมาดก่อน จากนั้นจึง กวาด ใช้เวลาพอๆกับถูศาลา เมื่อเสร็จงาน เราก็จะไปอาบน้ำ (ท่าน เรียกว่าสร่งน้ำ) ประมาณตีห้าครึ่งก็ทำวัตรเช้า ใช้เวลาประมาณ ๒๕ นาที เสร็จแล้วก็ออกบิณฑบาต เราออกบิณฑบาตกันทั้งวัด ยกเว้น หลวงตาชราสองสามรูปที่ท่านเดินไปไหน ก็ให้อยู่เฝ้าวัด มีเณรสอง สามรูปอยู่เป็นเพื่อนหลวงตา ระหว่างนี้เณรเหล่านี้ก็จะทำหน้าที่จัด สถานที่ฉันอาหารเช้า ปูเสื่อ ตั้งขวดน้ำและกระโถน เป็นต้น

อาตมาชอบการบิณฑบาตที่สุด พระเณรทั้งวัดจะเดินเรียงแถวกันเข้าไปในหมู่บ้าน หัวแถวนำโดยหลวงพ่อเจ้าอาวาส ปกตินั้นจากวัดเราเข้าไปยังหมู่บ้านจะมีถนนเส้นเล็กๆที่คดเคี้ยวนำไป ถ้าเดินไปตามถนนนี้ เข้าไปยังหมู่บ้านระยะทางทั้งหมดไปกลับก็คงประมาณ ๕ หรือ ๖ กิโลเมตร บางครั้งหากหลวงพ่อเจ้าอาวาสมีธุระต้องรีบฉันเช้าแล้วเข้าไปประชุมในอำเภอ ท่านก็จะพาพวกเราไปและกลับ “ทางลัด” คือไม่ไปตามถนนที่พาอ้อมไปไกล แต่จะออกจากวัดแล้วเดินข้ามทุ่งนาเข้าไปยังหมู่บ้านเลย อาตมายังจำได้ ในช่วงเช้าพรรษาเดือนแรกๆ ฝนตก ชุ่ม นาข้าวของชาวบ้านกำลังเขียวขจีไปจนสุดสายตา เวลาเดินมาตาม คับนาเพื่อเข้าไปบิณฑบาตจะได้ยินเสียงกบเขียดร้องระงมไปหมด

บางทีก็เห็นของแปลกๆที่อาตมาไม่รู้จัก เช่นครั้งหนึ่งเห็นไข่ของอะไรสักอย่างติดอยู่ตามต้นข้าว เณรที่เดินตามข้างหลังก็บอกอาตมาว่า “ไข่แมงดา หลงพี” (ชาวอีสานมักออกเสียง “หลงพี” ว่า “หลงพี”) แล้วเณรก็บอกว่าหากหลงพีไล่มือจากไข่ที่เห็นเกาะกันเป็นแพอยู่นั้น ลงไปตามกอข้าวก็จะพบตัวแมงดาที่เป็นแม่เกาะอยู่ตามวิสัยของสัตว์โลกที่ย่อมห่วงอาทรลูกของตน หน้าฝนนั้นทำให้ภาคอีสานเป็นเสมือนสวรรค์สำหรับอาตมา ทำเป่าๆที่ย่ำไปบนคันนาซึ่งตอนนี้นำดอกไม้ด้วย หล้านุ่มสลบด้วยดอกกระเจียว (กระเจียวขาว กินได้ ชาวอีสานจะเอาไปลวกกินกับน้ำพริก อาตมาลองแล้ว ทราบมาว่าเป็นสมุนไพรรักษา) ให้ความรู้สึกปีติ อิ่มใจ แก้อาตมาอย่างไม่เคยรู้สึกมาก่อน ยิ่งในช่วงที่น้ำหลากเพราะฝนชุม สายน้ำใสๆที่ไหลรินล้นคันนามาปะทะเท้าของเราที่ย่ำลุยไป โอ้.. บอกได้คำเดียวว่า นี่คือสวรรค์จริงๆ (อาตมาขออภัยที่เขียนเล่าสิ่งที่ท่านอาจารย์รู้ดีอยู่แล้วเพราะประสบมาด้วยตนเองสมัยบวช ขอให้อาตมาได้ระบายสิ่งที่อยู่ในใจก็แล้วกัน อาตมาโชคดีที่ได้บวช และโชคดีที่ได้มาจำพรรษาอยู่ที่นี้)

ชาวบ้านอีสานนั้นจะออกมาที่ถนน นั่งเรียงกันเป็นแถวเพื่อรอใส่บาตรพระเณร แต่ละคนจะมีกระติบข้าวเหนียวอยู่ในมือ การบิณฑบาตนั้นรู้กันในหมู่คนอีสานว่าเป็นการบิณฑบาตข้าวอย่างเดียว กับนั้นชาวบ้านเขาจะใส่ปั้นโตแล้วเอาไปถวายวัดวันละสองครั้งคือเช้ากับเพล ดังนั้น ในขณะที่ชาวบ้านส่วนหนึ่งใส่บาตรอยู่ อีกส่วนก็หิ้วปั้นโตไปส่งที่วัด การบิณฑบาตข้าวอย่างเดียวนั้นอาตมาเข้าใจแล้วว่าทำไมจึงเป็นอย่างนั้น บาตรพระนั้นทำจากเหล็ก รมด้วยไฟ (ตอนนมอย่างที่ท่านอาจารย์ทราบ เราจะเอาแท่งเหล็กเสียบลงไปดิน แล้วเอาบาตรที่จะรมคว่ำลงไปให้แฉวนอยู่ที่เหล็กนั้น จากนั้นก็เอาปื้อมาครอบ แล้วเอาฟางหรือไม้จำพวกไม้ลำปอมมากองสุ่มแล้วเผา) การรมนี้ก็เพื่อป้องกันการเกิดสนิม ข้าวเหนียวที่ใส่ลงไปบาตรนั้นเมื่อนำเข้าเสร็จแล้วเราต้องรีบเอาออกจากบาตรมาใส่กระติบขนาดใหญ่รวมกันไว้ เพราะทิ้งไว้

เกินกว่านั้นไอน้ำจากข้าวที่ร้อนๆนั้นจะทำปฏิกิริยากับเหล็กบาตร ทำให้เกิดสนิม กับข้าวจึงใส่ลงไปในบาตรไม่ได้ และที่นี้ชาวบ้านก็ไม่ใช้ถุงพลาสติกด้วย อาตมาเรียนรู้อย่างหนึ่งว่าชีวิตพระเถรนั้นเป็นชีวิตที่ประณีต คือมีระยะเวลาที่ต้องจัดการกับสิ่งต่างๆอย่างที่จะต่อรองหรือผลัดเปลี่ยนไปไม่ได้ การรักษาบาตรนั้นเป็นงานประณีต รักษาไม่ดีบาตรจะเป็นสนิม ใส่ข้าวไม่ได้ การซักหรือย้อมจีวรก็เช่นกัน ซึ่งอาตมาจะไม่ขอเล่าละ เพราะจะมากเกินไป อาจารย์ก็รู้เรื่องเหล่านี้ดีอยู่แล้ว

ฉันเข้าเสร็จ ล้างบาตรล้างปิ่นโตแล้วก็มีเวลาราวชั่วโมงเศษสำหรับพระเถรที่จะอ่านหนังสือเพื่อเตรียมตัวเข้าเรียนในช่วงบ่าย ในพรรษาที่แล้ว อาตมาเรียนนักธรรมชั้นตรี ครูสอนก็คือหลวงพ่อเจ้าอาวาส เว้นแต่วันใดที่ท่านติดธุระก็จะให้ท่านอาจารย์บุญมีที่เป็นพระเปรียญ ๔ ประโยคช่วยสอนแทน ที่นี้เรามีแต่การเรียนนักธรรม ไม่มีการเรียนบาลี พระเถรในวัดรูปใดอยากเรียนบาลีก็ต้องเข้าไปเรียนที่วัดของท่านเจ้าคณะตำบลที่อยู่ห่างจากวัดของเราประมาณ ๑๐ กิโลเมตร (เดินไปเรียนไม่ทัน หากใครจะไปเรียน หลวงพ่อจะให้โยมเอารถปิ๊กอัพไปส่งส่วนขากลับต้องเดินกลับมาเอง)

ตอนเพลเราก็ฉันอาหารกันอีกครั้ง ก่อนเข้าและเพล (อาหารเข้านั้นภาษาอีสานเรียกว่า “จิ้งห้น” ฉันจิ้งห้นก็คือฉันอาหารเช้า ส่วนฉันเพลก็คือฉันอาหารตอนเพล เวลาเพลก็คือระหว่าง ๑๑ โมงเช้าถึงเที่ยง) สามเณรจะไปตักคลองเพื่อเป็นสัญญาณให้โยมเอาปิ่นโตมาที่วัด หลวงพ่อเจ้าอาวาสไม่ร่วมฉันเพลกับพวกเรา เพราะท่านถือวัตรว่าด้วยการฉันอาหารมือเดียวต่อวัน ส่วนพระเถรที่กำลังเรียนหนังสือนั้นท่านบอกว่าต้องฉันเพล เพราะร่างกายต้องการอาหาร หลวงตาบางรูปก็ไม่ฉันเพลตามหลวงพ่อเจ้าอาวาส ซึ่งท่านก็สนับสนุน เพราะวัยชราร่างกายไม่ต้องการอาหารเท่าใดนัก ฉันเข้าไปมากก็สะสมกลายเป็นโทษไป ฉันเพลเสร็จ ล้างปิ่นโตเก็บกวาดอาสนะและห่อฉันแล้ว ก็มีเวลาพักนิดหน่อย พอถึงบ่ายโมงตรงก็ต้องเรียนหนังสือกัน เราเรียน

ไปจนถึงบ่ายสี่โมง วิชาที่เรียนก็สลับกันสี่วิชาคือ เรียงความแก้กระทู้
 ธรรม ธรรมะ พุทธประวัติ และวินัย เรียนทุกวันในช่วงพรรษา ยกเว้น
 วันพระ อาตมาชอบวิชาเรียงความและพุทธประวัติมากที่สุด หลวงพ่อ
 เจ้าอาวาสท่านสอนหนังสือสนุก สอนให้พวกเราว่าการเขียน
 เรียงความที่ดีนั้นควรเขียนอย่างไร (อาจารย์รู้หรือไม่ว่าบางครั้งหลวง
 พ่อก็ยกตัวอย่างหนังสืออาจารย์ว่าพวกเราควรอ่านเพื่อศึกษาแนว
 ทางการเขียน ท่านบอกว่าอาจารย์เขียนหนังสือรู้เรื่อง ง่าย แต่ก็
 ลึกซึ้ง—อาตมาขออภัยที่ชมต่อหน้าคือๆอย่างนี้ เพราะหลวงพ่อบอก
 ว่าของท่านอย่างนั้นจริงๆ) วิชาพุทธประวัตินั้นทำให้อาตมาซาบซึ้งสิ่งที่
 พระพุทธองค์ทรงกระทำมากกว่าแต่ก่อน หลวงพ่อบอกให้พวกเราอ่าน
 หนังสือของท่านพุทธทาสเล่มที่ชื่อ “พุทธประวัติจากพระโอษฐ์” เป็น
 หนังสือเพิ่มเติมจากตำราหลักที่เป็นงานนิพนธ์ของสมเด็จพระมหา-
 สมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส อันที่จริง หนังสือของท่านพุทธ-
 ทาสเล่มที่ว่านี้สำหรับอาตมากลับเป็นหนังสือที่ให้ข้อมูลหลักมากกว่า
 ตำราของสมเด็จพระท่าน มีอยู่ตอนหนึ่งหลวงพ่อบอกให้พวกเราอ่านเกี่ยวกับ
 การที่พระองค์ทรงทดลองปฏิบัติวัตรต่างๆเกี่ยวกับอาหาร เช่นทรง
 ทดลองกินหญ้า กินขี้วัว หรือแม้แต่กินอุจจาระของตนเอง สุดท้ายก็
 ทรงทดลองงดกินอาหารจนพระวรกายผ่ายผอมอย่างที่เรเห็นเขาเป็น
 เป็นพระพุทธรูปปางหนึ่งที่เรียกว่าปางทรมาณกาย อ่านแล้วอาตมา
 กลั้นน้ำตาไม่อยู่ นึกๆไปว่าพระพุทธบิดาของเราช่างรักพวกเราเหลือ
 เกิน ขนาดทรงเอาชีวิตเป็นเดิมพันเพื่อแสวงหาทางหลุดพ้นมาบอก
 พวกเรา ซึ่งเป็นคนที่พระองค์มิได้รู้จักเลย

สรุปความคือ ชีวิตการบวชนั้นอาตมาเห็นว่าเป็นชีวิตที่มีค่า มึงานให้
 ทำตลอดเวลา พระเณรไม่ใช่คนไม่มีงานทำอย่างที่บางคนเข้าใจ จะ
 อย่างไรก็ตาม การเรียนพระพุทธศาสนาตามที่กล่าวมานี้ท่านอาจารย์ก็
 คงทราบดีว่าเป็นเรื่องปรียัตินั้น อาตมายังหวังว่า สิ่งทีหลวงตาท่าน
 สัตถุญาไว้เกี่ยวกับการทำกรรมฐานจะช่วยเติมชีวิตการเป็นนักบวชของ

อาตมาให้เต็มมากกว่าที่เป็นอยู่ มีความก้าวหน้าอย่างไร อาตมาขอ
อนุญาตท่านอาจารย์เขียนจดหมายมาบอก

ขอเจริญพร

พระธีรพล

จดหมายข้างต้นนี้ว่าไปแล้วก็เป็นจดหมายที่บอกเล่าชีวิตของ
พระในทางที่ดี เมื่อทราบข่าวหลวงพ่อเจ้าอาวาสท่านรู้จักผมผ่านทาง
งานเขียน ผมก็เลยมีจดหมายสั้นๆ ไปเรียนท่านเรื่องพระธีรพล โดย
เล่าให้ท่านฟังเพียงสั้นๆ เกี่ยวกับพระสมัยที่เป็นนิสิตเรียนหนังสือ
อยู่กับผม และปัญหาบางอย่างที่เกิดกับชีวิตของพระหนุ่มองค์นี้
ผมพยายามให้รายละเอียดเท่าที่เห็นว่าจะไม่ก้าวล่วงเข้าไปภายใน
ชีวิตส่วนตัวของท่าน ตอนจบ ผมเรียนท่านว่า “ฝากพระให้หลวง
พ่อช่วยดูแลด้วยนะครับ” ท่านตอบกลับมาว่า “ไม่ต้องห่วงดอก
ท่านอาจารย์ อาตมาจะช่วยดูแลให้ ดูๆ พระก็มีความสุขกับชีวิต เข้า
กับพระเณรในวัดได้ดี แม้จะต่างถิ่นและต่างวัฒนธรรมกันก็ตาม”

-๒-

ชีวิตคนเรานั้นบางครั้งจะว่าโชคร้ายซ้ำสองซ้ำสามก็ได้ ในช่วงที่
พระหนุ่มใช้ชีวิตอยู่อย่างสงบสุขอยู่ในอารามเล็กๆ นั้น ทางฝ่าย
กรุงเทพฯ วันหนึ่งผมก็เห็นหนังสือพิมพ์หลายฉบับตีพิมพ์ข่าว
เกี่ยวกับคุณพระเพ็ญมารดาของพระธีรพลในทางที่ผมเชื่อว่าพระ
ท่านเมื่อเห็นข่าวนี้แล้วคงสะเทือนใจ เรื่องนั้นมีว่า วันหนึ่งอยู่ๆ คุณ
พระเพ็ญเธอนึกอย่างไรไม่ทราบไปถ่ายภาพเปลือยขึ้นปกนิตยสาร
ฉบับหนึ่ง ผมไม่ได้อ่านนิตยสารฉบับนั้น เห็นแต่ภาพของเธอตามที่
หนังสือพิมพ์เอามาลง ตามข่าวนั้นนิตยสารเล่มนั้นเป็นหนังสือ

ประเภททำให้ผู้ชายอ่าน แนวทางหลักของหนังสือก็คือขายภาพเปลือยของผู้หญิง ฉบับนั้นคุณพรเพ็ญเป็นนางแบบประจำฉบับ และเนื่องจากเธอต่างจากนางแบบคนอื่นๆที่ผ่านมาก็คือ หนึ่ง-เธออายุมากแล้ว สอง-แต่เธอเคยเป็นคนดังมาก่อน บรรณาธิการจึงพยายามที่จะหาจุดขายจากข้อมูลเหล่านี้ ซึ่งปรากฏว่าเขาน่าจะทำสำเร็จ เพราะนิตยสารฉบับที่เธอขึ้นปกนั้นปรากฏว่าขายดีเป็นเทน้ำเทท่า เท่าที่ผมดูจากภาพในหนังสือพิมพ์ (ซึ่งเขาบอกว่าเท่าที่พอจะเอามาตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์รายวันได้) บรรณาธิการให้คุณพรเพ็ญเธอลำบากในทางที่ล่อแหลมมาก คือเฉียดไปในทางที่เป็นหนังสือที่เรียกกันในภาษาฝรั่งว่า Hardcore Pornography เพียงแต่ไม่ถ่ายให้เห็นอวัยวะเพศเท่านั้น ส่วนด้านบนนั้นเปิดโล่งเต็มที่ ภาพของเธอแต่ละภาพที่ปรากฏนั้นแสดงอาการเชิญชวนให้ผู้ชายเกิดอารมณ์ทางเพศ สีหน้าแววตาของเธอ (ซึ่งเนื่องจากเป็นผู้ใหญ่ผ่านโลกมากแล้ว จึงทำได้อย่างแนบเนียนเสมือนจริงมาก—หรือจริงตามนั้น ผมก็ไม่ทราบ) เหมือนจะยั่วให้ผู้ชายก๊อตมันกระโจนเข้าหาอย่างไรรายการนั้น ถัดจากนั้นมาไม่นาน รายการโทรทัศน์หลายรายการก็เชิญเธอไปออกรายการ ผมเปิดเจอวันหนึ่งโดยบังเอิญ ภรรยา กำลังจะไปช่องอื่น แต่ผมบอกว่าขอดูสักแป๊บหนึ่ง (เธอลงใจเพราะทราบเรื่องพระและเรื่องที่คุณพรเพ็ญคนนี้เป็นแม่ของพระที่มีผมเข้าไปเกี่ยวข้องอยู่) รายการบันเทิงทางโทรทัศน์นั้นเป็นรายการที่บ้านผมไม่ดูอยู่แล้ว เพราะทนความรู้สึกระแสรองและการเสแสร้งของพิธีกรและแขกที่มาร่วมรายการไม่ได้ จะอย่างไรก็ตาม ผมเองนั้นใจหนึ่งก็เข้าใจว่าทำไมคนเหล่านี้จึงแสดงอาการ “เว่อ” อย่างนั้นต่อหน้าคนหลายๆ คนเรานั้นหากข้างในบอกตนเองได้ว่า

“ฉันก็มีดีของฉัน ตามทางของฉัน ใครจะเข้าใจหรือไม่ฉันไม่สนใจ” เขาก็จะเป็นคนเงิบๆ ลังเกตไหมครับว่า สมมติเราเดินอยู่บนถนน แล้วมีเสียงผู้หญิงสาวๆคุยกันกรีดกรีดอยู่ด้านหลัง สันนิษฐานได้เลยว่าคนที่เสียงดังที่สุดนั้นคือคนที่ซีเห่ที่สุด ความ “เว่อ” เช่นนี้อธิบายได้ในทางจิตวิทยาต่างๆว่า หากคนผู้นั้นรู้สึก “ฉันไม่มีอะไรดีสำหรับอวดคนอื่น” เขาจะหาทางชดเชยด้วยการพูดเสียงดัง หัวเราะเสียงดัง พุดจាក់กัน เป็นต้น (สำหรับผู้หญิง) หรือไม่ก็กร่าง เอะอะโวยวายเวลาไปเที่ยวตามผับ แล้วให้ลูกน้องที่พาไป ด้วยชกต่อยทำร้ายคนอื่น (สำหรับผู้ชายและเป็นลูกนักการเมือง) วันนั้นผมก็เห็นคุณพรเพ็ญเธอ “เว่อ” ไปมากที่สุดทีเดียว เช่นให้สัมภาษณ์ว่า หลังจากนิตยสารวางขายแล้วไม่นาน ก็มีคนโรคจิต โทรศัพท์ลามกไปหาเธอมากมาย คนถามก็พยายามถามว่าที่โทร. ลามกนั้นเป็นอย่างไร (มันทำหน้าที่เหมือนไม่รู้เรื่องจริงๆเจ้าพิธีกรชื่อ ใสคนนี่) เธอก็หัวเราะเสียงดังแล้วพยายามพูดไปว่าอย่างนั้นอย่างนี้ (มือไม้เธอกวัดแกว่งควุ่นวายไปหมด) เสร็จแล้วเจ้าคนถามก็ถามต่อว่า “แล้วพี่เพ็ญว่ายังไง” เธอก็ตอบว่า “พี่ก็ชวนมันคุยไปเลย แบบว่าเอาให้มันสะใจไปเลย แบบว่า.. มาเลยน้อง อยากเอาทำไหนบอกพี่มาเลย น้องอยู่เฉยๆ พี่จัดการให้เอง.. ให้มันน้ำแตกคาโทรศัพท์ไปเลย” (เธอพูดอย่างนั้นจริงๆ) พิธีกรคงไม่คาดว่าเขาจะหลุดมากขนาดนั้น ด้วยสัญชาตญาณในการป้องกันตนเอง (หมายถึงรายการของตน) เลยทำที่เป็นเปลี่ยนเรื่องเฉไฉไปว่า “คือคนที่โทร.มากำลังเป็นหวัดนะครับ พี่เขาเลยพูดให้มันสะอีก น้ำมูกแตกไปเลย” (รายการนี้ไม่ใช่รายการสด ผมเข้าใจว่าภายหลังพิธีกรรมนั่งดูเทปแล้วเห็นว่าประโยคนั้นของคุณพรเพ็ญอย่างไรก็ไม่มีทาง

ผิดกฎของรายการโทรทัศน์ แม้จะล่อแหลม จึงคงไว้ไม่ตัดทิ้ง เพื่อหวังให้เป็นจุดขายของรายการ—เป็นอย่างนั้นไป)

ว่าไปแล้ว คึนนั้นผมไม่ได้มีความคิดในเชิงตำหนิคุณพรเพ็ญเลย แม้แต่น้อย หากพิจารณาที่ตัวเธอคนเดียว ผมไม่เคยเห็นว่าดาราสาวที่เล่นหนังโป๊จะเป็นคนที่มีศีลธรรมต่ำทรามกว่าพวกเราที่ไม่ได้มีอาชีพเช่นนั้น แต่ก็ควักเงินอุดหนุนหรือไม่ก็หาโหลดเอาจากอินเทอร์เน็ต ผมเองก็ดูหนังโป๊ แต่ก็มักกล่าวสำหรับตนเองว่า ไม่ใช่หนังที่แสดงความป่าเถื่อนหยาบคายต่อสตรีเพศ เป็นหนังที่แสดงให้เห็นว่าลึกๆแล้วเรื่องเพศก็เหมือนกับหลายสิ่งที่คุณเราถูกสร้างมาให้เกี่ยวข้องกับมัน ความหิวกับกามารมณ์นั้นสำหรับผมเป็นปรากฏการณ์ประเภทเดียวกัน เมื่อเราหิว เราควรตำหนิตนเองอย่างนั้นหรือ ผมคิดว่าไม่ใช่ ในทำนองเดียวกัน เมื่อเรารู้สึกต้องการทางด้านกามารมณ์ ก็ไม่ถูกที่เราจะตำหนิตนเอง จะอย่างไรก็ตาม กามารมณ์นั้นควรได้รับการพัฒนาให้เกี่ยวข้องกับความงามและความอ่อนโยน แม้จะเป็นเรื่องของตัณหา แต่ก็ก็เป็นตัณหาที่งดงามและนุ่มนวล คือช่วงที่เราลุ่มหลงอยู่ในวังวนของมันนั้น มันให้ความสุขแก่เราและคู่ของเรา เมื่อพ้นจากช่วงเวลานั้นแล้ว มันกลับจะเป็นสิ่งที่ยึดโยงร้อยรัดเรากับคนที่เรารักไว้ด้วยกัน คนรักกันนั้นสำหรับผมเมื่ออยู่ห่างกันสมควรที่จะคิดถึงกัน และในฉากหลายฉากที่ปรากฏในห้วงความคิดถึงนั้น สมควรที่ฉากที่เราได้ร่วมรื่นรมย์ในทางกามจะเข้ามาร่วมปรากฏด้วย ผมนั้นสอนปรัชญาอินเดียวด้วย และในการสอน ผมจะให้เด็กๆอ่าน “กามสูตร” เพื่อที่พวกเขาจะรู้ว่าศาสนาฮินดูนั้นถือว่ากามารมณ์กับศาสนาไม่ได้ขัดแย้งกันเลย หนังสือ “กามสูตร” นั้นเป็นคัมภีร์ทางศาสนา แต่งโดยฤาษีใน

ศาสนาฮินดู เนื้อหาว่าด้วยหลักการในการแสวงหาความสุขทาง
กามารมณ์อย่างมนุษย์ผู้ประเสริฐ โดยมีสมมติฐานว่ากามารมณ์นั้น
เป็น “ของขวิญ” ที่พระเจ้าประทานให้มนุษย์ในฐานะสิ่งตอบแทน
สำหรับการรักษาเผ่าพันธุ์มนุษย์เอาไว้ และกามารมณ์ที่ปฏิบัติอย่าง
เหมาะสมพอดีพองามจะช่วยยกระดับจิตใจของเราให้สูงขึ้น
ประณีตขึ้น การจัดการเรื่องสื่อที่กระตุ้นกามารมณ์ (ผมไม่เข้าใจว่า
ทำไมบ้านเราจึงเรียกสิ่งที่ฝรั่งเรียกโดยรวมว่า Pornography ว่าสื่อ
ลามกอนาจาร สองคำนี้มีความหมายไม่เท่ากันเลย คำไทยนั้นมีความ
หมายในทางเหยียดหยามและประนามสิ่งนี้ว่าต่ำทรามในทาง
ศีลธรรม) สำหรับคนในชาติโดยเฉพาะเยาวชนนั้นไม่ควรเป็นไป
ในเชิงปิดกั้น เพราะปิดกั้นอย่างไรก็ทำไม่ได้ เนื่องจากกามารมณ์อัน
เป็นแรงดึงดูดให้เด็กๆแสวงหาสื่อเหล่านี้มันฝังอยู่แล้วเรียบร้อย
เบ็ดเสร็จในชีวิตเขา เอาออกก็ไม่ได้ ดัดแปลงแก้ไขก็ไม่ได้ ดังนั้น
ทางที่ดีน่าจะอยู่ที่ให้การศึกษแก่เด็กของเราว่าควรรู้จักเลือกดูหนัง
โป๊ที่ดีๆ ซึ่งหากการศึกษาอบรมของเราได้ผล เด็กๆของเราก็จะเป็น
คนประณีตในทางกามารมณ์ คนที่ประณีตนั้นไม่ว่าทางใดย่อมเป็น
คนที่ดีของสังคม แม้คนที่กินเหล้าอย่างประณีตนั้นผมก็เห็นว่าเป็น
คนดีของสังคม และคนเช่นนี้ไม่มีทางเลยที่จะทำร้ายครอบครัว ทำ
ร้ายประเทศชาติ (ผมนึกถึงพงษ์เทพ กระโดนชำนาญขึ้นมาทันทีที่
เขียนมาถึงตอนนี้ เพลงหลายเพลงของพงษ์เทพนั้นหากเอาไปให้
พระฟัง ท่านคงตำหนิว่าเป็นเพลงอบายมุข เพราะเนื้อหาว่าด้วย
เหล้า แต่เพลงพวกนี้สำหรับผมเป็นงานสร้างสรรค์ทางศิลปะที่
สวยงาม และความสวยงามนี้จะเกิดไม่ได้เลยหากโลกนี้ไม่มีเหล้า
และวัฒนธรรมการกินเหล้าที่สร้างสรรค์แบบที่พงษ์เทพบรรยาย

เอาไว้ในเพลงของเขาพวกนี้—ที่เขียนมานี้โปรดเข้าใจด้วยว่าไม่เกี่ยวกับผมเลยแม้แต่น้อย ผมนั้นไม่กินเหล้า จำได้ว่าตอนที่สี่กวันแรกๆ ผมนั่งทำงานอยู่ในสำนักงานหนังสือพิมพ์ “อาทิตย์” รายสัปดาห์ ท่านพีเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์โทรศัพท์ไปหา บอกเที่ยงนี้มา กินข้าวด้วยกันหน่อยซิ เที่ยงผมไปหาท่านพีที่ธนาคารกรุงเทพสาขาผ่านฟ้า ท่านพีพาไปกินข้าวแถวๆนั้น “มหาลองเบียร์นี้หน่อยนะ สิกแล้วต้องกินเบียร์” ท่านว่าอย่างนั้นขณะรินเบียร์ให้ผม นั่นคือครั้งแรกที่ผมกินเบียร์ แต่ชีวิตผมไม่เข้ากับเมรัย กินแล้วท้องเสีย ไม่ว่าจะเป็นมรัยราคาแพงจากนอกขนาดไหน นี่คือเหตุผลที่ว่าทำไมผมไม่กินเหล้า ที่จริงต้องพูดว่า “ผมกินไม่ได้ ต่อให้อยากกินอย่างไรก็ตาม”)

ข่าวเกี่ยวกับคุณพรเพ็ญไม่นานก็เงียบหายไปจากการรายงานของสื่อมวลชน เพราะมีข่าวใหม่เข้ามาแทน เป็นเรื่องเกี่ยวกับดาราสองคนที่แต่งงานอยู่กินกันมายาวนานและไม่เคยมีข่าวในทางเสื่อมเสียปรากฏออกมาเลย แล้วอยู่ๆทั้งคู่ก็ประกาศแยกทางกัน ทั้งคู่เนื่องจากเป็นคนสุภาพ มีมารยาทพอ จึงไม่กล่าวถึงสาเหตุของการหย่า หรือชี้ไปยังอีกฝ่ายว่าเป็นต้นเหตุของการหย่าครั้งนี้ แต่นี่กลับกลายเป็นเหยื่อของสื่อมวลชนไปในอีกทางหนึ่ง หากเราบอกพวกเขาไปตรงๆ พวกเขา ก็อาจเขียนรายงานสิ่งนั้นไปสักระยะยะ จากนั้นก็เลิกรายงาน แต่พอเราไม่พูด พวกนี้ก็จะทำตัวเป็นนักสืบเที่ยวเสาะหาข่าวเพื่อเอามาเขียนว่าเหตุใดสองคนนี้จะแยกทางกัน บางครั้งการพยายามสืบเสาะนั้นก็กระทำเกินงามและปราศจากมารยาท เช่นมีนักข่าวนิตยสารบันเทิงฉบับหนึ่งถึงกับลงทุนตามหาอดีตคนรับใช้ในบ้านของดาราสองคนนี้ (ซึ่งตอนที่พบเธอกลับบ้านที่อีสาน

ไปทำนาแล้ว) จากนั้นก็พยายามชักใช้คนทีว่นี่เพื่อจะหาสาเหตุให้ได้ว่าทำไมทั้งคู่จึงหย่ากัน แล้วคำพูดอะไรของอดีตคนรับใช้ก็ไม่ทราบทำให้เจ้านักเขียนคนนี้อยงปมปัญหาทั้งหมดว่ามาจากการที่ฝ่ายหญิงจับได้ว่าฝ่ายชายพาผู้ชายมาอนที่บ้าน (สรุปคือจะบอกว่าฝ่ายชายนั้นเป็นคนประเภทที่ชอบผู้ชายด้วยกัน) ถัดจากนั้นมาวันสองวัน นักข่าวในหนังสือฉบับอื่นก็เอาเรื่องนั้นไปถามฝ่ายชาย เจ้าตัวโกรธมาก ประกาศว่าจะฟ้องร้องนิตยสารฉบับนั้น พอมีข่าวออกมาเช่นนี้ ก็มีเรื่องให้หนังสือเหล่านี้เขียนขยายความต่อไปว่า “ดาราชายคนดังคนนั้นกำลังจะเอาเรื่องหนังสือฉบับหนึ่งอย่างถึงที่สุด ไม่มีประนีประนอมยอมความเป็นเด็ดขาด” เรื่องราวแตกขยายออกไปอีกนาน ซึ่งผมเองก็ไม่ได้สนใจอะไร ที่เขียนเล่ามาทั้งหมดนี้ก็เฉพาะที่เห็นเป็นข่าวในหนังสือพิมพ์ภาษาไทยฉบับที่ผม (เลือก) อ่านอยู่สองสามฉบับเท่านั้น (ซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์ที่ถือว่าสนใจเรื่องส่วนตัวของชาวบ้านไม่มากแล้วก็ตาม)

ช่วงนี้ผมต้องเดินทางไปยุโรปเพื่อไปร่วมประชุมทางวิชาการ ๑๐ กว่าวัน เมื่อกลับมาที่มหาวิทยาลัยก็พบว่าในบรรดาจดหมายและเอกสารที่กองสุมกันอยู่นั้น มีจดหมายจากพระธีรพลรวมอยู่ด้วย วันต่อๆมาจดหมายของท่านอีกจำนวนหนึ่งก็ตามมา ต่อไปนี้คือเนื้อหาของจดหมายเหล่านี้ที่ผมขอนำมาเรียงกันเป็นฉบับเดียว โดยแบ่งเป็นตอนๆตามเนื้อหาหลัก เพื่อให้ท่านผู้อ่านเห็นภาพพัฒนาการของสิ่งที่เกิดกับท่านได้ราบรื่นและต่อเนื่อง

ตามที่อาตมาได้ขอท่านอาจารย์ไว้ว่าเมื่อมีเรื่องอยากคุยหรือปรึกษาก็ขออนุญาตท่านอาจารย์ให้อาตมาได้เขียนจดหมายมาบอกเล่าด้วยประมาณจะสองเดือนแล้วกระมังที่อาตมาได้เริ่มทำกรรมฐานกับหลวง

ตาที่เคยเล่าให้ท่านอาจารย์ฟัง หลวงตาท่านสอนให้อาตมาใช้วิธีที่ท่านเรียกว่า “อาโปกสิณ” เป็นเครื่องมือ ตอนแรกอาตมาก็ไม่ได้ถามว่าทำไมหลวงตาจึงเลือกเอาวิธีนี้ ต่อมาจากที่ท่านเล่าในระหว่างการปฏิบัติ อาตมาก็ทราบว่าท่านเชี่ยวชาญทางนี้มากที่สุด ท่านเล่าว่ากสิณนั้นทำได้หลายอย่างเช่น เตโชกสิณ ปฐวีกสิณ เป็นต้น สรุปคือสิ่งที่เรียกว่าดิน น้ำ ไฟ ลมนั้นพุทธศาสนาสอนว่าใช้เป็นเครื่องมือสำหรับเพ่งกสิณได้ทั้งนั้น ถ้าใช้ดินก็เรียกปฐวีกสิณ ใช้น้ำก็เรียกอาโปกสิณ ใช้ไฟก็เรียกเตโชกสิณ และใช้ลมก็เรียกว่าโยกสิณ กสิณแต่ละอย่างนี้เมื่อทำจนเชี่ยวชาญก็จะก่อให้เกิดอานุภาพในทางอิทธิฤทธิ์ตามกสิณนั้นๆ เช่นคนใช้กสิณดินก็สามารถดำดินไปโผล่ที่ไหนก็ได้ตามต้องการที่ทำอย่างนั้นได้ก็เพราะเขาฝึกจิตจนกลายเป็นนายของดินได้แล้ว ย่อมสั่งการให้ดินเป็นอย่างไรก็ได้ตามที่ตนต้องการ การดำดินก็คือสั่งให้ดินกลายสภาพเป็นของเหลว เราก็ดำผ่านได้เหมือนดำน้ำ คนทำอาโปกสิณก็ทำอะไรพิเศษกับน้ำได้ เช่นเดินไปบนน้ำเหมือนเดินบนดิน ส่วนคนที่ทำเตโชกสิณก็ทำอะไรกับไฟได้ตามที่ต้องการ เช่นเพ่งจิตไปที่วัตถุอะไรสักอย่างแล้วเผามันด้วยอำนาจจิต หรือเดินฝ่าไฟที่กำลังลุกโชนรุนแรงไปได้อย่างที่ไฟไม่อาจทำอันตรายได้ คนที่ทำวาโยกสิณก็สามารถเรียกพายุให้ปรากฏที่ไหน เวลาใด ก็ได้ตามที่ต้องการ

แค่ฟังอาตมาก็ขนลุก หลวงตาเล่าจริงจัง ยิ่งทำให้จิตของอาตมากระหายอยากจะเรียนไวๆ ท่านเริ่มต้นด้วยการเอาฝาบาตรมาใส่น้ำ.. ขออภัย อาตมาเล่าข้ามไป.. ท่านพาอาตมาไปที่ริมแม่น้ำโขงในเย็นวันหนึ่ง หลังจากที่เรทำวัตรเย็นแล้ว ท่านอุ้มบาตรไปด้วย เสร็จแล้วท่านก็ให้อาตมาเอาฝาบาตรไปตักน้ำขึ้นมา จากนั้นเราสองคนก็นั่งลงบนพื้นหญ้าริมตลิ่ง วางฝาบาตรที่มีน้ำอยู่เต็มนั้นลงไปช้าๆอย่างระวังเพื่อให้ปริมาณของน้ำที่ปริ่มขอบฝาบาตรอยู่นั้นไม่หก จากนั้นท่านก็บอกให้อาตมาก้มหน้าลงไปมองที่น้ำ ท่านบอกว่าอาตมาต้องจ้องอยู่ที่น้ำนั้นอย่าละสายตาไปไหน อีกราวชั่วโมงหนึ่งตะวันก็จะตกดินและมีด

อาตมามีเวลาประมาณหนึ่งชั่วโมงสำหรับบทเรียนแรก ระหว่างที่อาตมานั่งจ้องน้ำที่อยู่ในฝาบตรนั้น หลวงตาก็ลุดจากไปโดยไม่บอกว่าจะไปไหน และจะกลับมาอีกหรือไม่ เป็นครั้งแรกที่อาตมารู้ว่าการบังคับใจให้จดจ่ออยู่กับอะไรสักอย่างนานๆนั้นทำได้ไม่ง่ายเลย ไม่ใช่ปัญหาเรื่องดวงตา การใช้ตาจ้องมองอะไรนานๆนั้นไม่ยาก คนที่ทำงานกับคอมพิวเตอร์นั้นส่วนใหญ่ก็จ้องจอคอมพิวเตอร์กันวันละ ๕-๖ ชั่วโมงกันอยู่แล้ว แต่เราก็ไม่เป็นทุกข์เนื่องจากใจของเราสามารถที่จะกระโดดจากสิ่งนั้นไปหาสิ่งโน้นได้เสมอ ถ้ามีใครมาถือคอกเราเอาไว้ด้วยเครื่องมือทำให้หันหน้าไปทางอื่นไม่ได้ก็เท่ากับว่าเขาสามารถบงการให้ตาของเราจ้องไปยังสิ่งใดสิ่งหนึ่งอยู่ตลอดเวลาได้ แต่เขาบังคับใจของเราไม่ได้ มีแต่เราคนเดียวเท่านั้นที่จะบังคับใจของเราให้นิ่งอยู่กับที่ได้ และเรื่องนี้อาตมารู้ในวันนั้นเป็นต้นมาแล้วว่ายากมาก

อาตมานั่งจ้องฝาบตรนั้นอยู่นาน พยายามไม่หันหน้าไปไหน แม้ช่วงนั้นบางทีรู้สึกเหมือนว่ามีเสียงอะไรแปลกๆอยู่ข้างกาย แต่ก็ข่มใจไม่หันไปมอง ส่วนหนึ่งเกรงใจหลวงตาท่านด้วย แต่ภายในใจนั้นพูดได้ว่าไม่สามารถบังคับให้ “มอง” น้ำในฝาบตรได้ต่อเนื่องตลอดเวลา อาตมาเข้าใจแล้วว่าทำไมพอล ไซมอนกับอาร์ต การ์ฟิงเกลจึงเขียนเอาไว้ในเพลง *The Sound of Silence* ของพวกเขาว่า *People talking without speaking.. People hearing without listening..* เมื่อเราเจอกันตอนเช้าที่มหาวิทยาลัยหรือที่ทำงาน เราพูดว่า “สวัสดีครับ” นี่คือการขยับปากเพื่อให้มีเสียงเท่านั้น สวัสดีแปลว่าขอให้คุณมีชีวิตที่ดีในวันนี้ เราขยับปากโดยไม่เคยคิดปรารถนาให้ผู้ฟังเป็นตามตีความหมายของคำว่ามานั้นเลย เช่นเดียวกัน อีกฝ่ายเมื่อได้ยินคำว่าสวัสดี นั่นก็เป็นเพียงคลื่นเสียงเท่านั้น เขาไม่เคยรู้สึกว่ามีอีกฝ่ายปรารถนาให้มีชีวิตที่ดีสำหรับเขาเลย เพลง *The Sound of Silence* บอกความจริงแก่เราว่า ผู้คนในโลกนั้นแทบทั้งสิ้นเมื่อพบกันก็ “ขยับปากเพื่อให้เกิดเสียง”(talking) โดยไม่เคย “พูด” (speaking)

จริงๆ ส่วนคนหนึ่งก็เพียงแต่ได้ “รับรู้คลื่นเสียง” (hearing) โดยไม่เคย “ได้ยิน” หรือ “ฟัง” (listening) อะไร เมื่อเป็นเช่นนี้ พวกเราก็ล้วนแต่เป็นหุ่นกระบอกที่ขยับปาก ขยับมือ ทำท่าว่าสื่อสารกันและกัน แต่ในความเป็นจริง เราก็เป็นแค่หุ่นกระบอกที่ปราศจากชีวิต เท่านั้นเอง เราไม่เคยพูด ไม่เคยฟัง กันและกัน เพราะเราเป็นหุ่นกระบอก วันนั้นอาตมาก็คือหุ่นกระบอกที่นั่งจ้องน้ำในฝาบาตร ค่ำแล้ว หลวงตากลั้บมา ท่านยิ้ม ไม่ถามอะไร แล้วท่านก็เก็บฝาบาตรหลังจากเทน้ำทิ้ง เราเดินกลับวัด อาตมาเงิบ ในใจวันนั้นมันหม่นหมองอย่างไรไม่ทราบ อาจจะเพราะผิดหวังตนเอง แต่คิดอีกทีก็ไม่ควรผิดหวัง เพราะนี่เป็นครั้งแรก

วันต่อมา เราเปลี่ยนสถานที่มาเป็นกุฏิของอาตมาเอง หลวงตาบอกว่าอาตมานั่งกับพื้นอาจไม่สบาย ท่านบอกให้อาตมาไปหาبيبมาสองใบ วัดเรามีبيبสำหรับตักน้ำเยอะ จึงขอยืมมาสองใบ คว้าปากลงกับพื้นดินข้างกุฏิ แล้วเอาไม้กระดานมาพาดทำเป็นม้านั่ง ตรงกลางม้านั่งนั้นติดกับต้นมะม่วงขนาดใหญ่ หลวงตาให้อาตมาทดลองนั่งเอาหลังพิงต้นมะม่วง ถามว่า “สบายดีมั๊ย” อาตมาบอกสบายดี หลวงตาจึงบอกว่านั่งอยู่อย่างนั้นแหละ แล้วท่านก็เอาขวดน้ำปลาเก่าบรรจุน้ำมาครึ่งขวดไปวางไว้บนเสาคู่ๆที่ฝังดินอยู่ใกล้กัน ห่างจากที่อาตมานั่งราวหนึ่งเมตร ตำแหน่งของต้นมะม่วงกับเสาคู่ๆที่วางนี้ช่างเหมาะเจาะกันจริงๆอย่างไม่ได้คาดหมาย เมื่อนั่งตรงๆ สบายๆ แล้วมองไปที่ขวดน้ำนั้น จะเห็นน้ำในขวดชัดเจน ไม่ต้องก้มหรือเงยหน้า นั่งให้หัวพิงต้นมะม่วงยิ่งทำให้การจ้องขวดน้ำนั้นสบายมากขึ้น “ลองดูนะ จ้องไปนานๆ แล้วลองหลับตา ถ้าหลับแล้วมิด ไม่เห็นอะไรก็ให้ลืมตาต่อเมื่อหลับตาแล้วยังเห็นน้ำติดตาอยู่ แปลว่าเริ่มแล้ว ให้พยายามประคองภาพที่เห็นตอนหลับตานั้นไว้ให้นานที่สุดเท่าที่จะทำได้ ถ้ามันหายไปก็ให้ลืมตาแล้วดูใหม่ จากนั้นก็หลับตาอีก ทำสบายๆ อย่ากดดันตัวเอง อย่ารีบ อย่าอยากได้ไว ธรรมเนียมนั้นถ้าอยากได้จะไม่ได้

อยากเห็นจะไม่เห็น”

แม้ว่าการทำกรรมฐานวันนั้นจะดีกว่าวันก่อนในแง่ของวิธีการ (คือทำไปสบายกว่าและเป็นธรรมชาติมากกว่า ที่สำคัญคือ—อาตมาสบายใจมากกว่าวันก่อน ไม่รู้ว่าเป็นเพราะอะไร) แต่เวลาจากราวบ่ายโมงเศษไปจนกระทั่งเกือบห้าโมงเย็น ก็ไม่ช่วยให้อาตมาได้ “เห็นอะไร” เมื่อหลับตาลง ก็มองเห็นแต่ความมืด ไม่เห็น “นิมิต” ใดๆตามที่ หลวงตาบอกว่าอาจจะเห็นก็ได้หากทำกรรมฐานได้ถูกส่วนพอเหมาะพอดี เสียงแฉกรรจ์ระฆังบอกเวลาทำวัตรเย็น อาตมาลุกจากที่นั่ง อาจเป็นเพราะพรวดพราดลูกหรือไม่ไม่ทราบ ทำให้เกิดอาการหน้ามืดกะทันหัน เซไปข้างหน้าเกือบล้ม

—ต้องระวัง เวลานั่งทำกรรมฐานนานๆ จะลุกต้องค่อยๆลุก

เสียงหลวงตานั่นเอง อาตมาไม่ทราบที่ท่านอยู่แถวนี้ แสดงว่าตลอดเวลาที่ผ่านมาเกือบสี่ชั่วโมง ท่านคงวนเวียนอยู่แถวนี้เพื่อดูแลอาตมาอย่างเงียบๆ..

◎ ◎ ◎

อาตมานั่งกรรมฐานอยู่ต่อเนื่องเช่นนั้นไปราวสองเดือน ก็ไม่ปรากฏว่าพบเห็นอะไร ตอนนี้อัจฉใจเริ่มถดถอย ว่าไปแล้วอาตมาเพิ่งเข้าใจตอนนี้เองว่าการทำจิตภาวนานั้นแท้แล้วก็คือการขับเคลื่อนตัวต่อสู้กับตนเอง การงานนั้นท่านพุทธทาสสอนว่าควรที่เราจะเข้าใจว่าเป็นการปฏิบัติธรรม แต่การงานทั่วไปนั้นเรารู้ว่าเรากำลังทำอะไร เช่นกวาดบ้าน ล้างจาน ขับรถ สอนธรรมะแก่ญาติโยม การทำใจให้รู้สึกว้าวิ่งเหล่านี้คือการปฏิบัติธรรมย่อมเป็นเรื่องที่ไม่ยาก แต่การนั่งเฉยๆเพ่งขวนน้ำที่อาตมากำลังทำอยู่นี้ซิ.. พุดยากจริงๆว่าทำไปเพื่ออะไร แลมสิ่งนี้เรากำลังบอกว่าเป็นการปฏิบัติธรรมที่ยิ่งกว่าการปฏิบัติธรรมในรูปของงานอย่างที่ท่านพุทธทาสพูด อาตมาก็ยังสับสน ระยะเวลาหลังๆเมื่อเบื่อหน่าย ใจก็ฟุ้งซ่าน.. บางครั้งก็โกรธตนเอง.. แต่เมื่อสติกลับมาอยู่กับใจ ก็พยายามเตือนตนเองว่าอย่าคิดมาก นึกถึงคำของหลวงตาที่ว่า

อย่าเร่งรัด อย่าอยากได้ เพราะผลที่จะเกิดจากการทำกรรมฐานไม่เคยได้มาจากการเร่งรัดหรืออยากได้

หลวงตาท่านคงสังเกตเห็นว่าการที่อาตมานั่งนานๆต่อเนื่องกันเพื่อเพ่งกสิณน้ำนั้นไม่ก้าวหน้า และยังสร้างความกดดันให้แก่ผู้ปฏิบัติคืออาตมาเสียอีก วันต่อมา ท่านสอนให้อาตมาเปลี่ยนวิธีมาเป็นการเดินจงกรมสลับกับนั่งเพ่งกสิณ หลวงตาบอกว่าจริงๆแล้วการเดินจงกรมเป็นการทำ ‘วิปัสสนา’ ซึ่งเป็นคนละเรื่องกับการเพ่งกสิณที่เป็นเรื่องของ ‘สมณะ’ ท่านบอกว่าเมื่อเดินจงกรม จะคิดอะไรบ้างก็ได้ถ้ารู้สึกว่าการสะกดใจให้จดจ่ออยู่กับเรื่องใดเรื่องหนึ่งยาวนานเกินไปเป็นความกดดัน ถือว่าเป็นการเดินพักผ่อนเพื่อให้เลือดลมไหลเวียนก็แล้วกัน แต่ก็ต้องมีสติอยู่กับตัว รู้ว่ากำลังเดิน อย่างน้อยก็รู้ว่าเท้าข้างไหนกำลังก้าวไป สลับกับการคิด (ขณะที่คิดนั้นจะว่าเราไม่มีสติก็ได้ เหมือนนักวิทยาศาสตร์บางคนคิดเรื่องงานจนลืมว่าตนเองกำลังอยู่ในอ่างอาบน้ำ เมื่อคิดออกก็ลุกพรวดพราดตะโกนว่าพบแล้ว แต่ในอีกแง่หนึ่ง จะว่าจิตของเราในสภาพเช่นนั้นกำลังมีสติเต็มที่ได้ แต่เป็นสติที่จดจ่ออยู่กับเรื่องที่คิด หากไม่มีสติ นักวิทยาศาสตร์คนนั้นจะพบคำตอบเกี่ยวกับงานของตนได้อย่างไร—อย่างน้อยการพบแสงสว่างแห่งคำตอบเช่นนั้นก็ย่อมบ่งว่าใจของเขามีคุณภาพ มันจึงเฉียบแหลมและคิดอะไรออก) วิธีนี้อาตมาพบว่าช่วยแก้ปัญหาได้มาก อย่างน้อยเมื่อเกิดความเบื่อหน่ายที่นั่งไปนานแสนนานก็ไม่เห็นอะไร ก็ลุกมาเดินคิดโน่นคิดนี่เพื่อเปลี่ยนใจจากสภาพที่กำลังแข็งมาเป็นอย่างอื่นเสียบ้าง (แต่หากวันใดแข็งมาก การเดินและคิดก็ดูจะไม่ช่วยอะไรได้มากนัก)

บางวัน ขณะที่เดินจงกรมไปมาบนลานดินระหว่างต้นสะแบงใหญ่สองต้น อาตมาเคยคิดเหมือนกันว่า รอบๆตัวนั้นเป็นป่าร่มรื่น อากาศสดชื่นเย็นสบาย ช่วงนั้นกำลังอยู่ในช่วงปลายปี จะเข้าปีใหม่อีกไม่กี่วัน อากาศเริ่มหนาวและมีลมแรง ใบไม้แห้งเมื่อถูกสายลมพัดกระ-

โชคก็ร่วงกราวลงดิน ให้ความรู้สึกที่วิเวกวังเวง แต่เพราะตนเองมัวแต่ตัดขาดจากโลก หมกมุ่นอยู่กับตนเอง กักขังตนเองไว้ในกำแพงแคบๆ ของตัวตน ทำให้โลกรอบข้างที่สวยงามกลายเป็นสิ่งที่ไร้ความหมาย คิดไปอย่างนั้นก็เกิดคำถามในใจว่าที่เพียรพยายามทำกรรมฐานนั้นทำไปเพื่ออะไร หากคำตอบคือเพื่อให้ชีวิตได้สัมผัสกับความสุข ก็มีคำถามใหม่ประดังเข้ามาว่า ทำไมความสุขของชีวิตจะต้องหาจากการกักขังตนไว้ในโลกส่วนตัว ทำไมไม่หาความสุขจากการมีชีวิตจริงๆ ในโลก สิ่งรอบข้างเวลานี้ไม่ว่าจะเป็นสถานที่ที่เงียบสงบ มิตรที่ดี สิ่งเหล่านี้ไม่พอหรือที่จะให้ชีวิตได้สัมผัสความสุข คำถามเหล่านี้อาตมาตอบไม่ได้ เมื่อตอบไม่ได้ใจก็หมองหม่น เมื่อใจหมองหม่น การทำกรรมฐานก็สักแต่ทำไปอย่างซังกะตาย ช่วงนี้หลวงตาเองก็ไม่ค่อยสบาย ท่านจึงไม่ค่อยได้มาดูแลอาตมาเหมือนแต่แรก หรือไม่หลวงตาก็อาจมองออกว่าอาตมาไม่มีวาสนาในทางนี้ จึงค่อยๆ ติตัวห่างออกไป ซึ่งหากเป็นเช่นนั้นก็สมแล้วละ นึกสมน้ำหน้าตัวเองที่เกิดมาชีวิตรุ่งรังไปด้วยปัญหาสารพัน แล้วภาพเก่าๆ สมัยเป็นนิสิตก็เรียงรายเข้ามาเยือนในห้วงความคิดคำนึง

วันหนึ่งอาตมาปลีกตัวไปนั่งที่ต้ำน้ำหน้าวัดหลังทำวัตรเย็นแล้ว ลมหนาวโชยพัดจนรู้สึกหนาวสะท้าน แม่น้ำโขงหน้าแล้งงวดลงไปมากทีเดียว แต่เนื่องจากบริเวณหน้าวัดนั้นเป็นตลิ่งชันและลึก น้ำที่งวดลงไปก็ไม่มีผลต่อทัศนียภาพของแม่น้ำโดยรวม ทางวัดทำบันไดจากต้ำน้ำลงไปแม่น้ำ แม้ในช่วงที่น้ำงวดเต็มที่ บันไดขั้นสุดท้ายก็ยังจมอยู่ในน้ำ เช้าๆ หากมาที่นี่จะเห็นพระอาทิตย์ขึ้นทางฝั่งลาว แสงตะวันอ่อนๆ ตอนเช้าที่อาบไล่ท้องน้ำให้ความรู้สึกที่อบอุ่น ยิ่งฤดูหนาวเช่นนี้ แสงแดดที่อบอุ่นนั้นยิ่งมีความหมายมาก แต่ตอนนี้แสงแดดกำลังลับหายไปด้านหลังของอาตมาซึ่งเป็นทิวป่าของบริเวณวัด อาตมานั่งที่ม้านั่งยาวที่ทำไว้สำหรับให้คนนั่งได้ห้า-หกคน เมื่อนั่งก็จะหันหน้าออกไปทางแม่น้ำ ในใจคิดเลื่อนลอยไปหลายเรื่อง ฟ้าเริ่มมีด ผุงนก

หลายหลากชนิดกำลังบินกลับเคหสถานของตน ที่นี่ไม่มียุง คงเป็นเพราะสายน้ำไม่นิ่ง ทำให้ยุงวางไข่ไม่ได้ แต่โดยรวมนั้นภาคอีสานยุงน้อยกว่ากรุงเทพฯ อยู่แล้ว แม้จะมีตลิ่งแล้ว อาตมาก็ยังสามารถนั่งอยู่ริมน้ำนั้นได้โดยไม่มียุงรบกวน

—นั่งคิดอะไรอยู่หรือ

มีเสียงทักมาจากด้านหลัง หลวงพ่อเจ้าอาวาสนั่นเอง ในมือท่านถือตะเกียงน้ำมันก๊าดมาด้วย (ที่นี่มีไฟฟ้าใช้แล้ว อินเทอร์เน็ตความเร็วสูงก็เข้าถึงวัดแล้ว ปกติหลวงพ่อเจ้าอาวาสจะอ่านหนังสือพิมพ์และใช้อินเทอร์เน็ต แต่ท่านน้ำน้อยอยู่ไกล หลวงพ่อจึงไม่ต่อไฟฟ้ามาที่นี่ หากจะนั่งตอนกลางคืน ก็ต้องใช้ตะเกียง)

—เปล่าดอกครับหลวงพ่อ ผมแค่นั่งเล่นเท่านั้น

—นั่งด้วยคนนะ

หลวงพ่อนั่งลงข้างๆอาตมา ท่านห่มผ้าห่มสำลีบางๆมาด้วย เพราะอากาศเริ่มหนาว เราสองคนนั่งอยู่เงียบๆ หลวงพ่อมองออกไปทางสายน้ำ นอกจากเสียงกระแอมไอของหลวงพ่อสามสี่ครั้ง นอกนั้นก็ เป็นเพียงความเงียบ กับเสียงน้ำไหลเบาๆ และเสียงนกร้องบนฟ้า มีดๆขณะบินกลับบ้าน

—เดือนหน้าจะสอบนักธรรมแล้ว เป็นอย่างไรบ้าง อ่านหนังสือสอบจบหมดไหม

ท่านถาม คำถามนี้ทำให้อาตมาตกใจ เพราะที่ผ่านมาสสามเดือนกว่าๆ อาตมาลืมเรื่องการสอบนักธรรมไปสนิท เพราะมัวแต่ไปยุ่งอยู่กับเรื่องการทำกรรมฐาน

—ครับ อ่านไปพอสมควร

อาตมาโกหก เพราะไม่รู้จะตอบท่านอย่างไร อีกอย่างในช่วงพรรษาตอนที่เรียนอยู่กับท่าน อาตมาก็อ่านหนังสือล่วงหน้าไปมากแล้ว

—ดีแล้ว ปริยัตินั้นสำคัญ ถ้าไม่รู้ปริยัติอาจหลงทางเข้าป่าเข้าดง

—ครับ

—อ้อ.. มีเรื่องแจ้งคุณนิดหนึ่ง.. โยมแม่ที่กรุงเทพเขาโทรศัพท์มาหา หลวงพ่อ บอกว่าติดต่อกันไม่ได้เพราะคุณไม่เปิดโทรศัพท์ ดูเหมือน โยมแม่อยากคุยด้วย หากคิดว่าไม่มีอะไรบกวนความคิด โทรศัพท์ไปหา โยมแม่บ้างก็ดีนะ ทำทางเขาเป็นห่วง แต่หลวงพ่อก็ก่อนไปแล้ว หละวาคูณนะสบายดี ไม่ต้องห่วง

—ครับ

—ข่าวว่าช่วงนี้ฝึกทำกรรมฐานกับหลวงตานวลอยู่หรือ

—ครับ

—เป็นไงบ้าง ก้าวหน้าไปถึงไหนแล้ว

—ไม่ไปไหนเลยครับ ยังอยู่กับที่

—อ้าว.. หรือ.. ทำกรรมฐานต้องระวังด้วยนะ ยิ่งปริยัติไม่เข้มแข็ง ยิ่งต้องระวัง ยังเขียนจดหมายติดต่อกับอาจารย์สมภารอยู่หรือเปล่า

—เขียนอยู่ครับ

—ดีแล้ว มีอะไรสงสัยเรื่องกรรมฐานถามอาจารย์สมภารด้วยก็ได้ อาจารย์เขารู้เรื่องปริยัติดี ไม่นานนี้อาจารย์เขาเขียนบทความวิชาการลงในวารสาร “พุทธศาสนศึกษา” ของจุฬาที่อาจารย์เขาเป็นบรรณาธิการอยู่ ใจความหลักของบทความอาจารย์เขาเสนอว่า การทำกรรมฐานอย่างที่สอนกันอยู่แพร่หลายในบ้านเราและเพื่อนบ้านเช่น พม่า ลังกา ลาว เขมร ญี่ปุ่น เวียดนาม เป็นต้น ไม่มีหลักฐานว่าพระพุทธเจ้าทรงสอนในพระไตรปิฎก ดังนั้นย่อมต้องเป็นของที่สร้างขึ้นหลังสมัยพุทธกาล หลวงพ่ออ่านแล้ว คิดว่าน่าสนใจ ที่กุฎิหลวงพ่อก็มีเล่มวารสารนี้อยู่ วางๆคุณแวะไปเอามาอ่านก็ได้ นะ ไม่ต้องเชื่ออาจารย์สมภารก็ได้ หลวงพ่อก็คงไม่เชื่อตามที่อาจารย์เขียนทั้งหมด แต่ก็รับฟังได้ และเห็นว่าข้อมูลและการวิเคราะห์ของอาจารย์เขา.. อะไรดีล่ะ.. พุดยาก คุณต้องอ่านเอง แต่หลวงพ่อยอมรับว่าอาจารย์เขาทำการบ้านมาดี เรื่องนี้เป็นเรื่องใหญ่ เพราะเราสอนกรรมฐานกันทั่วโลก สำนักกรรมฐานทั้งหมดทั้งสิ้นก็บอกว่กรรมฐานคือหัวใจของพระ

พุทธศาสนา อาจารย์สมภารกำลังบอกว่าหัวใจของพระพุทธศาสนาที่
นี่คนอื่นสร้างให้แก่พวกเรา พระพุทธเจ้าไม่ได้ทรงสร้าง

—ครับ

อาตมาตอบไปอย่างนั้น เนื่องจากไม่มีภูมิรู้พอที่จะแสดงความเห็นได้
—อันที่จริง สิ่งที่อาจารย์สมภารเสนอนั้นท่านพุทธทาสก็เสนอมา
ก่อน ท่านพุทธทาสสอนว่าวิปัสสนากรรมฐานแบบที่พระพุทธเจ้าทรง
สอนเป็นแบบหนึ่ง ส่วนที่เราทำกันอยู่ทั่วไปในสำนักวิปัสสนาทั่วโลก
ทั้งฝ่ายเถรวาทและมหายานเป็น ‘ของที่สร้างขึ้นใหม่’ โดยปราชญ์
ทางพระพุทธศาสนาหลังสมัยพระพุทธเจ้า ท่านพุทธทาสอธิบายว่า
กรรมฐานแบบของพระพุทธเจ้านั้นจะเป็นธรรมชาติ คือคนเราจะมี
ความสามารถตามธรรมชาติที่จะแก้ปัญหาทางใจของตน แก้อะไรก็ได้
ไม่มีรูปแบบที่ตายตัวสำหรับทุกคน เพื่อให้ทุกซ์ในใจนั้นหายไป
กรรมฐานตามธรรมชาตินี้อาจเปรียบได้กับการที่คนเราเกิดมามีอัมมูจ๊ก
เดินกันทุกคน ส่วนการชี่จักรยานนั้นเราต้องหัด กรรมฐานแบบที่สอน
กันอยู่เวลานี้รวมทั้งที่หลวงตามวลสอนคุณอยู่เปรียบไปแล้วก็เหมือน
การหัดชี่จักรยาน ท่านพุทธทาสยอมรับว่ากรรมฐานสองแบบนี้อาจ
ให้ผลเหมือนกัน คือพาเราพ้นทุกข์ได้เหมือนกัน แต่กรรมฐานแบบ
พระพุทธเจ้าเป็นธรรมชาติกว่า ทำสบายกว่า ทำที่ไหน เวลาใด ก็ได้
เหมือนการเดินทาง เรามีสองขาอยู่แล้ว เดินเมื่อใดก็ได้ ส่วนการชี่
จักรยานต้องหัด จักรยานนั้นหัดไม่ยากเมื่อเทียบกับการทำกรรมฐาน
เช่นการเพ่งกสิณ ในแง่ที่ท่านพุทธทาสจึงเตือนว่าเราอาจเสียเวลา
เหมือนเดินจากบ้านไปปากตรอกใช้เวลาเพียงสองสามนาที แต่หากไป
หัดชี่จักรยานเพื่อออกไปที่ปากตรอกก็อาจเสียเวลาเป็นสัปดาห์หรือ
เป็นเดือน แต่ทั้งการเดินทางธรรมดๆและการชี่จักรยานก็พาเราไปปาก
ตรอกได้เหมือนกัน แต่อาจารย์สมภารตั้งข้อสงสัยว่ากรรมฐานแบบที่
พระพุทธเจ้าไม่ได้สอนนั้นอาจทำให้หลงทาง ไม่เข้าใจสาระสำคัญของ
ชีวิตและความจริงที่ง่ายๆตรงไปตรงมา และในบางสถานการณ์อาจทำ

ร้ายชีวิตเราได้ นี่คือความแตกต่างกันของสองท่านนี้ คุณลองเอาไปคิด
ดูนะ

อาตมากับหลวงพ่อนั่งสนทนากันอยู่ที่ท่าน้ำจนถึงประมาณทุ่มเศษ
จึงกลับเข้าวัด เมื่อไปถึงกุฏิ สรงน้ำแล้ว อาตมาหยิบโทรศัพท์ออกมา
เปิดเครื่อง (มันถูกปิดไว้นานมากแล้ว จะเป็นก็เดือนไม่แน่ใจ) กด
เบอร์โยมแม่ที่กรุงเทพ แต่ไม่มีคนรับสาย จึงปิดเครื่องแล้วเอาหนังสือ
นักธรรมที่กองอยู่ห้วนอนมาอ่าน เพื่อเตรียมตัวสอบ (ที่นี่เราอยู่ในกุฏิ
เล็กๆที่ออกแบบให้อยู่ได้เพียงรูปเดียว เนื่องจากห้องเล็ก อุปกรณ์
เครื่องใช้ส่วนตัวจึงต้องมีอย่างจำกัด เวลาอ่านหรือเขียนหนังสือ โต๊ะก็
คือบาตรที่ตั้งไว้บนที่รองบาตร วางหนังสือหรือสมุดไว้บนฝาบาตร
เท่านี้ก็มีการเขียนหรืออ่านหนังสือสบายๆแล้ว) คิดว่าช่วงนี้จะหยุดทำ
กรรมฐานชั่วคราว อ่านหนังสือไปได้พักใหญ่ก็รู้สึกว้าใจที่ทำงานตาม
ปกติทำให้ไม่รู้สึกหนัก การอ่านหนังสือนั้นเป็นการใช้จิตทำงาน
เหมือนเครื่องยนต์ที่เข้าเกียร์หนึ่ง-สอง-สาม-สี่-ห้า-ถอยหลัง สุขภาพ
ของเครื่องยนต์นั้นเรารู้กันว่าเกี่ยวข้องกับภาระที่มันได้ทำงานมาก
รถยนต์ที่จอดทิ้งไว้นานๆมักเครื่องยนต์เสีย เมื่อคิดไปอย่างนี้ อาตมา
ก็อดสงสัยไม่ได้ว่า เมื่อทำกรรมฐาน เช่นเพ่งดูสายน้ำอยู่อย่างนั้นเป็น
เวลานานๆ จิตของเราถูกใช้งานหรือไม่ ถ้าใช่ มันกำลังทำงานแบบไหน
แต่เท่าที่อาตมาคิดได้ เวลาทำกรรมฐาน เราจะรู้สึกเหนื่อยและกดดัน
มากเมื่อเทียบกับการอ่านหนังสือ กวาดลานวัด ตักน้ำ แบกฟืนเป็นต้น
แสดงว่าจิตที่ถูกใช้งานเวลาทำกรรมฐานจะต้องถูกมอบหมายงานคน
ละแบบกับเวลาที่เรารับหนังสือเป็นต้น หรือว่า จิตในขณะที่ทำ
กรรมฐานเปรียบเหมือนเครื่องยนต์ที่ติดแล้วแต่อยู่ในสภาพ “เกียร์
ว่าง” รถที่ปล่อยไว้ในสภาพเกียร์ว่างนานๆก็พังได้ แต่อาจพังช้ากว่ารถ
ที่จอดทิ้งไว้เฉยๆ

คืนนั้นอาตมาเข้านอนประมาณห้าทุ่มเหมือนปกติ (ดูเหมือนอาตมา
จะเข้านอนหรือที่ภาษาพระเรียกว่า “จำวัด” ดีกว่าคนอื่น โดยเฉพาะ

พระเณรที่นี้ท่านเข้าจำวัดประมาณสามทุ่ม รวมทั้งหลวงพ่เจ้าอาวาสด้วย) แต่แปลกที่หลังจากอ่านหนังสือเพื่อเตรียมสอบแล้ว รู้สึกสบายใจไปบางแบบ แต่ก็นึกไม่ออกว่าแบบไหน และทำไมจึงรู้สึกอย่างนั้น (เหมือนเวลาที่เรารู้สึกอึดอัดต้องอยู่เบาๆ หนีบๆ แต่สักพักหลังก็คลายลดกรดก็เรอออกมาต่อเนื่อง แล้วรู้สึกวโล่งท้องสบายดี) เมื่อหัวถึงหมอน ไม่ก็เอนที่ก็ผล็อยหลับรวดเดียว ไปตื่นอีกทีเมื่อเสียงระฆังดังบอกเวลาตื่นนอนตอนตีสี่

การสอบนักธรรมผ่านไปแล้ว อาตมามั่นใจว่าตนเองคงสอบผ่าน ช่วงนี้พระเณรส่วนใหญ่ที่มาจากจังหวัดอื่นได้ขอลากลับไปเยี่ยมบ้าน (เป็นธรรมเนียมของพระเณรอีสานที่เมื่อเดินทางไปอยู่ที่อื่น หลังสอบนักธรรมและบาลีเสร็จแล้ว จะถือเป็นช่วงปิดเทอมใหญ่ ท่านเหล่านี้จะกลับไปเยี่ยมบ้าน เป็นเวลานานๆ เดือนหรือสองเดือน โดยจะพักอยู่ที่วัดประจำหมู่บ้านของตนเอง ที่วัดเราไม่มีสอบบาลี ซึ่งจะสอบหลังจากสอบนักธรรม พระเณรจึงลากลับไปก่อน) เมื่อพระเณรส่วนใหญ่ไม่อยู่วัด ช่วงนี้บรรยากาศของวัดจึงเต็มไปด้วยความอ้างว้างวังเวง หลวงพ่เจ้าอาวาสก็มีกิจนิมนต์ที่ต้องเดินทางไปค้างแรมที่อื่น ต่อเนื่องกันเป็นเดือน วัดยิ่งดูอ้างว้างหนักขึ้น ตอนทำวัตรเช้าเย็น จะมีเพียงอาตมาและพระเณรสามสี่รูปเท่านั้น เวลาออกบิณฑบาตก็เช่นกัน ฤดูแล้งของภาคอีสานนั้นเป็นช่วงเวลาของความอ้างว้างของปี ลมแล้งพัดหอบเอาใบไม้และฝุ่นผงมาเต็มลานวัด พวกเราต้องกวาดทุกวัน ซึ่งเป็นงานหนักกว่าปกติเนื่องจากคนน้อยและก่อนกวาดลานดินก็ต้องไปหาบน้ำจากบ่อบาดาลมาราดเพื่อกันฝุ่นมิให้คลุ้งไปยังกุฏิและศาลาการเปรียญ (แต่เราก็ต้องทำ ชีวิตพระเณรอีสานเป็นชีวิตที่บึกบึนอดทนมากอย่างไม่น่าเชื่อ)

ตอนหลังเพล พวกเราที่เหลืออยู่ไม่กี่รูปก็หมกตัวอยู่ในกุฏิบ้าง อยู่ตามร่มไม้บ้าง (ท่านที่อยู่บนกุฏิมักใช้ช่วงเวลานั้นจำวัดกลางวันเพราะ

ไม่มีงานอะไรจะต้องทำ) อาตมาไม่ชอบอยู่ในกุฏิ จึงออกมาปูเสื่อนั่งใต้ร่มไม้ ฟังเสียงจักจั่นร้องระงมไปทั้งป่า ดิหน้อยที่ตอนมาจากกรุงเทพฯ เอาหนังสือมาด้วยมากพอสมควร และเมื่อมีโอกาสตามหลวงพ่ोज้า อาวาสเข้าไปในเมืองก็ไปหาซื้อหนังสือมาไว้อ่าน จึงมีงานทำเวลานั่งอยู่เฉยๆที่ได้ร่มไม้

วันหนึ่ง ขณะนั่งอ่านหนังสืออยู่ใกล้ๆต้นสะแบงใหญ่สองต้นที่เคยใช้เป็นที่เดินจงกรม ดอกสะแบงโดนลมวูบผ่านก็ร่วงพลั่วลงมาเป็นระยะ ดอกสะแบงตามที่ชาวบ้านแกล่นี่เรียกก็คือลูก ‘ยางนา’ ที่มีปีก (ในบางถิ่นต้นสะแบงคือต้นยางอีกแบบหนึ่งที่เรียกว่า ‘ยางกราด’ ต้นสะแบงอย่างหลังนี้ต้นเล็กกว่า ดอกจะมีสี่-ห้าปีก ไม่ใช่สองอย่างต้นยางนา แกล่นี่ต้นสะแบงโบราณนั้นสูงใหญ่มาก อย่างต้นที่อาตมามองดูอยู่เวลานี้จะเนความสูงไม่น่าจะต่ำกว่า ๒๕ เมตร โคนต้นคนเดียวโอบไม่รอบ ต้องสองคนขึ้นไป) ดอกสะแบงจะออกช่วงเดือนมีนาคม-พฤษภาคม เวลาร่วงจากต้น ปีกหรือใบพัดที่มีอยู่สองอันจะหมุนคว้าง ทำให้ลีลาการร่อนลงของพวกมันดูนุ่มนวลงดงามมาก

อาตมานั่งอ่านหนังสือและดูดอกสะแบงร่วงพลั่วผลานกับเสียงจักจั่นอยู่จนบ้ายคล้อย จวนได้เวลาทำวัตรเย็น แล้วหลวงพ่อกิ่งหนึ่งก็เดินดุ่มเข้ามาหาอาตมา บอกว่า “ท่านธีรพล หลวงตานवलท่านเสีย แล้ววันนี้ ญาติท่านที่สกลนครโทรศัพท์มาบอกเมื่อกี้นี่เอง” อาตมาเพิ่งนึกขึ้นมาได้ว่าหลวงตาที่สอนกรรมฐานให้ฉันอาพาธหนักเมื่อเดือนที่แล้ว ญาติพาท่านกลับไปรักษาที่บ้านเดิมที่สกลนคร ไม่คิดว่าท่านจะมรณภาพเร็วอย่างนี้ นึกอีกทีก็ใจหาย เพราะคิดว่าเมื่ออะไรเข้าที่เข้าทางแล้ว จะขอให้ท่านสอนกรรมฐานต่อ จากนั้นไป หากจะทำกรรมฐานอาตมาก็ต้องพึ่งพาตนเอง รู้สึกใจหวิว เหมือนไปยืนอยู่ที่สูงๆ จะพลัดหล่นลงมาเมื่อใดก็ได้ แกล่นั้นไม่มีอะไรให้ยึดเลย

คืนนั้น ราวสองทุ่ม อาตมานั่งอ่านหนังสืออยู่ในกุฏิ เบื่อเลยวางหนังสือลงแล้วไปหาผ้าชุบน้ำมาเช็ดพื้นกุฏิ (เวลาเบื่อไม่รู้จะทำอะไร

หลวงพ่อก้าวเข้ามาสอนว่าให้ทำงานที่ใช้แรงกาย ให้เหนื่อยและเหงื่อออกมากๆ จะได้ ‘โล่ง’) ขณะเลื่อนกองหนังสือเพื่อเช็ดพื้น โทรศัพท์ที่ซุกอยู่ระหว่างกองหนังสือก็หล่นลง อาตมาเอามาเปิดดูว่าเครื่องมีปัญหาหรือไม่ ปรากฏว่าไม่มี จึงวางไว้ที่หมอน แล้วหันไปถูพื้นกระดานต่อไป

มีเสียงโทรศัพท์ดังขึ้น เมื่อรับสายก็ปรากฏว่าเป็นพี่สาวจากกรุงเทพฯ —มีอะไรเธอ

อาตมาถาม

—ทำไมปิดโทรศัพท์ คนมีเรื่องด่วนก็ติดต่อไม่ได้ นี่รู้มั๊ย พี่พยายามโทร. สามสี่วันแล้วนี่ บ้าจริงๆ

จากเสียงตามสายลมจากแดนไกล (ที่เต็มไปด้วยอารมณ์) อาตมาจับความได้ว่า แม่ ‘ของเรา’ ไปสร้างปัญหาใหม่ขึ้นแล้ว ปัญหาใหม่ที่ว่านี้ว่าไปแล้วก็อยู่ในกลุ่มปัญหาเดิมๆที่แม่เคยทำ แม้ว่าอาตมาจะมาบวชแล้ว แต่สมัยนี้เป็นไปไม่ได้เลยที่เราจะตัดขาดจากโลกภายนอกได้อย่างสิ้นเชิง ที่นี้ข่าวสารของผู้คนก็เข้ามาถึงไม่ต่างจากกรุงเทพฯ ชาวบ้านดูโทรทัศน์ บางคนอ่านหนังสือพิมพ์และใช้อินเทอร์เน็ต ที่วัดของเราข่าวสารจากโลกภายนอกก็เข้ามาถึงอาตมาผ่านทางโทรศัพท์มือถือ ในบางวันที่ใช้เน็ตผ่านมือถือ สิ่งแม่ทำก็ปรากฏเป็นข่าวในนั้น และทุกครั้งที่ได้รับรู้มัน อาตมาก็ปวดร้าวใจอยู่ลึกๆ ไม่ทราบว่าจะเคยฉุกใจคิดหรือไม่ว่า สิ่งแม่ทำลงไป จะเพราะความไม่รู้ ความหลง ความคะนอง ตัณหาราคะ ความอยากได้..จะเพราะอะไรก็ตามแต่ จะโดยจงใจหรือไม่ก็ตามแต่.. สิ่งเหล่านี้มันวิ่งมาชนอาตมาเต็มเหนี่ยว.. ไม่ ‘เจ็บ’ เหมือนโดนทุบหัวหรือหักนิ้วมือ.. เพราะเจ็บแล้วเราร้องออกมาดังๆได้ ยิ่งเจ็บมากก็ร้องได้มาก ความเจ็บจึงยังมีสภาพของความเมตตาการุณย์อยู่ แต่ที่อาตมารู้สึกนั้น มันไม่มีทางออก มันบีบ แต่มันก็ไม่ยอมให้เราร้อง มัน ‘จุก’ อยู่ในอก มันบีบมันกด ตรึงเราเอาไว้ในสภาพที่เดินไปทางไหนก็ไม่ได้ นึกถึงลิ้มที่ถูกตอกลงไปในเนื้อ

ไม้ ลึมนั้นเดินไปไหนไม่ได้ ยิ่งถูกตอกถักลงไปมากเท่าใด ก็ยิ่งถูกบีบเค้นมากเท่านั้น นั่นล่ะคือความรู้สึกของอาตมา.. ในสภาพเช่นนั้น มีปากก็เหมือนไม่มี เพราะร้องไม่ได้ อาตมาเคยร้องให้ แต่ด้วยเรื่องแบบอื่น ไม่ใช่เรื่องที่แม่ทำกับอาตมาอย่างนี้ เชื่อไหมว่า มีความทุกข์บางแบบในชีวิตคนที่อยู่เกินระดับของน้ำตาเรา.. ใครไม่เชื่อก็ไม่เป็นไร แต่อาตมารู้จักมันดี.. สภาพที่อาตมากำลังประสบนี้แม่จะรู้ไหมว่า คนที่ทำ ‘มัน’ ไม่มีความเมตตาการุณย์ต่อคนอื่นเลย..

พี่สาวพูดอะไรไปมาก บางตอนก็ร้องให้ฟูมฟาย อาตมาได้แต่นั่งนิ่งปล่อยให้ทางนั้นได้พูด เท่าที่จับใจความได้ เรื่องอื้อฉาวของแม่คราวนี้ ถูกปล่อยเป็นคลิปลีวีดีโอลงในเน็ต แม่ไปนอนกับผู้ชายคนหนึ่ง ในคลิปนั้นไม่เห็นหน้าฝ่ายชาย เห็นแต่ด้านหลัง คะเนคองอายุมากแล้ว คลิปมีความยาวประมาณ ๔ นาที ภาพในส่วนของแม่เห็นเต็มหน้าเต็มตัวชัดเจนมาก เพราะหันหน้าเข้าหากล้อง เห็นว่าที่ที่แม่ไปนอนกับเขานั้น เป็นห้องนอนที่โอ้อ่า หากไม่ใช่โรงแรมชั้นดีก็คงเป็นบ้านของคนมีเงิน พี่บอกว่านักข่าวช่วยกันขุดคุ้ยที่มาของคลิปและฝ่ายผู้ชาย มีเสียงออกมาทำนองว่าเป็นนายพลทหารบกเพิ่งเกษียณกำลังจะขึ้นเป็นหัวหน้าพรรคการเมืองพรรคหนึ่งที่มีฐานเสียงมากในภาคอีสานและเหนือ แม่มาเกาะนายพลคนนี้เพราะธุรกิจกำลังแย่ คลิปนี้มีคนแอบถ่ายแล้วเอามาปล่อยลงในเน็ต นัยว่าเพื่อสกัดการขึ้นเป็นหัวหน้าพรรคของท่านนายพลผู้นี้ ที่คาดกันว่าหากได้ขึ้นก็อาจกลายเป็นนายกรัฐมนตรีคนต่อไป ถัดจากคุณอภิสิทธิ์ แหล่งข่าวยังบอกด้วยว่า คลิปเต็มๆนั้นยาวเป็นชั่วโมง และเหตุการณ์ที่เกิดในคลิปนั้นเกิดหลายเวลา หลายสถานที่ พวกเขาคาดการณ์ว่าอีกวันสองวันนี้ ซีดีฉบับเต็มจะวางขายทั่วประเทศ

—คุณดูเองก็แล้วกันว่าแม่ทำอะไร พี่ไม่มีอะไรจะพูดแล้ว

พี่สาวจบการสนทนาอย่างห้วนๆ (สมัยก่อนเธอจะเรียกอาตมาว่า “แก” เมื่อบวชแล้วไม่รู้จะเรียกอะไรดีตามประสาคนชั้นกลางในเมือง

ที่ไม่มีรากเหง้าทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับศาสนา จึงเรียกอาตมาว่า “คุณ” ซึ่งเป็นคำกลางๆที่คนเมืองใช้เรียกคนอื่น เหมือนคำว่า “You” ในภาษาอังกฤษ) คงเพราะได้พูดระบายสิ่งที่ยากจะพูดแล้ว โทรศัพท์ส่งสัญญาณบอกว่ามีคนส่งอะไรมาให้ คงเป็นคลิบจากพี่สาว อาตมาได้รับแล้วก็ลบทิ้งทันที ไม่เปิดดู เพราะเห็นว่าไม่จำเป็น เมื่อวางโทรศัพท์ลงแล้ว หัวใจก็อ่อนล้าเต็มที่ เอนกายลงที่พื้นไม้กระดานกุฎิ คิดไปคิดมาก็แค้นใจพี่สาว ที่โทรศัพท์มาหาเรานั้นไม่ใช่เพื่อเราเลย แม้แต่น้อย เพราะเธอไม่ฟังว่าเราจะพูดว่าอะไรเลย ก่อนหน้านี้ก็ไม่เคยโทรศัพท์มาไล่ถามทุกข์สุข ตอนนี้อย่างที่ทางตากลับมีน้ำตาไหลซึมออกมา ไม่รู้ว่าเป็นน้ำตาที่ไหลเพื่ออุทิศให้กับเรื่องอะไร โกรธแม่.. หรือว่าแค้นพี่สาว.. หรือว่าทั้งคู่.. หรือไม่ใช่ แต่เพื่อความสมเพชในโชคชะตาของตนเองต่างหาก อาตมานั้นว่าไปแล้วตลอดชีวิตถูกคนอื่น “ใช้งาน” มาตลอด เมื่อสักครู่ก็ถูกใช้เป็นที่รองรับอารมณ์กราดเกรี้ยวของพี่สาว จริงๆเธอควรระบายกับเจ้าของเรื่องคือแม่ แต่ทำไม่ได้ เมื่อทำไม่ได้ (เพราะแม่แข็งกว่าเธอ) เธอจึงเลือกอาตมา (ที่เธอรู้สึกว่ายอ่อนหรือต่ำกว่า) ไม่เป็นไร ใช้ก็ใช้ไป ก็เกิดมาให้คนเขาใช้อยู่แล้วนี่

คืนนั้นอาตมาพยายามข่มตาให้หลับ แต่ก็ไม่อาจหลับลงได้ ตกตึกความคิดยิ่งสับสนหนักเข้าไปอีก แล้วอยู่ๆภาพตนเองที่วิ่งเอาหัวโขกกำแพงห้องที่มหาวิทยาลัยก็ปรากฏในห้วงความคิดคำนึง ภาพนั้นปรากฏชัดมากเหมือนเพิ่งเกิดเมื่อสักครู่นี้เอง จากภาพนั้นก็โยงไปหาสาเหตุที่ทำให้เกิดเหตุการณ์อันน่าเศร้านั้น ซึ่งทั้งหมด.. ทั้งหมด.. มันไปรวมศูนย์อยู่ที่ผู้หญิงคนหนึ่งที่ทำให้กำเนิดเรามา นั่นเอง

ขอบคุณความทรงจำของคนเราที่ภาษาพระเรียกว่าสัญญาขันธ์ที่มีระบบลบข้อมูลบางส่วนออกไปจากความทรงจำของตนเอง ไหนๆผู้หญิงคนนี้ก็ทำร้ายชีวิตเรามาก จะขอทบทวนความทรงจำว่ามีอะไรบ้างที่เธอทำกับเราในช่วงชีวิตที่ผ่านมา นี้ แต่อย่างที่บอก ความ เป็นอนิจจังของสัญญาขันธ์ทำให้อาตมาย้อนระลึกไปได้ไม่น่าจะเกินสิบ

ปี และส่วนใหญ่ภาพที่ปะติดปะต่อกันได้มานั้นก็รางเลือน ที่ชัดก็มีแต่ตอนที่เรารายตนเองแล้วต้องไปรักษาตัวในโรงพยาบาลเท่านั้น เมื่อภาพในอดีตไม่ชัด เหตุผลสำหรับบอกว่าผู้หญิงคนนี้ทำร้ายชีวิตของเรามากมายปานใดก็ไม่ชัด แต่ไม่เป็นไร.. สิ่งที่ผ่านมาแล้วขอให้มันผ่านไป.. แต่สิ่งที่กำลังปรากฏอยู่เวลานี้สดๆร้อนๆ.. คลิปวิดีโอที่พี่สาวเล่าให้ฟัง.. เรื่องนี้เพียงพอไหมที่จะบอกว่าผู้หญิงคนนี้ทำตนไม่สมกับที่เป็นแม่คน ยังรูปเก่าๆของผู้หญิงคนหนึ่งที่ยังตกค้างอยู่ในอินเทอร์เน็ตด้วยละ สิ่งเหล่านี้เพียงพอไหมที่จะบอกว่า ผู้หญิงคนนี้ไม่มีความคิด และทำร้ายชีวิตของลูกอย่างเสียหายยับเยินเพราะความไม่รู้จักคิดของตนเองนั้น

การคิดมากไม่เกี่ยวกับปริมาณของสิ่งที่คิด แต่เกี่ยวกับการที่สิ่งที่เราคิดนั้นเราสลัดออกไปจากหัวของเราไม่ได้ ความคิดจึงวนเวียนอยู่กับมันซ้ำแล้วซ้ำเล่า วนไปวนมาอยู่อย่างนั้น ในหัวของอาตมาเวลานี้ มีภาพของแม่วนเวียนเหมือนหนังที่ฉายซ้ำไปซ้ำมา อ้ายหนังบ้านี้หยุดก็ไม่ได้ เบือนหน้าหนีไม่มองก็ไม่ได้ เคยดูหนังหรืออ่านหนังสือฝรั่งนานมาแล้วเกี่ยวกับนรกขุมหนึ่ง นรกที่ว่านี้สัตว์ที่ถูกลงทัณฑ์จะถูกกระทำให้เจ็บปวดด้วยการที่ต้องมองดูภาพที่ตนไม่ประสงค์จะได้เห็น เวลานี้รู้สึกเหมือนตนเองกำลังอยู่ในนรกขุมนั้น

นอนไม่หลับ.. อยากรู้ก็ไม่หลับ.. อยากรหยุดคิด.. แต่ก็หยุดไม่ได้..

เวลาผ่านไปเนิ่นนานเท่าใดไม่ทราบ..

แล้วสิ่งที่จำได้ว่าเคยเกิดเมื่อสองสามปีก่อนก็กลับมาเยือนอีกหน..

มีเสียงกระซิบแผ่วเบาดังมาจากที่ไหนสักแห่ง.. ในหัวของเรานี้เอง..

เสียงนั้นบอกไม่ได้ว่าเป็นเสียงของใคร.. หรืออะไร..

ไม่รู้ว่าเป็นเสียงของชาย หรือหญิง.. คนแก่ คนหนุ่ม เด็ก..

เสียงนั้นว่าไปแล้วไม่ต่างจากสิ่งที่เราเห็นในความฝัน ในความฝันนั้นไม่มีสี ไม่มีดวงตะวัน ไม่มีดวงจันทร์และดวงดาว สิ่งที่เราเห็นในความฝันบอกไม่ได้ว่าเห็นด้วยอะไร ไม่ใช่ด้วยดวงตาแน่ เพราะตอนนั้นเรา

นอนหลับตาอยู่ แต่เราก็เห็นมัน แสดงว่าการเห็นบางสิ่งไม่ต้องการ ดวงตา

เช่นเดียวกัน เสียงที่กำลังได้ยินอยู่เวลานี้ก็ไม่ได้ปรากฏแก่หู มัน ปรากฏแก่เรา ผ่านมาทางอะไรก็ไม่รู้

เป็นเสียงกระซิบแผ่วเบา แรกๆไม่เป็นภาษา เหมือนเสียงลมที่พัด ผ่านทิวไม้ไผ่ ต่อมาเสียงนั้นก็ค่อยๆดังขึ้น ทีละน้อย ทีละน้อย จาก เสียงเดียว กลายเป็นหลายเสียง เหมือนวงดนตรีคลาสสิกขนาดใหญ่ ของฝรั่ง บางเสียงหวีดหวิวคล้ายเสียงไวโอลินเล็กแหลม บาดและ กรีดลงไปทีความรู้สึก บางเสียงคล้ายเครื่องสายที่ใหญ่กว่าไวโอลิน นุ่มนวล ปลอดภัย และพยายามให้กำลังใจ บางเสียงเหมือน ขลุ่ยเสียงทุ้ม กำลังบ่นละเมอเพื่อพกลึงอะไรสักอย่างทีอาจเป็นอดีตที่ บอบช้ำก็ได้

นอนฟังเสียงดนตรีในหัวนั้นอยู่เนิ่นนาน.. รู้สึกเหมือนความเจ็บปวด ในหัวสมองค่อยๆผ่อนคลายลง ช่วงหนึ่ง วงมโหรีอันเร็นลับนั้นก็แผ่ว เสียงลง เหมือนวาทยกรต้องการให้ได้ยิน “สาส์น” อะไรสักอย่างที แทรกเข้ามา..

เป็นเสียงน้ำไหล แผ่วเบา และดังมาจากที่ไหนสักแห่งข้างนอกหัว ของเรา.. อยู่ไกลออกไปนอกกุฏิ ที่ไหนสักแห่งในความมืดมิดของ รัตติกาลนั้น..

แล้ววงมโหรีทิพย์ก็ค่อยๆเพิ่มเสียงขึ้น พร้อมกันนั้นเสียงน้ำไหลก็ ค่อยๆดังมากขึ้นตามด้วย ไม่เคยได้ยินเพลงอะไรที่ดังสดใสชัดเจน เช่นนี้ในชีวิต มันชัดเจนมาก จนเสมือนว่ามันคือตัวของเราเอง เสียง เหล่านั้นก็คือเสียงแห่งตัวตนของเรา

แสดงว่าตัวตนของคนเรามีมากกว่าหนึ่งตัว เราจึงมีหลายเสียง

เสียงสายน้ำที่รินไหลแผ่วลง แล้วมีเสียงจิ้งจ่าอะไรสักอย่างค่อยๆดัง แทรกเข้ามา คล้ายเสียงคนพูด แต่ไม่ใช่คน เหมือนเสียงปีศาจในหนัง ฝรั่ง เสียงนั้นทุ้มลึกน่าขนพองสยองเกล้า ดูเหมือนเขาหรือมันกำลัง

บอกอะไรกับเรา

แล้วเพลงที่บรรเลงอยู่ก็เปลี่ยนแนว จากที่อ้อยอิ่งมาเป็นจังหวะ คล้ายเสียงเต้นของหัวใจ เป็นเสียงกลองที่ดังหนักๆ เสียงปี่สาจนั่นดัง เข้าจังหวะกับเสียงกลอง เมื่อค่อยๆตั้งใจฟังก็จับความได้ว่า เสียงนั้น บอกว่า..

—ออกไป! ออกไป! (ตุ้มตุ้ม! ตุ้มตุ้ม!)

เสียงเดี่ยวๆที่ว่า “ออกไป! ออกไป!” นั้นดังอยู่ชั่วครู่หนึ่ง เมื่อเห็นว่าเรายังคงนอนนิ่งอยู่บนพื้นกระดาน ฉับพลันก็มีเสียงจำนวนมหาศาลประสานกัน เริ่มจากแผ่วเบาเป็นดังกระหึ่มขึ้นตามลำดับว่า “ออกไป! ออกไป!” แท้แล้ว เสียงที่ประสานกันคราวนี้ก็คือทุกเสียงที่ได้ยินมาในช่วงแรก บางเสียงเล็กใสเหมือนเสียงทารก บางเสียงแหบพร่าเหมือนคนชรา บางเสียงเป็นหญิง บางเสียงเป็นชาย บางเสียงเป็นกระเทย บางเสียงเป็นสัตว์ชนิดต่างๆ บางเสียงเป็นกระตังต้นไม้.. โอ้.. บางเสียงเป็นแม่กระตังเสียงของโชดหิน กระป๋องนม ตู้เย็น ติกคอนกรีต ถ้วยกาแฟ ก้อนเมฆ สายฟ้า สายฝน.. นับไม่ถ้วน..

ลุกจากที่นอน เดินลงมาจากกุฏิ แสงจากดวงดาวในคืนแรมนั้นเพียงพอที่จะเห็นเส้นทางเล็กเลื้อยไปตามดงไม้ ผ่านต้นสะแบงใหญ่สองต้นที่เคยเดินจงกรม ลมหนาวพัดมาปะทะหน้า รู้สึกหนาววูบ ได้ยินเสียงน้ำไหลเบาๆอยู่ข้างหน้า เสียงมโหรีที่กระหึ่มเป็นจังหวะว่า “ออกไป! ออกไป!” ยังคงดังอยู่ แต่แผ่วลงเพื่อให้เสียงน้ำไหลที่อยู่ข้างหน้าได้ยินชัดขึ้น เสียงดนตรีทิพย์หรือดนตรีนรกก็ไม่ทราบนั้นในสภาพเช่นนั้นฟังเป็นเสมือนเสียงเชียร์ให้เราก้าวไปหาอะไรสักอย่าง อาจจะ เป็นความตาย ชัยชนะ จุดจบ หรือจุดเริ่มต้นของสิ่งวิเศษสุดในชีวิตก็ได้

—ออกไป! ออกไป! (ตุ้มตุ้ม! ตุ้มตุ้ม!)

—ออกไป! ออกไป! (ตุ้มตุ้ม! ตุ้มตุ้ม!)

—ออกไป! ออกไป! (ตุ้มตุ้ม! ตุ้มตุ้ม!)

—ออกไป! ออกไป! (ตุ้มตุ้ม! ตุ้มตุ้ม!)
 —ออกไป! ออกไป! (ตุ้มตุ้ม! ตุ้มตุ้ม!)
 —ออกไป! ออกไป! (ตุ้มตุ้ม! ตุ้มตุ้ม!)
 —ออกไป! ออกไป! (ตุ้มตุ้ม! ตุ้มตุ้ม!)
 —ออกไป! ออกไป! (ตุ้มตุ้ม! ตุ้มตุ้ม!)
 —ออกไป! ออกไป! (ตุ้มตุ้ม! ตุ้มตุ้ม!)
 —ออกไป! ออกไป! (ตุ้มตุ้ม! ตุ้มตุ้ม!)
 —ออกไป! ออกไป! (ตุ้มตุ้ม! ตุ้มตุ้ม!)
 —ออกไป! ออกไป! (ตุ้มตุ้ม! ตุ้มตุ้ม!)
 —ออกไป! ออกไป! (ตุ้มตุ้ม! ตุ้มตุ้ม!)
 —ออกไป! ออกไป! (ตุ้มตุ้ม! ตุ้มตุ้ม!)
 —ออกไป! ออกไป! (ตุ้มตุ้ม! ตุ้มตุ้ม!)

ฉับพลัน สรรพลำเนียงก็หยุดลงอย่างกะทันหัน ความเงียบสงัดแผ่คลุมบริเวณนั้น เป็นความเงียบที่เงียบสงัดจริงๆ มีเพียงเสียงสายน้ำที่เอื่อยไหลอยู่เท่านั้นที่ทำลายความเงียบอยู่ ณ เวลานั้น เมื่อไม่มีเสียงกระหึ่มเร้าอยู่ในหัว จึงสังเกตเห็นว่าตนเองได้มายืนอยู่ที่ทำน้ำหน้าวัด ข้างหน้านั้นคือคુંน้ำดำมืด เท่าที่แสงดาวจะส่องให้เห็นได้ ผิวน้ำดูราบเรียบกว่าทุกวัน ลมสงบ แต่อากาศกลับหนาวเหน็บ เหมือนครึ่งหลับครึ่งตื่น ความคิดหนึ่งถามตนเองว่ามายืนอยู่ที่นี้เพื่ออะไร แต่ยังไม่ทันได้ตอบ เสียงมโหรีที่เงียบหายไปเมื่อสักครู่ก็กลับมาใหม่ คราวนี้ท่วงทำนองของมันกระแทกกระทั้น เร้าเร้า มากกว่าก่อน เสียงที่กระหึ่มมาใหม่คราวนี้เปลี่ยนเป็น..

—ลงไป! ลงไป! (ตุ้มตุ้ม! ตุ้มตุ้ม!)
 —ลงไป! ลงไป! (ตุ้มตุ้ม! ตุ้มตุ้ม!)
 —ลงไป! ลงไป! (ตุ้มตุ้ม! ตุ้มตุ้ม!)
 —ลงไป! ลงไป! (ตุ้มตุ้ม! ตุ้มตุ้ม!)
 —ลงไป! ลงไป! (ตุ้มตุ้ม! ตุ้มตุ้ม!)
 —ลงไป! ลงไป! (ตุ้มตุ้ม! ตุ้มตุ้ม!)

—ลงไป! ลงไป! (ตุ้มตุ้ม! ตุ้มตุ้ม!)

—ลงไป! ลงไป! (ตุ้มตุ้ม! ตุ้มตุ้ม!)

ความทรงจำที่เลื่อนรานั้นบอกว่าได้ก้าวเท้าลงไปตามชั้นบันไดอย่างช้าๆ ระหว่างนั้นก็มียเสียงเหมือนผู้หญิงตะโกนแทรกว่า “อย่าลงไป อย่าลงไป” เสียงนั้นฟังคุ้นหู เหมือนเสียงคนที่เคยรู้จัก แต่ก็นึกไม่ออกว่าเป็นใคร แล้วก็มีเสียงกังวาน แดกพราว ดังกึกก้อง แทรกว่า “อย่าไปยุ่งกับเขา ปล่อยเขาไป” เสียงผู้หญิงคนเดิมสะอื้นให้ มีเสียงอื่นๆ นอกจากสองเสียงนี้ดังจิมง่า ระงมไปหมด บางเสียงหัวเราะเย้ยหยัน หลายเสียงคล้ายเสียงซุบซิบวิจารณ์ เหมือนคนมองดูศพที่ตายกลางถนนเพราะอุบัติเหตุ.. ดูเหมือนพวกเขากำลังมองดูอะไรสักอย่างที่อาจเป็นตัวเราที่กำลังจะเป็นศพ หรือเป็นแล้วก็ไม่แน่ใจ

เท้าสัมผัสสายน้ำเย็นยะเยือก รู้สึกว่าสายน้ำนั้นค่อยๆ เลื่อนขึ้นมาจากขาเป็นเอว หน้าอก ไบหน้า แล้วก็ทั้งตัว ความรู้สึกตอนนั้นเหมือนทั้งตัวเลื่อนไหลลงไปข้างล่างอย่างรวดเร็ว ภู่ความมืดมิดและหนาวเย็นยะเยือกไปทั้งตัว..

เสียงที่ได้ยินก่อนหน้านี้นี้หายไปไหนหมดแล้วก็ไม่ทราบ เหลือเพียงตัวเรากับความมืดสนิทและเย็นยะเยือกใต้สายน้ำ รู้สึกหายใจไม่ออก และรู้สึกว่าตนเองคงจะกลายเป็นศพในอีกไม่กี่วินาทีข้างหน้า สองจิตสองใจว่าจะเลือกอะไรระหว่าง “ไป” กับ “ไม่ไป” แต่สติสัมปชัญญะตอนนี้ไม่พอจะให้เลือกได้ ความรู้สึกวบสุดท้ายคือ.. อึดอัดมากที่สุด เจ็บปวดมากที่สุด อย่างไม่เคยรู้สึกมาก่อน เหมือนมีน้ำหนักมหาศาลจากภายนอกบีบกดร่างของเราให้เล็กลงรอบตัวทุกด้าน.. สภาพนี้ดำรงอยู่ชั่วอึดใจ แต่แล้วอยู่ๆ ก็มีแสงสว่างกระจ่างใสปรากฏเป็นจุดๆ ขึ้นรอบกาย เหมือนดวงไฟหลายดวงปรากฏขึ้นท่ามกลางความมืด ความรู้สึกว่าร่างถูกบีบกดอย่างหนักหน่วงเมื่อสักครู่ละลายไปอย่างสิ้นเชิง เหลือเพียง ‘ความเบาสบาย’ และ ‘อิมเอิบใจ’ อย่างแปลกประหลาด บางขณะรู้สึกเหมือนอยากร้องไห้ แต่ไม่ไห้เพราะปวดร้าวใจ

ตรงกันข้าม ที่อยากร้องไห้เพราะอิมเมจว่าได้พบบางสิ่งบางอย่างที่บอกไม่ได้ อธิบายไม่ได้ด้วยภาษามนุษย์

ดวงไฟรอบกายปรากฏชัดขึ้นเต็มไปหมดและไม่มีที่ท่าว่าจะหยุด ลีและแสงของดวงไฟแต่ละดวงสุกสว่างแต่นุ่มนวล มีสารพัดสี แดง เขียว เหลือง น้ำเงิน ส้ม แสด.. โลกใต้น้ำยามนั้นไม่ใช่โลกแห่งความมืดมิดและหนาวเย็นอีกต่อไปแล้ว หากแต่เป็นโลกของความสดสว่างและชื่นเย็น.. เอ๊ะ นั่นอะไร.. ผุงปลาผุงใหญ่กำลังว่ายตรงมายังเรา เป็นปลาที่แปลกประหลาดไม่เคยเห็นมาก่อน เหมือนไม่ใช่ปลาธรรมชาติ เพราะรูปร่าง ครีบ หาง เกล็ด อย่างกับว่ามาจากภาพวาดของจิตรกร ไม่ใช่ปลาชนิดเดียว แต่สารพันชนิด เล็กบ้างใหญ่บ้าง มีแต่ลีลาการว่ายน้ำเท่านั้นที่ดูเป็นธรรมชาติ ผุงปลานั้นผ่านไป พลันก็มิดวงตาของอะไรสักอย่างปรากฏขึ้นที่ขอบหัวน้ำส่วนที่ดวงไฟส่องไปไม่ถึง ดวงตาสีมรกต ขนาดเท่ากำมือ เมื่อดวงตาคู่นั้นเลื่อนเข้ามาหาอย่างรวดเร็ว ร่างทั้งร่างของสัตว์ประหลาดนั้นก็ปรากฏชัดเจนแก่ดวงตาทั้งคู่ของเรา ท่ามกลางแสงไฟมหาศาลที่สาดส่องสว่างอยู่เวลานั้น

“พญานาค” อุทานกับตนเอง เหมือนกับผุงปลาที่เพิ่งว่ายผ่านไปเมื่อสักครู่ พญานาคที่เห็นนั้นดูไม่ใช่สิ่งธรรมชาติ แต่มาจากงานศิลปะของศิลปิน ครีบ เกล็ด หงอน หาง ของพญานาคสีเขียวเป็นพื้น ส่วนขอบนอกที่เป็นเสมือนเส้นตัดในภาพวาดของศิลปินนั้นเป็นสีส้ม ร่างทั้งร่างของพญานาคมีรัศมีแผ่ซ่านออกมา เรืองรองและนุ่มนวล ลีลาการว่ายน้ำและเคลื่อนไหวของพญานาคนั้นสง่างาม ทรงอำนาจ เยือกเย็น และเป็นมิตร แล้วอยู่ๆ สายน้ำรอบตัวก็เกิดอาการกระเพื่อมและโยนตัวอย่างแรง รู้สึกได้ว่าร่างของตนวูบไหวไปกับแรงนั้น ที่มาของการกระเพื่อมไหวอย่างแรงของสายน้ำนั้นคือ.. ด้านหลังของพญานาคตัวแรกนั้น คือสิ่งเดียวกันนี้แหละ แต่จำนวนมหาศาล รู้สึกตื่นตาตื่นใจจนอยากร้องไห้ พญานาคกลุ่มใหญ่ที่กำลังเคลื่อนเข้ามาหานี้มีหลาย

ขนาด หลายสี่ล้าน และรูปร่างลักษณะก็ผิดแผกกันออกไป บางตัวที่ดูๆ แล้วน่าจะเป็น “นาคเด็ก” เข้ามาเวียนว่ายอยู่ข้างตัว ดวงตาเหมือนจะพิศวงว่าทำไมจึงมีมนุษย์คนหนึ่งมาอยู่ใต้บาดาลเช่นนี้..

ทันใดนั้น ก็มีเสียงกึกก้องเหมือนเสียงฟ้าผ่าดังขึ้นว่า

—พอแล้ว! ไปได้แล้ว!

เสียงนั้นทำให้ภาพที่เห็นเวลานั้นอันตรธานไปทันที เหลือเพียงความมืดมิดและหนาวยะเยือกเช่นแต่แรก รู้สึกเหมือนมีมือขนาดใหญ่ สากและเย็นเยียบมาฉวยที่ข้อเท้าข้างหนึ่งแล้วหลุดลงไปยังล่าง แต่แล้วก็มีเสียงผู้หญิงที่คุ้นเคยคนเดิมนั้นกรีดร้องคัดค้านออกมาสุดเสียงว่า

—ไม่! อย่าไป! อย่าไป!

เสียงหลังนี้เหมือนมีอำนาจประหลาด ทำให้มือที่ฉวยข้อเท้าอยู่นั้นต้องคลายออก ร่างของเราเลื่อนลอยขึ้นข้างบนอย่างรวดเร็ว ใจหวิวเหมือนจะตายแต่ก็ไม่ตาย มารู้สึกตัวอีกทีก็เมื่อพบว่าตนเองกำลังลอยคออยู่กลางกระแสน้ำ

“ยังไม่ตาย” พุดกับตนเอง ขณะใช้มือและเท้ากระทบน้ำ พาร่างเข้าหาฝั่ง เมื่อกลับมายังกุฏิ ฟ้ายังไม่สว่าง เสียงไก่แจ้ที่วัดเสียงไว้กำลังกระชั้นชั้นปลุกพระเณรในวัด ที่กุฏิของสามเณรที่ทำหน้าที่ลูกตีระฆัง ปลุกคนในวัดยังมีดอยู่ แสดงว่าเวลานั้นคงยังไม่ถึงตีสามครึ่ง เปลี่ยนสรงและอังสะ เอาที่เปียกน้ำออกไปตากที่ราวชานกุฏิ กลับมาล้มตัวลงนอน แล้วหลับเป็นตาย รู้สึกตัวอีกทีก็ตอนที่เณรไปปลุกให้ลุกฉันทเพล

สิ่งหนึ่งที่ค้างคาใจอยู่คือ เสียงผู้หญิงที่เรียกกลับมาจากความตายนั้นเป็นใคร ยามที่สติสตั้งกลับมาเป็นของตนเช่นนี้ รู้สึกว่าตนเองนั้นโง่เขลาและอ่อนแอที่คิดฆ่าตัวตายเช่นนั้น และรู้สึกเป็นหนี้บุญคุณผู้หญิงลึกลับเจ้าของเสียงที่ช่วยพาเรากลับมาจากโลกแห่งความตายนั้น ทำอย่างไรจึงจะรู้ว่าเธอเป็นใคร ความรู้สึกนี้ค้างใจอยู่ลึกๆ ๐

ภาคที่สาม
ค้นหา

-๑-

เรียน ท่านนายกสมาคมปรัชญาและศาสนาแห่งประเทศไทย และท่านนักวิชาการ คณาจารย์และนิสิตนักศึกษาที่เคารพรักทุกท่าน.. ก่อนอื่นผมต้องขอขอบพระคุณท่านอาจารย์วรยุทธและกรรมการสมาคมทุกท่านที่มีน้ำใจเชิญผมมาเป็นผู้ปาฐกถา นำเนื่องในโอกาสการประชุมทางวิชาการประจำปีของสมาคมปรัชญาและศาสนาแห่งประเทศไทยในปีนี้ เมื่อได้รับทราบตาม ผมเรียนท่านอาจารย์วรยุทธว่าผมอยากพูดเรื่องหนึ่ง ซึ่งตามความเชื่อของผม เป็นแง่หนึ่งของสิ่งที่เรียกว่า ‘ศาสนศึกษา’ เพียงแต่ว่าแง่มุมที่ว่านี้ บ้านเรายังไม่มีผู้สนใจค้นคว้าศึกษาเท่านั้นเอง ท่านอาจารย์วรยุทธ บอกว่าดีเลยครับ โดยที่ท่านยังไม่ได้ฟังด้วยซ้ำไปว่าผมจะพูดเรื่องอะไร (เสียงที่ประชุมหัวเราะครืน รวมทั้งอาจารย์วรยุทธนายกสมาคม)

เรื่องขงเรื่องเป็นอย่างนี้ครับ.. อาจฟังดูเป็นเรื่องส่วนตัว.. ผม นั้นโดยอาชีพ ดังที่ท่านทั้งหลายทราบ ทำมาหากินทางด้านสอน

ปรัชญาและพระพุทธศาสนา โดยพื้นฐานความคิด ผมสนใจวิทยาศาสตร์ อาจจะมากกว่าศาสนาเสียด้วยซ้ำ ไม่ว่าจะเราชอบหรือไม่ชอบวิทยาศาสตร์ ไม่ว่าจะเราจะสงสัยหรือไม่สงสัยในวิทยาศาสตร์ เวลานี้วิทยาศาสตร์ก็คือระบบการแสวงหาความรู้ของมนุษย์ที่ได้รับการยอมรับมากที่สุด อย่างน้อยก็ในศตวรรษที่ ๒๐ นี้ของโลก หลายคนวิจารณ์วิทยาศาสตร์ว่าไม่อาจให้คำตอบหลายเรื่องในชีวิต อันนี้ผมยอมรับ เพราะวิทยาศาสตร์เป็นอย่างนี้เองครับ ผมจึงชอบวิทยาศาสตร์ วิทยาศาสตร์กับศาสนานั้นบางอย่างเหมือนกัน แต่บางอย่างก็ต่างกัน และต่างกันมากด้วย ที่เหมือนกันคือวิทยาศาสตร์และศาสนาสนใจจักรวาลทั้งหมดเหมือนกัน และได้ทุ่มเทความพยายามของตนเพื่อเปิดเผยว่าอะไรคือความจริงแท้ของจักรวาล แต่ที่ต่างกันคือ สองระบบความคิดนี้มีแนวทางในการทำความเข้าใจจักรวาลไม่เหมือนกัน

กล่าวให้แคบลงมาที่มนุษย์ในฐานะส่วนหนึ่งของจักรวาล ศาสนาดูจะเชื่อว่ามนุษย์ไม่ได้มีแต่กายเท่านั้น แต่ยังมีวิญญาณซึ่งบางศาสนาเชื่อว่าเกี่ยวข้องไปยังพระผู้เป็นเจ้า ส่วนวิทยาศาสตร์นั้นไม่พยายามสรุปอะไรเกินกว่าที่ได้ศึกษาและมีหลักฐานรองรับ ในแง่นี้ผมถือว่าวิทยาศาสตร์อ่อนน้อมถ่อมตนกว่าศาสนา ผมจะไม่ไปไกล แต่จะจำกัดประเด็นเข้ามาที่เรื่องซึ่งรบกวนความคิดของผมยาวนาน อย่างน้อยก็ในช่วง ๑๐ ปีที่ผ่านมา เรื่องก็คือ เนื่องจากผมแม้จะลาสิกขามานานพอสมควรแล้ว แต่ชีวิตยังต้องเกี่ยวข้องกับวัด พระ และศาสนาอยู่ตลอดเวลา มีปัญหาบางอย่างที่เกิดในวงการพุทธศาสนา และผมมีส่วนรู้เห็น ปัญหาเหล่านี้ส่วนหนึ่งผมรู้สึกว่าเป็นฐานะที่ตนเป็นชาวพุทธ ก็ย่อมมีพันธะทางศีลธรรม

บางอย่างที่จะช่วยหาทางออกหรือแก้ไข ปัญหาที่มีหลายปัญหาครับ แต่ผมจะพูดถึงปัญหาเดียว ปัญหาที่ว่านี่คือ มีชาวพุทธทั้งพระเถร และญาติโยมที่ชีวิตถูกทำร้ายด้วยสิ่งที่เรียกว่า “การทำวิปัสสนากรรมฐาน” ศาสนานั้นเราทราบดีว่าเป็นอะไรหลายอย่าง เป็นแม้แต่สิ่งที่เรียกว่าดาบสองคม คือช่วยเราแก้ปัญหาได้ แต่ก็สร้างปัญหาให้เราได้ ดูเหมือนพระพุทธองค์จะทรงเข้าใจธรรมชาติของศาสนาดี จึงตรัสเตือนเราชาวพุทธว่า ศาสนานั้นเหมือนต้นหญ้าคา การลูปคลำศาสนาอย่างผิดวิธีอาจทำให้บาดเจ็บได้ เพราะใบหญ้านั้นคม ศาสนาที่ว่านี้ทรงรวมเอาพุทธศาสนาของพระองค์เข้าด้วย เวลานี้สิ่งที่ผมพบเห็นในโลกของชาวพุทธโดยเฉพาะในบ้านเราก็คือ มีคนจำนวนมากถูกใบหญ้านี้คาแห่งพระพุทธศาสนาบาดมือจนเลือดโชก ผมคิดว่าเรื่องนี้ต้องได้รับการแก้ไข แต่จะแก้ไขอย่างไรนี่สิเป็นปัญหาใหญ่ ผมนั้นเชื่อว่าระบบความคิดทุกอย่างของมนุษย์เมื่อตัวระบบสร้างปัญหาขึ้น ยากนักที่จะหาทางแก้จากตัวระบบนั้น ต้องอาศัยภูมิปัญญาจากระบบมาช่วย ในแง่นี้ผมคาดหวังว่าวิทยาศาสตร์จะช่วยเราได้ แน่نون นี่ไม่ได้แปลว่าวิทยาศาสตร์ดีกว่าพระพุทธศาสนา วิทยาศาสตร์ก็อาจเป็นต้นหญ้านี้ได้ในบางวันหรือบางสถานการณ์ ในแง่นี้ วิทยาศาสตร์ก็อาจต้องการพระพุทธศาสนา เพื่อไปช่วยแก้ข้อบกพร่องของระบบตามที่ว่ามานั้น

เพื่อให้เรื่องที่ผมต้องการเสนอไม่เป็นนามธรรมเกินไป ผมจำเป็นต้องใช้ตัวอย่าง ตัวอย่างนี้เป็นเรื่องจริงที่ผมประสบด้วยตนเองมาเมื่อไม่นานนี้เอง ผมจำเป็นต้องพาดพิงถึงบุคคลที่สามในฐานะตัวอย่าง ผมจะพยายามล้วงล้ำเข้าไปในชีวิตส่วนตัวของท่านเจ้าของตัวอย่างให้น้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพราะความเคารพใน

ชีวิตของท่านในฐานะที่เป็นมนุษย์เช่นเดียวกับพวกเรา ผมขอแบ่งประเด็นที่จะนำเสนอเป็นสองตอน ตอนแรกจะว่าด้วยปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นก่อน จากนั้นตอนที่สองจะว่าด้วยการวินิจฉัยของผมเพื่อหาทางออก

ในแง่ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น เรื่องนี้เกี่ยวข้องกับพระภิกษุรูปหนึ่ง เพิ่งบวชได้ปีเศษ อายุท่านประมาณ ๒๒ ปี เป็นคนกรุงเทพ เคยเป็นนักศึกษาในมหาวิทยาลัย แต่เรียนไม่จบ เพราะมีปัญหาทางใจบางอย่างจนต้องเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาล เมื่อออกจากโรงพยาบาลแล้วก็ไปบวชที่วัดแห่งหนึ่งในทางภาคอีสาน พระสนใจเรื่องการทำกรรมฐาน เคยหัดทำกรรมฐานโดยการเพ่งอาโปกสถินอยู่ระยะหนึ่งแต่ไม่เป็นผล วันหนึ่งพระเกิดความเครียดด้วยเรื่องส่วนตัวบางอย่างที่ผมจะไม่ขอเล่ารายละเอียด ปัญหานี้เป็นปัญหาภายในครอบครัวท่าน เรือร้างมายาวนาน และเป็นเรื่องเดียวกับที่ทำให้ท่านต้องเข้าโรงพยาบาลเพื่อรักษาอาการทางจิตก่อนหน้านั้น พระพยายามฆ่าตัวตายโดยการเดินลงไปใต้น้ำ ระหว่างที่อยู่ตรงเส้นแบ่งของชีวิตกับความตายนั้น มีบางสิ่งเกิดกับท่าน นำท่านกลับมาสู่โลกนี้อีกครั้ง ท่านเล่าให้ผมฟังว่า ขณะที่ท่านจะตายนั้น มีผู้หญิงคนหนึ่ง ท่านเห็นผู้หญิงคนนั้นในนิมิต ไม่เห็นตัว ได้ยินแต่เสียง แล้วผู้หญิงคนนี้แหละที่พยายามต้านทานไม่ให้ท่านเดินไปสู่ความตาย เมื่อกลับมาสู่ชีวิตอีกครั้ง ท่านก็คิดว่าจะพยายามสืบสาวให้รู้ว่าผู้หญิงคนนี้เป็นใคร ท่านบอกว่าเสียงผู้หญิงในนิมิตนั้นท่านคุ้นเคยมาก แต่นึกไม่ออกว่าเป็นใคร

เมื่อผ่านช่วงเวลาของความกดดันไปแล้ว ซึ่งกินเวลาเป็นสาม-สี่สัปดาห์ พระรูปนี้ก็มานั่งทบทวนว่า ท่านพบผู้หญิงคนนั้นได้อย่างไร

เนื่องจากท่านเป็นคนฉลาด สมัยที่เป็นนักศึกษาก็เรียนมาทางด้านวิทยาศาสตร์และเรียนอยู่ในขณะที่เด็กเก่งเท่านั้นจะเข้าไปเรียนได้ ท่านจึงวิเคราะห์ออกว่า ท่านพบผู้หญิงคนนี้ได้จากสภาพที่อยู่ตรงกลางระหว่างความเป็นกับความตาย ท่านเลยสรุปว่า หากท่านกลับไปสู่สภาพนั้นได้อีกครั้ง ท่านก็จะมีโอกาสค้นหาจนพบว่า ผู้หญิงคนนี้เป็นใคร

ทำอย่างไรจึงจะกลับไปยังสภาพกึ่งเป็น-กึ่งตายนั้นได้อีก เนื่องจากพระเป็นคนฉลาดและเรียนมาทางวิทยาศาสตร์จึงวิเคราะห์ได้ว่า สภาพของตนตอนอยู่ในน้ำนั้นเป็นสภาพของคนที่กำลังจะตาย เพราะขาดอากาศหายใจ ท่านคิดว่า หากท่านทำกรรมฐานด้วยการ “กลั่นลมหายใจ” ไปจนถึงระดับหนึ่ง ระดับที่ว่าคือระดับที่อยู่บนเส้นด้ายบางๆระหว่าง “เป็น” กับ “ตาย” หรือระหว่าง “โลกนี้” กับ “โลกหน้า” หากทำสำเร็จ ท่านก็จะมีโอกาสกลับไปค้นหาผู้หญิงปริศนาในนิมิตนั้น

ตอนที่ท่านเขียนจดหมายมาเล่าความคิดนี้ให้ผมฟัง ผมตกใจและเป็นห่วงท่านมาก ผมเขียนจดหมายไปบอกท่านให้ระงับหรือยกเลิกความคิดนี้ โดยผมได้อ้างไปว่า สิ่งที่ท่านเห็นในสภาพครึ่งเป็น-ครึ่งตายนั้นเป็นเพียงนิมิต ไม่มีจริง และนิมิตนั้นก็อธิบายได้ด้วยทฤษฎีเกี่ยวกับสมองในสภาพที่ได้รับออกซิเจนน้อย แต่ท่านก็ไม่ฟังผม เวลานี้ท่านกำลังเล่นอยู่กับความตายที่ว่านี้ แต่ท่านยังประสบความสำเร็จในแง่ที่ว่า แม้จะเฉียดไปถึงเส้นแบ่งบางๆของ “เป็น” กับ “ตาย” นั้นแล้ว ท่านก็ยังกลับมาได้เสมอ ผมเกรงไปว่า วันหนึ่งท่านอาจจะพลาด

ระยะหลังๆมานี้ ท่านเขียนเล่ามาว่า นิมิตที่เห็นในกรรมฐานนั้น

ชัดมากขึ้น และท่านในฐานะผู้เล่น เริ่มจะกลายสภาพจากมือสมัครเล่นมาเป็น “นายของเกม” ได้มากขึ้น โลกที่ท่านบรรยายมานั้นเท่าที่ภาษาของท่านพอเล่าออกมาได้เป็นโลกที่ผมรู้สึกว่ามีฟิลิชั่นเหนือจินตนาการ ซึ่งผมจะไม่ขอเล่า ณ ที่นี้ ก่อนหน้านี้พระท่านอยู่ที่กุฏิ แต่เดือนสองเดือนที่ผ่านมา ท่านขอหลวงพ่ोज้า อาวาสไปอยู่คนเดียวโดดเดี่ยวที่ “ลิม” รางด้านหลังวัด ลิมก็คือโบสถ์ที่ออกแบบตามคติศิลปะอิสาน เป็นสิ่งปลูกสร้างคล้ายโบสถ์ของภาคกลาง แต่ไม่ยกพื้นสูง และขนาดเล็กพอพระเข้าไปทำสังฆกรรมได้สัก ๑๐ รูปเท่านั้น ผนังก่อด้วยอิฐที่คนท้องถิ่นทำขึ้นเอง เป็นอิฐที่ทำจากดินแดงก้อนใหญ่ ลิมจะมีหน้าต่างเพียงสองบานกับประตูทางเข้าอีกหนึ่งบาน โดยรวมเมื่อเข้าไปอยู่ข้างใน แม้จะเป็นช่วงกลางวันก็มีมืด หลวงพ่ोज้าอาวาสซึ่งผมรู้จักเขียนจดหมายมาเล่าให้ผมฟังว่า ท่านเองก็ตัดทานไม่ให้พระท่านไปอยู่ที่นี่ เพราะไกลคน เป็นอะไรยามกลางค้ำกลางคืนจะไม่มีคนช่วย บริเวณลิมร้างนั้นเป็นดงไม้ใหญ่ บรรยากาศมืดครึ้ม แม้ช่วงกลางวันก็น่ากลัว จึงไม่มีพระเณรในวัดอย่างกรายไปแถวนั้น

ที่นี่คือสถานที่เล่นเกมแห่งความตายของพระ ท่านเล่าว่าช่วงที่ยากที่สุดของเกมก็คือความกล้าที่จะไม่หายใจแม้จะรู้สึกที่กำลังจะตาย เคยดูหนังเก่าๆของ James Dean เรื่อง “*Rebel without a Cause*” หรือเปล่าครับ วัยรุ่นอเมริกันยุค ๖๐ นั้น เขาเล่นเกมอันหนึ่งกัน คือพวกเขาจะขับรถไปชุมนุมกันนอกเมือง บางทีก็เป็นลานกว้างๆ ริมหน้าผา แล้วใครอยากจะแสดงว่าตนเป็นฮีโร่ก็จะประลองความกล้าด้วยการขับรถเข้าหากันด้วยความเร็วสูง ใครหยุดรถก่อนหรือหักหลบก่อนถือว่าแพ้ สิ่งที่พระท่านทำในนาม

กรรมฐานที่ท่านประดิษฐ์ขึ้นเองนั้นว่าไปแล้วก็ไม่ต่างจากสิ่งที่วัยรุ่นอเมริกันตามที่กล่าวเขาทำกัน ท่านขับรถบิ่งเข้าหาความตาย ท่านไม่เคยหักหลบหรือหยุดรถ ซึ่งตรงนี้แหละครับที่ท่านบอกว่าเป็นตอนที่ยากที่สุด แต่ท่านก็ทะลุผ่านมาได้ ความตายหลีกทางให้ท่าน.. แล้วอนุญาตให้ท่านเข้าไปชมโลกอันพิลึกพิลั่นของมัจจุราช.. มาหลายครั้งแล้ว

ผมจะขอหยุดเนื้อหาส่วนที่เป็นปรากฏการณ์ไว้เท่านี้ก่อน หากมีอะไรจะเพิ่มเติมก็จะได้กล่าวที่หลัง คราวนี้ผมจะขอตีความเรื่องที่เราเล่าข้างต้น แต่ก่อนจะตีความ ผมขอสรุปนิดหนึ่งว่า ภารกิจของพระที่เล่าให้ฟังนี้ ปัญหาคือท่านเข้าใจเรื่องจิตภาวนาอย่างหนึ่งแล้วความเข้าใจนั้นกำลังพาท่านเข้าสู่ห้วงแห่งอันตราย เพราะท่านอาจตายได้เสมอ ปัญหาต่อมาคือ ทำไมคนบางคนในโลกจึงยินดีรับคำเชื่อเชิญของความตายเช่นนั้น ความตายจะต้องมีมายากลบางอย่างที่ทำให้คนบางคนกล้าเดินเข้าหามันอย่างสมัครใจเช่นนั้น ปริศนานี้คือสิ่งที่ผมจะต้องแก้ก่อน ก่อนอื่น ผมขอให้ท่านทั้งหลายดูรูปนี้ (กดคอมพิวเตอร์ฉายภาพไปที่จอขนาดใหญ่ด้านหลังผู้พูด)

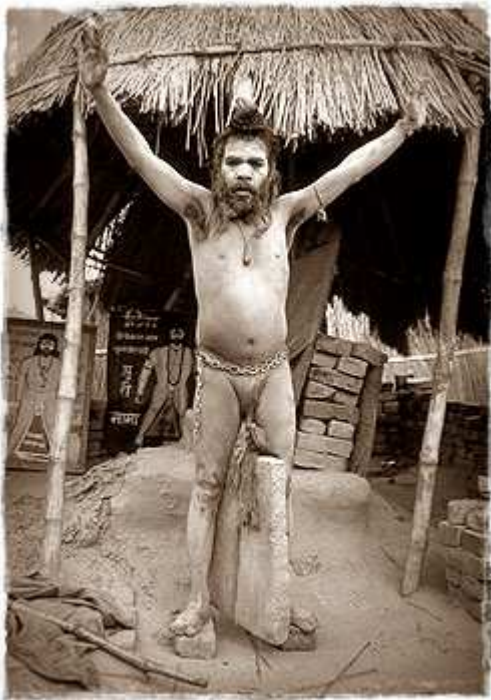

รูปที่เห็นนี้ผมเชื่อว่าหลายท่านในที่นี้คงคุ้นเคย เป็นรูปฤาษีหรือ
 สาธุของอินเดียท่านบำเพ็ญตบะด้วยการฝังศีรษะลงไปในดิน ทำไม
 สาธุของอินเดียจึงฝังหัวของตนลงไปในดินเช่นนั้น คำตอบคือ นี่
 เป็นวิธีการอย่างหนึ่งสำหรับ “ควบคุมการหายใจ” นอกจากวิธีนี้ก็
 อาจมีวิธีอื่น เช่นไม่ต้องมุดหัวลงไปในดินก็ได้ นั่งอยู่ตามปกติ
 แหละ แล้วกลั้นลมหายใจเอาไว้ จำได้ไหมครับว่า สมัยหนึ่ง
 พระพุทธเจ้าเมื่อแรกที่เสด็จออกบวชใหม่ๆก็ทรงเคยทดลอง “เล่น
 กับลมหายใจ” ที่ว่านี้ ในหนังสือ “พุทธประวัติ” เล่ม ๑ ของ
 สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ทรงเล่า
 เหตุการณ์ตอนนีไว่ว่า

วาระที่สอง.. ทรงผ่อนกลั้นลมอัสสาสะปัสสาสะ เมื่อลมไม่ได้เดิน
 สะดวกโดยช่องพระนาสิกและช่องพระโอษฐ์ ก็เกิดเสียงดังอุ้งทางช่อง
 พระกรรมทั้งสอง ให้ปวดพระเศียร เสียดพระอุทร ร้อนในพระกาย
 เป็นกำลัง แม้ได้เสวยทุกขเวทนากล้าถึงเพียงนี้ ทุกขเวทนานั้นไม่อาจ
 ครอบงำพระหฤทัยให้กระสับกระส่าย มีพระสติตั้งมั่นไม่ผันเพื่อน
 ประรภความเพียรไม่ย่อหย่อน ครั้นทรงเห็นว่าการทำงานนี้ไม่ใช่ทาง
 ตรัสรู้ จึงเปลี่ยนอย่างอื่นอีก

จากข้อมูลเหล่านี้ทำให้เราเห็นว่า การควบคุมลมหายใจนั้นเป็น
 เทคนิคที่แพร่หลายประการหนึ่งของการทำความเพียรทางจิต ท่าน
 ทั้งหลายอาจสงสัยว่า ทำความเพียรประเภทนี้ไปทำไม ลังเกตเห็น
 ไหมครับว่า ตามที่ทรงเข้าใจนั้น สมเด็จพระท่านเห็นว่า การกระทำเช่นนี้
 เพื่อให้เกิดทุกขเวทนาแล้วอดกลั้นเอาไว้อย่างถึงที่สุด เพื่อแสดงว่า
 เราเป็นคน “เอาจริง” ท่านทั้งหลายจะตีความอย่างนั้นก็ได้ แต่ผมก็
 สงสัยว่า สิ่งที่คนอินเดียผู้ชาญฉลาดในทางชีวิตและจิตใจของ

มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้นในนามของการบำเพ็ญเพียรทางจิตนั้น มักมีลักษณะของความเป็น “สาเหตุ” และ “ผล” ในตัวมันเอง ผมหมายความว่า การควบคุมลมหายใจนั้นในแง่ที่เป็นสาเหตุและผลไปพร้อมๆกันในตัวควรจะให้เสน่ห์หรือความรื่นรมย์บางอย่างเหมือนเมื่อเราออกแรงนวดขมับหรือมือเท้าก็ย่อมได้ความรู้สึกผ่อนคลายเป็นผลตอบแทนเสร็จสรรพในตัว ลองดูภาพอีกภาพนี้ซิครับ (ก้มลงกดคีย์คอมพิวเตอร์เพื่อฉายภาพ)

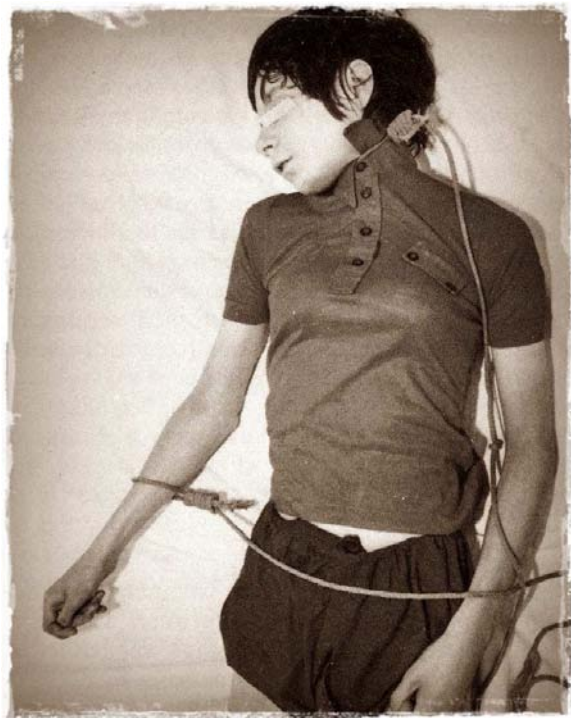

อันนี้ก็ เป็นภาพของสาธุอีกท่านหนึ่งเช่นกัน สังเกตเห็นไหมครับว่า ท่านนี้บำเพ็ญตบะด้วยการแขวนแผ่นศิลาหรือฝาปิดท่อระบายน้ำของท่านชายสุขุมพันธุ์ผมก็ไม่ทราบ (เสียงหัวเราะ) ไว้ที่อวัยวะที่อ่อนไหวที่สุดอย่างหนึ่งของมนุษยชาติที่เป็นเพศชายเรา (เสียงหัวเราะครืน) ผมทราบมาว่ามีคำเรียกการบำเพ็ญตบะแบบนี้ว่า “ลิงคาสนะ” ซึ่งพอแปลเป็นไทยได้ว่า “ทำบริหารลิงค์” (เสียงหัวเราะครืนอีกครั้ง ดังกว่าที่ผ่านมา) ผมซักจะพาท่านเป่ไปนอกทาง (หัวเราะ) ขออนุญาตนำกลับมาอย่างที่เดิม ปัญหาที่ว่าท่านสาธุท่านนี้ทำอะไรขึ้นมาจึงเอาอะไรต่อมิอะไรหนักๆมาแขวนไว้อย่างนั้น (ยังมีเสียงหัวเราะประปราย) ตามทัศนนะของสมเด็จท่าน คำตอบคือเพื่อแสดงว่าสาธุท่านเป็นคนเอาจริงอย่างที่เรียกกันในภาษาไทยเราว่า สมชายชาติตรี แต่ผมไม่คิดเช่นนั้น ถ้าข้อสันนิษฐานของผมข้างต้น

ถูกต้อง การแขวนของหนักไว้ที่จุดอ่อนไหวเช่นนี้ แน่แน่นอนว่าแรกๆ คงก่อความทุกข์หั่นหั่นแก่ท่านสาธุ แต่พอผ่านช่วงเวลาของความเจ็บปวดนั้นไปแล้ว มันจะพาไปหาความรื่นรมย์ที่แปลกประหลาดบางอย่าง ผมมีหลักฐานประกอบข้อสันนิษฐานนี้ ซึ่งจะได้ว่าต่อไป

ขออีกรูปนะครึบ รูปนี้ผมต้องขอร้องที่อาจารย์ทวนความรู้สึกของท่าน โดยเฉพาะท่านสุภาพสตรี ผมพยายามเลือกรูปที่คิดว่าจะทวนความรู้สึกของท่านน้อยที่สุดแล้ว (ก้มลงกดให้ภาพปรากฏ)

ภาพนี้ผมเอามาจากตำราทางนิติวิทยาศาสตร์ของฝรั่ง เป็นภาพที่ปรากฏแพร่หลายในหนังสือนิติวิทยาศาสตร์ เจ้าของภาพเป็นเด็กสาววัยรุ่น เธอเสียชีวิตด้วยอุบัติเหตุอย่างหนึ่งที่เรียกกันในวงการนิติวิทยาศาสตร์ว่า “Autoerotic Death” จำได้ใช่ไหมครับ เมื่อปีหรือสองปีที่แล้ว ดาราหนังที่มีชื่อเสียงมากคนหนึ่งของอเมริกาเสียชีวิตในโรงแรมที่บ้านเรา สภาพศพถูกแขวนคอ ผมอ่านตำราทางนิติวิทยาศาสตร์มาพอสมควร ค่อนข้างแน่ใจว่าการตายของดาราท่านนี้ก็แบบเดียวกับภาพที่ท่านทั้งหลายกำลังเห็นอยู่นี้

ทำไมผมจึงมาสนใจเรื่องทางนิติวิทยาศาสตร์ อันนี้ต้องขอขยาดความนิดหนึ่งว่า ผมไม่ได้สนใจทุกเรื่องในทางนี้ หากแต่สนใจบางเรื่องเช่นเรื่อง “Autoerotic Death” นี้เป็นต้น สาเหตุที่สนใจก็

เพราะว่าผมมองเห็นความเชื่อมโยงบางอย่างระหว่างเหตุการณ์เหล่านี้กับปรากฏการณ์ทางศาสนา เอาอย่างนี้ก็แล้วกันครับ ผมจะชี้ให้คุณ คนที่ตายด้วย “เออีดี” (AeD=Autoerotic Death) นั้นจะได้รับการวินิจฉัยเหมือนกันว่าเจ้าตัวไม่ประสงค์ที่จะตาย การตายนั้นเป็นอุบัติเหตุ ซึ่งก็แปลว่า “เออีดี” ก็คือการฆ่าตัวตายเป็นคนละเรื่องกัน ประการต่อมา “เออีดี” นั้นมีรูปแบบได้หลายอย่าง แต่ทุกรูปแบบจะให้ผลเหมือนกันคือผู้ตายจะถูกควบคุมการหายใจด้วยเครื่องมือที่ตนเองประดิษฐ์ขึ้น เช่นใช้เชือกแขวนคอ ใช้ถุงพลาสติกครอบศีรษะ เป็นต้น คำถามคือคนเหล่านี้ควบคุมการหายใจของตนไปทำไม เรื่องนี้ในทางการแพทย์อธิบายว่า เพื่อให้เกิดความรู้สึกรื่นรมย์อย่างมโหฬารสุดขีด ซึ่งอาจจะเกี่ยวข้องกับเรื่องทางเพศหรือไม่ก็ได้ แพทย์สมัยเมื่อสักสองศตวรรษก่อนสังเกตเห็นว่า เมื่อมีการประหารชีวิตนักโทษโดยการแขวนคอนั้น สภาพศพของผู้ตายจำนวนมากที่เป็นเพศชายจะอยู่ในลักษณะที่อวัยวะเพศแข็งตัวและบางรายจะมีการหลั่งน้ำอสุจิด้วย ข้อมูลเหล่านี้แพทย์สังเกตเห็นมานานและได้บันทึกเอาไว้ คนที่เรียนแพทย์จะรู้ข้อมูลเหล่านี้

การตีความทางการแพทย์เกี่ยวกับเหตุการณ์ข้างต้นแนวหนึ่งที่ยอมรับกันมากก็คือ เมื่อถูกแขวนคอ บุคคลผู้นั้นจะขาดออกซิเจนไปเลี้ยงสมอง และนั่นก็คือสาเหตุของการตาย อนึ่ง การที่อวัยวะเพศของเขาแข็งตัวหรือบางรายถึงขนาดมีอสุจิหลั่งนั้นอาจตีความได้ว่าเพราะสมองขาดออกซิเจนนั่นเองเป็นสาเหตุ

ตรงนี้ผมขอแสดงความเห็นเพิ่มเติมอันเป็นทัศนะส่วนตัวของผมเล็กน้อย ผมนั้นสังเกตมานานแล้วว่า ความรู้สึกทางด้านกามของมนุษย์ ลัทธิ และพืชนั้นเกี่ยวข้องกับอีกสิ่งที่สำคัญมากในชีวิต

เราอันได้แก่ความตาย หากกามารมณ์เป็นตัวแทนของ “การถือกำเนิด” กามารมณ์ก็ยืนอยู่คนละด้านกับ “ความตาย” ปกติสองสิ่งที่เป็นปฏิปักษ์กันนี้เรามักไม่เห็นหนทางว่ามันจะเกี่ยวข้อในเชิงสนับสนุนกันอย่างไร เช่นไม่เห็นวไฟกับน้ำจะเกี่ยวกันอย่างไร ไฟกับพินนั้นเกี่ยวกันในแง่สนับสนุนกัน แต่ไฟกับน้ำไม่เป็นเช่นนั้นจะอย่างไรก็ตาม มีปรัชญาโบราณของตะวันออกบางระบบเช่นเต๋าเชื่อว่าสิ่งที่ดูเหมือนแย้งกันมากๆนั้นกลับส่งเสริมกันและกัน ดังนั้นศัตรูทางการเมืองของเราก็คือมิตรของเรา ยิ่งเป็นศัตรูมากเท่าใดก็ยิ่งสมควรที่เราจะมองว่าเป็นมิตรเท่านั้น จะอย่างไรก็ตาม การจะมองเห็นการเชื่อมโยงสนับสนุนซึ่งกันและกันระหว่างสิ่งที่ตรงกันข้ามกันนั้นไม่ง่าย มีคนเพียงไม่กี่คนในโลกที่เข้าใจและหยั่งเห็น—เต๋าว่าไว้อย่างนั้น

ครั้งหนึ่ง ท่านพุทธทาสเล่าว่า มีขุนนอยู่ต้นหนึ่งในสวนโมกข์ปลูกไผ่มานานแล้วแต่ไม่เคยออกลูก โยมคนหนึ่งมาหาท่านพุทธทาสถามท่านว่าขุนต้นนี้เคยออกลูกไหม เพราะเขาลังเกตว่ามาที่นี่ไม่เคยเห็นมันออกลูกเลย ท่านพุทธทาสบอกว่าไม่ เขาพูดว่า “หลวงพ่อบรรณเปรอมันดีเกินไป มันเลยประมาท คิดว่าตนเองยังมีชีวิตอยู่ได้อีกนาน มันเลยไม่ออกลูก เพราะคิดว่าออกเมื่อใดก็ได้ไม่ต้องรีบร้อน หลวงพ่อเอาไฟสุ่มมันนะ” ที่โคนขุนนั้นพระเถรในสวนโมกข์กวาดใบไม้มาสุ่มไว้ นานไปก็เป็นปุ๋ยอย่างดี ขุนต้นนี้จึงถือได้ว่าได้รับการบรรณเปรอจนประมาท ท่านพุทธทาสสั่งให้เขามันดูปรากฏว่าไม่นาน เดือนหรือสองเดือนเท่านั้นมันออกลูกมาเต็มไปหมด เรื่องนี้อธิบายได้ว่า เมื่อเข้าใจว่า “กูอาจตายเสียแล้วคราวนี้” สัญชาตญาณนี้ก็ส่งผลไปยังสัญชาตญาณในการสืบทอดเผ่าพันธุ์

ทันที ทำนองว่าก่อนตายต้องทำลำเนาตัวเองเอาไว้ ตามอุปาทานว่า “ตัวกู-ของกู” ที่พุทธศาสนาสอนเอาไว้

สัตตชาตญาณในสิ่งมีชีวิตนั้นเราไม่ได้สร้างให้แก่เรา แต่ใครก็ไม่ทราบสร้างเอาไว้ให้และบรรจุเอาไว้เสร็จสรรพในตัวเราทุกคน เมื่อชีวิตเราอยู่ในสภาพที่เข้าตามเงื่อนไข เช่นระบบรายงานว่า “เรากำลังจะตาย” ข้อมูลที่ได้รับนั้นก็จะถูกจัดส่งไปยังจุดหมายต่อไปที่ผู้สร้างชีวิตของพวกเราทั้งหมดบนพื้นพิภพนี้ได้ออกแบบไว้ นั่นคือ สัตตชาตญาณทางเพศที่จะก่อให้เกิดกิจกรรมทางเพศต่อไป ผมตีความว่า เมื่อถูกแขวนคอ ก่อนตายเพียงไม่กี่วินาที ระบบจะรายงานไปยังสมองว่า “เรากำลังจะตาย” สมองก็จัดการถ่ายทอด สัตตญาณนั้นต่อไปยังระบบสืบพันธุ์ อวัยวะเพศจึงแข็งตัวและเกิดการหลั่ง เห็นไหมครับว่าผู้ที่ออกแบบชีวิตเราเขาสร้างโปรแกรมที่ทำงานลับไวขนาดไหน เขาต้องยิ่งใหญ่กว่าเรามาก!

ทำไมผู้ที่สร้างเรามาจึงสร้างกลไกตามที่กล่าวข้างต้นเอาไว้ในชีวิตของเราด้วย ทฤษฎีของผมคือ “เพื่อแสดงความขอบคุณครั้งสุดท้ายที่เราถูกเขาใช้มาอย่างยาวนาน” ถ้า “ปัญญา” แปลว่า “รู้จักคิด” และปัญญาในสิ่งต่างๆก็ดูจากการที่ “สิ่งนั้น” หรือ “ระบบ” นั้นทำอย่างที่เราเห็นแล้วรู้เลยว่ารู้จักคิด ผู้ที่ออกแบบเราก็ต้องเป็นคนช่างคิดมาก เท่าที่ดูผลงานที่เขาออกแบบไว้อันได้แก่ตัวเรา ตลอดจนถึงสิ่งอื่นๆในโลก แม้แต่เราที่เป็นมนุษย์และรู้จักคิดธรรมดาๆ เราก็รู้ว่าเมื่อใช้ใครทำอะไรให้เราก็ต้องขอบคุณเขา ไม่ต้องพูดถึงว่าผู้ที่ออกแบบเราที่ย่อมจะต้องมีความคิดมากจะรู้เรื่องการขอบคุณนี้เพียงใด สังเกตไหมครับว่า เวลาที่เราถูกใช้งาน เราจะได้รับบางอย่างชดเชยกลับมาเสมอ เพื่อแสดงความขอบคุณ

เมื่อทำงานหนัก เราก็ก็น้อย เมื่อเหนื่อยก็หลับเป็นตาย การตั้งโปรแกรมให้เราหลับเป็นตายเช่นนี้ก็เพื่อขอบคุณเรา ในทำนองว่า “วันนี้ใช้คุณมาทั้งวัน ตอนคุณนอนจะไม่กวนคุณล่ะ หลับให้สบายนะจ๊ะ”

ผมจะไม่พูดในรายละเอียดว่า คนที่อยู่เบื้องหลังระบบการขอบคุณเราที่ว่าเป็นใคร เพราะเรื่องจะยืดยาว ผมเขียนหนังสือบางเล่มไว้เกี่ยวกับเรื่องนี้ ไปหาอ่านเอาเองก็แล้วกันนะครับ สิ่งที่ผมอยากจะเสนอ ณ เวลานี้มีเพียงว่า เมื่อมองชีวิตในฐานะ “สิ่งที่ถูกออกแบบมาเพื่อให้ใช้งานบางอย่าง” มนุษย์เราก็ไม่ควรมองตนเองว่าเลอเลิศจนเกินความเป็นจริง แต่การที่เราเป็นอย่างนี้ก็ไม่ได้แปลว่าเราควรสมเพชเวทนาชีวิต จริงๆนั้นผมโดยส่วนตัวไม่ติดใจเลยที่ “เขาผู้นั้น” สร้างผมมาอย่างนี้ บางครั้งผมก็รู้ตัวว่า “เขา” กำลังใช้งานผมอยู่ เพื่อจุดประสงค์ “ของเขา” แต่ผมก็ไม่ถือสา เพราะอะไรหรือครับ เพราะผมรู้ว่า ภายใต้สภาพความจริงของชีวิตอย่างนี้ ผมมีเสรีภาพที่จะ “เล่นกับชีวิต” ได้ในบางแบบ บางลักษณะเหลือเพื่อ ผมต้องขอบพระคุณพระพุทธศาสนาที่ทำให้ผมมองเห็นช่องทางแห่งเสรีภาพที่ว่าเป็น

เสรีภาพที่จะเล่นกับชีวิตที่ผมพูดข้างต้นนั้นหลายท่านอาจจะอยาก รู้ว่าเป็นอะไร อีกนั่นแหละครับ เรื่องนี้เป็นเรื่องใหญ่อีกต่างหาก ผมก็จะเขียนหนังสือว่าด้วยเรื่องนี้เหมือนกัน กำลังหาช่วงเวลาที่เหมาะสมๆอยู่ โดยสรุป เสรีภาพที่จะเล่นกับชีวิตนี้ผมพบว่ามันเกิดภายในอาณาจักรเล็กๆภายในกะโหลกศีรษะของเราที่เรียกว่าสมอง สมองนั้นผมเชื่อว่าถูกสร้างและออกแบบมาให้ทำงานตามที่ผู้ออกแบบเราได้คิดเอาไว้ เขาต้องการเพียงเท่านั้น แต่ผ่านมาหลาย

ล้านปี ก็เกิดพัฒนาการบางอย่างในก้อนสมองนั้น ทำให้เราไม่เป็นที่
หุ่ยนนต์ชีวภาพโดยสิ้นเชิง บางครั้งเรายอมตายหรือบาดเจ็บเพื่อ
บางสิ่งทั้งที่ไม่น่าทำอย่างนั้นเลย (เช่นดาราคคนหนึ่งลงไปช่วยคน
ประสบอุบัติเหตุกลางถนน ทำให้ถูกรถชนปางตาย) และที่ยอม
เช่นนั้นก็มองไม่เห็นว่ “เขาผู้นั้น” จะได้ประโยชน์อะไร นี่คือ
ตัวอย่างของการที่สมองเราเป็น “ขบถ” ต่อ “นายใหญ่” ที่เราไม่รู้
ว่คือใคร ประเด็นนั้นอยู่ที่ว่ สมองนั้นประกอบด้วยส่วนที่เป็น
“เนื้อ” ซึ่งในนั้นบรรจุรหัสลับอะไรมากมายตามที่นายใหญ่ของเรา
เขาต้องการ สมองในแง่ก้อนเนื้อเช่นนี้เราเข้าไปยุ่งอะไรไม่ได้มาก
นัก หรือไม่ได้เลย แต่สมองส่วนที่เป็น “ความคิด” ที่ปรากฏ
ออกมาให้เราสัมผัสได้ แสดงพฤติกรรมหลายอย่างที่สื่อว่ ไม่
เป็นไปตามกฎการถูกกำหนดไว้ตายตัว เช่นไปหาหมอแล้วหมอ
บอกว่ ที่ปวดหัวอยู่เสมอนั้นเป็นเพราะในนั้นมีเนื้องอก ต้องผ่า
ออก และหมอก็พูดทำนองว่ ผลที่ออกมา ๕๐-๕๐ หมอไม่
รับประกันว่จะออก ๕๐ ทางไหน ถ้าเราเป็นคน que คิดเป็นมา
เพียงพอ เพราะผ่านชีวิตมามาก เราก็อาจไม่โวยวายหรือตื่น
ตระหนก เห็นไหมครับว่ สมองในส่วนที่เป็น “ความคิด” นั้นเรา
เล่นอะไรกับมันได้มากมาย เราอาจเป็นทาสในทางกายภาพ แต่
ในทางจิตภาพ เราเป็นนายของตนได้มากโขเอาการอยู่ ขอให้รู้จัก
คิดจักมองเถิด

บางครั้ง ความลับทางกายภาพที่นายใหญ่ซ่อนใส่ไว้ในชีวิตเราก็
ถูกเปิดเผยเพราะอุบัติเหตุ ยกตัวอย่างเช่น มีรายงานทางด้านนิติ-
วิทยาศาสตร์บอกว่ คนที่มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับ “เออีดี”
จำนวนหนึ่งนั้นยังมีชีวิตอยู่ และบางคนก็ยินดีให้สัมภาษณ์เพื่อ

การศึกษาทางการแพทย์ เมื่อถูกถามว่า อะไรทำให้เขากระทำการอันเป็นความเสี่ยงที่จะตาย (เช่น แขนงคอตตัวเอง) เช่นนั้น พวกเขาจะตอบคล้ายๆกันว่า “เพราะอดใจไม่ได้ต่อเสน่ห์ยั่วยวนของความลึกลับอันเกิดขึ้นจากการกระทำที่วุ่นวาย” เมื่อถูกถามว่าพวกเขาค้นพบมันได้อย่างไร ทั้งหมดจะตอบคล้ายๆกันว่า จากเหตุบังเอิญ เช่นบางคนสมัยเป็นเด็กอาจเล่นแขนงคอตตาย แล้วเกิดพลาดเกือบตายจริงๆ เมื่อถูกนำกลับมาয়ংโลกนี้อีกครั้ง ก็จำได้ว่าช่วงเวลาที่ยังจะเคลิ้มดั้นนั้น ตนเองได้สัมผัสความสุขอันแปลกประหลาดมากมายปานใด รสชาติของมันยังตราตรึงอยู่ในใจ และนี่ก็คือเหตุผลว่าทำไมพวกเขาจึงย้อนไปหามัน ทำมันซ้ำแล้วซ้ำเล่า ทั้งที่รู้ว่าอาจพลาดได้เสมอ ปกติคนที่เกี่ยวข้องกับ “เออีดี” นั้นจะฉลาด และพยายามป้องกันตัว เช่นในภาพของเด็กสาวข้างต้น เชือกที่ใช้แขนงคอตจะมีปลายอีกด้านหนึ่งคล้องมาที่มือสองข้าง ปกติคนเหล่านี้จะแขนงคอตตนเองในสภาพที่เท้าจะยืนอยู่กับพื้น เส้นเชือกนั้นจะพาดกับข้อหรือตะขอ ปลายหนึ่งของเชือกจะคล้องไปที่คอ ปลายอีกข้างหนึ่งจะคล้องไว้ที่ข้อศอก ข้างเดียวหรือสองตามแต่เจ้าตัวจะเห็นว่าพอเพียง (ผู้ชายมักคล้องข้างเดียว แต่ผู้หญิงจะสอง) เมื่อทุ่มตัวลงบนพื้น ข้อศอกจะทำหน้าที่ผ่อนเชือกที่คอให้อยู่ในสภาพที่ค่อยๆรัดเข้าไปทีละน้อยๆ ออกซิเจนจะค่อยๆถูกตัดขาดจากสมอง ยิ่งขาดมากก็ยิ่งเข้าหาความสุขอันแปลกประหลาดนั้นมาก คนที่ยังไม่ตายส่วนใหญ่นั้นให้ความเห็นคล้ายๆกันว่า “ศิลปะของการล้อเล่นกับความตายนี้อยู่ที่การรู้จักยับยั้งใจ เหมือนกินข้าวยังไม่อิ่มก็ต้องหยุด เพราะรู้ว่าถ้าไปไกลกว่านั้นอาจไม่มีโอกาสได้กลับมา” เมื่อต้องการหยุด แขนที่ปลายเชือกด้านหนึ่งมัด

อยู่ นั้นจะทำหน้าที่เป็นตัวช่วย คือรีบผ่อนให้เส้นเชือกทั้งเส้นที่ดึง อยู่หย่อนลง พร้อมกันนั้นเท้าที่เหยียบอยู่บนพื้นก็ต้องรีบถลันพา ภายลุกขึ้น ผู้ตายทั้งหมดนั้นเชื่อว่า ช่วยตัวเองไม่ทัน เพราะถลัน ลึกเข้าไปในอาณาเขตของความตายอันหฤหรรษ์นั้นเกินไป คนตาย บางคนที่ผมเคยเห็นรูปนั้น ใช้วิธีเอาถุงพลาสติกหนาๆอย่างดีครอบ หัวเอาไว้ ที่ลำคอจะพันด้วยเทปอย่างแน่นหนาเพื่อป้องกันมิให้ ออกซิเจนในอากาศเล็ดลอดเข้าไปได้ พวกเขาจะหายใจเอาออก- ซิเจนที่มีอยู่ในถุงนั้นไประยะหนึ่ง เมื่อออกซิเจนค่อยๆหมด ก็จะมี เกิดปรากฏการณ์อย่างเดียวกัน ปกติมือด้านหนึ่งของคนตายมักถือ อุปกรณ์ช่วยเหลือเช่นเหล็กแหลมสำหรับแทงถุงให้ขาด แต่วันนั้น เขาพลาด เพราะยับยั้งใจไม่อยู่ ปล่อยตนเองให้ถลาลึกลงไปไกลกว่า วันก่อนๆ เรื่องจึงจบลงด้วยสภาพที่น่าเศร้า (สำหรับคนอื่นเช่นพ่อ แม่ญาติมิตร) เช่นนั้น

ผมอยากเรียนท่านทั้งหลายในห้องประชุมนี้ว่า สำหรับผมนั้น ความสุขที่แปลกประหลาดที่ว่านั้นพวกเราทุกคนจะได้สัมผัสกัน ถ้วนหน้า ในวันที่เรากำลังจะสิ้นลมหายใจและตายไปจากโลกนี้ ที่ ปัญหาไม่เกิดกับพวกเราก็เพราะว่า พวกเราโชคดีที่ไม่เคยประสบ อุบัติเหตุในชีวิต ทำให้ไม่มีโอกาสลิ้มลอง “ของขวัญขอบคุณก่อน ตาย” จากนายใหญ่ขึ้นนี้ก่อนเวลาอันสมควร ผมเชื่อว่าการทำจิต- ภาวนาในอินเดียด้วยการกลั่นลมหายใจ—ที่มีมาตั้งแต่สมัยพุทธ- กาลหรือก่อนหน้านั้นเสียด้วยซ้ำ และวันนี้ก็ยังมีสาธุจำนวนมากใน อินเดียปฏิบัติอยู่—เป็นการค้นพบ “ของขวัญขอบคุณก่อนตาย” ที่ว่านั้น จะโดยบังเอิญหรือไม่ก็ตาม แต่ชาวอินเดีย รู้วิธีที่จะหยุด อยู่ระหว่างกึ่งกลางของ “ความเป็น” และ “ความตาย” เพราะมี

ประสบการณ์มากกว่า พวกเขาจึงไม่มีปัญหาพลาดพลั้งล้มตายลง เพราะเรื่องนี้ ทราบไหมครับว่า เหยื่อของ “เออีดี” นั้นประมาณ ๘๕ % เป็นคนอเมริกัน อายุเฉลี่ยของพวกเขาคือ ๑๘-๓๕ ปี คนอเมริกันไม่มีประสบการณ์ในการเล่นกับความตายอย่างคนอื่นเลย เมื่อค้นพบสิ่งนี้อย่างบังเอิญก็เล่นกับมันอย่างเงอะงะๆ แล้วก็ล้มตายลงอย่างที่ไม่ควรจะเป็น สาธุของอินเดียที่ปฏิบัติ “ลึงคาสนะ” นั้นคล้ายกับเหยื่อ “เออีดี” ที่เป็นเพศชายจำนวนหนึ่ง ที่สภาพศพจะอยู่ในลักษณะที่อวัยวะเพศถูกมัดหรือรัดด้วยวัสดุจำพวกเชือก ผูกกรองเท้า ปริศนานี้ผมยังไม่เห็นตำรานิติวิทยาศาสตร์ใดอธิบายได้ น่าพอใจ ทฤษฎีผมคือ นี่เป็น “ผงชูรส” หรือ “น้ำจิ้ม” เพื่อให้ประสบการณ์เฉียดตายนั้นเพิ่มดีกรีของมันขึ้นไปอีกชนิดหนึ่ง เรื่องนี้ผมเชื่อว่าพวกเขาก็คงค้นพบอย่างบังเอิญเช่นกัน เพราะคู่มือมีความเกี่ยวข้องกันเลย แต่จำเรื่อง “กามารมณ” กับ “ความตาย” ที่ผมได้ตั้งข้อสังเกตข้างต้นไว้ได้ไหมครับ สองสิ่งนี้ว่าไปแล้วคือสิ่งที่ยืนอยู่ตรงกันข้ามกันที่สุดในชีวิตเรา แต่มันกลับส่งแรงสนับสนุนถึงกันอย่างรุนแรงและลึกซึ้งที่สุด จำเรื่องคนถูกประหารด้วยการแขวนคอแล้วศพจะหลั่งน้ำอสุจิได้ใช่ไหมครับ ปรากฎการณ์นี้ไม่ได้เกิดกับศพเพียงศพเดียว แต่กับศพจำนวนมาก แสดงว่าผู้ที่ออกแบบชีวิตเราต้องสร้างระบบความเชื่อมโยงระหว่าง “สมอง” กับ “อวัยวะเพศ” เอาไว้ ความเชื่อมโยงที่ว่านี้คือ กระตุกที่ข้างหนึ่งก็จะไปส่งผลกับอีกข้าง เช่นกระตุกที่คอจนสมองขาด ออกซิเจนก็ไปออกที่อวัยวะเพศ ในทางตรงข้าม ผมเชื่อว่ากฏเดียวกันนี้ก็ใช้ได้กับการกระตุกที่อวัยวะเพศก็ไปออกที่สมอง สาธุอินเดียที่ปฏิบัติ “ลึงคาสนะ” น่าจะเป็นบุคคลที่บอกเราได้ดีว่า

ทฤษฎีของผมใช้ได้หรือไม่ได้ ขอบพระคุณทุกท่านที่อดทนฟังผมมาร่วมชั่วโมงกว่า ๆ ที่จริง ผมยังมีเรื่องปลีกย่อยสองสามเรื่องที่จะนำเสนอ แต่เนื่องจากเวลาจวนหมดแล้ว บางทีสิ่งที่ผมอยากพูด อาจอยู่ในช่วงของคำถาม ขอบพระคุณมากครับ (เสียงปรบมือยาวจากผู้ฟัง)

-๒-

(ช่วงคำถาม)

—อยากทราบว่าที่อาจารย์เสนอมาทั้งหมดนั้น อาจารย์ต้องการบอกอะไรพวกเรา ผมยอมรับว่าฟังแล้วทำให้มีนิห้ว หลายเรื่องมันติดกันอยู่ในใจผมครับ

—ตอบอย่างสั้นๆคือ ผมต้องการนำเอาปรากฏการณ์สองอย่าง ที่ดูเหมือนไม่เกี่ยวข้องกันมาเชื่อมเข้าหากัน แล้วบอกว่า เป็นไปได้ที่สองเรื่องนี้เกี่ยวข้องกัน และหากเราเข้าใจว่าสองเรื่องนี้เกี่ยวข้องกัน เราอาจได้ประโยชน์บางอย่าง ประโยชน์ที่ว่านี้ผมนึกไปถึงประโยชน์ในทำนองเดียวกับที่เราได้จากการค้นพบทางการแพทย์หรือวิทยาศาสตร์ เช่นรู้ว่าสูบบุหรี่มากๆอาจเสี่ยงต่อการเป็นมะเร็งปอด เราก็ควรระมัดระวังเรื่องการสูบบุหรี่ สองเรื่องที่ว่านั้นก็คือการทำสมาธิแบบที่ “เล่น” กับลมหายใจ กับปรากฏการณ์ที่เกิดจากการค่อยๆลดออกซิเจนในสมองเพื่อให้ตนเองได้สัมผัสกับความสุขอันแปลกประหลาด ซึ่งนำไปสู่ความตายที่วงการนิติวิทยาศาสตร์เรียกว่า “เออีดี” การเชื่อมสองเรื่องนี้เข้าด้วยกันก็เพื่อจะบอกว่าระบบร่างกายของคนเราถูกออกแบบมาโดย “ใคร” หรือ “อะไร” ลึกลับอย่างไร้เป็นไปว่า เมื่อใดก็ตามที่ออกซิเจนซึ่งลำเลียงเข้าไปหล่อ

เสียงสมองน้อยกว่าปกติ จะเกิดปรากฏการณ์ทางจิตบางอย่างกับเรา ทุกคนจะเป็นอย่างนี้เหมือนกันหมด เหมือนเมื่อร่างกายขาดน้ำเราทุกคนจะกระหายน้ำเหมือนกันหมด ไม่ยกเว้นแม้แต่พระพุทธเจ้า หากทฤษฎีของผมถูกต้อง เราจะเข้าใจได้มากขึ้นว่า เวลาที่เรากำลังปฏิบัติกรรมฐานแบบ “เล่น” กับลมหายใจ ลึกลับแล้วเรากำลังเล่นอยู่กับอะไร และสิ่งที่เรากำลังเล่นอยู่นั้นเป็นอันตรายหรือไม่เพียงใด ผมยังเคยคิดในบางวัน สมัยหนึ่งผมเคยอ่านหนังสือที่เขียนโดยศาสตราจารย์ทางด้านมานุษยวิทยาของอเมริกาคนหนึ่ง ท่านผู้นี้ไปใช้ชีวิตอยู่กับพวกอินเดียนแดง พบว่าพวกอินเดียนแดงนั้นมีวิธีพาตนเองเข้าไปสู่ “โลกที่เร้นลับ” ผ่านทางการใช้ยา อาจารย์ท่านนี้ได้ทดลองใช้ “โอสถลวงจิต” เหล่านี้หลายครั้ง และได้ประสบปรากฏการณ์พิลึกพิลั่น เหนือจริง เกินจินตนาการมากมายในโลกใบนั้น นึกถึงภาพวาดของดาลีก็ได้ ต่อมาหนังสือของอาจารย์ท่านนี้ก็มีอิทธิพลต่อพวกฮิปปี้ในยุคนั้น การใช้ “โอสถลวงจิต” รูปแบบต่างๆ เพื่อเข้าถึงประสบการณ์อันแปลกประหลาดในทางจิตก็แพร่หลายในหมู่บุปผาชนเหล่านี้ ผมสงสัยว่า การทำกรรมฐานแบบ “เล่น” กับลมหายใจก็ดี การปิดกั้นออกซิเจนที่จะถูกลำเลียงเข้าไปยังสมองผ่านการแขวนคอหรือเอาถุงพลาสติกคลุมหัวก็ดี เป็น “โอสถลวงจิต” ประเภทหนึ่ง อันนี้ฝากไปคิดด้วยนะครับ

— ฟังจากที่อาจารย์เสนอแล้ว รู้สึกว่าชีวิตนี้แย่งชิง นำเหตุหัวใจอย่างไรบอกไม่ถูกค่ะ

— ขออภัยที่ทำให้รู้สึกเช่นนั้นครับ

— ทำไมคนที่ตายอย่างกะทันหันแบบอื่นที่ไม่ใช่เพราะถูกแขวน

คอ เช่นถูกยิงเป้า ถูกตัดคอ จึงไม่เป็นแบบเดียวกับคนที่ถูกแขวนคอ อาจารย์บอกว่า ทางการแพทย์นั้นสังเกตพบมานานแล้วว่าศพนักโทษที่ถูกประหารโดยการแขวนคออวัยวะจะแข็งตัวหรือบางศพอาจมีการหลังอสุจิ แต่เท่าที่ทราบ.. คือผมเป็นนักศึกษาแพทย์นะครับ.. คนที่ถูกประหารด้วยการยิงเป้าหรือตัดหัว อวัยวะเพศไม่แข็งตัว ไม่มีการหลัง อย่างนี้อาจารย์จะอธิบายผ่านทางทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่าง “ความตาย” และ “กามารมณ์” ที่อาจารย์เสนออย่างไร ขอขอบคุณครับ

—เรื่องนี้น่าคิด ผมเองก็คิดเรื่องนี้มาตลอด เท่าที่พอตอบได้ ณ ช่วงเวลานี้คือ หลักฐานพวกนี้แสดงให้เห็นว่า “เขา” ที่ออกแบบชีวิตเราทำงานไม่สมบูรณ์ คืออย่างนี้ครับ หากให้ผมเดา ตอนที่เขาออกแบบของขวัญก่อนตายสำหรับพวกเรา เขาคงมัวแต่คิดถึงความตายตามธรรมชาติ การตายตามธรรมชาตินั้นจะมาจากการที่เราหายใจไม่ได้ เมื่อหายใจไม่ได้ ก็ไม่มีออกซิเจนไปเลี้ยงสมอง เขาเลยออกแบบโลกเพิ่มว่า เมื่อออกซิเจนไม่พอเลี้ยงสมอง จะเกิดสองสิ่งตามมา คือ “ความตาย” กับ “ความหลุดพ้นในเฮือกสุดท้ายของชีวิต” สิ่งแรกนั้นเขาออกแบบไว้ก่อนแล้ว ผ่านสูตรทางตรรกวิทยาต่างๆว่า “ถ้ามีออกซิเจน ก็มีชีวิต ดังนั้นหากไม่มีออกซิเจน ก็ไม่มีชีวิต” แต่สิ่งที่สองเขาเพิ่มให้ทีหลัง โดยการแก้สูตรข้างต้นใหม่ว่า “ถ้ามีออกซิเจน ก็มีชีวิต หากไม่มีออกซิเจน ก็ตาย แต่ก่อนตายจะมีความสุขอันแปลกประหลาด” แต่ตอนที่คิดเพิ่มนั้นดันมัวแต่คิดถึงภาพการตายตามอายุขัย ไม่ได้คิดถึงอุบัติเหตุ เพราะเหตุนี้ คนที่ถูกฟันคอขาดกระเด็นเลยตายอย่างเดียว ไม่มีความสุขในเฮือกสุดท้ายมอบให้ในฐานะของขวัญวันลา

จากโลก ในแง่นี้ผมหวังว่า ในวันหนึ่งข้างหน้า เขาที่ออกแบบพวกเรามาจะนึกได้แล้วรีบจัดการให้เกิดความเป็นธรรมแก่ทุกคน ในแง่หนึ่ง คนที่ตายแบบอื่นที่ไม่ใช่เพราะสมองขาดออกซิเจนควรได้รับของขวัญที่ว่านี้เท่าเทียมกัน สรุปคือ งานของเขายังไม่สมบูรณ์แบบครบ เราต้องให้โอกาสเขาปรับปรุงผลงาน ซึ่งคาดว่าคงอีกนานอาจจะหลายล้านปี ผมก็ไม่ทราบได้

—อาจารย์พูดถึง “เขา” ที่ออกแบบเราบ่อยๆ “เขา” ที่ว่านี่คือใครคะ (มีเสียงหัวเราะจากบางคนในห้องประชุม)

—หากสังเกตตั้งแต่แรกจะเห็นว่าผมพยายามที่จะเลี่ยงไม่ให้รายละเอียดของ “เขา” คนที่ว่านี้ เหตุผลก็เพราะว่า ผมคิดว่า “เขา” คนนี้จะเป็นใครหรือเป็นอะไรไม่สำคัญ ที่สำคัญคือ เขาทิ้งผลงานเอาไว้ให้เราเห็นมากมายเต็มไปหมด ตัวเราเองก็เป็นผลงานการออกแบบของเขา ในทางเทววิทยา มีนักคิดจำนวนมากที่เสนอว่าเขาคนนี้เป็นพระเจ้า ผมไม่คัดค้านความคิดนี้เลย เพราะอย่างไรเสีย สำหรับผมตัวคำไม่สำคัญ จะเรียกว่าพระเจ้าหรือธรรมชาติหรืออะไรก็เรียกไปเถอะครับ ผมคิดว่าเราไม่มีทางจะได้เห็นเขาด้วยตา เพราะไม่มีเหตุผลว่าทำไมเขาจึงจะอนุญาตเช่นนั้น เพราะไม่มีประโยชน์อะไรกับเขาเลย เมื่อไม่มีทางที่เราจะเห็นเขา จะเรียกชื่อเขาอย่างไรย่อมไม่สำคัญ เมื่อตัดปัญหาว่าจะรู้จักตัวตนของ “เขา” ได้อย่างไรไปแล้ว ก็เหลือปัญหาว่า “เราควรพิจารณาผลงานของเขาอย่างไร” ปัญหานี้สำหรับผมอยู่ในวิสัยที่ปัญญาของเราจะรับมือได้ ส่วนหนึ่งชีวิตผมก็จ่ายไปให้กับการพยายามขบคิดปัญหาที่ว่านี้ที่มหาวิทยาลัยนั้น ผมในฐานะอาจารย์จะได้รับเอกสารจากผู้บริหารให้ช่วยดูแลกำชับกวดขันให้นิสิตหญิงแต่งกายให้เหมาะสม ผมนั้น

ไม่เคยคิดจะเข้าไปบอกกล่าวนิสิตสาว ๆ ที่แต่งตัวโป๊ๆ เลยแม้แต่นิดเดียว เพราะผมรู้ว่าที่เด็กๆ ของเราแสดงพฤติกรรมเช่นนั้นไม่ใช่เพราะพวกเขาได้เลือกอย่างอิสระแล้ว ที่จริง พวกเขาไม่ได้เลือกอะไรเลย “เขา” ต่างหากที่เลือกกว่า “เด็กๆ เหล่านี้ อยู่ในวัยเจริญพันธุ์แล้ว สมควรถูกใช้งานเพื่อการรักษาเผ่าพันธุ์ของมนุษยชาติเอาไว้ได้แล้ว” การแต่งตัวโป๊นั้นก็เพื่อการนี้โดยเฉพาะ คือเรียกร้องความสนใจจากเพศชาย เพื่อให้เกิดการผสมพันธุ์กันในท้ายที่สุด ขออภัยที่ผมใช้คำตรงๆ อาจฟังดูหยาบคาย สรุปคือ ที่ผมไม่ยุ่งเรื่องเช่นนี้เพราะผมรู้ว่าผมกำลังจะเข้าไปยุ่งกับใคร เรื่องอะไรที่ผมจะเข้าไปยุ่งกับ “เขา” ผมยุ่งไม่ได้หรอก เขามีอำนาจกว่าผมเยอะ

—*Richard Dawkins* เขียนไว้ในหนังสือเรื่อง “*The Selfish Gene*” ว่า “เขา” ที่ว่านี่คือยีน อาจารย์คิดอย่างไรครับ

—ขอบคุณอาจารย์โสรจจ์ครับที่ถามเรื่องนี้ สำหรับผม ยีนไม่ใช่ “เขา” ยีนเป็น “ผลงานของเขา” อย่างหนึ่งที่มีบทบาทมากในชีวิตเราและสิ่งมีชีวิตอื่นๆ

—อยากเรียนถามว่าอาจารย์คิดอย่างไรกับสำนักวิปัสสนาในบ้านเรา ดูเหมือนสิ่งที่อาจารย์เสนอวันนี้จะไม่ค่อย Fair กับสำนักเหล่านี้ ทำให้ดูเหมือนว่าคนที่ไปปฏิบัติธรรมเช่นไปวัดหลวงพ่อจรัญ หลวงพ่อปราโมทย์ วัดมหาธาตุ เป็นต้น เป็นพวก “โรคจิต”

—คำถามนี้ดีครับ ผมเองถูกถามบ่อยๆ จนผมรู้สึกว่ามีคนจำนวนมากเข้าใจว่าผมเป็นคนที่ไม่เชื่อในเรื่องจิตภาวนา ทราบไหมครับ ไม่นานนี้อาจารย์สุลักษณ์ ศิวรักษ์ก็วิจารณ์ผมอย่างนี้ในที่สาธารณะ ท่านบอกว่า “ผมคิดว่าสมภารไม่เชื่อหลายเรื่อง เช่นไม่เชื่อเรื่องชาติหน้า ไม่เชื่อเรื่องพระนิพพาน ไม่เชื่อเรื่องจิตภาวนา”

ผมจะไม่ตอบเรื่องความเชื่อ เพราะผมเห็นว่าความเชื่อเป็นเรื่องส่วนบุคคล ผมเชื่อหรือไม่เชื่ออะไรก็เป็นเรื่องของผม และผมจะไม่บอกใครด้วย ดังนั้นไม่ต้องมาถามว่าผมเชื่ออะไร ไม่เชื่ออะไร อันที่จริง เราไม่ต้องไปสนใจว่าใครจะเชื่อหรือไม่เชื่ออะไรหรอกครับ เพราะความเชื่อมันเปลี่ยนแปลงได้ตามข้อมูล สิ่งที่เราควรสนใจ น่าจะอยู่ที่ว่า เรื่องนั้นมีหลักฐานอันเชื่อถือได้อะไรบ้างสนับสนุนอยู่ คนชอบถามผมว่า “ท่านเชื่อเรื่องนรก-สวรรค์หรือไม่” เวลาที่ถูกถามแบบนี้แล้วผมเกิดคันปากอยากตอบ บางทีผมก็ตอบของผมไปว่า “อย่าสนใจเลยครับว่าผมเชื่อหรือไม่เชื่อเรื่องพวกนี้ หากมีเบาะแสหรือหลักฐานที่พิสูจน์ได้ว่านรก-สวรรค์มีแน่ๆช่วยกรุณานำมาบอกผมด้วย ผมจะได้เชื่อ แล้วท่านจะได้ไม่ต้องมาเลือกถามผมให้ผมรำคาญอยู่อย่างนี้” ข้อความท่อนหลังนี้ผมนึกในใจเท่านั้นครับ ไม่พูดออกมา

คำถามถามว่า “ผมคิดอย่างไรกับสำนักวิปัสสนาในบ้านเรา” คำตอบกว้างๆของผมเวลานี้คือ โดยภาพรวมยังไม่มีอะไรน่าเป็นห่วง สังเกตไหมครับว่าผมใช้คำในเชิงลบ ทำไมผมต้อง “เป็นห่วง” พวกเขาด้วย อันนี้แหละครับที่สำคัญ ขอผมใช้ตัวอย่างเปรียบเทียบสำหรับบอกเล่าสิ่งที่ผมคิดอยู่ตอนนี้ มีรถอยู่คันหนึ่ง คนออกแบบตั้งกลไกเอาไว้ว่า รถคันนี้แล่นไปได้ไม่มีปัญหาตราบเท่าที่ความเร็วไม่ถึง ๑๕๐ กิโลเมตรต่อชั่วโมง แต่ถ้าความเร็วเข้าใกล้ ๑๕๐ เมื่อใดจะมีสัญญาณเตือน ถ้าเตือนแล้วไม่เชื่อ รถยนต์จะระเบิด สมมติว่าพวกเราทุกคนในโลกกำลังใช้รถยนต์ที่ว่านี้กันทั่วโลก และไม่ทราบเรื่อง ๑๕๐ ที่ว่านี้ แต่บังเอิญว่าคนส่วนใหญ่ขับประมาณ ๑๐๐ หรืออย่างมากที่สุด ๑๒๐ พวกเราจึงไม่ประสบปัญหา

อะไร สมมติอีกทีว่าหากมีใครสักคนไปรู้เห็นเรื่องกลไก ๑๕๐ ที่ว่านี้
เข้า ผมเชื่อว่า เขาคงเป็นห่วงพวกเรา แน่แน่นอน สำหรับเขา เขาไม่
ซบเข้าใกล้ ๑๕๐ นั้นแน่ แต่เขาก็อดเป็นห่วงไม่ได้ว่า อาจมีคนที
รู้เท่าไม่ถึงการณ์บางคนซบเข้าหา ๑๕๐ นั้น โดยไม่รู้ว่าจะเกิดอะไร
กับตน

ที่ผมบอกว่า ยังไม่มีอะไรที่น่าเป็นห่วงก็เพราะเท่าที่ผมเห็น
พวกเราที่ไปสำนักวิปัสสนานั้นว่าไปแล้วก็ไปเพื่อจะซบรดด้วย
ความเร็วสักราว ๑๒๐ เท่านั้นแหละ คนปกติที่ชีวิตธรรมดาสามัญ
ผมถือว่าซบรดประมาณ ๙๐ การที่พวกเราไม่มีปัญหาทางจิตแม้จะ
ไปทำกรรมฐานผมถือว่าเป็นเรื่องของความโชคดีที่ระบบการอบรม
ของสำนักนั้นไม่ถึงกับคาดคั้นให้ลูกศิษย์ซบรดด้วยความเร็วมาก
เข้าใกล้ ๑๕๐ ที่ว่านั้น แต่ก็มีกรณียกเว้นเหมือนกันคือ จากประสบ-
การณ์ส่วนตัวผมเองสมัยบวชหรือแม้แต่สมัยนี้ที่ผมเข้าออกวัดอยู่
เสมอ จะมีนักเล่นกายกรรมทางจิตบางคนกลับออกมาจากสำนัก
กรรมฐานในสภาพของคน “เสียดูญ” ในทางจิตใจ ผมคิดว่าพวก
เขาอาจถูกเตือนด้วยสัญญาณอะไรบางอย่าง และสัญญาณนั้นคง
แรงพอที่จะทำให้พฤติกรรมของพวกเขาเปลี่ยนไปมากเช่นนั้น

—อาจารย์คิดว่าสัญญาณเตือนนั้นเตือนไปที่ไหน

—สมองครับ ทำไมผมเชื่ออย่างนั้น นึกถึงการเสพยาก็ได้ ทำไม
คนจึงเสพยา คำตอบคือเพราะไม่เสพไม่ได้ เนื่องจากเขา “ติด” มัน
การติดยาคืออะไร เรื่องนี้ตอบได้ทั้งในแง่กายภาพและแง่จิตวิทยา
ซึ่งเกี่ยวข้องกันอย่างแยกไม่ออก ยานั้นมีสารอะไรบางอย่างที่เมื่อ
ถูกซึมซับไปยังสมองแล้วจะก่อให้เกิดความสุข ความสุขนั้นเป็น
ปรากฏการณ์ทางจิต เป็นเรื่องธรรมดาของมนุษย์ที่เมื่อรู้สึกดีกับ

เรื่องอะไรก็จะพอใจที่จะกลับไปหามัน เรากินข้าวร้านนี้อร่อยเมื่อวาน วันนี้ก็ยอมจะกลับไปกินที่ร้านนั้นอีกถ้าผ่านไปแถวนั้นแล้วเกิดหิว แต่ข้าวไม่มีสารเคมีฝังค้างในสมอง การกลับมากินข้าวที่ร้านนั้นอีกจึงต่างจากการใช้ยา ผมเข้าใจว่าการทำกรรมฐานชนิดที่เหมือนกับ การขับรถเฉียดเข้าใกล้ ๑๕๐ จะทำให้เกิดอะไรบางอย่างตกค้างในสมอง ทำให้ติดใจได้ สำหรับเขาคนนั้น สัจจะญาณที่ได้รับมันคือความสุขสงบ ปิติ อิ่มเอิบใจ น้ำตาไหลได้ แต่สัจจะญาณที่ว่านั้นผมอยากเรียกว่าเป็น “สัจจะญาณทางจิต” ที่อาจเป็นคนละเรื่องกับ “สัจจะญาณทางกายภาพ” คนที่ใช้ยานั้นร้อยทั้งร้อยเมื่ออยู่ในอาการเมื่อยอ้อมจะรู้สึกเคลิบเคลิ้มเป็นสุข นั่นเป็นสัจจะญาณทางจิตที่เขาเท่านั้นรับรู้ได้ แต่สำหรับคนอื่น การใช้ยาจะทำลายสุขภาพของเขา คนอื่นจะสังเกตได้ สัจจะญาณคือสุขภาพที่ทรุดโทรมลงนั่นเป็นสัจจะญาณทางกายภาพ และสำหรับผม สัจจะญาณนี้เท่านั้นที่มีนัยสำคัญ นักปฏิบัติธรรมบางคนอาจมีความสุขอันแปลกประหลาดเมื่ออยู่ในห้วงสมาธิ อันนี้ผมไม่รู้ แต่เคยได้ยินคนที่เขาไปมาแล้วบางคนเล่าว่าอย่างนั้น แต่ถ้าเราที่เป็นเพื่อนของเขา หรือเป็นคนในครอบครัวเช่นภรรยาหรือสามี สังเกตเห็นว่า มีสัจจะญาณทางกายภาพบางอย่างส่งออกมาจากเขา เช่นเขาพูดไม่รู้เรื่องมากขึ้น เหม่อลอย บางทีก็หัวเราะหรือร้องไห้อย่างไม่ทราบสาเหตุ นี่แหละครับสัจจะญาณจริง ผมเชื่อว่าผู้ที่ออกแบบเรามาต้องการให้เราสนใจ สัจจะญาณจริงมากกว่าสัจจะญาณที่เป็นนิมิตในสมาธิ

—อาจารย์แยก “ความจริง” กับ “ภาพลวง” ได้อย่างไรคะ เอาง่ายๆ พระที่ทำกรรมฐานด้วยการกลั่นลมหายใจแล้วพบว่าท่านได้หลุดเข้าไปอยู่ในโลกอีกโลกหนึ่งซึ่งงดงามมาก เป็นไปได้ว่าโลกที่

ท่านเห็นนั่นจริง มันอยู่คนละมิติกับโลกเรา คือดิฉันเกรงว่าเราอาจ
ใช้อคติของเราไปพิพากษาคนที่เขาทำความเพียรทางจิต

—ตอบอย่างตรงไปตรงมา ผมแยกไม่ได้หรอกครับ และผมก็
เชื่อว่าไม่มีใครในโลกนี้จะแยกได้ แต่นี่ก็ไม่ใช่อุปสรรคสำหรับผม
เพราะผมมีหลักของผมว่า “โลกที่ผมถูกส่งมาอยู่ในฐานะ ‘Default
World’ เป็นโลกที่ถูกเลือกโดยผู้ที่ออกแบบผม ซึ่งเขาคงมีเหตุผล
บางอย่างที่ทำอย่างนั้น” โลกที่ว่านี่ก็คือโลกที่ผมกับท่านทั้งหลาย
กำลังนั่งอยู่ในหอประชุมนี้แหละครับ เป็นไปได้ที่โลกนี้ในความเป็น
จริงอาจไม่ใช่อย่างที่เรารู้เข้าใจ เช่นจริงๆเวลานี้พวกเรากำลังนั่งอยู่ใน
โลกที่ถูกบันทึกไว้ในวิดีโอพิเศษอันหนึ่ง แล้ว “พวกเขา” กำลังฉาย
ดูพวกเราอยู่ ในแง่นี้ โลกที่จริงสำหรับ “พวกเรา” ก็เป็นเพียงภาพ
ในวิดีโอสำหรับ “พวกเขา” ที่มีความเป็นจริงน้อยกว่าที่เราเข้าใจ
ผมเข้าใจครับ เวลาที่ศาสตราจารย์อเมริกันท่านนั้นท่านไปนั่งดูดยา
กับพวกอินเดียนแดง แล้วท่านก็เคลิ้มฝันไปว่าตนเองกลายเป็นนก
อินทรีกำลังโฉบบินอยู่บนห้วงเวหา โลกที่ท่านผู้นั้นได้กลายเป็นสภาพ
ไปเป็นนกอินทรีอาจมีจริง สำหรับผู้ที่หลุดเข้าไปอยู่ในนั้น แต่
สำหรับผมและท่านที่นั่งอยู่ในห้องนี้ โลกของศาสตราจารย์ผู้กลายเป็น
ร่างเป็นนกอินทรีนั้นก็เหมือนวิดีโอของพวกเราที่ถูกมองโดยผู้คนใน
อีกมิติหนึ่ง

ปัญหาที่ต้องคิดมีว่า พระท่านนั้นท่านใช้เวลาส่วนหนึ่งของชีวิต
เข้าไปเยือน “โลกในสมาธิ” ผมยอมรับว่าโลกที่ว่านี่คนอินเดียเขา
ค้นพบมานานเป็นสองหรือสามพันปีแล้ว สำนักกรรมฐานในบ้านเรา
ก็สอนวิธีการสำหรับเปิดประตูทางจิตเพื่อเข้าไปเยือนโลกเร้นลับ
ที่ว่านี่ บางสำนักอาจสอนไม่ชัด แต่บางสำนักเช่นสำนักธรรมกาย

นั้นสอนชัดมาก ในทางกายวิภาค เมื่อผ่าศพคน ไม่เคยมีใครได้เห็น “กายอื่นๆนอกจากกายมนุษย์หยาบ” อย่างที่สำนักนี้สอน แต่ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์นี้ก็ไม่มีผลต่อความเชื่อของผู้ปฏิบัติธรรมในสำนักนี้ ทั้งที่จำนวนหนึ่งเป็นแพทย์รู้เรื่องกายวิภาคของมนุษย์เป็นอย่างดีและรู้เรื่องสมองด้วย ผมคิดว่าอาจเป็นไปได้ที่ศิษย์สำนักธรรมกายบางท่านจะมีประสบการณ์ในการเห็นกายต่างๆที่ซ่อนอยู่ในกายเนื้อของตน แต่การเห็นนั้นก็อธิบายได้ด้วยทฤษฎี “ความจริงสองแบบ” ที่ผมกล่าวข้างต้น ความเชื่อในแนวเดียวกันนี้ก็พบในที่อื่นของโลก ชาวอินเดียนแดงเชื่อว่าในตัวเรามีกายของสัตว์สารพันชนิดซ่อนอยู่ บางกายเป็นเสือ บางกายเป็นนกอินทรี บางกายเป็นงู ยาที่ชาวอินเดียนแดงใช้นั้นก็เพื่อเปลี่ยนกายของเราให้เป็นกายต่างๆตามที่กล่าวมานี้ พวกเขาเชื่อด้วยว่า การเปลี่ยนนั้นเกิดขึ้นจริงๆ แต่ถ้าเราอ้างว่าตอนที่เพื่อนดูดยาแล้วเห็นว่าตนกลายเป็นงู นอนบิดตัวไปมา เราที่ไม่ได้ร่วมดูดยาด้วยก็เห็นเพื่อนเป็นคนนี้แหละแต่ลงไปนอนดินอยู่บนพื้น ชาวอินเดียนแดงจะบอกว่า ที่เราไม่เห็นร่างงูของเพื่อนก็เพราะเรายังอยู่ในโลกนี้ เราต้องอยู่ในโลกเดียวกับเพื่อนจึงจะเห็นความจริง ซึ่งนั่นก็หมายความว่าเราต้องใช้ “โอสถลวงจิต” ด้วยจึงจะเห็นความจริงเดียวกัน

ท้ายที่สุดผมคิดว่าเราต้องเลือกครั้งว่าจะอยู่ในโลกใบไหน สำหรับผม โลกที่เขาเลือกให้แล้วนี้ยังไม่เป็นปัญหาสำหรับผม ผมจึงยังยินดีจะอยู่ “ที่นี่” ส่วนบางคนเช่นพระที่ผมเล่าให้ฟัง ชีวิตใน “โลกตั้งต้น” นี้อาจบีบคั้นมากจนเกินจะรับได้ ก็เป็นธรรมดาที่พวกเขาจะไปหาโลกใหม่เพื่ออยู่อาศัย นั่นก็เป็นทางเลือกหนึ่ง แต่ปัญหามีว่า ถ้าเราเข้าไปอยู่ในโลกใหม่นั้นได้ตลอดเวลาหรือตลอด

ไปก็คงไม่เป็นไร แต่ความเป็นจริงก็คือ เราเข้าไปอยู่ในโลกใหม่นั้น ได้เพียงชั่วคราวเท่านั้น ส่วนใหญ่แล้วเราต้องใช้ชีวิต “ที่นี่” ไม่ใช่ “ที่โน่น”

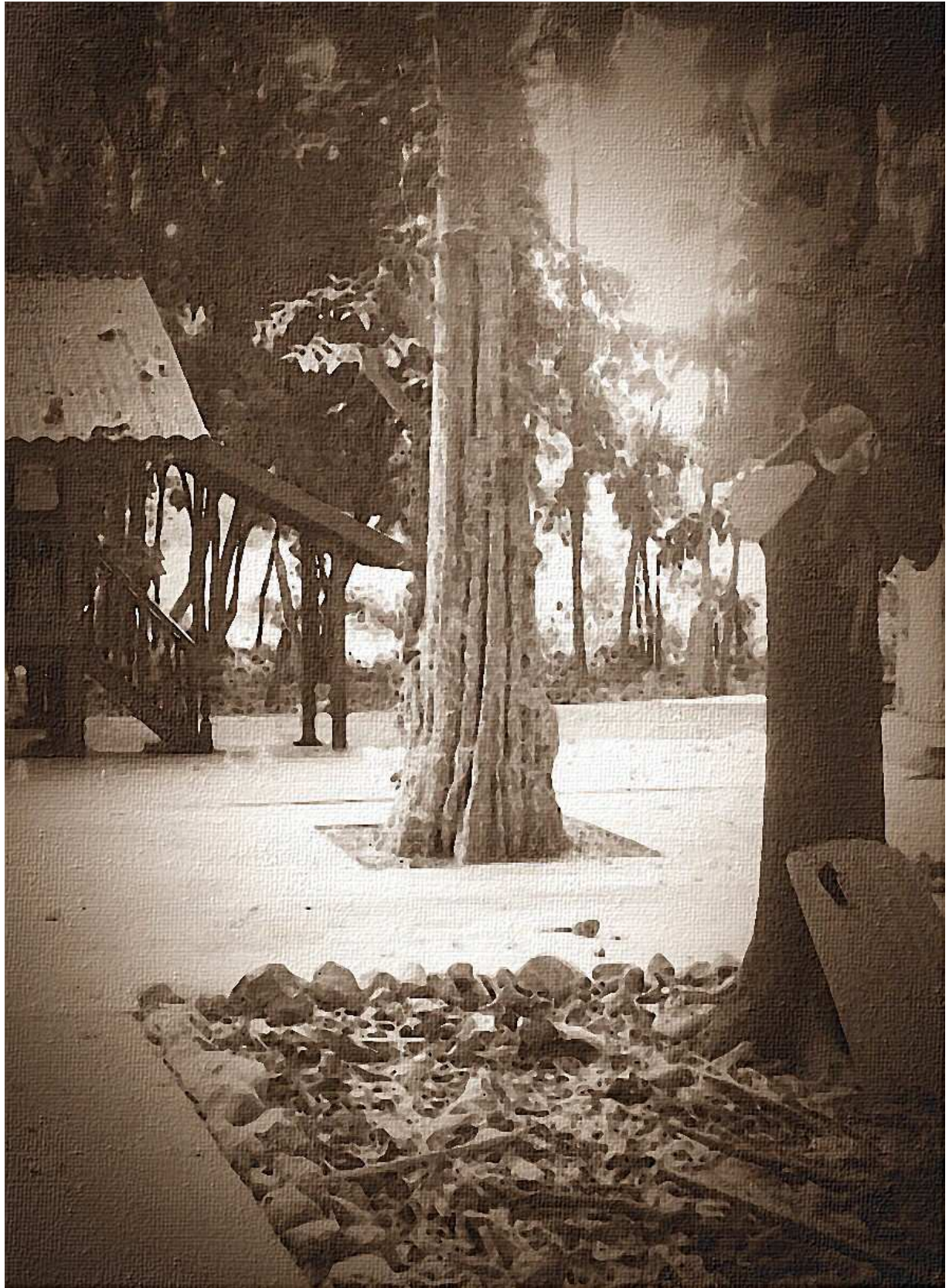
—คำถามสุดท้ายค่ะ อาจารย์มีอะไรจะส่งท้าย หรือเป็น คำแนะนำปิดท้ายแก่พวกเราไหมคะ

—อยู่ “ที่นี่” เถอะครับ ไม่มีเหตุผลที่เราจะพยายามไปอยู่ “ที่โน่น” ดีชั่วอย่างไรที่นี่ก็คือบ้านของเรา มีปัญหาหนักหนาปานใดก็ แก้มันที่นี่เถอะครับ..

(ห่อประชุมเจียบกริบ.. จนกระทั่งที่ประชุมแน่ใจว่าการบรรยาย จบแล้ว จึงมีเสียงปรบมือยาว) ©

ภาคที่สี่
ต้นพบ

-๑-

—เชิญรับอาจารย์ ขอบพระคุณมากที่อุตส่าห์มาได้.. เสียงจากชายคนที่นั่งที่หัวโต๊ะตกทายเป็นเมื่อผมเดินเข้าไปในห้องนั้น เป็นห้องประชุมเล็กๆ บรรจุนคนได้อย่างมากก็ไม่เกิน ๑๐ คน เมื่อผมนั่งลงแล้ว คนที่ตกผมเมื่อสักครู่นี้แนะนำตัวเอง และกรรมการอีกสองท่าน รวมเราทั้งหมดในห้องนั้นก็ ๔ คน ไม่มีใครในห้องนั้นที่ผมรู้จัก ทุกคนเป็นคนที่ผมเพิ่งพบในวันนั้น ท่านที่นั่งหัวโต๊ะแต่งกายคล้ายแพทย์ ดูจากเสื้อคลุมสีขาวยาวๆ (ที่จริงผมแยกไม่ออกว่าใครเป็นแพทย์หรือไม่ใช่ เวลาไปโรงพยาบาล ทุกคนสำหรับผมมองดูเหมือนกันหมด) อายุน่าจะมากที่สุดในกลุ่มพวกเรา ศีรษะล้าน สวมแว่นตาหนา ส่วนอีกสองท่านแต่งกายธรรมดาเหมือนผม

—มาจากไหนหรือครับ

คนที่นั่งติดกับผมถาม คงเห็นว่าบรรยากาศเงียบกันอยู่ ท่านที่นั่งหัวโต๊ะกำลัง่วนอยู่กับการเปิดดูแฟ้มเอกสารที่กองอยู่ข้างๆ ตัวเลยทำให้ห้องนั้นอยู่ในสภาพเงียบ

—มาจากจุฬาคับ

ผมตอบ

—อ้อ มาจากโรงพยาบาลจุฬานี้เอง

—เปล่า อาจารย์ท่านมาจากคณะอักษรศาสตร์ ท่านไม่ใช่หมอ

ท่านที่นั่งหัวโต๊ะพูดขึ้น ท่านบอกว่าท่านเป็นคนเชิญผมมาร่วมประชุมด้วยในวันนี้ จากที่คุยกันในเบื้องต้น ทั้งสามท่านในห้องนั้น ยกเว้นผมทำงานที่สถาบันนิติเวชวิทยา โรงพยาบาลตำรวจ ซึ่งเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมในวันนี้ทั้งหมด เมื่อสามสี่วันก่อน ผมได้รับโทรศัพท์จากคุณหมอท่านหนึ่ง (ซึ่งก็คือท่านที่ทำหน้าที่เป็นประธานการประชุมในวันนี้เอง) ท่านแนะนำตัวเองว่าทำงานอยู่ที่สถาบันนิติเวชวิทยา โรงพยาบาลตำรวจ ท่านบอกว่า ท่านได้รับมอบหมายงานตรวจสอบข้อมูลทางด้านนิติเวชงานหนึ่ง ซึ่งผมอาจช่วยให้ความเห็นที่เป็นประโยชน์ได้ ตอนแรกผมก็งง เพราะแม้จะสนใจเรื่องทางด้านนิติวิทยาศาสตร์เป็นส่วนตัว แต่ก็เป็นเรื่องส่วนตัวจริงๆ นอกจากคนในครอบครัวผม แม้เพื่อนร่วมงานที่ภาควิชาเดียวกันก็ไม่น่าจะรู้ว่าผมสนใจเรื่องทางด้านนี้ คุณหมอที่โทรศัพท์มาบอกว่าเดี่ยวอาจารย์มาร่วมประชุมก็จะเข้าใจเอง ท่านขออนัดผมอย่างรวดเร็วที่สุดเท่าที่จะเป็นได้ ก็ได้วันนี้ เราประชุมกันตอนบ่ายโมงเศษ ผมออกจากที่ทำงานตอนเที่ยงครึ่ง แวะกินข้าวเที่ยงที่โรงอาหารของคณะที่อยู่ติดกับถนนอังรีดูนังต์ กินข้าวแล้วก็นั่งกินกาแฟต่อ รอจนกระทั่งบ่ายโมงเศษใกล้เวลาที่นัดกัน ก็เดินข้ามถนนมายังสถาบันนิติเวชวิทยา

—ผมขออนุญาตเริ่มการประชุมเลยนะครับ คงรบกวนเวลาท่านอาจารย์สมภารไม่เกินหนึ่งชั่วโมง..

ท่านประธานเริ่มต้นการประชุมหลังจากพลิกดูเอกสารข้างตัวอยู่ครู่ใหญ่ มีเจ้าหน้าที่หญิงวัยกลางคนเดินเข้ามาถามพวกเราว่าจะดื่มอะไรดี ผมขอกาแฟดำ (ตามความเคยชิน ทั้งที่เพิ่งกินมาเมื่อสักครู่นี้เองที่โรงอาหาร) ก่อนเจ้าหน้าที่จะเดินออกไป ท่านประธานหันไปบอกเธอว่าช่วยลดแอร์ได้ไหม หนาวเหลือเกิน (ผมเองก็รู้สึกอย่างนั้น ทั้งที่เพิ่งเดินมาร้อนๆ)

—คืออย่างนี้นะครับท่านอาจารย์สมภาร ผมขอสรุปประเด็นหลักๆที่เราจะประชุมกันเพื่อวินิจฉัยเรื่องอะไร ในแฟ้มนี้ (เลื่อนแฟ้มปกใหญ่อันหนึ่งมาที่ผม) มีภาพและข้อมูลของพระภิกษุรูปหนึ่ง มีคนพบว่าท่านมรณภาพในแม่น้ำโขง ที่จังหวัดหนองคาย อาจารย์อาจจะเห็นข่าวทางหนังสือพิมพ์แล้ว และจริงๆอาจารย์น่าจะรู้อะไรเรื่องมากกว่าพวกเรา ไม่อย่างนั้นเราคงไม่เชิญท่านอาจารย์มาในวันนี้ ท่านเจ้าอาวาสวัดที่พระจำพรรษาอยู่เป็นผู้ให้ข้อมูลแก่เจ้าพนักงานว่าผู้ตายเขียนจดหมายติดต่อกับอาจารย์อยู่ระยะหนึ่ง ที่จริงพระที่มรณภาพนั้นไม่มีคนรู้จักท่านหรอก เป็นพระธรรมดาๆ แต่บังเอิญว่าท่านเป็นลูกของอดีตดาราสาวคนหนึ่งซึ่งเพิ่งเป็นข่าวอื้อฉาวเมื่อสี่ห้าเดือนก่อน และวันนี้เธอก็เสียชีวิตแล้วด้วยโรคมะเร็ง ผู้เป็นแม่เสียชีวิตได้เพียงวันเดียว ก็มีศพพระลูกชาย ตามที่หนังสือพิมพ์รายงานนั้นพวกเขาเชื่อกันว่าเป็นการฆ่าตัวตาย ก็เลยมีคนคิดโยงมาหาแม่ว่าที่ลูกฆ่าตัวตายนั่นเพราะการใช้ชีวิตของแม่กดดันหรือเปล่า ปัญหาก็คือไม่น่าจะมีอะไร ก็เป็นเรื่องของพระหนุ่มที่เครียดเพราะแม่ไปทำตัวไม่ดีไม่งามก็เลยฆ่าตัวตาย เรื่องก็ควรจะจบได้ง่ายๆ แต่เจ้าพนักงานที่จังหวัดหนองคายซึ่งเป็นผู้ชันสูตรศพของพระท่าน พบว่ามีบางเรื่องที่น่าแปลกใจ ทาง

โน้นแพทย์ที่ผ่าพิสูจน์ศพยังมีมือใหม่อยู่ อ้ายเรื่องผ่าเฉยๆนั้นไม่มีปัญหาหรอกครับ ใครผ่าก็เหมือนกัน แต่ปัญหาอยู่ที่การตีความข้อมูลที่พบจากการผ่าศพ เมื่อทางโน้นไม่แน่ใจการตีความของตน เพราะยังไม่มีประสบการณ์ ก็เลยส่งเรื่องมาที่เรา ขอความร่วมมือให้ช่วยตีความวินิจฉัยด้วย ซึ่งก็เป็นงานของเราตามหน้าที่ทางกฎหมายอยู่แล้ว รายละเอียดผมจะขอให้คุณหมอสมศักดิ์ช่วยอธิบายให้ท่านอาจารย์ฟัง เชิญคุณหมอสมศักดิ์ครับ

ผมเพิ่งเข้าใจด้วยตนเองว่าในห้องนั้นมีแพทย์อยู่สองท่าน ท่านที่สามอาจจะเป็นแพทย์หรือไม่ไม่ทราบ แต่ทำหน้าที่จัดบันทึกการประชุม คนที่มาคุยกันจริงๆจึงมีอยู่สามคน คือผม ท่านประธาน (ชื่อคุณหมอนิพนธ์) และคุณหมอสมศักดิ์ (ที่ได้รับมอบหมายให้เป็นหลักในการพิจารณาเรื่องนี้) ก่อนพูด คุณหมอสมศักดิ์บอกผมว่าในแฟ้มข้างหน้าผมมีรูปถ่ายอยู่จำนวนหนึ่ง (ท่านเองก็มีแฟ้มอย่างเดียวกันนี้อยู่ในมือ ตกลงเราสามคนมีแฟ้มที่เหมือนกันคนละแฟ้ม) บางทีขณะรายงาน ท่านจะขอให้ผมดูรูปตามไปด้วย

—คืออย่างนี้ครับ ปกติคนที่จมน้ำตายนั้นเมื่อผ่าพิสูจน์ศพจะเห็นว่าน้ำเข้าไปอยู่ในปอด น้ำที่ว่านี้ก็คือน้ำจากสถานที่ที่ผู้ตายได้จมน้ำไปนั้นแหละ เมื่อแพทย์ผ่าพิสูจน์ศพพระ ตอนแรกหมอคาดว่าคงพบว่าในปอดของท่านจะต้องมีน้ำที่ท่านสำลักเข้าไป ก็น้ำในแม่น้ำโขงนั้นแหละครับ แต่ปรากฏว่าไม่มี ปอดของท่านแห้งเป็นปกติ อาจารย์ดูรูปหมายเลข ๐๐๓ นะครับ

ผมดึงรูปออกมาจากแฟ้ม เลือกรูปหมายเลขที่ว่านั้นมาดู เป็นภาพถ่ายปอดของมนุษย์ ซึ่งดูแล้วสำหรับผมก็มองไม่ออกอยู่ดีว่าปอดที่แห้งกับปอดที่มีน้ำท่วมต่างกันอย่างไร

—ปกติคนที่จมน้ำตายจะมีน้ำในปอดใช่ไหมครับ.. ผมถาม

คุณหมอจะตอบ แต่ชะงัก แม่บ้านเข้ามาบอกผมว่า “กาแพหมด ยังไม่ได้ไปซื้อ ขอเปลี่ยนเป็นชาได้ไหม” ผมบอก “จั้นขอน้ำร้อนเปล่าๆก็แล้วกันครับ”

—ครับ แต่ก็มียกเว้นเหมือนกัน คืออย่างนี้ครับ.. (คุณหมอสมศักดิ์พยายามอธิบาย) ในทางนิติเวช เราพบว่าคนส่วนใหญ่เมื่อจมน้ำตายจะพยายามหายใจ จะว่าพยายามก็ไม่ถูก เพราะเจ้าตัวย่อมรู้ดีว่าในน้ำนั้นหายใจไม่ได้ แต่กลไกทางสรีระตามธรรมชาตินั้นเมื่อเรากลับหายใจนานๆ จะมีก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์สะสมอยู่ในร่างกายเกินปริมาณ จำเป็นต้องระบายออก แม้เราไม่ตั้งใจ แต่ถึงจุดหนึ่งร่างกายมันจะบังคับให้เราระบายมันออกมา เมื่อระบายออกมากก็จะสูดเอาออกซิเจนเข้าโดยอัตโนมัติ หรือถ้าช่วงจังหวะที่จมน้ำเป็นช่วงที่เราหายใจออกพอดี เลยไม่มีคาร์บอนไดออกไซด์ค้างอยู่ในกระแสเลือด แต่ร่างกายก็ต้องการออกซิเจนอยู่ดี เมื่อถึงจุดหนึ่งร่างกายจะบังคับให้เราหายใจเข้า ตอนนี้แหละครับที่น้ำจะทะลักเข้าไปในปอด ได้ผลเหมือนกัน

—แล้วที่ว่ายกเว้นเป็นอย่างไรครับ.. ผมซัก

—เรื่องมีว่า ในจำนวนคนจมน้ำตาย ๑๐๐ คน จะมีสัก ๑๐ กว่าคนครับที่เมื่อผ่าพิสูจน์ศพไม่พบว่ามึน้ำอยู่ในปอด เรื่องนี้ในทางนิติเวชเราศึกษาพบว่า กรณีเช่นนี้มักเกิดกับคนที่จมน้ำตายภายใต้เงื่อนไขพิเศษบางอย่าง เช่น พุ่งหลาวลงจากที่สูง เมื่อศีรษะกระทบกับน้ำ มีละอองน้ำบางส่วนพุ่งเข้าไปในปากอย่างรวดเร็วทำให้หลอดลมแสดงปฏิกิริยาตอบด้วยการหดตัวอย่างรวดเร็ว เข้าใจว่าเป็นกลไกการป้องกันตัวอย่างหนึ่งของระบบร่างกาย เมื่อหลอดลม

หดตัว ก็หายใจไม่ออก เลยเสียชีวิตครับ ในทางการแพทย์เราเรียก การจมน้ำตายแบบนี้ว่า “จมน้ำแห้ง” ภาษาอังกฤษเรียกว่า “Dry Drowning” ส่วนการจมน้ำแบบพบบนน้ำในปอด เราเรียกว่า “จมน้ำเปียก” หรือ “Wet Drowning” ในภาษาอังกฤษครับ

—สรุปคือ พระท่านจมน้ำตายแบบ “จมน้ำแห้ง”

—ถูกต้องครับ

—แล้วอะไรคือปัญหาครับ

—ปัญหาคืออย่างนี้ครับ คนที่ตายแบบจมน้ำเปียกมีความเป็นไปได้สองอย่างคือตั้งใจตายกับไม่ได้ตั้งใจ ถ้าเป็นกรณีแรกก็ถือเป็นการฆ่าตัวตาย ถ้าเป็นกรณีหลังก็เป็นอุบัติเหตุ ทั้งคู่เราตัดปัญหาเรื่องฆาตกรรมออกไปได้ แต่สำหรับคนที่ตายแบบจมน้ำแห้ง ความเป็นไปได้คือ หนึ่ง-ถูกฆาตกรรม ตายบนบกก่อน แล้วมีคนโยนศพลงน้ำเพื่ออำพรางคดี ทำให้เข้าใจว่าเป็นการฆ่าตัวตายหรือไม่ก็เป็นอุบัติเหตุ สอง-ฆ่าตัวตาย สาม-เป็นอุบัติเหตุ จะเห็นว่าความเป็นไปได้ที่นอกเพิ่มมามีคือ อาจตายเพราะถูกฆาตกรรม

—เป็นไปได้ไหมครับที่พระท่านจะฆ่าตัวตาย.. ผมถาม

—เป็นไปได้ครับ แต่ปัญหาที่ต้องคิดคือ ปกติคนที่จมน้ำแห้งมักอยู่ในสถานการณ์พิเศษ เช่นกระโจนลงมาจากที่สูงอย่างที่ผมเรียนตอนต้น แต่จากหลักฐานที่เจ้าพนักงานเก็บในที่ตาย ไม่มีเงื่อนไข เช่นนั้น บริเวณที่พระท่านมรณภาพเป็นทำน้ำ ศพท่านไหลไปติดที่ตลิ่งห่างจากทำน้ำนั้นไปราว ๒๐๐ เมตร บริเวณนั้นไม่มีที่สูงพอจะ ให้สันนิษฐานว่าจะก่อให้เกิดภาวะการจมน้ำแห้งได้ เช่นเดียวกันครับ อุบัติเหตุก็ต้องการเงื่อนไขอย่างเดียวกัน คือต้องมีที่สูงๆ เมื่อไม่มีก็ตัดประเด็นนี้ออกได้

—แปลว่า ประเด็นที่เหลือคือท่านอาจถูกฆ่าตายแล้วโยนศพลงน้ำ.. ผมถาม

—ถ้าตามหลักตรรกะก็ต้องเป็นอย่างนั้น เรื่องนี้เราสันนิษฐานว่ามี ๓ สาเหตุ เมื่อสองสาเหตุถูกตัดไปแล้ว ก็เหลือตัวสุดท้าย แต่ปัญหามันเป็นอย่างนี้ครับอาจารย์ เจ้าหน้าที่ที่ชันสูตรศพเขาไม่พบร่องรอยว่าผู้ตายถูกทำร้ายเลย เราก็เลยมีดแปดด้าน

—มีทางไหนไหมครับที่ผมจะช่วยให้.. ผมถาม

—อาจพอมีครับ สรุปคือสามทางที่กล่าวมานี้มีน้ำหนักเท่าๆกัน คราวนี้เราอาจต้องค่อยๆไล่ไปที่ละเรื่อง เอาเรื่องฆ่าตัวตายก่อน ปกติคนฆ่าตัวตายมักทิ้งเบาะแสที่ในทางนิติเวชเราเรียกรวมๆว่า “Death Note” เอาไว้ สิ่งนี้อาจเป็นจดหมายลาตายตรงๆ หรือข้อความที่อนุমানได้ว่าผู้ตายตั้งใจที่จะตาย เขียนด้วยลายมือของผู้ตาย ตัวอย่างที่พวกเราที่เรียนมาทางนิติเวชศาสตร์รู้จักกันดี ตัวอย่างหนึ่งก็คือ มีฝรั่งคนหนึ่งแขวนคอตาย ช่างศพแกมี “จดหมายน้อย” เขียนด้วยลายมือของแกเอง บอกว่า “ผมหวังว่าเมื่อพวกท่านปลดศพกระผมลงจากชื่อ ท่านจะทำอย่างนุ่มนวลทะนุถนอมเพื่อเป็นเกียรติแก่กระผม—ขอบพระคุณมากในความร่วมมือ (ลงชื่อ)” เจ้าหมอนี้คงเป็นคนมีอารมณ์ขันมากพอ ขนาดจะเขียน “Death Note” ยังไม่วายใส่อารมณ์ขันลงไปด้วย ทราบว่าพระเขียนจดหมายติดต่อกับอาจารย์อยู่นาน ถ้าสุดท้ายอาจารย์ได้รับจดหมายจากพระเมื่อไหร่ครับ

ผมนั่งคิดทบทวน ก่อนบอกไปว่า

—ประมาณเกือบสองเดือนที่แล้ว ผมน่าจะได้รับการจดหมายฉบับสุดท้ายจากท่านตอนต้นเดือนเมษายน กลางเดือนนั้นผมไป

บรรยายที่สมาคมปรัชญาและศาสนาแห่งประเทศไทย ยังกล่าวถึงท่านในฐานะตัวอย่างประกอบการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการทำสมาธิในประเทศไทย แต่ไม่ระบุว่าใคร เป็นใคร อยู่ที่ไหน

—จดหมายนั้น “ส่งสาส์น” อะไรที่จะพอบอกได้ว่าเป็น “Death Note” หรือเปล่าครับ

—ไม่น่าจะมีอะไรที่อาจตีความได้อย่างนั้น พระท่านก็เขียนมาเล่าชีวิตท่านและปรับทุกข์เหมือนที่เคยทำมาก่อนหน้านั้น

—ปรับทุกข์หรือครับ.. ท่านปรับทุกข์เรื่องอะไร

—อ้อ.. ก็แค่เล่าว่าท่านเริ่มต้นทำกรรมฐานใหม่อีกรอบหนึ่ง แต่ไม่ก้าวหน้า ก็เลยท้อแท้บ้าง ก็เท่านั้นเอง

—มีแค่นั้นหรือครับ

—ครับ เท่านั้น

—อาจารย์เก็บจดหมายท่านไว้หรือเปล่าครับ

—เก็บ.. แต่จดหมายเหล่านี้ผมถือเป็นเรื่องส่วนตัวระหว่างท่านกับผม แม้คนใกล้ชิดผมอย่างภรรยาผมก็ไม่เคยให้อ่าน

ท่าทางคุณหมอสมศักดิ์ผิดหวัง ผมเดาว่าท่านคงอยากจะอ่านจดหมายของพระท่าน นายแพทย์คนนี้ยังหนุ่ม อาจจะเข้าใจว่าหน้าที่ตนเองไม่ต่างจากหมอวัตสันในเรื่อง “*Sherlock Holmes*” ก็เป็นไปได้ ผมเริ่มรู้สึกว่าคุณกำลังทำเกินหน้าที่

—ตามข้อมูลในแฟ้มนี้ (คุณหมอสมศักดิ์พูดต่อ ขณะก้มหน้าดูเอกสารแผ่นหนึ่งที่ดึงออกมาจากแฟ้มใหญ่) เด็กคนนี้ (หมายถึงพระ) เคยมีประวัติเข้ารับรักษาตัวในโรงพยาบาล เพราะความเครียดในนี้บอกว่าเด็กวิ่งเอาหัวชนกำแพงห้องเรียนอย่างแรง

—อันนี้ผมทราบ เด็กเรียนกับผมเอง

—อาจารย์ไม่คิดว่านี่จะเกี่ยวโยงไปหาเรื่องการตายคราวนี้หรือ คนที่มีประวัติทำอะไรรุนแรงอย่างนี้ คงไม่แปลกมั้งที่จะฆ่าตัวตาย ผมอ่านหนังสือเกี่ยวกับการฆ่าตัวตายมามาก (ผมรู้สึกว่ตรงคำว่า “มามาก” คุณหมอจะเน้นเสียงมากกว่าที่อื่น) คนที่มีประวัติว่าเคย ฆ่าตัวตายครั้งหนึ่ง มักฆ่าตัวตายซ้ำในเวลาต่อมา และตายจริง น้อยคนนักในกลุ่มนี้ที่จะไม่ทำอย่างนั้น

เมื่อถึงตอนนี้ ผมเริ่มรู้สึกว่าผมอาจจะต้องพูดอะไรออกไปบ้าง แล้ว ผมไม่ใช่หมอ หมอนั้นเกี่ยวข้องกับความตายของคนใน ลักษณะหนึ่ง ซึ่งผมรู้สึกว่าบางครั้งความเกี่ยวข้องนั้นได้ทำลาย ความสวยงามของสัมพันธภาพที่ดีอัน “คน” ฟังมี “ต่อคน” ด้วย กันเอง ผมเริ่มรู้สึกว่าที่ผมมานั่งอยู่นี้ผมมาผิดที่ และโดยวิสัยของ ผม เมื่อรู้สึกว่มาผิดที่ ก่อนที่ผมจะจากไป ผมจะบอกเจ้าของ สถานที่ว่ผมรู้สึกอย่างไร มีน้อยครั้งมากที่ผมจะจากไปเฉยๆ

แล้วผมก็เริ่มต้น “มัน” จริงๆ

—เรียนท่านอาจารย์หมอและคุณหมอ (อาจารย์หมอผม หมายถึงท่านประธานผู้อาวุโส ส่วนคุณหมอผมหมายถึงคุณหมอ สมศักดิ์) ขอให้ผมได้พูดอะไรนิดหนึ่งได้ไหมครับ.. แรกที่รับปากว่ จะมาที่นี่ ผมคาดหวังไปในอีกทางหนึ่ง ซึ่งไม่ตรงกับที่มาเห็นจริง อะไรคือสิ่งที่ผมคาดหวัง ประการแรก ผู้ตายกับผมนั้นทุกท่านก็ ทราบดีว่มีความสัมพันธ์กันบางอย่างที่มากกว่าทุกท่านที่อยู่ในห้อง นี้ พูดง่าย ๆ ก็คือ ในห้องนี้มีผมเพียงคนเดียวเท่านั้นที่ผู้ตายรู้จัก การพูดถึงคนที่เราไม่รู้จักนั้นง่าย ไม่ว่าจะพูดด้วยเรื่องอะไร แม้แต่ เรื่องความตายของเขา แต่ถ้าคนนั้นเรารู้จัก คราวนี้เราจะรู้สึกเองว่ ง่ายที่จะพูดถึงเขา ผมกับพระรู้จักกันมายาวนาน และระหว่างที่

รู้จักนั้น ผมรู้สึกว่าคุณ “เชื่อใจ” อะไรบางอย่างในตัวผม สำหรับผมนั้น ความเชื่อใจที่ใครมีให้ต่อเราเป็นเรื่องสำคัญ ผู้ที่ทรยศกับคนหรือสัตว์ที่เชื่อใจตนได้นั้นผมถือว่าเป็นคนโหดเหี้ยมอำมหิต ผมเคยเห็นคนข้างบ้านจับหมาของตนเองส่งให้พวกที่ตระเวนเอาของมาแลก เช่นกอละมัง หมานั้นคนอื่นจับไม่ได้ มันยอมให้เจ้าของมันเท่านั้นจับ เมื่อเจ้าของเรียกมันก็วิ่งมาหาด้วยความเชื่อใจ แล้วเจ้าของมันคนนั้นก็จับมันส่งให้คนที่เอาของมาแลก เพื่อแลกกับถังพลาสติกใส่ข้าวสารหรือกอละมังสำหรับซักผ้าเพียงใบเดียวเท่านั้น คนพวกนี้สำหรับผมคือคนใจอำมหิต

เมื่อใครสักคนเชื่อใจผม ผมคิดว่าผมต้องปกป้องคนผู้นั้นไว้ให้สุดความสามารถ ในทางที่ถูกที่ควร พระท่านเป็นเด็กใจอ่อนไหว มีปัญหาชีวิตครอบครัวรุนแรง ที่วิ่งเอาหัวโขกผนังห้องเรียนนั้นเป็นเพียงส่วนหนึ่งของ “การพยายามปกป้องตนเองจากความทุกข์” อันเป็นวิสัยปกติธรรมดาของมนุษย์ ผมหรือทุกท่านที่อยู่ในห้องนี้ หากเป็นเขา ผมเชื่อว่าเราก็ต้องแสดงพฤติกรรมที่ไม่ต่างไปจากนี้ โชคดีที่ท่านคลำทางออกเจอ ศาสนานั้นผมถือว่ามีศักยภาพที่สำคัญอันหนึ่งสำหรับมนุษย์คือเป็นเสมือน “ประตูออกมาจากรัก” เมื่อแรกที่ท่านบวชนั้น ผมอนุโมทนาด้วย และเชื่อในใจลึกๆว่าชีวิตพระที่ชนบทอีสานจะช่วยเยียวยาชีวิตที่ถูกกระทำมาอย่างยับเยินนั้นได้ แต่อาจต้องการเวลาบ้าง แรกๆทุกอย่างก็ไปได้ดี แต่แล้วก็มีอุบัติเหตุซ้ำซ้อนประเดประดังเข้ามา จากการที่มารดาของท่านได้กระทำการบางสิ่งบางอย่างที่คนทั้งบ้านทั้งเมืองรู้จักกันไปหมด ในทางที่ไม่ดี นึกก็แล้วกันครับว่า ทำไมเด็กนักเรียนบางคนจึงต้องย้ายโรงเรียนและเปลี่ยนนามสกุล ก็เพราะว่าพวกเขาไปโรงเรียน

ไม่ได้ ทุกคนที่โรงเรียนได้อ่านข่าวว่าพ่อของเขาที่เป็นนายตำรวจถูกจับข้อหาทำอนาจารเด็ก แม่ของพระก็ทำตัวอย่างนั้น ที่แย่ไปกว่านั้นก็คือตำรวจที่ทำอนาจารเด็กนั้นเมื่อถูกจับได้ก็น่าจะเลิก แต่แม่ของพระทำความไม่งามแบบเดิมซ้ำแล้วซ้ำเล่า ก็นึกดูก็แล้วกันนะครับว่าพระที่เป็นลูกจะรู้สึกอย่างไร

ความเจ็บปวดในใจของมนุษย์นั้นเท่าที่ผมสังเกตสัมพันธ์กับความรู้สึกที่เรามีต่อสิ่งนั้น สมมติว่าเรามีแม่ที่ทำตัวอย่างเดียวกันนี้ แต่เรากับแม่แยกกันอยู่นาน เราไม่ได้รู้สึกผูกพัน ไม่ได้รู้สึกด้วยซ้ำไปว่านั่นคือแม่เรา อย่างนี้เราคงไม่เป็นทุกข์อะไรมากนักกับสิ่งที่แม่ทำ ตรงกันข้าม ถ้าเรารู้สึกว่านั่นคือแม่เรา ยิ่งรู้สึกมากก็จะยิ่งเป็นทุกข์มาก พระท่านมีพี่สาว แต่พี่สาวไม่ได้รับผลกระทบจากสิ่งที่แม่ทำรุนแรงเหมือนพระ หากให้ผมตีความ แสดงว่าพระรักแม่มากกว่าที่พี่สาวรัก วรรณคดีที่เล่นกับความทุกข์อันแสนสาหัสของมนุษย์ที่เรียกว่า “วรรณคดีโศกนาฏกรรม” เช่นบทละครบางเรื่องของ Shakespeare นั้น แต่งเรื่องให้คนที่ทุกข์ที่สุดต้องตกอยู่กึ่งกลางระหว่างแรงสองแรงที่ขัดแย้งกันมากๆ เช่น “ความรัก” และ “ความเกลียด” คนที่เรารักนั้นจะดึงดูดใจให้เราอยากอยู่ใกล้ ส่วนคนที่เราเกลียดจะผลักดันให้เราออกห่าง ดังนั้นถ้าคนนั้นเรารักหรือเกลียดเพียงอย่างเดียว เขาก็สร้างทุกข์ให้เราไม่ได้ แต่บางครั้งคนบางคนเรารักมาก ขณะเดียวกันเขาก็ทำตัวให้เราารู้สึกเจ็บแค้นอยากหนีให้ไกล แต่หนีไม่ได้ เพราะความรักที่เรามีต่อเขานั้น “ล่อม” เราเอาไว้ ผมรู้สึกว่าพระท่านถูก “ล่อม” ในความหมายนี้ ก็เป็นธรรมดาครับ เมื่อถูก “ล่อม” บางทีเราก็อยาก “แก้” เชือกที่ล่อมนั้น อันนี้เป็นธรรมชาติอันหนึ่งของมนุษย์และแม้แต่สัตว์ชั้นสูงบางประเภท

การทำสมาธิที่พระท่านทุ่มเทให้ฉัน ผมเข้าใจว่าเป็นความพยายามที่จะแก้ปมเชือกที่ตรึงแขนสองข้างของท่านเอาไว้ เนื่องจากมันมีสองปม เวลาแก้ก็ต้องแก้ทั้งคู่ แก้ปมเดียวก็เป็นอิสระได้ครั้งเดียว หากจะเป็นอิสระเต็มที่ก็ต้องแก้หมด

ที่ผมพูดมานี้อาจไม่ให้คำตอบในทางที่อาจารย์หมอและคุณหมอต้องการ แต่ผมก็อยากเล่าความรู้สึกบางอย่างในฐานะพลเมืองที่ต้องอยู่ภายใต้กฎหมายของรัฐอันเดียวกัน ผมเข้าใจครับว่ากฎหมายเขียนว่าหากมีการตายที่ถือว่าไม่เป็นไปตามธรรมชาติจะต้องมีการพิสูจน์ และภาระในการพิสูจน์ย่อมต้องเป็นของแพทย์ ผมเห็นภาพการผ่าพิสูจน์ศพพระในแฟ้มนี้แล้ว บอกตามตรงครับว่า แม้จะเคยเห็นภาพทำนองนี้มาจากหนังสือทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ แต่รูปเหล่านั้นก็ไม่ทำให้ผมสะเทือนใจ เพราะผมไม่รู้จักพวกเขา แต่รูปในแฟ้มนี้เป็นของคนที่ผมรู้จัก ผมยังจำท่วงท่าการเดินทาง การพูด สายตา.. ของเขาได้ดี ไม่น่าเชื่อว่าพระที่เขียนจดหมายหาผมเมื่อเจ็ดแปดเดือนก่อน เล่าว่าชีวิตพระให้ความสุขมากมายปานใด แก่ตน.. เวลานี้กลับมาอยู่ในสภาพศพที่ถูกชำแหละจนไม่มีชิ้นดีอย่างนี้.. อาจารย์หมอและท่านอาจารย์จะหาอะไรจากร่างที่ถูกชำแหละนี้ครับ.. สำหรับผม ไม่มีอะไรให้หาหรอกครับ จะหาอะไรต้องหาจากคนที่ยังเป็นๆอยู่ แต่เอาเถอะ ที่ต้องทำอย่างนี้ผมเข้าใจว่าเพราะกฎหมายบังคับ และเจตนารมณ์ของกฎหมายก็เพื่อปกป้องพลเมืองของชาติ ด้วยว่าการตายอย่างผิดธรรมชาติอาจเกิดจากถูกคนอื่นทำร้ายก็ได้ แต่เราได้ตัดประเด็นเรื่องการถูกฆาตกรรมออกไปแล้วไม่ใช่หรือครับ คุณหมอเองบอกว่าทางโน้นตรวจพิสูจน์มาอย่างรอบคอบแล้วว่าไม่มีร่องรอยการถูกทำร้าย ก็ถือว่าเจตนา-

รมณ์ของกฎหมายในการปกป้องพลเมืองของตนได้บรรลุผลของมันแล้ว ดังนั้น ที่เรากำลังจะเดินหน้ากันต่อไปนี้.. ผมถือว่าเรากำลังทำเกินกว่าหน้าที่ตามกฎหมาย ทำไมเราไม่สรุปครับว่าการตายครั้งนี้ไม่ได้เกิดจากการฆาตกรรม เท่านั้นที่น่าจะพอแล้ว ส่วนจะเพราะเจ้าตัวจริงใจฆ่าตัวตาย หรือเป็นอุบัติเหตุ เราไม่ต้องรู้ก็ได้ไม่ใช่หรือครับ เพราะคงไม่มีกฎหมายในประเทศเสรีนิยมใดในโลกที่เห็นความจำเป็นที่จะต้องล่วงรู้ทุกมิติของชีวิตปัจเจกบุคคล จะมีก็แต่ประเทศเผด็จการในจินตนาการอย่างในนวนิยายเรื่อง“1984”เท่านั้นแหละครับ

แม้เรื่องการฆ่าตัวตายนี้เอง ผมไม่แน่ใจว่าในทางนิติเวชกับที่ผมเข้าใจ เรามองเรื่องนี้ตรงกันหรือไม่ สำหรับคนทั่วไป คำว่า “ฆ่าตัวตาย” เป็นคำไม่ดี ผมรู้สึกว่าการนี้ไม่ละเอียด ไม่ครอบคลุมทุกมิติของปรากฏการณ์ เวลาพูดถึงการฆ่าตัวตาย เรามักเข้าใจว่าคนที่ทำเช่นนั้นเป็นคนที่จิตใจผิดปกติ แต่ผมอยากเรียนว่า ในทางมนุษยศาสตร์ การฆ่าตัวตายบางแบบอาจมาจากความเข้าใจชีวิตอย่างทะลุปรุโปร่งจนถึงขั้นว่ามองไม่เห็นเหตุผลที่จะมีชีวิตอยู่ต่อไป เพราะชีวิตและโลกเป็นสิ่งที่ไร้ความหมาย นักเขียน กวี หรือศิลปินไม่น้อยฆ่าตัวตายแบบนี้ เป็นการค่อยๆ ผละตัวไปจากโลกอย่างสงบ มีสติ ทราบไหมครับว่า ชาวกรีกเมื่อสองหรือสามพันปีที่แล้วที่เป็นปัญญาชน เขาฆ่าตัวตายกันทั้งนั้นแหละ เพราะเขาคิดว่า ไม่มีเหตุผลที่เราจะรอให้สังขารทรุดโทรมจนใช้ไม่ได้และสร้างความทุกข์แก่ตนเสียก่อนจึงตาย ตายอย่างนั้นไม่สง่างามและมีเหตุผลเลย สังเกตนะครับว่า เราเวลานี้ถูกครอบงำด้วยความคิดเรื่อง “ตายตามอายุขัย” เป็นไปได้ที่ศาสนาจะมีอิทธิพลอยู่เบื้องหลังความคิด

นี่ ชาวกรีกไม่มีศาสนา มีแต่เหตุผลที่มาจากการไตร่ตรองด้วยตนเอง พวกเขาคิดว่า “เราเลือกเกิดไม่ได้ก็จริง แต่เลือกตายได้” เมื่อเลือกได้ ทำไมเราไม่เลือกที่จะตายในสภาพที่เราเห็นว่าเหมาะสมที่สุด คนกรีกบางคนก็คิดเช่นนี้ เมื่อเห็นว่าใช้ชีวิตในโลกนี้มาเพียงพอแล้ว ได้รู้ได้เห็นและได้เข้าใจอะไรพอแล้ว สุขภาพยังดีๆอยู่นี้แหละครับ เขาก็อาจจัดงาน เชิญเพื่อนฝูงคนรู้จักมาสังสรรค์ เสร็จแล้วเจ้าภาพก็อาจพูดอะไรทำนอง “สุนทรพจน์ก่อนลาไปพักผ่อนชั่วนิรันดร์” กับเพื่อนๆที่มาร่วมงาน แล้วก็กินยาตาย การตายแบบนี้สำหรับพวกเขาดูดีกว่าตายอย่างโดดเดี่ยวในห้องไอซียูอย่างไม่อาจเทียบกันได้ในโรงพยาบาลนั้น เมื่อถึงจุดหนึ่งแพทย์ก็คือพระเจ้าที่จะสั่งการว่าคนไข้ที่ตนดูแลอยู่นั้นจะถูกกักบริเวณ ให้อยู่โดดเดี่ยว ด้วยเหตุผลว่าเพื่อความปลอดภัยของคนไข้ ครับ.. ปลอดภัยอย่างที่หมอเข้าใจ คือปลอดภัยจากพวกจุลินทรีย์ฝ่ายมารที่เพื่อนๆของเราอาจพกพามาด้วยเมื่อมาเยี่ยมแพทย์ไม่ได้กันแต่เพียงจุลินทรีย์เท่านั้น แต่กันเพื่อนของเราญาติของเรา คนที่รู้จักเรา ซึ่งอยากมาเยี่ยมเรา ออกไปด้วย หากโชคดีที่ระบบการป้องกันเราจากเชื้อโรคได้ผล เราก็อาจมีโอกาสดำเนินชีวิตมิตรพี่น้องอีกครั้ง แต่ไม่น้อยโชคร้าย ตายอย่างโดดเดี่ยวอยู่ในห้องที่เราไม่รู้จักใครเลย มีแต่คนแปลกหน้าแวะเวียนมา “ทำอะไรบางอย่าง” กับเราตามหน้าที่เท่านั้น พวกเขาไม่ได้แวะเวียนมาเพื่อ “เยี่ยม” เรา เพราะพวกเขาไม่ใช่พี่น้องเรา ไม่ใช่เพื่อนเรา ไม่ใช่ญาติเรา ชาวกรีกนั้นคิดว่าคนเราตายทั้งที่ควรตายอย่าง “คน” แต่หากรอให้ตายตามอายุขัยเราก็อาจพลาดโอกาสที่จะตายอย่างคน ด้วยเหตุนี้พวกเขาจึงคิดกันว่า เรามาเลือกเวลาตายเองกันดีไหม นี่

ก็เป็นการฆ่าตัวตายอย่างหนึ่ง แต่ผมเห็นว่า ด้วยเหตุผลและการปฏิบัติ การฆ่าตัวตายแบบนี้ห่างไกลจากสิ่งที่เรามักจะจินตนาการโดยทั่วไปเมื่อได้ยินคำว่า “ฆ่าตัวตาย”

ดังนั้น สำหรับผม พระท่านอาจจะฆ่าตัวตายก็ได้ หากคุณหมอจะเรียกอย่างนั้น ท่านคงไม่เปลืองไปเดินที่ริมน้ำเวลาดึกดื่นอย่างนั้นแล้วสิ้นใจลงไปตาย แลมนโปดไม่มีน้ำด้วย สิ่งนี้อาจเป็นไปได้มากที่สุดก็คือ ท่านตัดสินใจอย่างรอบคอบแล้วว่าเป็นสิ่งที่ดีที่สุด มีเหตุผลที่สุด ไม่ต่างจากเพื่อนชาวกรีกของเราที่ผมพูดถึงแล้วท่านก็ค่อยๆเดินลงไปในสายน้ำนั้น อย่างช้าๆ อย่างมีสติ อย่างกล้าหาญ เมื่อลงไปอยู่ใต้น้ำแล้วก็กำหนดสติมั่นคงว่านี่คือสิ่งที่เลือกแล้ว ท่านกลั้นหายใจ คนมีสติเต็มทีและมีความมุ่งมั่นเต็มที่แบบท่านเท่านั้นที่สามารถเอาชนะระบบการทำงานอย่างอัตโนมัติของร่างกายได้ ท่านสามารถกลั้นหายใจเอาไว้ได้อย่างนั้นจนวินาทีสุดท้าย แล้วท่านก็โบกมือลาจากโลกใบนี้และทุกคนที่ท่านรู้จักไป.. ก็เท่านั้นเอง..

-๒-

ผมออกมาจากสถาบันนิติเวชวิทยาประมาณบ่ายสามเศษๆ พอออกมาข้างนอกจึงพบว่าด้านนอกนั้นฟ้ามีดครึ้ม ท้องฟ้าทิศตะวันตกฝั่งจุฬานั้นเต็มไปด้วยเมฆฝนสีดำหนาหนัก มีลมกระโชกพัดแสดงว่าอีกไม่กี่นาทีฝนอาจเทลงมา ผมคำนวณดูแล้วหากเดินกลับที่ทำงานตอนนี้อาจติดฝนกลางทาง ระหว่างที่คิดว่าจะเอาอย่างไรอยู่นั้นก็มีเสียงฝนดังซู่ๆมาจากด้านหลัง ทางทิศโรงพยาบาลจุฬา ผมไม่หันไปมองก็รู้ว่าฝนกำลังไล่มาทางนี้ จึงเดินข้ามถนนอังรี-

คูนั่งตัดคามายังฝั่งสยามสแควร์ ฝนลงเม็ดพอดี เมื่อตอนที่ผมดันประตูกระจกเข้าไปในร้านกาแฟร้านหนึ่งแถวนั้น

ผมสั่งกาแฟเอสเปรสโซ่มากิน บังเอิญตอนประชุมแม่บ้านบอกกาแฟหมด เลยสามารถมานั่งกินกาแฟที่นี่ได้อีกเป็นถ้วยที่สองจากที่กินที่โรงอาหารคณะตอนเที่ยง (จริงๆแล้วผมเป็นคนชอบกาแฟ โดยเฉพาะกาแฟแบบที่กำลังกินนี้—ถ้วยเล็กๆ แต่เข้มข้น กินแล้วอิมไปเป็นวัน กลิ่นกาแฟจะรู้สึกเหมือนติดอยู่ที่ปลายจมูกตลอดวัน) มองผ่านผนังกระจกที่กั้นอยู่ออกไปข้างนอก ฝนกำลังเทลงมาอย่างหนัก บนถนนรถราเบียดกันอยู่แน่นิ่ง น้ำฝนที่สาดกระเซ็นมาฉาบกระจกในเวลาต่อมาทำให้ภาพที่เห็นข้างนอกเมื่อสักครู่กลายเป็นเงารางๆ ผมนึกไปถึงเรื่องที่เพลโตเขียนเอาไว้ในหนังสือเรื่อง “*The Republic*” ตอนท้ายๆเล่มที่พูดถึงว่า ความจริงที่คนเราเข้าใจว่าตนเองรู้จักมันอย่างแจ่มแจ้งในโลกนี้นั้น ว่าไปแล้วสำหรับ “ผู้ที่หลุดพ้นแล้ว” ก็เป็นเพียงเงารางๆเท่านั้น คงเหมือนเงาของวัตถุที่ผมเห็นอยู่ด้านนอกกระจก บางเงาเป็นรูปคน เดินผ่านไปมา บางเงาเป็นรูปหมา กำลังก้มคุ้ยหาเศษอาหารในถังขยะที่ล้มอยู่ บางเงาเป็นรถยนต์ ค่อยๆเคลื่อนผ่านไป..

เมื่อสักครู่ พวกเราที่อยู่ในห้องประชุมพยายามกันเต็มเหนี่ยวที่จะแสวงหา “ความจริง” เกี่ยวกับพระ ที่สุดเราก็แยกย้ายกันด้วยข้อเสนอแนะของท่านประธานว่า เราควรสรุปเพียงว่า “ไม่มีหลักฐานเกี่ยวกับการฆาตกรรมในคดีนี้” นี่อาจเป็นความจริงสูงสุดที่เราพอหาได้จากโลกที่ประกอบด้วยมิติอันซับซ้อนมากมายอันอยู่พ้นความสามารถของมนุษย์ที่จะล่วงรู้ไปหมด ต่อให้เอาคนฉลาดๆ จำนวนมากปานใดก็ตามมารวมกันเพื่อค้นหามัน

เพลง “The End” ของวง The Doors ที่พนักงานในร้านเพิ่งเปิดเมื่อสักครู่ ดำเนินมาถึงท่อนกลาง (ที่ผมคิดว่าเป็นท่อนที่ดีที่สุด)..

*Lost in a Roman...wilderness of pain
 And all the children are insane
 All the children are insane
 Waiting for the summer rain, yeah
 There's danger on the edge of town
 Ride the King's highway, baby
 Weird scenes inside the gold mine
 Ride the highway west, baby
 Ride the snake, ride the snake
 To the lake, the ancient lake, baby
 The snake is long, seven miles
 Ride the snake...he's old, and his skin is cold
 The west is the best
 The west is the best
 Get here, and we'll do the rest
 The blue bus is callin' us
 The blue bus is callin' us
 Driver, where you taken' us..*

มีคนดันประตู่เข้ามาในร้านสองสามคน ท่าทางเป็นนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเข้ามาหลบฝนมากกว่าที่จะจงใจมากินกาแฟหรือขนมหนึ่งในสามนั้นเป็นผู้ชาย ท่าทางเรียบร้อยและพูดน้อย ไม่รู้ว่าผมรู้จักเองหรือไม่ เด็กที่เป็นนิสิตนักศึกษาชายสมัยนี้ไม่มีภาพลักษณ์

ของความ เป็นนักศึกษาอย่างสมัยของอาจารย์เสกสรรค์ ประเสริฐ-กุลหรืออาจารย์ธีรยุทธ บุญมีเลย สมัยนั้นนักศึกษาชายต้องบิกบิน อย่างน้อยก็ต้องมีความเป็นชายในทางใดทางหนึ่ง แต่นิสิตชายที่ผม รู้จักสมัยนี้เปราะบาง ไม่ต่างจากผู้หญิง ลำอานและไม่สนใจการเมือง อย่างว่า.. (อย่างว่าอะไรก็ไม่ทราบ.. พุดไปอย่างนั้น) สรรพ-สิ่งเป็นอนิจจัง และความ เป็นอนิจจังนี้ก็ไม่ใช่เป็นไปอย่างสะเปะ สะปะ อนิจจังมีที่ทางของมัน มันจะอนิจจังไปทางไหนก็ขึ้นอยู่กับ เจื่อนไขปัจจุัย พ่อแม่สมัยนี้ไม่มีความจำเป็นต้องเลี้ยงลูกชายให้ บิกบิน พวกเขา ก็ต้องออกมาเป็นอย่างนั้น เมื่อคนเหล่านี้โตเป็น ผู้ใหญ่แล้วมีลูก ลูกของพวกเขา ก็คงไม่บิกบินตามบรรพบุรุษ เป็นไปได้ว่าประวัติศาสตร์ของสังคมไทย ไม่ว่าจะสังคมเมืองหรือ ชนบท ได้ผ่านยุคสมัยของการเลี้ยงลูกอย่างให้สมจริงกับที่อยู่ใน โลกจริงๆมาแล้ว คนงานก่อสร้างที่มาสร้างบ้านใกล้ๆบ้านผมเลี้ยง ลูกด้วยแฮมเบอร์เกอร์และโค้กจากร้าน “เซเว่นเอเลเฟเว่น” ที่อยู่ หน้าทางเข้าหมู่บ้านนี้เอง แม้จะสัปดาห์ละครั้ง และผมพอจะเข้าใจ ว่าทำไมพวกเขาจึงเลี้ยงลูกอย่างนั้น แต่รุ่นลูกของพวกเขา (ซึ่งผม แน่ใจว่าจะยังจมอยู่ในห้วงความยากจนไปอีกหลายรุ่นคน ไม่ว่าจะ เทวดาหน้าไหนจะมา เป็นนายกรัฐมนตรีก็ตาม) จะสู้ชีวิตไหวไหม หากถูกเลี้ยงให้เปราะบางอย่างนั้น

แล้วผมก็นึกไปถึงใบหน้าของพระภิกษุที่เพิ่งมรณภาพ อันที่จริง สิ่งที่ผมพูดกับที่ประชุมสถาบันนิติเวชวิทยาวันนี้ ผม “เลือกพูด” เพียงบางเรื่องเท่านั้น และส่วนที่เลือกพูดนั้นก็เลือกตามกฎส่วนตัว ที่ผมตั้งให้แก่ตนเองว่า บางเรื่องที่คนผู้ซึ่งไว้วางใจผมเล่าให้ฟังผมไม่ ควรให้คนที่สามรู้ มีเพียงบางส่วนเท่านั้นที่พูดให้คนอื่นฟังได้ มี

ความลับมากมายของคนจำนวนหนึ่งที่ผมรู้ ซึ่งผมเชื่อว่ามันคงตายไปพร้อมกับผม ชีวิตคนนั้น—สำหรับผมนะ คนอื่นอย่างไรผมไม่ทราบ—ควรเป็นเหมือนหีบบรรจุสมบัติที่มีหลายชั้นซ้อนกันอยู่ บางชั้นเราอาจเปิดให้สาธารณชนเห็นได้ บางชั้นอาจสำหรับเพื่อนเท่านั้นจึงจะได้ชม บางชั้นอาจสำหรับคนในครอบครัวเช่นภรรยา สามีลูก และบางชั้นควรมีแต่เราเท่านั้นที่จะเปิดดูได้ ส่วนที่ผมพูดไปให้ที่ประชุมฟังนั้นอย่างมากที่สุดก็อยู่ชั้นที่หนึ่งหรือสองจากข้างนอกเท่านั้น

ในจดหมายฉบับล่าสุดที่พระท่านเขียนมาถึงผมนั้น มีข้อความตอนหนึ่งท่านเขียนว่า

มีสิ่งหนึ่งที่อาตมาค้างคาใจมาตลอดในช่วงนี้คือ เสียงผู้หญิงที่ช่วยให้อาตมาพ้นจากความตายมาครานั้นเป็นใคร อาตมารู้สึกเป็นหนี้บุญคุณเธอ เสียงนั้นคุ้นมาก หลายครั้งที่อาตมาทำสมาธิด้วยการกลั่นลมหายใจจนกระทั่งถึงขั้นเหมือนจะหมดสติไป แล้วอาตมาก็หลุดเข้าไปอยู่ในโลกเร้นลับ เมื่ออยู่บนบก โลกนี้เป็นโลกของเสียงเท่านั้น ไม่มีภาพ อาตมาพยายามติดตามหาเจ้าของเสียงที่ว่านี้ ซึ่งแรกๆก็ไม่รู้ว่า จะติดตามได้อย่างไร แต่แล้วอาตมาก็ติดต่อกับเจ้าของเสียงได้โดยบังเอิญ จากนั้นมา เมื่อช่วงเวลาของการอยู่ในภวังค์แห่งสมาธินั้นยาวนานขึ้น (ต้องเรียนอาจารย์ว่าสมาธินี้มีเวลาจำกัด ต้องรีบกลับเมื่อมีสัญญาณเตือน สัญญาณนี้คือเมื่อแรกอยู่ในสมาธิจะสบาย แต่ใกล้หมดเวลาจะอึดอัดมาก เหมือนหายใจไม่ออก นั่นหมายความว่าต้องรีบออกมา) อาตมาก็เริ่มสังเกตเห็นรายละเอียดของเสียงนั้นมากขึ้น.. ตอนนี้อาตมาเริ่มเชื่อบ้างแล้วว่าเธอคือคนที่อาตมารู้จักดีในชีวิตมากคนหนึ่ง.. ซึ่งหากเป็นอย่างนั้นก็นับว่าเป็นเรื่องน่ายินดีและเสียใจในเวลาเดียวกัน..

ผมเชื่อว่าอย่างไรเสียมนุษย์ก็คิดจากสมอง แม้ในเวลาทำสมาธิ สมองก็คือผู้อยู่เบื้องหลังปรากฏการณ์ที่เราเข้าใจว่าตนเองมองเห็นชัดเจนมากในสมาธิจิตนั้น ข้อมูลที่เราสัมผัสได้ในแต่ละวันจะถูกจัดเก็บเรียบเรียงเข้าไปในเนื้อสมอง ตามลำดับความสำคัญ ของที่ สำคัญน้อยประเภทข้อมูลจุกจิกก็ถูกเก็บไว้นอกๆ ส่วนอะไรที่ สำคัญต่อชีวิตเรามากก็ถูกเก็บไว้ข้างใน ลึกลงไปเรื่อย เพื่อป้องกันการสูญหาย อะไรที่อยู่นอกๆก็จะถูกลืมไปได้ง่ายๆ แต่สำหรับอะไร ที่ถูกฝังอยู่ลึกๆ เราจะจำมันได้นาน จนวันนี้เชื่อไหมครับว่าผมยังจำ ได้ว่าสมัยที่เป็นเด็กอายุราวแปดหรือเก้าขวบผมเกือบกลายเป็นผี ฝ้าที่อธิบายน้ำไปแล้ว เรื่องมีว่าแถวบ้านผมที่เป็นชนบท บริเวณที่ เป็นลำห้วยที่ถนนตัดผ่านแยกออกเป็นสองสาย เขาจะทำทาง ระบายน้ำถึงกัน ข้างบนเป็นถนนลูกรัง ด้านล่างก็เป็นท่อซีเมนต์ ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางสักเมตรหนึ่ง ท่อนี้อยู่ต่ำกว่าถนนลงไปและ จมอยู่ใต้น้ำในห้วย เมื่อช่วงน้ำหลาก น้ำจะไหลผ่านท่อที่วุ่นอย่าง แรงแและรวดเร็ว ทำให้เกิดบริเวณที่เป็นน้ำวนเหนือปากท่อ พวกเรา ที่เป็นเด็กๆไม่รู้เรื่องอะไรชอบไปกระโดดลงที่บริเวณน้ำวนนี้ เราจะ ถูkn้ำดูดเข้าไป ลอดไปตามท่อที่วางต่อๆกันยาวสัก ๑๐ กว่าเมตร แล้วไปโผล่ที่ลำห้วยอีกด้านหนึ่งที่ปริมาณน้ำต่ำกว่า วันนั้นผมก็โดด ลงไป ทำอย่างนี้มาหลายครั้งแล้ว เมื่อไปโผล่อีกทาง ผมขึ้นจากน้ำ กลับบ้านเลย เพื่อนฝูงถามอะไรก็ไม่ตอบ ในท่อน้ำวันนั้น มีกิ่งไม้ ขนาดเขื่องไปขวางท่ออยู่ ผมไปติดอยู่ในนั้น ต้องดิ้นรนสุดขีดจึงถีบ กิ่งไม้นั้นหักแล้วรอดตาย.. ที่ผมจำได้จนกระทั่งวันนี้เพราะข้อมูลนี้ สำคัญมาก เกี่ยวกับความเป็นความตายของชีวิต สมองเลยลำเลียง เข้าไปเก็บไว้ในเนื้อที่ด้านใน ซึ่งคงลึกเอาการอยู่ กาลเวลาจึงเข้าไป

พัดพามันให้สูญสลายไปไม่ได้

ผมเชื่อว่า เวลาที่พระอยู่ในห้วงสมาธิ สิ่งที่ปรากฏแก่ท่านนั้นไม่ได้มาจากไหนหรอก แต่มันถูกเก็บซ่อนไว้ในสมองของท่านนั่นแหละ ตั้งแต่เมื่อไหร่ก็ไม่รู้ เหมือนสิ่งที่เราฝันเห็นซึ่งล้วนแล้วแต่อยู่ในนั่นแหละ แต่ข้อมูลที่สมองจัดเก็บลงไปนั้นตอนอยู่นอกสมองเป็นมันเป็นเหตุการณ์ เหตุการณ์เหล่านี้ในขั้นตอนที่สมองจะจัดเก็บมันจะถูกซอยเป็นชิ้นเล็กๆทำนองข้อมูลดิจิทัลใน Hard Disk คอมพิวเตอร์ สมองคนอาจเป็นเหมือน Hard Disk นี้ก็ได้ ถูกแบ่งพื้นที่เป็นหน่วยย่อยสุด หนึ่งหน่วยหรือหนึ่งช่องสำหรับเก็บข้อมูลหนึ่งหน่วย ซึ่งก็คือปรากฏการณ์ทั้งหมดที่ถูกซอยเป็นชิ้นๆ แล้ว นึกถึงเราดูหนังทั้งเรื่องก็ได้ครบ หนังนั้นต่อเนื่องเป็นเรื่องเดียวกัน เหตุการณ์ในชีวิตเราก็เป็นอย่างนั้น หนังนั้นเมื่อพิจารณาในรูปแบบไฟล์ดิจิทัลก็คือการรวมเอาข้อมูลเล็กๆจำนวนมหาศาลเข้าด้วยกัน ผมเชื่อว่าสมองของคนเราสามารถแปรสภาพเหตุการณ์ที่เราเห็นหรือได้ยินในชีวิต (ที่ไม่มีคุณสมบัติเป็นข้อมูลดิจิทัล) ให้เป็นไฟล์ดิจิทัล (เหมือนสมัยนี้เราเอากล้องถ่ายรูปดิจิทัลไปถ่ายอะไรกัน สิ่งที่เราถ่ายเช่นดอกไม้้นั้นโดยตัวมันเองไม่เป็นดิจิทัล แต่กล้องของเราจะแปรสภาพของดอกไม้้นั้นให้เป็นไฟล์ดิจิทัล) เมื่อเหตุการณ์ทั้งหลายถูกแปรเป็นชิ้นเล็กๆแล้วส่งเข้าไปเก็บในสมองเราจึงเรียกมันมาใช้ใหม่ได้ นี่คือเหตุผลว่าทำไมเราจึงจำอดีตได้ การเรียกไฟล์เหล่านี้มาใช้ก็มีสมองนั่นแหละเป็นโปรแกรม เรียบเรียงให้ชิ้นส่วนเล็กๆจำนวนมหาศาลเหล่านั้นเมื่อปรากฏในการรับรู้ของเราจะกลายเป็นเรื่องเป็นราวต่อเนื่องเหมือนตอนที่มันไม่ถูกแปลงเรื่องนี้ไม่แปลก ภาพ “โมนาลิซ่า” ที่ถ่ายด้วยกล้องดิจิทัลสมัยนี้

ตอนดูด้วยโปรแกรมก็เห็นเป็นรูปไม่ต่างจากของจริง แต่ภายในไฟล์นั้น เรารู้ว่าสิ่งที่มีอยู่จริงๆ ในฐานะชิ้นส่วนเล็กๆ จำนวนมหาศาลก็คือเลข ๐ กับ ๑ ที่ใช้แทน “การมี” (๑) และ “ไม่มี” (๐) สัญญาณไฟฟ้าเท่านั้นเอง ไม่มีรูป “โมนาลิซ่า” อย่างที่เราเห็นด้วยตาแต่อย่างใด

แต่สมองของคนเป็นคอมพิวเตอร์ชีวภาพ มันเหนื่อยได้ หิวได้ และต้องการการพักผ่อน เวลาที่เราหลับ โปรแกรมบางตัวไม่ยอมหยุดทำงาน เพราะเงื่อนไขปัจจัยบางอย่าง ข้อมูลเล็กๆ ที่เป็นชิ้นในสมองเลยถูกนำออกมาเล่นด้วยโปรแกรมที่ไม่ยอมหลับนี้ เนื่องจากโปรแกรมทุกตัวจะเล่นได้มีประสิทธิภาพเต็มที่เมื่อเราตื่นเท่านั้น โปรแกรมที่อยู่ในสภาพสลึมสลือเหล่านี้จึงเล่นไฟล์ข้อมูลเหล่านั้นได้อย่างไม่สมบูรณ์ นี่คือเหตุผลว่าทำไมความฝันจึงไม่ชัดเหมือนสิ่งที่เราเห็นเวลาตื่น เวลาฝัน เราไม่รู้ว่าโลกที่เราเห็นเป็นสีอะไร เป็นต้น ความฝันบางอย่างนั้นผมเชื่อว่าการที่ข้อมูลบางชุดในสมองของเราถูกเล่นด้วยโปรแกรมบางตัวอย่างหนักหน่วงในเวลาที่เรตื่น เมื่อเราหลับ โปรแกรมนั้นเลย “Hang” คือจะปิดก็ไม่ปิด จะทำงานได้ตามปกติก็ไม่ได้ ช่วงเขียนวิทยานิพนธ์ปริญญาเอกนั้น สมองผมคงถูกใช้งานมากในช่วงหนึ่ง หลับแล้วยังฝันว่าได้ไปสอบวิทยานิพนธ์แล้วถูกกรรมการ “รุม” เสียเลย นี่คือตัวอย่างของอาการที่โปรแกรมบางตัวในสมองของเรามัน “Hang” ตามที่ว่านั่น

สภาพจิตในห้วงความฝันนั้นบางส่วนไม่เป็นอิสระจากโลกแห่งความเป็นจริง เช่นฝันว่าอยู่ริมลำธารแล้วได้ยินเสียงน้ำไหล ตื่นมาจึงทราบว่าเป็นคนในบ้านเปิดน้ำเพื่อซักผ้า เป็นต้น ผมเชื่อว่าสิ่งที่พระ

ท่านพบในสมาธิในช่วงเวลาก่อนหน้าที่ท่านจะเสียชีวิตนั้นก็ไม่ใช่
อิสระจากข้อมูลในโลกแห่งความเป็นจริง ผมขออนุญาตเล่าเพิ่ม
เติมชนิดหนึ่งว่า หลังจากวันที่พระท่านเดินไปที่ท่าน้ำเพื่อจะ “ฆ่าตัว
ตาย” แต่ก็รอดมาได้ นั่น แม่ของท่านพยายามติดต่อ ท่านก็ไม่รับ
โทรศัพท์ แม่ท่านโทรศัพท์ไปหาท่านเจ้าอาวาสให้ช่วยแจ้งพระว่าให้
เปิดโทรศัพท์ด้วยก็ไม่ได้ผล และช่วงนี้เองที่แม่ของท่านล้มป่วยลง
ต้องเข้าโรงพยาบาล ขณะอยู่ในโรงพยาบาล แม่ท่านก็ยังพยายามที่
จะติดต่อลูกให้ได้ แต่ก็ไม่สำเร็จ สุดท้ายท่านเจ้าอาวาสก็เล่าเรื่อง
ผมให้แม่ท่านฟัง แม่ท่านจึงให้ลูกสาวโทรศัพท์มาหาผมในวันหนึ่ง
ผมไม่รับปากว่าจะติดต่อพระท่านให้ได้ เพราะเข้าใจว่าจิตใจของ
พระในช่วงเวลานั้นยากที่จะเปิดช่องให้ใครเข้าไปยุ่งเกี่ยวได้ เมื่อไม่
รับปาก ผมก็เลยไม่ติดต่อพระให้ ทั้งทางจดหมายหรือโทรศัพท์
ต่อมาอีกประมาณสองสัปดาห์ พี่สาวของพระก็โทรศัพท์ไปหาผม
อีก คราวนี้โทร.ไปที่บ้านตอนกลางคืน บอกว่าผมจะพอไปเยี่ยมแม่
ของพระที่โรงพยาบาลได้บ้างไหม มีเรื่องที่แม่อยากคุยด้วย ผมก็ไม่
รับปาก แต่บอกว่า มะรืนนี้ผมมีธุระต้องไปแถวโรงพยาบาลจุฬา
หากว่างจะลองแวะไป แล้ววันนั้นไม่รู้อะไรดลใจให้ผมเมื่อคุยกับ
เพื่อนที่เป็นอาจารย์ที่คณะแพทยแล้ว (เกี่ยวกับการเสวนาทาง
วิชาการด้านพุทธศาสนาที่ผมจะจัดอีกสองสามเดือนข้างหน้า ผมจะ
เชิญเพื่อนไปบรรยาย เพื่อนเป็นหมอ แต่สนใจทางศาสนา) ขณะ
เดินกลับออกมาสายตาสังเกตเห็นว่าตึกที่แม่ของพระนอนรักษาตัว
อยู่ก็อยู่ตรงใกล้ๆนั้นเอง ผมเลยตัดสินใจขึ้นลิฟต์ไปยังชั้นใด
ชั้นหนึ่งของตึกตามที่พี่สาวพระบอกเอาไว้

กลายเป็นว่า หากผมไม่ได้มาพบแม่ของพระในวันนั้น ผมคง

พลาดอะไรหลายอย่าง ซึ่งอาจมีผลทำให้เหตุการณ์เกี่ยวกับพระที่
ผมรับรู้มาเทใจไปข้างหนึ่ง (ซึ่งอาจเรียกได้ว่าเอียง เพราะข้อมูล
ไม่ครบถ้วนสมบูรณ์) คุณพรเพ็ญที่ผมเห็นในวันนั้นไม่เหลือเค้าของ
คุณพรเพ็ญตามที่ผมนึกเห็นภาพ (ซึ่งสมองประมวลจากรูปของเธอ
ตามที่ปรากฏในอินเทอร์เน็ตและหนังสือพิมพ์ บวกกับการตีความ
เพิ่มเติมเอาเองจากข้อมูลที่มีอยู่ในสมองนั้น) เธอป่วยด้วยมะเร็ง
ต่อมน้ำเหลือง ร่างกายผอมโกรกเหลือแต่กระดูก หน้าตอบ ผิวซีด
เหลือง ผมบนหัวร่วงหายไปราว ๘๐% จากเคมีบำบัด พุดจาแทบ
ไม่ได้ยิน แต่เธอยังมีความเข้มแข็งบางอย่างอยู่ ลังเกตจากดวงตาที่
ตอนนั้นออกสีเหลืองมากแล้วเพราะมะเร็งที่เวลานั้น (ผมรู้สึกในตอน
นั้นเลยว่าผู้หญิงคนนี้เข้มแข็งมาก และจริงๆ เธอไม่ได้เป็นอย่างที่
ผมจินตนาการเลย—ผมคิดเอาเองว่าเธอคงเป็นประเภทคนที่
พยายามทำตัวเป็นข่าว ไม่มีสมอง อะไรทำนองนั้น) คอของเธอ
บวมและโต ทำให้หายใจไม่สะดวก ตอนที่พุดกับผม เธอแสดง
อาการหอบ และต้องหยุดพักเป็นระยะ

ทราบไหมครับว่า วันนั้นเธอถามผมเรื่องพระลูกชายเป็นหลัก
ไม่พยายามพุดถึงตัวเองเลย ตอนแรกลูกสาวของเธอนั่งอยู่ในห้อง
ด้วย เมื่อเห็นว่ามีคนอยู่กับแม่ เธอจึงถือโอกาสบอกว่าจะลงไปกิน
อะไรข้างล่างและชื่อของด้วย “ถ้าอาจารย์เสร็จแล้วจะกลับเลยก็ได้
นะคะ หนูอาจอยู่นานหน่อย” ผมรู้สึกไม่ค่อยชอบเธอเท่าไร
(หมายถึงตอนนั้น) แต่การที่เธอไม่อยู่กลับเป็นผลดี เพราะทำให้
ผมกับคุณพรเพ็ญได้คุยกันในบางเรื่องที่เป็นสิ่งที่อยู่ลึกๆ ในใจเธอ

เธอบอกว่า ทราบว่าตนเองเป็นมะเร็งหลายเดือนแล้ว ช่วงเวลา
ที่เธอบอกว่าตรวจพบ ‘มัน’ นั้น ผมฉุกใจคิดขึ้นมาได้ว่า ‘เป็นช่วง

ก่อนที่จะเกิดเหตุการณ์คลิบ้อฉาว’ (ซึ่งภายหลังข้อมูลก็เปิดเผยออกมาอย่างชัดเจนว่า เหตุการณ์นั้นเกิดเมื่อไหร่และที่ไหน นายทหารในคลิบประกาศลาออกจากการเป็นหัวหน้าพรรคการเมืองนั้น จากนั้นข่าวของเขาก็หายไปด้วย ไม่รู้ตอนนี้เขาไปทำอะไรที่ไหน) เธอเล่าว่า สิ่งแรกที่รู้สึกในวันที่ทราบว่าตนเป็นมะเร็งก็คือ เธอตัวคนเดียว เป็นคนหาเงินเลี้ยงและส่งลูกเรียน กิจการที่ทำอยู่เวลานี้ก็เพียงทำให้ชีวิตของครอบครัวดูไปได้ แต่หากต้องป่วยหนัก เธอต้องมีเงินก้อนสำหรับการนี้

เธอไม่ได้บอกว่า เมื่อคิดเรื่องเงินแล้วเป็นอย่างไรต่อ แต่ผมพอปะติดปะต่อเหตุการณ์ได้แล้วว่า เป็นไปได้ที่เรื่องอื้อฉาวของเธอกับนายทหารนั้นเกี่ยวข้องกับภารกิจที่เธอ “จำเป็น” ต้องมีเงินเตรียมไว้สำหรับรักษาตัว คิดไปอย่างนี้ (บวกกับเห็นสภาพเธอตรงหน้า ณ เวลานั้น) ผมรู้สึกเหมือนมีก้อนอะไรวิ่งขึ้นมาจุกอยู่ที่คอ บางครั้งเราก็ด่วนพิพากษาเพื่อนมนุษย์ไปด้วยข้อมูล “เพียงพอที่สื่อเอามาให้เราเห็น” เท่านั้น ว่าไปแล้วเรื่องคลิบของเธอนั้นหากคิดด้วยเหตุผล สิ่งที่สองคนทำในคลิบนั้นก็คือสิ่งเดียวกับที่คนทั้งโลกทำ ผมก็ทำกับภรรยาผมอย่างนั้น (ไม่อย่างนั้นลูกผมจะออกมาจากไหน) คนที่วิจารณ์เธอโดยเฉพาะพวกผู้หญิงก็ทำกับผัวหรือแม้แต่ชายชู้ของตนอย่างนี้เหมือนกัน ต่างกันเพียงไม่มีคนมาแอบถ่ายพวกเราแล้วเอาออกไปประจานเช่นนั้น เพราะเราไม่ใช่คนดัง

ก่อนกลับ ผมถามเธอว่า อยากให้ผมช่วยอะไร (ตอนนั้นผมรู้สึกอยากช่วยเธอจริงๆ) เธอยิ้มเศร้าๆ พุดเสียงแหบๆ และสะอื้น (ปนกับน้ำตาที่ไหลออกมาจากไหนก็ไม่รู้ ไหลออกมามากจริงๆ) ว่า

—ถ้าเป็นไปได้ อยากให้ลูกพระมาเยี่ยมบ้างค่ะ

ผมกลับลงมาจากตึก ในหัวมึนงง คิดอะไรสารพันไปหมด คิดไปคิดมาผมเริ่มรู้สึกถึงความเจ็บปวดทางใจที่เกิดกับพระนั้นว่าไปแล้วถึงมันจะมาจากคุณพระเพ็ญเป็นหลัก แต่ถ้าจะให้ความเป็นธรรมแก่เธอ เราก็ต้องพูดกันให้ชัดว่าเป็นสิ่งที่มีคำอธิบาย ไม่ใช่ขอความเห็นใจ แต่เพื่ออธิบายให้เห็นว่าทุกสิ่งมีที่มาที่ไป เอาเรื่องแรก ที่รูปโป๊สมัยแรกของเธอยังมีแพร์อยู่ในเนื้อนั้น รูปนี้เธอถ่ายสมัยที่ยังไม่แต่งงาน คนเรานั้นต่างจิตต่างใจ ต่างเงื่อนไขชีวิต ที่มีคนจำนวนหนึ่งถ่ายรูปโป๊หรือหนังโป๊นั้นเป็นเรื่องที่อธิบายได้ด้วยเงื่อนไขชีวิตที่ไม่เหมือนกัน ผมเชื่อว่า ผู้หญิงที่สวยงาม เรียนหนังสือเก่ง จบแล้วมีงานดี ๆ รับ ใครจะไปแก้ผ้าถ่ายรูปให้ชาวบ้านดู โสเภณีที่ไหนในโลกโดยเฉพาะในบ้านเรานั้นมีคุณสมบัติเหมือนกัน ๒ อย่างคือ “จน” และ “การศึกษาน้อย” คุณพระเพ็ญเองนั้นพื้นเพก็มาจากอำเภอเล็กๆ ทางภาคเหนือ เรียนหนังสือมาน้อย หน้าตาดีเลยถูกชักนำเข้ามาในวงการ

บางครั้งสิ่งที่พ่อแม่เราทำให้กับเราแล้วเรารู้สึกว่าไม่ยุติธรรมกับเราเลยนั้น เราก็อาจถามได้ว่า “แล้วอย่างไร” ผมเคยได้ยินคนบางคนก่นด่าพ่อแม่ที่ตายไปแล้วว่า “ตายไปแล้วยังเอามะเร็งมาใส่ไว้ในชีวิตของฉันทอีก” ก็เข้าใจครับว่าที่พูดอย่างนั้นอาจเพราะกำลังเครียด แต่โทษเถอะครับ หากผมเป็นพ่อแม่ของคนพวกนี้แล้วมาได้ยินอย่างนี้ ผมคงเสียใจ ก็เราไม่ได้ตั้งใจสักนิด ใครจะอยากให้ลูกตัวเองเจ็บป่วยหรือเป็นทุกข์อย่างนั้น ผมคิดว่าหากคุณพระเพ็ญเธอมีโอกาสดูพูดกับพระ เธออาจบอกว่า “แม่เสียใจ แต่ขอให้ลูกเข้าใจว่าแม่ไม่ได้ต้องการทำร้ายชีวิตลูก มันเป็นอุบัติเหตุ”

ใช่ครับ นี่คือนิบัติเหตุ เหมือนเรื่องมะเร็ง ส่วนเรื่องอื้อฉาว

ตามมาเช่นที่เธอไปถ่ายภาพเปลือย ผมปะติดปะต่อเรื่องราวได้แล้วว่า เธอเพียงแต่พยายามประคองครอบครัวให้อยู่ได้ อย่าลืมนะครับว่าเธอต้องหาเงินคนเดียวเพื่อเลี้ยงครอบครัวทั้งหมด เธอไม่มีความรู้ ร่างกายที่เคยใช้ “ขายได้” แบบหนึ่งเมื่อก่อนก็ขายไม่ได้แล้วในวันนี้ วงการมานั้นว่าไปแล้วเป็นวงการอำมหิต ดาราที่เริ่มแก่และตกรุ่งแล้วนั้นจะกลายเป็น “สินค้าที่คนขายไม่มีอำนาจต่อรอง” เลยแม้แต่นิดเดียว พวกนี้จับจุดได้ว่าคุณพรเพ็ญเป็นของตกรุ่ง หากเธอจะขายตัวเอง ก็ต้องเล่นแรงๆ ไม่มีใครอยากเล่นแรงๆอย่างนี้หรอกครับ (ผมหมายถึงถ่ายรูปที่ออกไปในทางหยาบและต่ำ—ในทางรสนิยมศิลปะเท่านั้นนะครับ ไม่ใช่ทางศีลธรรม ผมไม่เคยเอาเรื่องศีลธรรมมาปนกับการทำงานของเหล่าคนในวงการบันเทิง—อย่างนั้น) แต่เมื่อต้องการเงิน เราก็ต้องทำเหมือนต้องการหายใจก็ต้องตะกายอย่างสุดฤทธิ์จากใต้น้ำขึ้นมาข้างบน

คืนนั้น ผมตัดสินใจเขียนจดหมายไปหาพระ พุดถึงเรื่องที่ผมไปพบแม่ท่าน และเล่าอะไรหลายอย่างที่ผมรู้สึกจากการที่ได้ไปพบแม่ของท่านในสภาพเช่นนั้น ผมเล่าเหตุการณ์เฉพาะที่สำคัญๆ (เช่นอาการป่วยของคุณพรเพ็ญว่าเป็นอะไร อยู่ชั้นไหน สภาพของเธอ ณ ปัจจุบันเป็นอย่างไร) เนื้อหาส่วนใหญ่ในจดหมายนั้นผมใช้แสดงความรู้สึกว่าผมคิดอย่างไรกับคุณพรเพ็ญ ดังที่เล่าข้างต้น เป็นจดหมายที่ผมเขียนรวดเดียวจบ และรู้สึกว่าขณะเขียน เนื้อหามันออกมาจากความรู้สึกเล็กๆของผมนจริงๆ เป็นธรรมชาติ ลื่นไหล และมีอารมณ์สะท้อนใจบางอย่างแทรกอยู่ในถ้อยอักษรเหล่านั้น

จดหมายจากผมปกติใช้เวลาประมาณ ๓ วันก็ถึงมือพระ ผม

เข้าใจว่าท่านคงได้อ่านมันประมาณวันพุธหรืออย่างช้าก็พฤหัสบดี แล้วผมก็ได้รับโทรศัพท์จากพี่สาวของพระในคืนวันเสาร์ ราวๆใกล้จะเที่ยงคืน เธอบอกว่า “แม่เสียแล้ว”

คืนวันเสาร์นั่นเองเป็นคืนที่พระท่านทราบว่ามีแม่ตายแล้ว พี่สาวพระโทรศัพท์ไปหาท่านเจ้าอาวาส ท่านเล่าให้ผมฟังในภายหลังว่า เมื่อทราบ ท่านก็เดินไปบอกพระที่ลิมสร้างทำยวัดด้วยตัวเอง พระยังไม่นอน ท่านบอกพระเพียงสั้นๆ ว่า “โยมแม่ที่กรุงเทพเสียแล้ว มีอะไรให้ช่วยบอกหลวงพ่อนะ” พระไม่พูดอะไรตอบ นิ่งเงียบอยู่ท่ามกลางแสงตะเกียง เหมือนหุ่น

เช้าวันอาทิตย์เณรมารายงานหลวงพ่อกว่าพระหายไป เณรจะไปตามท่านมาฉันจึงหัน ไม่พบ พบแต่เลื้อ หมอน กับของใช้ส่วนตัว สองสามอย่าง และ.. *จดหมายฉบับหนึ่ง* (ซึ่งก็คือฉบับที่ผมเขียนไปล่าสุดนั่นเอง) เมื่อหลวงพ่อกำลังมาดูสถานที่ ท่านสังเกตเห็นว่าตะเกียงหายไป ท่านจึงระดมคนช่วยออกไปตรวจดูตามที่ต่างๆ ที่สุดก็พบตะเกียงนั้นตั้งอยู่ที่ท่าน้ำ หน้าวัดนั่นเอง

ท่านระดมคนลงไปงม ทั้งพระทั้งเณรช่วยกัน แต่ไม่พบ ตอนบ่ายชาวบ้านพบร่างของท่านที่ตลิ่งเลยไปราวสองสามร้อยเมตร ท่านมรณภาพแล้ว ถัดจากวันที่แม่ของท่านเสียเพียงวันเดียว หลวงพ่อเล่าให้ผมฟังว่า ศพนั้นสีหน้าเหมือนคนยิ้ม ผมเองก็เห็นจากภาพถ่ายในห้องประชุมวันนี้.. เหมือนท่านจะยิ้มจริงๆ.. ผมหวังว่านี่ไม่ใช่เพียงรีเฟล็กซ์หรือการหดตัวของกล้ามเนื้อใบหน้าอันเนื่องมาจากความเย็นของน้ำเท่านั้น

ข้างนอก ฝนซาลงมากแล้ว แต่ก็ยังไม่หยุดตก เสียงฟ้าร้องกระหึ่มดังแว่วมาเป็นระยะ จากแดนไกล.. ผมเดินออกมาจากร้าน

กาแพ ตากละอองฝนไปตามถนนอังรีดูนังต์เพื่อกลับไปยังคณะอักษรศาสตร์ รถยังติดหนึบบนถนน ที่รถตู้กๆคันหนึ่ง ผมเห็นสองแม่ลูกนั่งเบียดกันอยู่ภายในมานพลาสติกสีใสๆสำหรับกั้นน้ำฝน ลูกนั้นน่าจะเป็นเด็กนักเรียนสาธิตจุฬาหรือไม่กี่สาธิตปทุมวัน รถที่บ้านอาจส่งซ่อม หรือไม่ก็เป็นครอบครัวชนชั้นล่างที่ต้องนั่งรถสาธารณะ แม่กำลังยื่นขนมให้ลูก คงรองท้องกันหิว เพราะอีกนานกว่าจะถึงบ้าน.. นี่คือความงดงามของชีวิตที่แทรกให้เห็นในบางจุดบางมุมของเมืองใหญ่อย่างกรุงเทพมหานคร ผมนั้นเชื่อว่า ไม่มีที่ไหนที่เป็นนรกโดยสิ้นเชิง แม้แต่ท่ามกลางเศษซากของตึกรามที่ถูกล่มเพราะความขัดแย้งทางการเมืองอย่างในอิรัก เราก็อาจเห็น “ดอกไม้จากสรวงสวรรค์” ได้ ขอให้รู้จักสังเกต

ระหว่างเดินกลับ สิ่งที่ผมคิดอยู่ในใจเวลานั้นก็คือ อะไรมันจะเป็นฉากสุดท้ายของพระประมาณสัก ๒ ชั่วโมงก่อนที่ท่านจะอำลาโลกนี้ไป เมื่อคิดถึงตรงนี้ ก็มีคำถามเกิดขึ้นในใจผมว่า

—จะเอาฉากแบบไหนล่ะ สมจริง เป็นจริง อย่างที่เรียกกันในทางวรรณคดีว่า “Realistic” หรือจะเอาฉากที่สวยงาม ซึ่งอาจไม่ตรงกับความเป็นจริง อย่างที่เรียกกันในทางวรรณคดีว่า “Romantic”

ผมไม่คิดว่าเรื่องนี้จะหาความจริงได้ และแม้จะหาได้ ก็ไม่ใช่สิ่งที่ผมต้องการ ณ เวลานั้น เราประดับโลงศพคนตายให้สวยงามทำไม ทั้งที่รู้ว่าร่างนั้นอีกไม่กี่วันก็จะเปื่อยเน่าแล้ว คำตอบคือเพราะลึกๆนั้นมนุษย์เราต้องการเก็บความทรงจำเกี่ยวกับสิ่งที่ตนรักไว้ในรูปแบบของความสวยงาม เราจะทรงจำคนตายไว้ท่ามกลางสภาพที่สวยงามอย่างนั้น ทั้งที่รู้ว่าต่อจากนั้นไป ความจริงจะเป็นอีกอย่าง

และแล้ว.. ในท้ายที่สุด.. ผมก็เลือกจากสุดท้ายของพระท่าน
ดังต่อไปนี้..

เรียนท่านอาจารย์สมภารที่นับถือ

นานพอสมควรที่เดียวที่อาตมาหายเจ็บไป ไม่เขียนจดหมายมาถึง
ท่านอาจารย์ คตินี้เป็นคตินี่ที่เหมาะสมสำหรับการเขียนจดหมาย
อาตมาจึง “เขียน” มาอย่างที่ท่านอาจารย์เห็นนี้ ต่างเพียงว่าจดหมาย
ฉบับนี้อาตมาไม่ได้เขียนด้วยปากกาหรือดินสอ ไม่ได้เขียนลงบน
กระดาษหรือวัสดุใดทั้งสิ้น อาตมาเขียนมันลงบนความรู้สึกส่วนลึก
แล้วส่งมันผ่านมาทางสายลมฝนที่กำลังพัดโชยเย็นยะเยือกอยู่ ณ
ขณะนี้

พระจันทร์ ๑๔ ค่ำคืนนี้สวยมาก ช่วงหัวค่ำท้องฟ้าด้านทิศตะวันตกมี
กลุ่มเมฆฝนสีดำหนาที่บก่อตัวขึ้น แต่ฟากฟ้าด้านตะวันออกยังแจ่มใส
อยู่ ทำให้ดวงจันทร์ที่เกือบจะเต็มดวงนั้นลอยเด่นอยู่จนถึงประมาณ
สามทุ่ม กลุ่มเมฆจากฝั่งตะวันตกเคลื่อนมาตามสายลม ไม่นานก็บด
บังดวงจันทร์นั้นไปจนมองไม่เห็น ฝนเริ่มลงเม็ดหยาบๆ จากนั้นก็ตก
ลงอย่างเสมือนฟ้ากำลังร้องไห้คร่ำครวญอย่างหนักหน่วง ฝนตกอยู่
ราวชั่วโมงเศษก็ซา เปลี่ยนมาเป็นละอองแล้วแผ่วพร่าอยู่อย่างนั้น
เหมือนคนที่ร้องไห้อย่างสุดขีดแล้ว แต่ก็ยังสะอื้นเบาๆอยู่เป็นเวลา
เนิ่นนาน

อาตมานั่งอยู่คนเดียวในสิมร้าง เพราะยุ่งชุมจึงต้องนั่งอยู่ในมุ้ง หาก
ไม่มีกิจที่จะต้องทำหรืออ่านหนังสือ อาตมาพอใจที่จะนั่งอยู่ในความ
มืด ไม่จุดตะเกียง คตินั้นก็เช่นเดียวกัน ข้างนอกมืดสนิท มองไม่เห็น
อะไรยกเว้นเวลาที่ฟ้าแลบจึงจะเห็นเงาของตนไม้ใหญ่ที่กิ่งของพวกมัน
ไหวเอนเพราะแรงลมเป็นเงาทะมึนอยู่ในความมืดนั้น ที่นี้ ในคตินี่ฝน
ตกและมีลมแรง บางคืนอาตมารู้สึกเหมือนกับว่าในระหว่างที่ฝนตก
นั้น มีใครสักคนกำลังหวีดร้องขึ้นมาอย่างดังและยาวนาน มันคือ

“เสียงหวีดร้องยามค่ำคืน” ที่ฟังดูชวนให้ขนลุก ในขณะที่เดียวกัน น้ำเสียงที่ฟังดูเหมือนว่าเสียงที่ถูกบีบเค้นออกมา นั้นเป็นเสียงของ “ภูต” จากปรภพ ที่กำลังปวดร้าวในใจอย่างรุนแรง ก็ทำให้อาตมาสงสัย อยากจะรู้ว่าเจ้าของเสียงนั้นเป็นใคร เพื่อจะมีทางช่วยปลดปล่อยโลม เขาได้บ้าง มีอยู่คืนหนึ่ง อาตมาหลับแล้วก็ฝัน ฝันว่าตนเองกำลังนั่ง อยู่ในลิมนี่แหละ เป็นเวลากลางคืน กำลังนั่งอ่านหนังสือ และ ขณะนั้นฝนก็กำลังตกและมีลมกระโชกพัดรุนแรง เสียงประหลาดนั้นก็ดังขึ้นอีก ดูเหมือนจะดังกว่าที่ผ่านมา อาตมามองผ่านหน้าต่างลิม ออกไปตามทิศทางของเสียง จับปล้นฟ้าก็แลบขึ้นต่อเนื่องกัน ยังไม่ทันที่เสียงฟ้าร้องกระหึ่มจะตามมา ระหว่างนั้นอาตมาก็มองเห็นร่าง ของอะไรสักอย่างสูงใหญ่ยืนอยู่ท่ามกลางดงไม้ ร่างนั้นสูงจนหัวของ มันเลยต้นไม้มากกลางขึ้นไป มองเห็นตัดกับท้องฟ้าที่มีมิติชัดเจน เท่าที่จำได้ หัวนั้นไม่มีดวงตา มีเพียงปากเท่านั้นที่อ้ากว้างแล้วหวีดร้อง ออกมา จับปล้นฟ้าก็มีเสียงฟ้าผ่ากระหึ่มกึกก้องดังยาวนานสะท้อนจาก ต้นกำเนิดสะท้อนเลื่อนลั่นหายไป ณ ปลายฟ้าที่อยู่ไกลสุดสายตา อาตมานึกอย่างไรไม่ทราบ ลุกกลันออกไปที่ประตูลิม เดินย่ำดงหญ้า และวัชพืชที่ขึ้นสูงระดับเข้าไปยังตำแหน่งที่เห็นร่างนั้นเมื่อสักครู่ ภูต นั้นยังยืนอยู่ที่นั่น เหมือนกำลังคอยอาตมา มันยื่นเงียบ อาตมาต้อง แหงนคอขึ้นมองเวลาที่จะพูดอะไรกับมัน

อาตมาถามมันไปว่า “มายืนหวีดร้องอยู่ที่นี่เพื่ออะไร” มันก็ไม่ตอบ อาตมาจึงถามต่อว่า “มีอะไรให้ช่วยไหม” มันก็ไม่ตอบเหมือนเดิม เมื่อเห็นว่าไม่มีประโยชน์ที่จะยืนอยู่ตรงนั้น อาตมาก็เลยพูดกับมันเป็น ครั้งสุดท้ายว่า “ถ้าอย่างนั้น อาตมาก็ไปละ ดูแลตัวเองด้วย” เมื่อ อาตมาหันหลังกลับ ภูตตนนั้นก็เปล่งเสียงออกมา แต่คราวนี้ไม่ใช่ เสียงหวีดร้องอย่างคนที่คับแค้นใจอย่างที่เคยได้ยิน แต่เป็นเสียง เหมือนคนร้องไห้ เบาๆ อาตมาสงสัยจึงหันกลับไปมอง พอดีช่วง วินาทีนั้น ฟ้าพลันแลบสว่างขึ้นมา ยาวนานและต่อเนื่องเพียงพอที่จะ

ให้เห็นใบหน้าของภูตนั้นอย่างเต็มตา.. อาตมาตะลึงจนก้าวขาไม่ออก.. ใบหน้าใหญ่และบุดเบี้ยวผิดไปจากใบหน้าของมนุษย์ปกตินั้น ไม่มีดวงตา ไม่มีหู ไม่มีจมูก มีเพียงปาก แม้มมีเพียงเท่านี้ อาตมาก็จำได้ว่า นั่นคือใบหน้าของตนเอง

เมื่อสะดุ้งตื่น อาตมารู้สึกอะไรบางอย่าง.. บอกไม่ถูกว่ารู้สึกอย่างไร มันเป็นความตระหนกตกใจ พรุนพรึง ผสมผสานกับความสงสัย ใจหนึ่งอยากปฏิเสธว่าที่เห็นในความฝันนั้นเป็นเรื่องเหลวไหล แต่ใจหนึ่งก็สังหรณ์ว่านี่เป็นสัญญาณที่ใครหรืออะไรสักอย่างส่งมาเตือนเรา หรือไม่ ในคืนต่อๆมา เสียงหวีดร้องนั้นบางครั้งก็แว่วมาให้ได้ยิน แต่เฉพาะในคืนที่ฝนตกเท่านั้น ความฝันนั้นทำให้อาตมาขบคิดว่า ทำไมเสียงของภูตตนนี้จะต้องปรากฏเฉพาะในคืนที่ฝนตกเท่านั้น แสดงว่าเสียงนี้จะต้องสัมพันธ์กับ “น้ำ” แล้วอาตมาก็ฉุกใจคิดได้ว่า ที่ผ่านมามาตนเองคร่ำเคร่งกับการทำ “กสิณน้ำ” เมื่อคิดไปอย่างนั้นก็เกิดอาการผงะและเสียววูบในใจ หรือว่าที่เห็นในความฝันนั้นจะเป็นเราจริงๆ แห้ แล้วเสียงหวีดร้องในยามค่ำคืนที่ฝนตกเป็นเสียงเจตภูตของเราเองที่กำลังปวดร้าวใจอย่างแสนสาหัส

อาตมาขอขอบพระคุณท่านอาจารย์ที่มีน้ำใจเขียนจดหมายมา “เล่าความในใจ” หลังจากที่ท่านอาจารย์ได้ไปพบกับโยมแม่ของอาตมา แต่ส่วนหนึ่งอาตมาก็เสียใจที่จะแจ้งท่านอาจารย์ว่าจดหมายฉบับนี้ในบางด้านกลับเพิ่มความขัดแย้งกดดันในใจของอาตมาหนักขึ้นไปอีก ท่านอาจารย์ตั้งข้อสังเกตว่า เป็นไปได้หรือไม่ที่เสียงผู้หญิงที่อาตมาได้ยินในคืนที่จมน้ำและในสมาธิในวันต่อๆมานั้นที่จริงแล้วเป็นมายาภาพที่อาตมาสร้างขึ้นเอง ไม่ได้ตั้งใจสร้าง แต่จิตสำนึกเล็กๆที่ตนเองก็อาจดักจับมันไม่ทันเป็นผู้สร้างสิ่งนี้ขึ้นตามธรรมชาติและสัญชาตญาณของมัน ท่านอาจารย์เชื่อว่าผู้หญิงคนนี้ไม่ใช่ใคร แต่คือโยมแม่ของอาตมาเอง ข้อสังเกตนี้มีบางด้านที่ตรงกับสิ่งที่อาตมาอยากได้ยิน แต่ก็มีบางด้านที่อาตมาอยากปฏิเสธ เสียงนี้อาตมาคุ้นเคยมาก ความคุ้นเคยนี้อาจมา

จากจิตสำนึกเล็กๆ ซึ่งมันเองรู้ว่าเธอคือใคร แต่ทำไมมันจึงไม่บอก
อาตมาตรงๆ อาตมาก็ไม่ทราบได้

อาตมาเตรียมจะเข้านอนแล้ว คงประมาณห้าทุ่มกว่า พลันก็มีเสียง
คนเดินมาในความมืด เมื่อลุกขึ้นดูก็เห็นคนถือตะเกียงเดินมาสามสี่
คน หลวงพ่อเจ้าอาวาสนั่นเอง ท่านมากับเณรที่รับใช้ท่านและพระ
สองสามรูป เมื่อมาถึง ท่านก็บอกอาตมาว่า “โยมแม่คุณเสียแล้ว เมื่อ
สักครู่นี้เอง หลวงพ่อเสียใจด้วยนะ”

เมื่อทุกคนกลับไป อาตมารู้สึกมึนงง คล้ายคนที่อยู่ในอาการที่ตื่นไม่
เต็มที่ ทุกสิ่งรอบตัวพร่าพรายไปหมด หายใจไม่เต็มที่ อ่อนแรง มี
อะไรอยากทำเต็มไปหมด แต่เอาจริงก็ไม่รู้ว่าควรทำอะไร

เอาอย่างไรดี.. อาตมาคิด

เมื่อสักครู่ออาตมาเรียนท่านอาจารย์ว่า ข้อสังเกตของท่านอาจารย์
เรื่องเสียงผู้หญิงในภวังคสมาธิของอาตมานั้นส่วนหนึ่งเป็นสิ่งที่อาตมา
อยากได้ยิน แต่ส่วนหนึ่งก็เป็นสิ่งที่อาตมาอยากจะปฏิเสธ อยากได้ยิน
เพื่อมีใครสักคนมาช่วยย้ำว่าที่เราเข้าใจว่า “ทำดีที่สุดแล้วในยามที่ชีวิต
ขาดที่พึ่งจริงๆ แม่ก็คือคนที่เราพึ่งพาได้มากที่สุดในชีวิต” จะยังเป็น
สังขารที่สวยงามและเป็นนิรันดร์ไปอย่างนั้นตลอดไป ไม่เพียง
สำหรับใครคนใดคนหนึ่ง แต่สำหรับทุกคนที่มีแม่ อาตมายอมรับว่า
เนื้อหาในจดหมายฉบับล่าสุดของท่านอาจารย์มีส่วนอย่างมากที่ทำให้
อาตมาคิดว่า หากให้เวลากับอาตมามากกว่านี้สักหน่อย วันค็นน่าจะ
ช่วยคลี่คลายให้ปมความรู้สึกในใจของอาตมาโน้มเอียงไปในทางที่จะ
สนับสนุนความรู้สึกอันนี้ ซึ่งเมื่อคิดไปอย่างนั้นก็ฝืนต่อตามประสา
ปุถุชนว่า วันหนึ่งจะเปิดโทรศัพท์เพื่อให้แม่ได้โทร.มาหา แรกๆอาจ
ปฏิเสธที่จะพูดด้วยยาวๆ แต่ถ้าแม่ติดต่อมาอีก ก็จะค่อยๆขยาย
ช่วงเวลาของการที่แม่ลูกจะได้ “พูดคุยกัน” มากขึ้น ภาพฝันนี้ว่าไป
แล้วช่วยให้ความรู้สึกของอาตมาดีขึ้นมาก

แต่ข่าวที่หลวงพ่เจ้าอาวาสนำมาบอกเมื่อสักครู่นี้ทำลายภาพฝัน

นั้นลงไปอย่างสิ้นเชิง ท่านอาจารย์ที่สนใจความรู้สึกของมนุษย์ย่อมทราบดีว่า ความทุกข์ที่ลึกซึ้งอย่างหนึ่งของคนเรานั้นเกิดจากการไม่มีโอกาสได้ “ไถ่โทษ” ที่ตนได้ทำกับคนบางคน อาตมายังจำเรื่องสั้นของ หลู่ซันเรื่องหนึ่งที่เล่าว่า ตัวเขาสมัยเป็นเด็กเคยเอาของเล่นของน้องชายมากระทุบจนเสียหาย เพราะโกรธน้อง ภายหลังเมื่อโตเป็นผู้ใหญ่แล้ว ภาพที่ว่านี้ก็ยังคงฝังใจหลู่ซันอยู่ ทำให้เขาเจ็บปวดอยู่เสมอวันหนึ่ง เขาตัดสินใจพูดกับน้องชาย โดยเล่าเรื่องในอดีตให้ฟัง พร้อมกับเอ่ยปากขอโทษ น้องชายบอกว่า “ผมจำไม่ได้จริงๆว่าพี่เคยทำอย่างนี้กับผม ถ้าพี่ทำจริงผมก็ให้อภัย” คำตอบของน้องชายยิ่งทำให้หลู่ซันปวดร้าวใจหนักขึ้นไปอีก เพราะเมื่อน้องชายจำเรื่องนี้ไม่ได้ การให้อภัยก็ไม่เกิด เขาจึงจำต้องทนกรร ‘ส่วนตัว’ เพราะบาปที่ได้ย่ำยีจิตใจของน้องชายไปอย่างนั้นเพียงลำพังจนตาย

เวลานี้แม่ไม่มีแล้ว..

แม่ไม่อยู่แล้ว..

แม่ตายแล้ว..

จะไม่มีเสียงโทรศัพท์จากแม่ดังขึ้น แม้จะเปิดโทรศัพท์ไว้..

การรอคอยมีความหมายก็ต่อเมื่อเราเชื่อว่ามีโอกาสให้เรารอคอย..

จะไม่มีเสียงโทรศัพท์จากแม่ดังขึ้น แม้จะเปิดโทรศัพท์ไว้..

จะไม่มีเสียงโทรศัพท์จากแม่ดังขึ้น แม้จะเปิดโทรศัพท์ไว้..

จะไม่มีเสียงโทรศัพท์จากแม่ดังขึ้น แม้จะเปิดโทรศัพท์ไว้..

จะไม่มีเสียงโทรศัพท์จากแม่ดังขึ้น แม้จะเปิดโทรศัพท์ไว้..

จะไม่มีเสียงโทรศัพท์จากแม่ดังขึ้น แม้จะเปิดโทรศัพท์ไว้..

จะไม่มีเสียงโทรศัพท์จากแม่ดังขึ้น แม้จะเปิดโทรศัพท์ไว้..

จะไม่มีเสียงโทรศัพท์จากแม่ดังขึ้น แม้จะเปิดโทรศัพท์ไว้..

จะไม่มีเสียงโทรศัพท์จากแม่ดังขึ้น แม้จะเปิดโทรศัพท์ไว้..

จะไม่มีเสียงโทรศัพท์จากแม่ดังขึ้น แม้จะเปิดโทรศัพท์ไว้..

จะไม่มีเสียงโทรศัพท์จากแม่ดังขึ้น แม้จะเปิดโทรศัพท์ไว้..

จะไม่มีเสียงโทรศัพท์จากแม่ดังขึ้น แม้จะเปิดโทรศัพท์ไว้..

จะไม่มีเสียงโทรศัพท์จากแม่อังขึ้น แม่จะเปิดโทรศัพท์ไว้..
จะไม่มีเสียงโทรศัพท์จากแม่อังขึ้น แม่จะเปิดโทรศัพท์ไว้..
จะไม่มีเสียงโทรศัพท์จากแม่อังขึ้น แม่จะเปิดโทรศัพท์ไว้..

แม่ตายแล้ว..

แม่ตายแล้ว..

แม่ตายแล้ว..

แม่ตายแล้ว..

แม่ตายแล้ว..

แม่ตายแล้ว..

แม่ตายแล้ว..

แม่ตายแล้ว..

หลายวันมานี้ ภูตที่เคยส่งเสียงหวีดร้องในยามตึกตื่นเงียบเสียงไป
เข้าใจว่ามันคงถูกทำให้สงบด้วยอะไรบางอย่าง

แม่ตายแล้ว..

แม่ตายแล้ว..

แม่ตายแล้ว..

แม่ตายแล้ว..

แม่ตายแล้ว..

แม่ตายแล้ว..

แม่ตายแล้ว..

แม่ตายแล้ว..

ความคิดวนเวียน ไม่รู้จะไปไหน ไม่รู้ที่จะหยุด

และแล้ว.. แสงสว่างหนึ่งก็ปรากฏขึ้นในความคิด.. แม่ตายแล้วก็จริง
แต่ยังมีสถานที่หนึ่งที่อาจจะได้พบแม่เป็นครั้งสุดท้าย..

เมื่อนึกขึ้นมาได้อย่างนั้นก็ปล้นขนลุกชูด้วยความปิติ จัดการจัดเก็บ
ที่นอนให้เรียบร้อย ม้วนเสื่อ ปลดมุ้งที่กางอยู่ลงมาพับเข้าที่ เก็บ
หนังสือและข้าวของที่มืออยู่เป็นสมบัติส่วนตัวสองสามชิ้นให้เข้าที่ ปิด

กวาดพื้นลิมบริเวณที่ใช้งานมานานนั้นให้เรียบร้อยเสมือนกำลังจะคืน
ที่ให้เจ้าของพร้อมคำขอบคุณ ถือตะเกียง เดินออกมาจากลิม ตรงไป
ยังท่าน้ำ ข้างนอก ละอองฝนยังแผ่วพรมลงมาบางๆ สายลมอ่อนยัง
รวยริน ตอนเดินออกมา ครอบครว้นกแสกที่ทำรังอยู่บนช่อไผ่ตัว
เสียงลูกนกร้องแว๊กๆ เบาๆ น่าจะเพราะความหิว ตอนนี้อยู่พ่อแม่มันอาจ
กำลังหาเหยื่อจะมาป้อน แต่ยังไม่ไหวได้ เมฆฝนหายไปไหนหมดไม่
ทราบ จากท้องฟ้าด้านตะวันตก คงไปชุมนุมกันอยู่ที่ปลายฟ้าด้าน
ตะวันออก เมื่อไรเมฆปกคลุม ดวงจันทร์ก็ลอยเด่น ส่องแสงไปยัง
ทางเดินเล็กๆ คดเคี้ยวเลี้ยวตลอดไปตามดงไม้ใหญ่ เส้นทางนั้นเคยเดิน
จนชิน แต่คืนนี้กลับมองดูแปลกตา เหมือนทางข้างเผือก ปรากฏ
เด่นชัดท่ามกลางแสงเดือน

เมื่อมาถึงท่าน้ำ สิ่งที่เห็นตรงหน้าคือแม่น้ำโขงที่ไหลรินเบาๆ ระลอก
น้ำสะท้อนแสงดวงจันทร์มองเห็นประกายระยิบระยับ ลมฝนหอบ
กลิ่นหญ้าและกลิ่นของแม่น้ำมาปะทะจมูก.. ยืนนิ่งอยู่นาน.. วาง
ตะเกียงลง.. พร้อมค่อยๆ ก้าวลงไปตามขั้นบันได ทีละขั้น.. ทีละขั้น..
อย่างช้าๆ และมีสติเตือนตนเองอยู่ตลอดเวลาว่ากำลังจะทำอะไร

น้ำตาไหลออกมาจากไหนไม่ทราบ จากความเศร้า หรือความปิติ ไม่
แน่ใจ ปล่อยให้ น้ำตามันไหลไปอย่างนั้น เมื่อเท้าข้างขวาจุ่มลงไปใต้น้ำ
ก็สัมผัสถึงความเย็นยะเยือก.. และอะไรบางอย่างที่เคลื่อนไหวไปมา
อยู่รอบๆ เท่านั้น..

เป็นคืนที่เงียบสนิทจริงๆ ไม่มีเสียงมโหรีอันอึกทึกและสรรพเสียงที่
ละเมอเพื่อปกออย่างคืนนั้น..

เมื่อถึงตอนนี้ อาตมาจำเป็นต้องเรียนท่านอาจารย์ว่า นี่คงเป็นวาระ
สุดท้ายที่เราจะพูดคุยกันแล้ว จากนั้นไป เป็นเรื่องส่วนตัวของอาตมา
ล้วนๆ เพียงผู้เดียว เมื่อร่างทั้งร่างจมหายลงไปใต้น้ำ จะมีก็แต่
อาตมาเท่านั้นที่รู้ว่า ตนเองประสบความสำเร็จหรือล้มเหลว แต่
อาตมาก็หวังว่าน่าจะประสบความสำเร็จ เพราะก่อนหน้านี้อยู่ใน

สมาธิในสถานที่แห่งนั้นก็เกือบได้เห็นผู้หญิงปริศนาคนนั้น คราวนี้ดีกว่าคราวก่อนๆ เยอะเพราะอยู่ในสถานที่ที่สายน้ำทั้งสายโอบกอดเรา ถ้าท่านอาจารย์ได้มีโอกาสได้เห็นศพของอาตมา กรุณาช่วยสังเกตุสีหน้าของอาตมาด้วย ถ้าอย่างไร ท่านอาจารย์ช่วยอนุโมทนาในความสำเร็จนั้นด้วย..๐

-อวสาน-

หมายเหตุผู้เขียน

ถัดจากนั้นไปประมาณสามเดือน ผมมีโอกาสได้ไปที่จังหวัดหนองคาย เพื่อบรรยายพิเศษที่วิทยาลัยสงฆ์ที่นั่น ขากลับ ผมถือโอกาสแวะที่วัดที่พระท่านเคยจำพรรษาอยู่ โดยได้นัดแนะท่านเจ้าอาวาสเอาไว้ล่วงหน้า ผมขอท่านค้างคืนที่วัดหนึ่งคืน และขอไปกางมุ้งนอนในสิมร้างแห่งนั้น

กลางคืน ผมพยายามเงี่ยหูฟังว่าจะมีเสียงหวีดร้องยามค่ำคืนอย่างที่พระท่านเล่าหรือไม่ แต่ก็ไม่ได้ยินเสียงอะไร ทั้งที่ช่วงที่ไปนั้นเป็นช่วงจะออกพรรษาแล้ว ฝนปลายฤดูยังตกอยู่ แต่ผมก็ไม่ได้ยินเสียงที่วานั้น นอกจากเสียงสายฝน สายลม และกึ่งก้านของต้นไม้ที่ไหวโยกเพราะแรงลม

ครอบครวัณกแสกที่พระท่านเล่าให้ฟังจากไปแล้ว ทิ้งไว้แต่ร้างที่ว่างเปล่า..

สมภาร พรหมตา

ปลายฤดูฝน ปี ๒๕๕๓